

# **INTEGRÁLT PÉNZÜGYŐRI ISMERETEK**

**I.**

Szerkesztette:

Erdős Ákos

**Magyar Rendészettudományi Társaság  
Vám- és Pénzügyőri Tagozata**



# Integrált pénzügyőri ismeretek I.

Budapest, 2021.



# **Integrált pénzügyőri ismeretek I.**

*Szerkesztette*

ERDŐS ÁKOS

Magyar Rendészettudományi Társaság

Vám- és Pénzügyőri Tagozata

Budapest, 2021.

## **Szerkesztő**

ERDŐS Ákos

## **Szerzők**

CZENE-POLGÁR Viktória *(6. fejezet)*

ERDŐS Ákos *(1. fejezet)*

MAGASVÁRI Adrienn *(2., 3., 4. fejezet)*

PAJOR Andrea *(7. fejezet)*

POTOCZKI Zoltán *(8. fejezet)*

SZABÓ Andrea *(4., 5. fejezet)*

SZENDI Antal *(9. fejezet)*

ZSÁMBOKINÉ Ficskovszky Ágnes *(10. fejezet)*

## **Lektorálta**

POLCZ Attila

DR. SZABÓ Andrea PhD.

Kiadja a

**Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri**

**Tagozata**

Felelős kiadó: Szabó Andrea

ISBN

978-615-81879-3-0

© *Szerzők, 2021.*

© *Erdős Ákos, 2021.*

Minden jog fenntartva. E könyvet részleteiben vagy egészében lemásolni, illetve bármilyen módon reprodukálni – így különösen bármilyen adathordozón vagy informatikai rendszerben tárolni, elektronikus, vegyészeti, fényképészeti-, vagy filmkészítési eljárással sokszorozni – a jogtulajdonos előzetes engedélye nélkül tilos!

## **TARTALOMJEGYZÉK**

<b>1. A RENDÉSZETI IGAZGATÁS ALAPJAI (Erdős Ákos) .....</b>	<b>13</b>
1.1. Az állam és a rendészeti igazgatás .....	13
1.2. A rendészeti szervek helye és szerepe az állam működésében...	20
1.3. Az egyes rendészeti szervek .....	23
1.4. Rendészet kontra rendvédelem a pénzügyőri hivatás tükrében.	25
1.4.1. A rendvédelmi álláspont .....	27
1.4.2. A rendészeti álláspont .....	29
<b>2. A NEMZETI ADÓ- ÉS VÁMHIVATAL SZEREPE, SZERVEZETE, FELADATAI, SZEMÉLYI ÁLLOMÁNYA (Magasvári Adrienn) .....</b>	<b>36</b>
2.1. Bevezetés .....	36
2.2. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal létrehozása.....	38
2.2.1. Kormányzati célok az integrációval kapcsolatban.....	41
2.3. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal jogállása, szervezete .....	43
2.4. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal feladatrendszere .....	48
2.4.1. Az adóigazgatási feladatok .....	49
2.4.2. A vámigazgatási feladatok.....	50
2.4.3. A jövedéki igazgatási feladatok.....	51
2.4.4. A rendészeti feladatok.....	51
2.4.5. A bünyügyi feladatok .....	52
2.5. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állománya .....	53
2.5.1. Vezetői munkakörök a Nemzeti Adó- és Vámhivatalban ....	57
<b>3. A NEMZETI ADÓ- ÉS VÁMHIVATAL PÉNZÜGYŐREINEK JOGVISZONYÁRA VONATKOZÓ ÁLTALÁNOS SZABÁLYOK (Magasvári Adrienn) .....</b>	<b>59</b>
3.1. Bekerülés a Nemzeti Adó- és Vámhivatalhoz.....	59
3.2. Szolgálati jogviszony létesítése pénzügyőri munkakörök betöltésére.....	62
3.3. Szolgálati jogviszony módosítása .....	67
3.3.1. Áthelyezés .....	70
3.4. Szolgálati jogviszony megszűnése .....	77
3.4.1. Felmentés.....	79
<b>4. ALAPVETŐ JÁRANDÓSÁGOK A PÉNZÜGYŐRI SZOLGÁLATBAN: ILLETMÉNY ÉS SZABADSÁG (Magasvári Adrienn – Szabó Andrea) .....</b>	<b>83</b>
4.1. Az illetmény (Magasvári Adrienn).....	83
4.1.1. Alapvetések .....	83
4.1.2. Az ösztönzési rendszer .....	86

4.1.3. Az illetményrendszer és elemei.....	88
4.1.4. Az illetmény kifizetésére vonatkozó általános szabályok .....	93
4.2. Szabadságra, rendkívüli munkaidőre, túlmunkára és a készenlétre vonatkozó legfontosabb szabályok (Szabó Andrea).....	95
4.2.1. A szabadság .....	96
4.2.2. A szabadság kiadása, megváltása .....	100
4.2.3. A munka- és pihenőidő nyilvántartása.....	103
4.2.4. A rendkívüli munkaidő, a túlmunka és a készenlét szabályai .....	103
4.2.5. Összegzés .....	107
<b>5. A TISZTJELÖLTI JOGÁLLÁS SAJÁTOS SÁGAI (Szabó Andrea) .....</b>	<b>108</b>
5.1. Bevezetés .....	109
5.2. A tisztjelöltté válás folyamata .....	111
5.2.1. Felvételi eljárás.....	112
5.2.2. Tisztjelölti jogviszony létrehozása.....	114
5.3. Tisztjelölti szolgálat .....	117
5.4. A tisztjelöltekre vonatkozó speciális jogok.....	119
5.4.1. A tisztjelöltek járandóságai .....	120
5.5. Tisztjelölti jogviszony szünetelése és megszűnése.....	125
5.5.1. A tisztjelölti jogviszony szünetelése .....	125
5.5.2. A tisztjelölti jogviszony megszűnése .....	127
5.5.3. A tisztjelölt költségtérítési kötelezettségének szabályai .....	131
5.6. A tisztjelölt kártérítési és fegyelmi felelősségének legfontosabb elemei.....	133
5.7. Az összeférhetetlenségre vonatkozó szabályok.....	136
5.7.1. Összeférhetetlenség bejelentése .....	138
5.7.2. Szabadon gyakorolható tevékenységek köre .....	138
5.7.3. Engedélyköteles tevékenységek engedélyezése.....	139
5.8. Befejezés .....	140
<b>6. EPIZÓDOK AZ ÁLLAMI BEVÉTELEK TÖRTÉNETÉBŐL: ADÓ, VÁM, JÖVEDÉK (Czene-Polgár Viktória) .....</b>	<b>143</b>
6.1. Az adózás rövid története.....	143
6.1.1. Mi volt az adó? .....	144
6.2. Az újkor .....	148
6.2.1. A reformkortól a kiegyezésig .....	148
6.2.2. A kiegyezést követő időszak – a Wekerle Sándor féle adóreform.....	150



6.3. A legújabb kor.....	150
6.4. A vámok kialakulásának rövid története.....	152
6.4.1. A belső vámok.....	153
6.4.2. A külkereskedelmi vámok.....	155
6.5. A jövedék kialakulásának rövid története.....	156
6.5.1. Az alkoholjövedék.....	157
6.5.2. A dohányjövedék.....	158
<b>7. ADÓJOGI ALAPOK (Pajor Andrea) .....</b>	<b>159</b>
7.1. Adórendszer.....	159
7.1.1. Az adójogviszonyok jellemzői.....	160
7.1.2. Az adó fogalma.....	160
7.1.3. Adózási alapelvek.....	163
7.1.4. Adózási alapfogalmak.....	164
7.2. Az adózási folyamat fő szakaszai.....	165
7.3. Az adózói jogok és kötelezettségek.....	166
<b>8. JÖVEDÉKI ISMERETEK (Potoczki Zoltán) .....</b>	<b>177</b>
8.1. A jövedéki törvény célja, hatálya, hatásköri, illetékességi szabályai.....	177
8.1.1. A jövedéki törvény célja.....	177
8.1.2. A jövedéki törvény általános rendelkezései/alapelvei.....	178
8.1.3. A jövedéki törvény hatálya.....	178
8.2. Jövedéki adóalanyok.....	185
<b>9. VÁMJOG ÉS VÁMELJÁRÁS (Szendi Antal).....</b>	<b>189</b>
9.1. A vám fogalma, tartalmi elemei.....	190
9.2. A vámjog jogforrásai.....	193
9.2.1. Közösségi jogforrások.....	193
9.2.2. Nemzeti jogforrások.....	194
9.3. Az áruk vámjogi státusza.....	195
9.4. A vámjogszabályok hatályai.....	196
9.5. A vámeljáráások.....	198
9.5.1. A szabad forgalomba bocsátás.....	198
9.5.2. Különleges eljárások.....	202
9.5.3. Az unió területéről történő kiszállítás (kiviteli vámeljáráás).....	206
<b>10. VÁMTARIFA ISMERETEK (Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes).....</b>	<b>218</b>
10.1. A vámtarifa fogalma.....	218
10.2. A vámtételek meghatározásának típusai a vámtarifában.....	219

10.3. Vámtarifa az Európai Unióban .....	220
10.3.1. A Kombinált Nomenklatúra szerkezeti felépítése, jellemzői .....	222
10.3.2. Az Európai Közösségek Integrált Tarifája (TARIC) .....	226
10.4. A vámtarifaszámok jelölése, értelmezése .....	228
10.4.1. KN-kód .....	228
10.4.2. TARIC-kód .....	230
10.4.3. Kiegészítő kódok .....	231
10.5. Az áruosztályozás során a Kombinált Nomenklatúrán kívül alkalmazandó további fontos forrásokról röviden .....	231
10.5.1. HR Magyarázat .....	233
10.5.2. KN Magyarázat .....	233
10.5.3. Áruosztályozási vélemények .....	234
10.5.4. Az Európai Unió Bizottságának áruosztályozással kapcsolatos rendeletei .....	234
10.5.5. Az Európai Bíróság áruosztályozási vonatkozású ítéletei ..	234
10.5.6. A NAV Szakértői Intézetének szakvéleményei .....	235
10.6. A vámtarifa legfontosabb alkalmazási területei .....	235
<b>11. RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE .....</b>	<b>237</b>
<b>12. FOGALOMTÁR .....</b>	<b>242</b>
<b>13. ÁBRÁK ÉS MELLÉKLETEK JEGYZÉKE .....</b>	<b>251</b>
<b>14. MELLÉKLETEK .....</b>	<b>253</b>
14.1. 1. sz. melléklet A tisztjelölti esküről .....	254
14.2. 2. sz. melléklet A tisztjelöltek részére biztosított egyenruházati termékekről .....	255
14.3. 3. sz. melléklet A tisztjelöltek részére biztosított kiegészítő egyenruházati termékekről .....	256
14.4. 4. sz. melléklet A tisztjelölteknek biztosított sportruházati termékekről .....	257
<b>15. FELHASZNÁLT IRODALOM ÉS JOGSZABÁLYOK JEGYZÉKE .....</b>	<b>258</b>
15.1. Felhasznált irodalom .....	258

## **1. A RENDÉSZETI IGAZGATÁS ALAPJAI**

(ERDŐS ÁKOS)

---

### **1.1. Az állam és a rendészeti igazgatás**

Az emberi együttműködés minden formáját eredendően a túlélés motíválta. Az ember – egyes állatfajokhoz hasonlóan – már létének hajnalán felismerte, hogy a közösség kialakítása erősebbé, hatékonyabbá teheti, s végső soron segítheti a túlélésben. A törzsi közösségek időszakát követően egyes közösségek a társadalomfejlődés legmagasabb szintjére lépve képessé váltak az állammá szerveződésre s ekként születettek meg az első államok. A híres ókori tudós, Arisztotelész úgy vélte az állam nem más, mint „a legfőbb jó elérésére törekvő közösség”.<sup>1</sup> Később, az újkori gondolkodóknál az állam értelmezése újfajta színezetet kapott, s az állam közösség-jellegének elhalványodásával egyre inkább az emberi együttműködés rendjét megteremtő intézményként tekintettek arra.<sup>2</sup>

Az államoknak tehát fontos társadalomszervező szerepe van, legalapvetőbb rendeltetése, hogy a közösség biztonságát, produktivitását, fejlődését és fennmaradását biztosítsa, s minél hatékonyabbá tegye. Szilágyi Péter szerint: „Az állam léte objektív társadalmi szükséglet, amit az állam társadalmi rendeltetése fejez ki.”<sup>3</sup> Összefoglalva tehát, e szervezett társadalmi rendszer mindenkor az adott közösség alapvető igényeinek a lehető leghatékonyabb módon történő kielégítését célozta és célozza mind a mai napig.

Az állam társadalmi rendeltetése a gyakorlatban az állami funkciók beteljesülésével válik érzékelhetővé. Azért, hogy a társadalom biztonságát, fennmaradását és fejlődését biztosítsa, az államnak tevékenységének klasszikusan négy fő iránya van. Az első ilyen (1) a társadalom belső rend-

---

<sup>1</sup> ARISZTOTELÉSZ (1984) *Politika*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1252 o.

<sup>2</sup> TAKÁCS Péter (2014) *Az állam fogalma*. In: SMUK Péter (szerk.) *Alkotmányjog I. Alkotmányos fogalmak és eljárások* (pp. 28-48). Universitas-Győr Nonprofit Kft., Győr, 29. o.

<sup>3</sup> SZILÁGYI Péter (2003) *Jogi alaptan*. Osiris Kiadó, Budapest, 158. o.

jének fenntartása, ezek között is a fennálló tulajdonviszonyok és az elismert jogok megvédése. A második fő állami funkció (2) a közösség külső fenyegetésekkel (ellenségekkel) szembeni védelme. Az államok jellegzetes feladata harmadrészt (3) a kommunikációs infrastruktúra kialakítása és fenntartása (pl. útépités, vízszabályozás, telekommunikációs rendszerek kialakítása, pénzkibocsátás stb.). Végezetül az állam feladata (4) a termelési és a kereskedelmi viszonyok olyan módon történő szabályozása, amelyek lehetővé teszik a megtermelt javak újraelosztását, azon termékek vonatkozásában, amelyeket nem a piacon értékesítenek. Az elmúlt évszázadokban tehát az állam működése, feladatai és hatáskörei jelentős mértékben megsokasodtak.<sup>4</sup> A hagyományos alapfunkciók mellett kialakultak az olyan modern állami szerepek, mint az organizatorikus (szervező), gazdasági vagy szociális állami funkciók.

Jól látható módon az állam egy bonyolult, a feladataiban, működésében folyamatosan változó intézményesített társadalmi rendszer, amely egyének tömegét foglalja magába. Az állam létezésének alapja, hogy az eltérő értékrenddel, érdekekkel rendelkező egyének az egész közösség számára előnyös következményeket teremtő mederben maradjanak, vagyis az állam fundamentumát az emberi együttműködés adja. Patyi András szerint „egy emberi tevékenységet akkor nevezünk együttműködésnek, ha annak olyan eredményei vannak, melyek elmaradnának, ha az emberek nem működnének együtt.”<sup>5</sup> Az együttműködés azonban szükségszerű módon feltételez valamilyen egységes iránymutatást, irányítást, amelyet a szakirodalomban igazgatásként definiálnak. „Az igazgatást olyan együttes (vagyis együttműködést feltételező) emberi tevékenységnek neveztük, melyben nagyfokú racionalitás van. E nagyfokú racionalitás abban nyilvánul meg, hogy az igazgatásban megjelenik a szervezet és az irányítás” – írja Patyi.<sup>6</sup> Az igazgatásnak minden esetben van alanya (aki igazgat),

<sup>4</sup> BALOGH László Levente (2011) *Állam és erőszak*. Politikatudományi Szemle, 20 (1) 119-134., 120. o.

<sup>5</sup> PATYI András (2017) *A közigazgatási működés jogi alapjai*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 10. o.

<sup>6</sup> PATYI András (2017) *A közigazgatási működés jogi alapjai*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 10. o.

tárgya (akiket igazgatnak), illetve tartalma, amely magába foglalja a tervezést, szervezést, irányítást (parancsolást), koordinálást és ezek ellenőrzését. Az igazgatás tehát egy hatalmi pozíció alapján elért működést jelent.<sup>7</sup> Példának okáért egy iskola igazgatója az intézmény hierarchiájában elfoglalt hatalmi helyzetéből eredően képes irányítani az iskola működését, vagyis igazgatni azt. Abban az esetben, amikor az igazgatás alanya – amely az összes közigazgatási szerv összessége az állami közhatalom birtokában (közhatalmi pozícióban) jár el, annak érdekében, hogy a közösség egészére kiható kívánatos állapotot megteremtse – vagyis, hogy közügyet szolgáljon – akkor közigazgatásról beszélünk.<sup>8</sup> Végeredményben a közigazgatás egy olyan igazgatási forma, amelynek:

- alanya valamennyi közigazgatási szerv, vagyis a közigazgatás szervezeti rendszere;
- tárgya a közigazgatás által végzett tevékenység címzettje, vagyis az államilag szervezett társadalom;
- tartalma pedig a társadalom megfelelő működéséhez szükséges közügyek, közfeladatok maradéktalan teljesítése.<sup>9</sup>

Az állam és a közigazgatás tehát egymással elválaszthatatlan kapcsolatban álló fogalmakat alkotnak. A közigazgatás tulajdonképp az első államok megjelenéséhez köthető, hiszen ezekben már gondoskodni kellett a közösség számára nélkülözhetetlen ügyekről, mint az öntözés megszervezése, a belső rendet fenyegető körülmények felszámolása és a külső támadások elhárítása.<sup>10</sup> „A legismertebb jogi definíció szerint a közigazgatás legtágabb értelemben állami főhatalom birtokában végzett végrehajtó rendelkező tevékenység. Alapvető szerepe a döntések előkészítése és a döntések végrehajtása.”<sup>11</sup> Balla Zoltán szerint a közigazgatás fogalmának

<sup>7</sup> VARGA Zs. András (2017) *A közigazgatás és a közigazgatási jog alkotmányos alapjai*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 75. o.

<sup>8</sup> VARGA Zs. András (2017) *A közigazgatás és a közigazgatási jog alkotmányos alapjai*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 77-78. o.

<sup>9</sup> LAPSÁNSZKY András, szerk. (2016) *Közigazgatási jog I.* Wolters Kluwer Kft., Budapest

<sup>10</sup> SZALAI András (2018) *A közigazgatási jog alapjai*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 11. o.

<sup>11</sup> JÓZSA Zoltán (2019) *A közigazgatás funkciói és feladatai*. In. JAKAB András – KÖNCZÖL Miklós – MENYHÁRD Attila – SÜLYOK Gábor (szerk.) *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*. PPKE JÁK, Budapest

– amelyet számos módon megfogalmaztak már – három fontos tartalmi elemét emelhetjük ki:

- a közigazgatás olyan igazgatási tevékenység, amelyet a politika nagymértékben motivál;
- a közigazgatás mindig valamilyen közcél, közfeladatot valósít meg (ehhez kapcsolódóan előkészítő és végrehajtó tevékenységet végez);
- a közigazgatás tevékenységét a közhatalom birtokában, sajátos intézményrendszerrel és személyzettel végzi.<sup>12</sup>

A méltán híres magyar jogtudós Magyary Zoltán klasszikus meghatározása szerint „a közigazgatás az állam adminisztrációja.”<sup>13</sup> A közigazgatás – szervezeti útján – felelős mindazon közügyek, közfeladatok előkészítéséért, megvalósításáért, amelyek az állam alapvető rendeltetéséből fakadnak. Egy állam életében aligha lehet tételesen felsorolni azokat a közügyeket, közfeladatokat, amelyek megvalósítása a közigazgatás feladata, ugyanakkor „a közigazgatásnak mindenkor egyik jellegzetessége a társadalom biztonságos üzemeltetése.”<sup>14</sup> Az állam biztonságát fenyegető külső veszélyek elhárítása és a közösség belső rendjének fenntartása az állam hagyományosnak tekinthető funkcióiból származó közigazgatási feladatok.

Az állam biztonságát és rendjét fenyegető, illetve sértő külső és belső fenyegetések tartalmukban, valamint kezelési módjukban merőben eltérő állami cselekvést követelnek. A külső védelem szavatolása és a belső rend megteremtése ezáltal olyan ágazati (szakigazgatási) feladatokat teremt, amelyekért speciális feladatra- és hatáskörrel rendelkező szervek, sajátos szakigazgatási területek felelősek: (1) a honvédelmi igazgatás, és (2) a rendészeti igazgatás.

Az állami főhatalom érvényesítésének, az adott nemzet szuverenitásának, befolyástól mentes működésének alapvető feltétele a nemzeti független-

---

<sup>12</sup> BALLA Zoltán (2017) *A rendészet fogalmának, tartalmának evolúciója*. Belügyi Szemle, 65 (5) 105-115., 112-114. o.

<sup>13</sup> MAGYARY Zoltán (1942) *Magyar Közigazgatás*. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 39. o.

<sup>14</sup> TAMÁS András (2005) *A közigazgatási jog elmélete*. Szent István Társulat, Budapest, 52. o.

ség biztosítása, amelynek egyik alapvető megnyilvánulása a más országokkal, hatalmakkal szembeni függetlenség és az állam területi integritásának fenntartása. Ez szűkebb értelemben jelenti a nemzeti függetlenséget, az állam területének sérthetlenségét fenyegető külső támadások elhárítását is, így a nemzeti önrendelkezés szavatolása szoros kapcsolatban áll a honvédelemmel, a honvédelmi igazgatással. „A honvédelmi igazgatási tevékenység magában foglalja az ország békeidős honvédelmi felkészítésének állami feladatait és az államhatalmi szervek honvédelmet érintő, azzal összefüggő, a különleges jogrend egyes időszakaiban jelentkező tevékenységét is. [...] Az ország fegyveres védelmével – és egyidejűleg az ország életének fenntartásával – kapcsolatos, az állam, a nemzet szempontjából létfontosságú funkciót a legfelsőbb államhatalmi szervek, ezek sorában a központi (kormányzati) közigazgatási szervek által irányított honvédelmi szervezetrendszer hivatott gyakorolni.”<sup>15</sup> A jogszabályi rendelkezésekből következően a honvédelmi igazgatás össznemzeti ügy, így annak alanya minden magyar állampolgár, a honvédelmi feladatokban önkéntesen vagy kötelező erővel résztvevő szervek, intézmények, továbbá a fegyveres erőt jelentő Magyar Honvédség. Az ország katonai védelme ugyanakkor alapvetően a honvédelmi igazgatás által biztosított keretek között a katonai igazgatás feladat- és szervezetrendszerén keresztül valósul meg, ahol szervezeti szinten a Magyar Honvédség primátusa érvényesül.

Egy ország életében viszont legalább olyan fontos az is, hogy ne csupán más nemzetektől, idegen hatalmaktól óvja önmagát, függetlenségét, hanem törekedjen a határain belül uralkodó társadalmi rend megteremtésére és megőrzésére is. Ez utóbbi feladatok ellátása kezdetekben szintén a hadsereg felelőssége volt. A modern társadalmak kialakulásával ugyanakkor egyre világosabbá vált, hogy az ország külső védelmének biztosítása és a belső rendjének megteremtése rendkívül eltérő igényeket támaszt. Az alkalmazott módszerek, eszközök vagy a feladat végrehajtását

---

<sup>15</sup> LAKATOS László (2019) *A honvédelem és a honvédelmi igazgatás rendszere, azok védelmi igazgatás rendszerében betöltött helye és szerepe*. In: HORNYACSEK Júlia (szerk.) *A védelmi igazgatás rendszere és a honvédelmi igazgatással való kapcsolatának elméleti és gyakorlati összefüggései* (pp. 81-110). Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 81-90. o.

segítő stratégia e két funkció tekintetében nagyban eltér. Idővel ezért az állam belső rendjének, valamint az állami funkciók hatékony működtetésének szavatolására önállósult intézményrendszer alakult ki, melynek feladata a közösséget érintő, a közérdekű életviszonyokat szabályozó jogok és kötelezettségek rendszerének érvényre juttatása volt.

A rendészeti igazgatást a közigazgatás legősibb formájának tekinthetjük, minthogy annak „létrejötté valószínűleg az ősközösségek felbomlásához, az első államok kialakulásához köthető”<sup>16</sup> A társadalom biztonságos és hatékony működése, működtetése ugyanakkor a belső rend biztosítása nélkül elképzelhetetlen. Ez a követelmény pedig, ha visszatekintünk az állam alapvető funkcióinál tárgyaltakhoz, jól látható módon már a kezdetektől jelen van az államok igazgatási munkájában. „Aki a rendészeti igazgatás történetét ismeri, tudja, hogy annak kulcsfogalma a közbiztonság. Minthogy a rendészet a közigazgatás első modern kori megjelenése volt, mondhatjuk azt is, hogy a közbiztonság a köz- és magánélet elhatárolódásának, a köz- és magánterek markáns elkülönülésének idején vált olyan társadalmi szükségletté — elsősorban a mind inkább terebélyesedő városokban —, amelyet az egyes emberek és közösségeik a maguk erejével kielégíteni nem tudtak. Oltalmazásához rendőrségi hivatalt kellett létrehozni, ahol az örökös szakmai hozzáértéssel történt, és amely a jogellenes emberi magatartásokból keletkező veszélyeket az állami impériumból nyert fizikai erőszak monopóliumának birtokában hárította el.”<sup>17</sup> – fogalmaz Finszter Géza.

A rendészetet a közigazgatás egyéb ágazataitól legmarkánsabban az állami impériumból származó legitim fizikai erőszak alkalmazásának joga (az erőszak monopóliuma) különbözteti meg. Mint azt már 1907-ben Kmety Károly is megjegyezte, a rendészet feladata, a többi közigazgatási

<sup>16</sup> SALLAI János (2015) *A rendészet kihívásai*. Hadtudomány, 25 (1-2) 135-138., 135. o.

<sup>17</sup> FINSZTER Géza (2009) *Közbiztonság és jogállam*. Jog, Állam, Politika, 1 (3) 197-191., 167. o.



tevékenységhez képest, hogy: „fizikai erőhatalommal vessen gátat a sérelemmel fenyegető veszélyeknek.”<sup>18</sup> S ezért állítja azt Finszter Géza miszerint „a rendészeti igazgatás a jogállam rendőrigazgatása, más szóval a fizikai erőszak-monopólium jogállami formája.”<sup>19</sup>

Szamel Lajosnak összefoglaló definíciója szerint: „a rendészet olyan állami tevékenység, amely a közrend megzavarásának megelőzésére, a közvetlenül zavaró magatartás megakadályozására és a megzavart rend helyreállítására irányul.”<sup>20</sup>

A rendészet meghatározását illető legfontosabb tartalmi elemeket a következők szerint foglalhatjuk össze:

- a közigazgatás részét képező állami tevékenység,
- feladata a törvényes rend megőrzése, helyreállítása,
- amely során akár kényszert, fizikai erőszakot is alkalmazhat, továbbá
- feladatait és az alkalmazható eszközök rendszerét a jogszabályok pontosan meghatározzák, szabályozzák.

Az igazgatás általános ismérvei szerint a rendészeti igazgatás is rendelkezik alanyi, tárgyi és tartalmi elemekkel. A rendészeti igazgatás alanya a rendészeti szervezetrendszer, amelynek legtipikusabb intézménye a rendőrség, de azon kívül a rendészet intézményrendszerében számos egyéb szervet is találunk. A rendészet tárgya a rendészeti jogalkalmazás által érintett jogalanyok köre. Tartalma pedig az ország közrendjének, közbiztonságának a megteremtésére és fenntartására irányuló feladatok végrehajtása, amelyhez a közigazgatás az általánosan jellemző közhatalmi jogosítványok mellett jogosult a legitim fizikai erőszak alkalmazására is.

---

<sup>18</sup> KMETY Károly (1907) *A magyar közigazgatási jog kézikönyve*. Politzer Kiadó, Budapest, 322. o.

<sup>19</sup> FINSZTER Géza (2012) *A rendőrség joga, Tanulmány a rendészeti igazgatásról*. ORFK, Budapest, 18. o.

<sup>20</sup> SZAMEL Lajos (1990) *A rendészet és a rendőrség jogi szabályozásának elméleti alapjai*. Magyar Tudományos Akadémia Államtudományi Kutatások Programirodája, Budapest, 30. o.

Egy dolgot ugyanakkor fontosnak tartunk hangsúlyozni. A közösség biztonságának megteremtése, produktivitásának védelme nem hárítható kizárólag a rendészetre. A modern tudományos felfogás szerint a köz biztonsága ugyanis nem egyetlen ember, csoport vagy szervezet produkciója. Csak úgy, mint az emberi közösségek kialakulása során, továbbra is evidenciaként kell elfogadnunk, hogy a közösséget fenyegető jelenségek hatékony elhárításához kollektív munkára van szükség, így a közbiztonság is egy úgynevezett kooperációs termék. E kollektív produktum előállításában a rendészeti szervek mellett feladat hárul az önkormányzatokra, a biztonsági vállalkozásokra (pl. magánbiztonsági cégek) és a civil önvédelmi egyesületekre (pl. polgárőrség) egyaránt.<sup>21</sup>

## 1.2. **A rendészeti szervek helye és szerepe az állam működésében**

Az előzőekben rövid betekintést nyerhettünk egy rendkívül speciális közigazgatási terület, a rendészeti igazgatás általános jellemzőibe. A továbbiakban e feladat ellátását végző intézményrendszer helyzetére és működésére fókuszálunk.

Mint minden állami tevékenység, a hétköznapiakban a rendészet is a rendészeti igazgatás különböző szerveinek működése révén válik érzékelhetővé a polgárok számára.<sup>22</sup> Egy korábbi tankönyv szerzői a rendészettel összefüggésben a következőket jegyzik meg: „rendészetten azt a közigazgatási tevékenységet értjük, amelynek feladata a közbiztonság és a közrend, valamint az állampolgárok személyes biztonságának megóvása, továbbá a közreműködés a megsértett rend helyreállításában. A rendészet és a rendőri tevékenység nem azonos fogalmak. Különböznek egymástól egyfelől abban, hogy a rendőrség általában a rendészeti feladatoknak csak egy részét végzi, másfelől pedig abban is, hogy a rendőrség olyan

---

<sup>21</sup> FINSZTER Géza (2009) *Közbiztonság és jogállam*. Jog, Állam, Politika, 1 (3) 197-191., 170. o.

<sup>22</sup> ERDŐS Ákos (2012) *Felelősség a rendvédelemben, múltban és jelenben*. Rendvédelmi Füzetek, 2012/1. 40-76., 45. o.

tennivalókat is ellát, amelyek nem tekinthetők kifejezetten rendészeti jellegűnek.”<sup>23</sup> Az idézett szerzők megállapítása szerint a rendészeti szervek rendszere túlmutat a rendőrség intézményi keretein, amely különösebben nem is meglepő, hiszen önmagában az ország belső rendjének, a közrendnek és a közbiztonságnak a fenntartása rendkívül összetett és széles tevékenységi kört feltételez. A közrend ugyanis egy olyan törvények által meghatározott viszonylag objektív, elvárt állapot, amely magába foglalja a jogilag szabályozott állami, társadalmi, gazdasági rendet s eredményeként létrejöhet a jogi és tárgyi biztonság.<sup>24</sup> A közbiztonság pedig olyan közállapotot takar, amelyben az egyes személyek és közösségek élete, működése és javai a jogellenes támadásoktól nincsenek veszélyeztetve.<sup>25</sup> Habár e két fogalom tartalmát illetően ma is tudományos viták folynak, kétség kívül megállapítható, hogy a közrend és közbiztonság olyan komplex értéket képviselő állapotot írnak le, amelyben az államot, a közösségeket és az egyes embereket megillető jogok rendkívül széles körének zavartalan érvényesülése realizálódik.

Az ország belső rendjének, a közösség biztonságának szavatolása ugyanis magába foglalja többek között, az emberek rendezett együttélését, személyük, vagyonuk, jogaik biztonságát, a gazdasági élet tisztaságát, jogszerű működését, a nemzet függetlenségét, értékeit, titkait fenyegető veszélyek, az emberi vagy természeti forrásból származó veszélyek, katasztrófák elhárítását, illetve az igazságszolgáltató hatalom által a társadalomra veszélyesnek ítélt egyének elzárását. Nyilvánvaló, hogy ennyi és ilyen sokrétű feladat hatékony elvégzésére egyetlen szervezet nem képes, így a kü-

<sup>23</sup> BARACZKA Róbertné – SZIKINGER István (1999) *A rendészeti igazgatás*. In: FICZERE Lajos–FORGÁCS Imre (szerk.) *Magyar Közigazgatási Jog Különös rész európai uniós kitekintéssel* (pp. 383-397). Osiris Kiadó, Budapest, 383. o.

<sup>24</sup> BODA József, szerk. (2019) *Rendészettudományi szaklexikon*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 350. o.

<sup>25</sup> BODA József, szerk. (2019) *Rendészettudományi szaklexikon*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 342. o.

lönböző rendészeti feladatokat nem egyetlen rendészeti szerv, hanem egymástól elkülönült intézményekből álló rendészeti szervezetrendszer látja el.<sup>26</sup>

A különböző rendészeti szerveket elsősorban a társadalmi rendeltetésük, az általuk elvégzendő feladatok különböztetik meg egymástól. Mindazonáltal e szervek mindegyikének megvannak a közös ismérvei:

- rendelkeznek közigazgatási hatósági (rendészeti) hatáskörrel,
- rendelkeznek felderítő, illetve nyomozóhatósági jogkörrel,
- rendelkeznek a legitim fizikai erőszak alkalmazásának monopóliumával.<sup>27</sup>

Ahogy maga a közigazgatás, úgy a rendészeti feladatok állátásért felelős szervek is rendelkeznek speciális funkciókkal. Finszter Géza szerint négy alapvető rendészeti funkciót különböztethetünk meg:

- az örökdő,
- a legitim fizikai erőszakot alkalmazó,
- az információszerző, valamint
- a rendészeti hatósági intézkedő.<sup>28</sup>

E rendészeti funkciók betöltésével szavatolható az, hogy a rendészeti szervek hatékonyan teljesíteni tudják társadalmi rendeltetésüket, az állam belső rendjének megőrzését, illetve szükség esetén annak helyreállítását.

---

<sup>26</sup> Ehelyütt visszautalunk a korábban tett megjegyzésekre, miszerint a közösség biztonságának megteremtésében a rendészeti szervek mellett egyéb intézmények, polgári szervezetek és magánvállalkozások is részt vesznek.

CHRISTIÁN László – BACSÁRDI József (2017) *Hol tart jelenleg az önkormányzati rendészet?* In. CHRISTIÁN László (szerk.) *Rendészettudományi kutatások: Az NKE Rendészetelméleti Kutatóműhely tanulmánykötete*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest

FINSZTER Géza (2018) *Rendészettan*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest

LIPPAI Zsolt – CSABA Zágon (2021) *Where is the borderline between private and public security?* AARMS, megjelenés alatt

<sup>27</sup> FINSZTER Géza (2006) *A rendvédelmi szervek külső társadalmi kapcsolatai, különös tekintettel a bűnmegelőzésre*. Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest, 10. o.

<sup>28</sup> FINSZTER GÉZA (2008) *Rendészet-rendvédelem közjogi megítélésben*. In. GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.) *Tanulmányok a „Rendészet és rendvédelem – kihívások a XXI. században” című tudományos konferenciáról* (pp. 51-66). Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, Magyar Hadtudományi Társaság, Határőr Szakosztály, Pécs, 56. o.

A rendészeti szervek e funkciók betöltéséhez a jogszabályok által jutnak megfelelő eszközökhöz. Ez azt jelenti, hogy a rendészet, örökös funkcióját (pl. a pénzügyőrök által végrehajtott igazoltatás), a fizikai erőszak alkalmazását (pl. bilincs alkalmazása), az információszerzés lehetőségét (pl.: büntetőeljárások során titkos információgyűjtés) vagy a rendészeti hatósági intézkedéseket (pl. lefoglalás elrendelése) egyaránt a jogszabályok teszi lehetővé. Mindazonáltal e jogszabályok egyúttal határokat is szabnak – a jog uralma alá vonja a rendészeti működést –, így megelőzve azt, hogy a rendészeti feladatok ellátása során visszaélések történjenek.

A rendészet működése – mint az állami hatalom gyakorlásának fontos eszköze – tehát magán viseli a jogállamiság értékeit és követelményeit, így értelemszerűen az olyan alapvetés, mint a hatalmi ágak szétválasztása, szintén hatást gyakorol a rendészeti szervekre.

A hatalmi ágak klasszikus megosztásában, amelyet Montesquieu és Locke neve fémjelez, megkülönböztetünk törvényhozó, végrehajtó és igazságszolgáltató hatalmakat.<sup>29</sup> John Locke szerint a végrehajtó hatalom indokoltsága abban rejlik, miszerint szükség van egy olyan állandóan fennálló hatalmi ágra, amely gondoskodik a törvényalkotó által elfogadott jogszabályok végrehajtásáról.<sup>30</sup> A végrehajtó hatalom e feladatának az irányítása, felügyelete alá tartozó szervek útján tesz eleget. E szervek közé tartoznak a rendészeti szervek is, amelyek a jogszabályok érvényre jutását akár a fizikai erőszak alkalmazásával is biztosítani tudják. A leírtakat vizsgálva azt gondolom nem kíván különösebb magyarázatot az a megállapítás, miszerint a rendészeti szervek a végrehajtói hatalom részét képezik.

### 1.3. **Az egyes rendészeti szervek**

Az előzőekben leírtakra támaszkodva a továbbiakban a végrehajtói hatalom rendszerében elhelyezkedve ismertetjük a hazánkban működő egyes

---

<sup>29</sup> Megjegyzés: A hatalmi ágak klasszikus megosztása mellett, napjaink szakirodalmában további elméletek is léteznek.

<sup>30</sup> LOCKE, John (1986) *Értekezés a polgári kormányzatról*. Gondolat Kiadó, Budapest, 143. o.

rendészeti szerveket. A könnyebb átláthatóság érdekében a legfőbb végrehajtói hatalom – a Kormány – különböző ágainak (minisztériumok) tükreben rendszerezve nevesítjük e szerveket attól függően, hogy az adott rendészeti szerv, melyik kormányzati ág irányítása, illetve felügyelete alá tartozik.

**A Belügyminisztérium irányítása, felügyelete alá tartozó szervek:**

- a) Rendőrség (általános rendőrségi feladatokat ellátó szerve)
- b) Terrorelhárítási Központ (TEK)
- c) Nemzeti Védelmi Szolgálat (NVSZ)
- d) Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (OIF)
- e) Büntetés-végrehajtás Országos Szervezete (BV)
- f) Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (OKF)
- g) Nemzetbiztonsági Szakszolgálat (NBSZ)
- h) Alkotmányvédelmi Hivatal (AH)
- i) Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ (TIBEK)

**A Külgazdasági- és Külügyminisztérium irányítása, felügyelete alá tartozó szerv:**

- j) Információs Hivatal (IH)

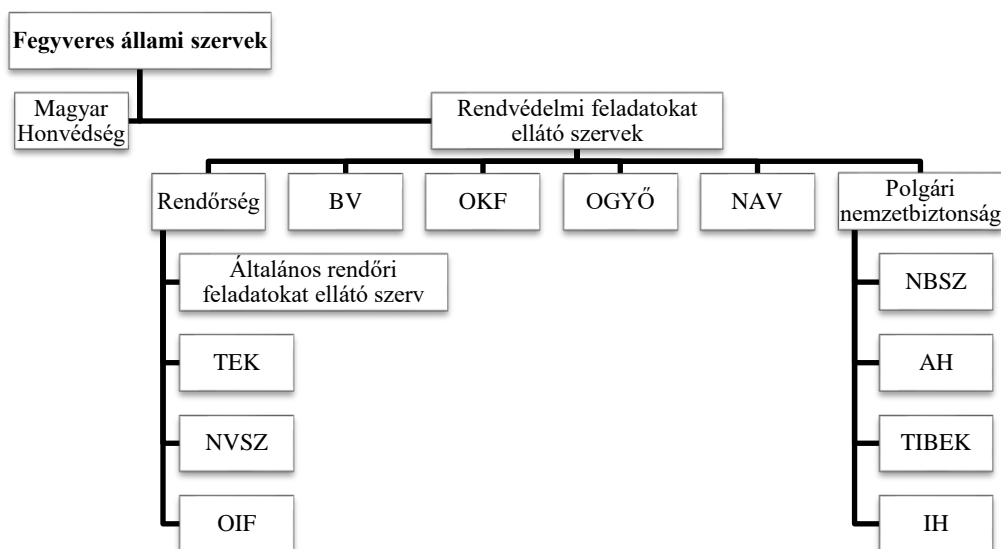
**A Pénzügyminisztérium irányítása, felügyelete alá tartozó szerv:**

- k) Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV)

**Az Országgyűlés Elnökének (Házelnök) irányítása alá tartozó szerv:**

- l) Országgyűlési Őrség (OGYÓ)

1. ábra: A fegyveres állami szervek felépítése hazánkban



Forrás: a szerző saját szerkesztése

#### 1.4. Rendészet kontra rendvédelem a pénzügyőri hivatás tükrében

Napjainkban, a köznyelvben és szakmai körökben is még mindig párhuzamosan él a *rendészet* és a *rendvédelem* fogalma. A rendészet és a rendvédelem kifejezések között a hétköznapiakban sokan egyértelmű párhuzamot szoktak vonni. Mi több, még a jogalkotás szintjén is elmosódnak e fogalmak értelmezési határai. Jól példázzák ezt az alábbiak:

A Nemzeti Közszolgálati Egyetemről szóló törvény<sup>31</sup> preambuluma az alábbiakat jegyzi: „A magyar felsőoktatási rendszer részeként a közigazgatási, *rendészeti* és katonai képzést folytató Nemzeti Közszolgálati Egyetem tevékenységének célja a közigazgatást, a hon- és *rendvédelmet* érintő tevékenységet végző szakemberek képzése, a hon- és *rendvédelmi szervek* tisztii utánpótlásának biztosítása, valamint az egységesülő közzolgálati életpályák közti átjárhatóság megteremtése.”

Hasonló példaként említhetjük a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvényhez fűzött részletes indokolásban tett jogalkotó megállapításokat is, mely szerint: „a rendőrség államigazgatási, bűnüldöző és *rendészeti fel-*

<sup>31</sup> NKE tv.

adatokat ellátó állami, fegyveres *rendvédelmi szerv.*” Majd az államigazgatási és a bűnüldöző jelleg magyarázata után a jogalkotó a következőképp folytatja: „a *rendészeti szerv*, mint ismerv a rendészeti típusú feladatellátásra utal.”<sup>32</sup>

A törvényalkotó mind a két esetben szinte egyazon mondaton belül mossa össze a rendvédelem és a rendészet fogalmait, s mintegy szinonimaként használja azokat. A jogalkotás szempontjából a rendészet és a rendvédelem fogalmi keretei, valamint a közbiztonság, közrend védelmét szolgáló szervek meghatározása tekintetében sok esetben tehát egyáltalán nincs egyértelmű megkülönböztetés. A rendszerváltást követően számos kormányzati joganyagban is megjelent a rendészet kifejezés önállóan, valamint a rendvédelemmel egyidejűleg is.<sup>33</sup> Kétségtelen ugyanakkor, hogy a hazai jogalkotás termékeiben túlnyomórészt a *rendvédelem*, a *rendvédelmi feladat*, valamint a *rendvédelmi szervek* kifejezései találhatók.

A hétköznapi szóhasználatban, valamint a jogalkotói terminológiában előforduló szinonimitási gyakorlattól eltekintve, a tudomány képviselői között e két kifejezés értelmezése, a hozzájuk tartozó szervek és feladatok tekintetében jelentős megközelítésbeli különbségek alakultak ki.

E témában két iskola alakult ki:

- a rendvédelem definíciót támogató elméleti iskola és
- a rendészeti definíciót támogató elméleti iskola.

Fontos azonban kiemelnünk, hogy e terminológiai vita többet jelent pusztán tudományos „összecsapásnál”. Amint azt Finszter Géza megfogalmazta: „ebben az esetben a különböző álláspontok igazi jelentősége a demokratikus alapértékekhez való viszonyukban fejeződik ki, ezért itt nem hitek, hanem értékek csaptak össze, olyan eszmék, amelyeken, ha nem is minden, de nagyon sok múlik.”<sup>34</sup> A következőkben a rendvédelmi és

<sup>32</sup> a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 3. §-hoz fűzött indokolás

<sup>33</sup> a közbiztonság fejlesztésének feladatairól szóló 1033/1994. (V. 6.) Kormányhatározat a 2006. szeptember-októberi fővárosi demonstrációkkal, utcai rendezvényekkel és rendfenntartó intézkedésekkel kapcsolatos eseményekről készült vizsgálati jelentés alapján végrehajtandó feladatokról szóló 1013/2007. (III. 13.) Kormányhatározat a Magyar Köztársaságnak a szabadság, biztonság és a jog érvényesülése térségében való együttműködésére vonatkozó 2009-2014 közötti kormányzati stratégiájáról szóló 1057/2009. (IV. 24.) Kormányhatározat

<sup>34</sup> FINSZTER Géza (2018) *Rendészettan*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 12. o.



rendészeti hitvita néhány neves képviselőjének álláspontját mutatjuk be. Előre kívánjuk bocsátani, hogy e rövid alfejezetnek nem az a célja, hogy a teljesség igényével ismertesse a két tábor gondolkodóinak álláspontjait. Mindössze arra kívánja felhívni a rendészettudománnyal, a rendészeti tevékenységgel foglalkozók, illetve azzal foglalkozni kívánó hallgatók figyelmét, hogy e területen – már a terminológiai tekintetében is – számtalan feldolgozatlan kérdés, elvarratlan szál vár még megoldásra.

#### 1.4.1.A rendvédelmi álláspont

A rendvédelem fogalmát először a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság (SZBMRTT) használta, aminek megalkotása Parádi József nevéhez fűződik.<sup>35</sup> Parádi véleménye szerint a rendvédelem kifejezés megalkotását elemi igények táplálták: „a korábbi fogalomrendszer nem volt alkalmas arra, hogy téren és időn átívelő módon összefogja a rendfenntartás történetét, mert napjaink helyzetének fogalmi tükröződését alkotta. Következésképpen alkalmatlan volt más kórok, alapvetően eltérő rendvédelmi helyzetének a kifejezésére. Ezért hoztuk létre a rendvédelem, rendvédelem-történet fogalmát a nyolcvanas és kilencvenes évek fordulóján.”<sup>36</sup>

Az SZBMRTT által képviselt definíció szerint: „a rendvédelem, tehát az állam (ha kell kényszerítő) fellépése a közrendre veszélyes cselekmények megakadályozására vagy megtörésére...”<sup>37</sup>

*Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés)* című munkájában Ernyes Mihály megjegyzi, miszerint a rendvédelem nem tekinthető sem a rendőrség, sem pedig a rendészet szinonimájának. A szerző szerint „a rendvédelem szűkebben nem más, mint a mindenkor fennálló jogi, valamint közösségi szabályozás létének, az általuk kitűzött

<sup>35</sup> PARÁDI József (2008) *A rendvédelem védelmében*. Rendvédelem-történeti Füzetek, 26 (19) 89-99., 89. o.

<sup>36</sup> PARÁDI József (2002) *Rendvédelem kontra rendészet*. In. HAUZINGER Zoltán (szerk.) Tanulmányok a „Határőrség és rendészet” című tudományos konferenciáról (pp. 7-12). Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, Magyar Hadtudományi Társaság, Határőr Szakosztály, Pécs, 7. o.

<sup>37</sup> PARÁDI József – ÖRY Károly, szerk. (1996) *A magyar rendvédelem története*. Osiris, Budapest, 5. o.

célok feltételeinek a biztosítása, illetőleg a biztosításukért folyó harc, meghatározott testületek által.”<sup>38</sup>

A fenti definícióban szereplő „meghatározott testületek” alatt, értelemszerűen a rendvédelmi szerveket kell gondolnunk. Zachar József, a rendvédelmi iskola képviselőinek másik meghatározó gondolkodója a rendvédelmi szervek definiálásakor a következőképp fogalmaz: a rendvédelmi szervek, „azok a katonailag szervezett, de nem a haderő kötelékébe tartozó fegyveres csapatok, amelyek megbízatása a közbiztonság, a közrend és a köznyugalom fenntartása, és amelyek feladatköre állambiztonsági, politikai, bűnügyi, igazgatásrendészeti területre terjed ki.”<sup>39</sup>

Parádi 2012-es összefoglaló tanulmányában három fő szempontot emel ki a rendészet és a rendvédelem álláspontjainak különbözősége kapcsán:<sup>40</sup>

*ad. 1.* Véleménye szerint, a rendészet képviselői csupán a modernitás eredményének tekintik a rendvédelmet. Ezzel szemben a rendvédelem terminológiát használók úgy vélik, hogy a rend védelme az emberiség történetének mindig és részét képezte, melynek története, maga a rendvédelem-történet. Ilyetén a rendvédelem nem kirekesztő jellegű, tehát tértől és időtől függetlenül a rendvédelem-történet részének tekinti a rendvédelem valamennyi megvalósult modelljét.

*ad. 2.* Parádi úgy véli, hogy a rendészet terminológia képviselői a kifejezés eredetét az 1700-as évekre vezetik vissza, miközben e kifejezést abban az időszakban egészen más tartalommal, a jogtudomány részeként használták. A rendvédelem ezzel szemben ennél összetettebb tartalmú témakörrel foglalkozik, nem vitatva a jogi rész fontosságát.

*ad. 3.* Végezetül a szerző álláspontja szerint a rendészeti terminológia hirdetői a rendészetet önálló tudománynak tekintik, amely az újkor-

---

<sup>38</sup> ERNYES Mihály (2015) *Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés)*. Rendvédelem-történeti Füzetek, 25 (43-44-45-46) 15-38., 25. o.

<sup>39</sup> ZACHAR József (1993) *A politikai irányzatok rendvédelmi koncepciói a dualizmus korában*. Rendvédelem-történeti Füzetek, 3 (4) 8-20., 10. o.

<sup>40</sup> PARÁDI József (2012) *Rendvédelem = rendészet?* Rendvédelem-történeti Hírlevél, 21 (37-38) 258-262.

ban fejlődött ki. Míg a rendvédelem képviselői a rendészetet a jogtudomány részének tekintik. Úgy vélik, hogy a rendvédelem nem tudomány, hanem tevékenység, ami mögött több tudományterület húzódik meg.

Ezzel kapcsolatban Parádi a továbbiakban kifejti, miszerint: „az önálló rendészettudomány gondolata nem más, mint fikció, mivel nem rendelkezik sem önálló tudományterülettel, sem pedig olyan metodikával, amely kizárólag e »tudomány« művelésére alkalmas. Véleményem szerint nyilvánvaló, hogy a rendészet fogalmának neoliberais átértelmezése nem hozott létre új tudományt, hanem olyan trójai faló szerepét tölti be, amely a tudomány álcája mögé bújva kívánja a neoliberais eszmevilág rendvédelmi vetületét általánossá tenni.”<sup>41</sup>

#### 1.4.2.A rendészeti álláspont

A rendészet iskolájának képviselői ezzel szemben továbbra is a *rendészet*, a *rendészeti szervek* és a *rendészeti feladatok* kifejezések használatát tartják előnyösnek, illetve tudományos- és szakmai szempontból is megalapozottnak.

A Patyi András és Varga Zs. András szerzőpáros által képviselt álláspont szerint „a rendvédelmi szervek fogalmának nincs dogmatikai alapja”,<sup>42</sup> s mint ezzel szoros kapcsolatban álló, a rendvédelem kifejezés sem bír dogmatikai értékkel.

Hasonlóan éles kritikát fogalmaz meg Ligeti a következő gondolatában: „a rendvédelmi megközelítést azért utasítom el, mert a civil igazgatási tevékenységek közül számosat a katonai logika alapján működtet, és továbbra is fenntartja azt a jogállamban képtelen állapotot, miszerint az állami működés egyes területei nem a jog, hanem a parancs uralma alatt állnak.”<sup>43</sup>

---

<sup>41</sup> PARÁDI József (2012) *Rendvédelem = rendészet?* Rendvédelem-történeti Hírlevél, 21 (37-38) 258-262., 259. o.

<sup>42</sup> PATYI András – VARGA ZS. András (2013) *Általános közigazgatási jog (az Alaptörvény rendszerében)*. Dialóg Campus, Budapest, 292. o.

<sup>43</sup> LIGETI Miklós (2008) *Gondolatok a rendszerváltás utáni magyar rendőrségről*. Rendészeti Szemle, 56 (7-8) 132-152., 134. o.

Balla Zoltán 2014-es tanulmányában szintén elutasítja a rendvédelem kifejezés uralmát arra hivatkozva, hogy annak kidolgozásából, definiálásából hiányzik a vonatkozó tudományos diszciplína módszerei által biztosított megalapozottság. A szerző értekezésében kifejti, miszerint „az elutasítást indokolja az a tény, amely szerint a rendvédelem műszó kialakítója hivatásos katonaként (határőrként) a honvédelem (hadtudomány) által szocializáltan „alkotta” meg ezt a terminus technicust.”<sup>44</sup>

Katona Géza a rendészettudomány fogalomrendszerének analízise során arra a következtetésre jutott, hogy a terminológiai zavart a rendvédelem fogalmának bevezetése csak tovább súlyosbította. Katona szerint a kifejezés megjelenésének hátterében a tudományos, illetve szakmai előkészítést elhanyagoló jogalkotási tevékenység húzódik meg. A rendszerváltást követően megalkotott, a honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény ugyanis továbbra sem volt hajlandó szakítani a szocialista államstruktúrában elterjedt „fegyveres erők” fogalmát, ahova a honvédség mellett a határőrséget is besorolták.<sup>45</sup> Ugyanezen törvény „A honvédelemben résztvevő más szervek” című fejezetében nevesítette a „rendvédelmi szerveket”, köztük a rendőrséget, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat, a büntetés-végrehajtási testületet, a vám- és pénzügyőrséget, a polgári védelmi szerveket, valamint a hivatásos állami és önkormányzati tűzoltóságot. A definiálatlanság problémájára utalva a szerző leírja: „a »rendvédelem« mint új fogalom bevezetésére irányuló törekvés, fokozva a terminológiai tisztázatlanságot, károsan befolyásolja a rendészet alkotmányjogi helyzetének reális megítélését és a megfelelő rendészeti filozófia kialakítását.”<sup>46</sup>

Finszter Géza szerint a rendvédelem, illetve a rendvédelmi igazgatás értelmezésének megvannak a lehetőségei, abban az esetben, amikor a rendészet az irányító honvédelmi igazgatásnak alárendelten működik. Békeidőben ugyanakkor a rendészet a civil közigazgatás szakigazgatási ágaként funkcionál, ahol lehetőség van a fizikai kényszer alkalmazására. A

---

<sup>44</sup> BALLA Zoltán (2014) *A rendészet kérdései*. Belügyi Szemle, 62 (10) 5-19., 5. o.

<sup>45</sup> a honvédelemről szóló 1993. évi XC. törvény

<sup>46</sup> KATONA Géza (2010) *A kriminálpolitika és a rendészettudományi fogalomrendszer analízise, az egységes fogalomhasználat megteremtése*. Rendészeti Szemle, 2010/kl.sz., 12-39., 21-23. o.

szerző szerint tehát a rendészet – a rendvédelemmel ellentétben – elsősorban közigazgatási jelleggel bír, ugyanis sem hierarchiájában sem pedig állományának jogi státuszában nem követi a honvédelmi igazgatás mintáit, ezzel ellentétben nagyon is harmonizál az általános közigazgatás működési elveivel, kiváltképp, hogy a rendészeti tevékenység a közigazgatási anyagi- és eljárási jog hatálya alatt áll.<sup>47</sup>

A rendészet fogalmának egyik meghatározó eleme tehát az általa betöltött funkció. A rendészet definíciójának humanista, illetve annak rendeltetésére fókuszáló értelmezésében a rendészetre tekinthetünk úgy, mint a közösség szűk csoportjának azon felelősségteljes tevékenységére, amelyet az intézményesített rendszer tagjai, a rájuk ruházott különleges jogok és a legitim kényszer eszközének birtokában a többségi társadalom érdekében fejtenek ki.<sup>48</sup>

Papp Judit véleménye szerint „a rendvédelem fogalom kiválóan alkalmazható az elmúlt évszázadok, évezredek védekezési, védelmi tevékenységének leírására, kategorizálására. Napjaink viszonyaira vonatkoztatva azonban a jogi szabályozásban nem a rendvédelem, hanem a rendészet a helyes kategória.”<sup>49</sup> Balla Zoltán pedig úgy fogalmazott, hogy a rendvédelem, a „rendészet 1794-es megjelenéséhez és tudományos megalapozottságához képest csak stilisztikai szempontból, a rendészet kifejezés alternatív használata okán fogadható el.”<sup>50</sup>

A rendészet és rendvédelem vitájában ez idáig számtalan érv és ellenérv született mind a két elméleti iskola képviselőitől. Legújabb tudományos monográfiájában Finszter Géza a Hszt.-ben alkalmazott jogalkotói meg-

<sup>47</sup> FINSZTER Géza (2010) *A rendészeti stratégia alkotmányos alapjai*. In: GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.) *Tanulmányok a „Quo vadis rendvédelem? Szabadságjogok, társadalmi kötelezettségek és a biztonság” című konferenciáról* (pp. 5-24). Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, Magyar Hadtudományi Társaság, Határőr Szakosztály, Pécs, 8. o.

<sup>48</sup> ERDŐS Ákos (2018) *Elhárító mechanizmusok a rendészeti szerveknél*. *Belügyi Szemle*, 66 (6), 17-35., 31. o.

<sup>49</sup> PAPP Judit (1998) *Rendvédelem vagy rendészet?* *Új Rendészeti Tanulmányok*, 1998/1., 155-178., 158. o.

<sup>50</sup> BALLA Zoltán (2015) *A rendészet*. Rejtjel Kiadó, Budapest, 47. o.

fogalmazásra hivatkozva megállapítja: „azt is mondhatjuk, hogy a szolgálati törvény feloldotta a rendészet és rendvédelem kettőségét azzal, hogy a »rendvédelmi feladatokat ellátó szervek« fordulatot használja. Ezzel az elméletet arra sarkallja, hogy az jusson el a rendészet formális meghatározásához, ami egyben a korábban emlegetett »hitvitát« is lezárhatja a következőképp: rendészeti szervek azok, amelyek rendvédelmi feladatokat teljesítenek.”<sup>51</sup>

A rendészet és rendvédelem kifejezéseket illető vita ily módon történő feloldása csábítónak tűnik, kiváltképp a pénzügyőri hivatás gyakorlóinak jelenlegi helyzetét mérlegelve. 2021. január 1-jén ugyanis a törvényhozó a NAV személyi állományára vonatkozólag új jogállási törvényt alkotott. A törvényhez fűzött miniszteri indokolás szerint: „a szabályozás célja, hogy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) foglalkoztatottjainak jogállását új alapokra helyezze, befejezve ezáltal a 2011-ben, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: NAV tv.) által megkezdett szervezeti integrációt. [...] Az új státusz-törvény egyértelműen és egységesen megkülönbözteti a NAV teljes állományát a közszféra egyéb jogállási normáitól, és le is választja a NAV foglalkoztatottakat ezekről a háttérjogszabályokról, elvégezve ezzel a NAV jogelőd szervezeteinek maradéktalan, a szervezeti és funkcionális összeolvadáson túli integrációját.”<sup>52</sup> A szervezet a munkavállalói jogviszonyok átalakításával egyértelműen a civil közigazgatás („civilisítés”) irányába lépett előre.<sup>53</sup> Az új törvény eredményeként a pénzügyőri munkakört betöltő pénzügyőr státuszú alkalmazottak – vagyis egykori hivatásos állomány tagjai – kikerültek a Hszt. hatálya alól, s egyidejűleg a NAV marokánosan elhatárolódott a rendvédelmi szervek normatív intézményrendszerétől. A szervezeti törvény ugyanakkor a NAV jogállása kapcsán to-

<sup>51</sup> FINSZTER Géza (2018) *Rendészettan*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 38. o.

<sup>52</sup> a Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állományának jogállásáról szóló 2020. évi CXXX. törvényhez fűzött általános indokolás

<sup>53</sup> MAGASVÁRI Adrienn (2021) *Egy új jogviszony „születése” – az adó- és vámhatósági szolgálati jogviszony vizsgálata*. In. CSABA Zágon – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (szerk.) „Tehetség, szorgalom, hivatás”. Tanulmánykötet (pp. 69-85). Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, Budapest, 76. o.

vábbra is rögzíti, miszerint: „A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) államigazgatási és *fegyveres rendvédelmi feladatokat ellátó*, a Kormány eredeti jogalkotói hatáskörében kiadott rendeletében kijelölt miniszter (a továbbiakban: kijelölt miniszter) által irányított, központi hivatalként működő központi költségvetési szerv.”<sup>54</sup> Ezzel együtt a NAV, illetve annak pénzügyőrei a szervezeti törvény alapján továbbra is jogosultak maradtak a rendészeti kényszer alkalmazására is lévén, intézkedéseik során kényszerítő eszközöket köztük – ultima ratio – az élet kioltására is alkalmas lőfegyvert használhatnak. A rendészeti kényszer tartalmát illetően Finszter a következő magyarázatot adja: „A hatósági kényszer alkalmazásának van egy speciális területe, amelynek az a jellemzője, hogy a jogellenes emberi magatartásokból keletkező veszélyek elhárítására rendeltetett, és ennek érdekében fizikai erőszakot is igénybe vehet. Ez a rendészeti kényszer, amelyet törvény által rendészeti hatalommal felruházott hatóságok gyakorolnak. A rendészeti hatalom tehát nem jelent egyebet, mint azoknak a közigazgatási hatósági jogköröknek az összességét, amelyeket a rendészeti szervek rendészeti közigazgatási jogviszonyokban gyakorolhatnak.”<sup>55</sup> A pénzügyőrök számára biztosított fizikai erőszak monopóliuma nyomán tehát a NAV továbbra is része a rendészeti szervek szervezetrendszerének.

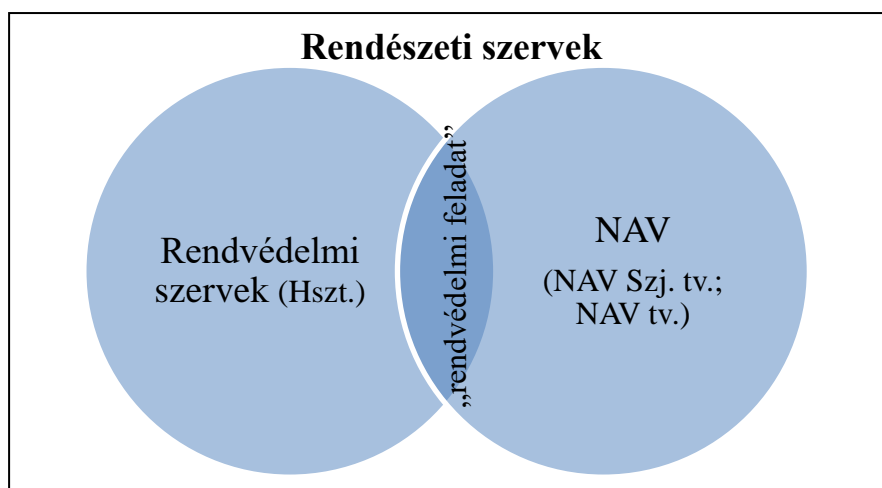
Ha tehát kijelentjük, hogy a NAV a 2020. évi CXXX. törvény hatályba lépését követően továbbra is része a rendészeti szervek intézményrendszerének, úgy a különböző jogállási törvények összevetésekor megállapítható, hogy a NAV és a Hszt.-ben nevesített rendészeti szervek által alkotott halmazok metszetében kizárólag a speciális tevékenységi kör, azaz a „rendvédelmi feladatok” állnak.

---

<sup>54</sup> NAV tv. 1. §

<sup>55</sup> FINSZTER Géza (2007) *Közbiztonság és rendvédelem*. In. DEÁK Péter (szerk.) *Biztonságpolitikai kézikönyv* (pp. 261-314). Osiris Kiadó, Budapest, 278. o.

2. ábra: A rendvédelmi szervek és a NAV összehasonlítása



Forrás: a szerző saját szerkesztése

A rendészet kontra rendvédelem vita kapcsán – a pénzügyőri hivatás tükrében – tehát mi is arra a következtetésre jutunk, hogy a rendvédelem kifejezés elsősorban az egyes rendészeti szervek speciális tevékenységi körének (differentia specifica) leírásaként, jelzőjeként alkalmazható, legalábbis a jogalkotó által létrehozott jogviszony törvények megfogalmazása erre utal. Nem mellékesen a korábban hivatkozott Ernyes Mihály is tevékenységként utal a rendvédelem kifejezésre, mikor azt írja: „a rendvédelem [...] a mindenkor fennálló jogi, valamint közösségi szabályozás létének, az általuk kitűzött célok feltételeinek a biztosítása, illetőleg a biztosításukért folyó harc, meghatározott testületek által.”<sup>56</sup>

A különböző rendészeti szervek eltérő szempontok szerinti csoportosításával számos szakirodalmi mű foglalkozik.<sup>57</sup> Amennyiben viszont elfogadjuk Finszter Géza hivatkozott álláspontját, miszerint a „rendészeti szervek azok, amelyek rendvédelmi feladatot látnak el” akként a szervezeti

<sup>56</sup> ERNYES Mihály (2015) *Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés)*. Rendvédelem-történeti Füzetek, 25 (43-44-45-46) 15-38., 25. o.

<sup>57</sup> Lásd részletesebben:

BALLA Zoltán (2017) *A rendészet alapjai és egyes ágazatai*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest

CHRISTIAN László (2018) *Rendészeti szervek*. In. JAKAB András – FEKETE Balázs (szerk.) *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*, PPKE JÁK, Budapest

FINSZTER Géza (2018) *Rendészettan*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest

HAUTZINGER Zoltán (2011) *A fegyveres szervek rendeltetésének alaptörvényi szabályozása*. In. DRINÓCZI Tímea (szerk.) *Magyarország új alkotmányossága* (pp. 65-75). Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs



tipológiában meghatározó szerephez jut a feladatellátáshoz rendelt erőszak minősége is. Így meg kell különböztetnünk fegyveres, illetve „nem fegyveres” rendvédelmi feladatokat ellátó rendészeti szerveket. Ebben a kontextusban pedig a NAV, a rendőrség, a büntetés-végrehajtási szervezet az egyéb fegyveres szervek mellett ez előbbi kategóriába sorolandó.

Különös kentaur szerzet a NAV, amelynek felső teste a legitim fizikai erőszak legszélesebb felhatalmazásával bíró erőszakember, deréktől lefele viszont szolgáltató kezét nyújtó adóügyi bürokrata. E tulajdonsága révén az állami adó- és vámhatóság számára nehézkes feladat a közigazgatás rendszerében olyan szervezeti közösséget találni, amelyben valamilyen oknál fogva ne válna kivételessé. Az állami impériumból származó legitim fizikai erőszak alkalmazásának a joga, a különleges felhatalmazással bíró egyenruhás személyzete ezzel együtt mégiscsak a rendészeti szervekhez teszi leginkább hasonlatossá.

A gyakorló szakemberek számára a rendészet és rendvédelem kifejezések alkalmazása körül kialakult hitvita talán csak teoretikus jelentőségűnek tűnhet, azonban a terminológiai fordulatok következtlen alkalmazása azonnal praktikus problémaként jelenik meg, amint a szervezetek működését, vagy az állományt érintő jogok és kötelezettségek rendszerét befolyásoló jogalkotói döntés meghozatalára kerül sor. A pénzügyőri hivatás gyakorló szempontjából például egyáltalán nem mindegy, hogy a kormányzati politika célkitűzéseiben megjelenő, a közrend, közbiztonság fenntartásáért felelős szerveket, illetve azok állományát érintő előnyök (lsd. az ún. „fegyverpénz” példáját) vagy korlátozások, a rendvédelmi szervekre vagy a rendvédelmi feladatokat teljesítő rendészeti szervekre terjed ki.

## **2. A NEMZETI ADÓ- ÉS VÁMHIVATAL SZEREPE, SZERVEZETE, FELADATAI, SZEMÉLYI ÁLLOMÁNYA**

(MAGASVÁRI ADRIENN)

---

### **2.1. Bevezetés**

A közfeladatok elvégzéséhez az államnak bevételekre van szüksége. Az állami bevételek közül az egyik legfontosabb az adó, melyet közvetlen ellenszolgáltatás nélkül követel meg az állam. Bár az adófizetés ellenében az állam közvetlen ellenszolgáltatást nem nyújt, ez nem jelenti azt, hogy közvetve ne „viszonozná” ezt. Ugyanis az adóbevételek jelentős részét az állam a társadalmi szükségletek kielégítésére használja fel. Az adó- és adójellegű bevételekből biztosítja az állam

- a szociális (nyugdíj, segély, támogatás, járadék),
- egészségügyi,
- infrastrukturális (út- és vasútépítések),
- rendvédelmi, igazgatási (minisztériumok, országos hatáskörű szervezetek működése),
- környezetvédelmi,
- oktatási (köz- és felsőoktatás),
- innovatív célú,
- illetve egyéb kiadásokat.<sup>58</sup>

Az állami adóbevételek fedezik egyrészt az állami feladatok ellátását, az állami intézmények működtetését (fiskális funkció), másrészt az egyes társadalmi rétegek közötti jövedelmi egyenlőtlenségek mérséklésére szolgálnak (arányosítási, újraelosztási funkció), harmadrészt pedig befolyásolják a piaci szereplők magatartását. Amennyiben szükséges egyes fogyasztási szokások „szankcionálása” (például dohányzás vagy cukros

---

<sup>58</sup> Vö.: CHRISTIÁN László – SZABÓ Andrea (2020) *Adó- és vámigazgatás*. In: LAPSÁNSZKY András (szerk.) *Közigazgatási jog. Szakigazgatásaink elmélete és működése* (pp. 286-309). Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 286. o.

üdítőitalok fogyasztása), akkor az ehhez kapcsolódó adók mértékének jelentős megemelése (befolyásolási funkció) jelenthet megoldást. Az adózatás révén tehát az állam hatást gyakorol a gazdaságra.<sup>59</sup>

Természetesen az államműködés nem nélkülözheti a megfelelően kialakított és jól működő adórendszert sem, hiszen az állami kiadások fedezete szinte kizárólag az adó- és adójellegű bevételekből származik. Az adórendszer ezenfelül a kormányzati célok megvalósításának egyik legerősebb eszköze,<sup>60</sup> segíti a kormányzati gazdaság- és társadalompolitika érvényesítését (például családi kedvezmények biztosításával ösztönzi a gyermekvállalást, beruházások után járó kedvezményt nyújt).

Az adórendszer tényleges működését az e célra létrehozott szervezet, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal biztosítja. Elsődleges feladata az állami költségvetés elvárásainak teljesítése. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal szedi be az államháztartás bevételeinek kb. 93-94 százalékát, tehát meghatározó szerepet tölt be abban, hogy sikerül-e teljesíteni a költségvetési célokat. Fontos feladata az államháztartási érdekek védelme, de kiemelt szerepet tölt be a gazdaságban az ellenőrzés területén is. Jelentős szereplője a feketegazdaság elleni harcnak, illetve az adóbürokrácia mérséklése is céljai közé tartozik. Továbbá az adó- és vámhatóságnak kiemelt szerepe van az adótudatosság növelésében, illetve az adóbeszedés hatékonyságának növelésében is. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal tehát – a korábbi vám- és pénzügyi felügyeletet ellátó hatóságokhoz hasonlóan – továbbra is különleges pozíciót foglal el az állami szervek rendszerében. Mi több, feladatainak sokszínűségét és jelentőségét tekintve sem marad el jogelődjeitől.<sup>61</sup>

---

<sup>59</sup> Vö.: MAGASVÁRI Adrienn (2020) *Adótani alapok*. In: SZABÓ Andrea (szerk.) *Adóigazgatás és adóeljárás* (pp. 13-20). Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 14. o.

<sup>60</sup> SZEPESI Balázs – VEREBES-SZÁSZ Edit – FÖZŐ Zsolt (2016) *A magyar adóbürokrácia-jelentés – módszertani összefoglaló*. Államtudományi Műhelytanulmányok, 2016/2., 2-43., 2. o.

<sup>61</sup> ERDŐS Ákos (2016) *Gyógyszerrendészet – egy speciális feladat kihívásai*. In: SZABÓ Andrea – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (szerk.) *Az adó- és vámszolgálatok aktuális kihívásai* (pp. 66-82). Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest, 67. o.

## 2.2. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal létrehozása

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal 2011. január 1-jén jött létre két szervezet, az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal és a Vám- és Pénzügyőrség egyesülésének eredményeként. Ettől az időponttól kezdve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal legfontosabb szervezeti célját – a szervezet hatáskörébe tartozó közjogi bevételek teljesítése mellett – az integráció teljessé tétele jelentette.

Az *integráció* általános értelemben beilleszkedést, egyesülést jelent. Olyan szervezeti formát eredményez, amely jelentős feladatrendszerbeli és strukturális, illetve szervezeti kultúrát érintő változásokhoz vezet, illetve célja a működési költségek csökkentése és a tevékenység minőségének javítása, valamint a szervezeti teljesítmény növelése.<sup>62</sup>

Integrációról akkor beszélhetünk, ha a két „partner” között a szervezeti kultúrák és a menedzsment gyakorlatának összeolvadása viszonylag kiegyensúlyozottan történik, nincs domináns fél, a két szervezet elfogadja egymás kultúráját, hagyományait, jogait tiszteletben tartja, és nem akarják a saját rendszerüket ráerőltetni a másikra.<sup>63</sup>

Az *integrációs folyamat* 2010. június 14-én kezdődött, amikor kihirdetésre került az állami vagyonnal való felelős gazdálkodás érdekében szükséges törvények módosításáról, valamint egyes törvényi rendelkezések megállapításáról szóló 2010. évi LII. törvény, mely a Vám- és Pénzügyőrség, valamint az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal egyesítésének előkészítése érdekében a Vám- és Pénzügyőrség országos parancsnokát kormánybiztos irányítása alá helyezte. Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal és a Vám- és Pénzügyőrség egyesítését előkészítő kormánybiztos kinevezéséről és feladatairól szóló 1147/2010. (VII. 7.) Korm. határozat az

---

<sup>62</sup> MAGASVÁRI Adrienn (2016) *Szervezeti integráció stratégiai szemszögből*. In: KERESZTESI Gábor (szerk.) *Tavaszi Szél 2016 = Spring Wind 2016*. Tanulmánykötet. III. kötet (pp. 60-65). Doktoranduszok Országos Szövetsége, Budapest, 62. o.

<sup>63</sup> FARKAS Ferenc (2004) *Változásmenedzselés – kultúraváltás*. In: KAROLINY Mártonné – FARKAS Ferenc – POÓR József – LÁSZLÓ Gyula (szerk.) *Emberi erőforrás menedzsment kézikönyv*. KJK KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 393. o.

Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal és a Vám- és Pénzügyőrség egyesítésének előkészítése érdekében – a két szerv egyesítéséig – dr. Vida Ildikót, az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal elnökét kormánybiztossá nevezte ki. A kormánybiztos feladatai közé tartozott a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága tevékenységének, továbbá a két szervezet egyesítéséhez szükséges jogszabályok előkészítésének irányítása.<sup>64</sup>

2010. november 19-én kihirdetésre került a Magyar Közlönyben a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény (NAV tv.), mely 2011. január 1-jén lépett hatályba. Ezzel a hatállyal kezdhetette meg működést a NAV.

Az új szervezet létrehozását a két jogelőd szerv közel féléves közös előkészítő munkája előzte meg. A két jogelőd szervezet tevékenységét már az összevonást megelőzően is szoros és kiterjedt együttműködés jellemezte, információk megosztásával, közös ellenőrzésekkel és munkabizottságokkal, közös képzésekkel segítették egymás munkáját. Az integráció az új szervezet keretein belül ezt az együttműködést intézményesítette, azzal, hogy költségtakarékosabb, rugalmasabb, és az azonos célok, érdekek összehangolása révén hatékonyabb feladatellátást ígért a közös szervezeti működés eredményeképpen.

Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal 1987. július 1-től működik, mint államigazgatási szerv, kormányhivatal. Jogelődjei a Pénzügyminisztérium Ellenőrzési Főigazgatósága, az Országos Egészségbiztosítási Pénztár és a Megyei Egészségbiztosítási Pénztárak, a Szerencsejáték Felügyelet, valamint a Fővárosi Illetékhatóság és a megyei illetékhatóságok voltak. A jogelődök sorát azonban a kiegyezést követően megalakult Magyar Királyi Adóhivatalok nyitották meg. A hivatal két szinten szerveződött, feladatait a Központi Hivatalban (központi szerv) és a regionális igazgatóságok szintjén (területi szervek) látta el. Az integrációt megelőzően az adóhatóság szakmai feladatai ellátását a funkciók (adóalany-nyilvántartás, beval-

---

<sup>64</sup> SZABÓ Andrea (2012) *Kormányhivatal – rendészet?* Magyar Rendészet, 12 (4) 147-153., 147. o.

lás, ellenőrzés, végrehajtás stb.) mentén szervezte, azaz szervezeti struktúrája az adózói életútnak megfelelően felépített, funkcionális volt<sup>65</sup>. Személyi állományában köztisztviselőket és munkavállalókat foglalkoztatott (integrációt megelőzően összesen kb. 16000 fő). Tevékenységi körébe pedig jellemzően az adók, járulékok, illetékek, kisadók (szakképzési hozzájárulás, játékadó, kulturális járulék, környezetterhelési díj stb.) beszedése, ellenőrzése, a szerencsejáték-felügyelet tartozott, de egy időben nyomozhatósági jogkörrel is rendelkezett.

A Vám- és Pénzügyőrség az integrációt megelőzően egy több, mint 140 éves múltra visszatekintő szervezet volt, hiszen jogelődjének, a Magyar Királyi Pénzügyőrségnek a felállításáról 1867. március 10-én Lónyay Menyhért pénzügyminiszter 1. számú körrendeletével rendelkezett.<sup>66</sup> A Vám- és Pénzügyőrség a központi államigazgatási szervek rendszerében a rendvédelmi szervek közé tartozott. Ennek megfelelően foglalkoztatott hivatásos szolgálati jogviszonyba tartozókat, illetve – jellemzően a funkcionális területeken<sup>67</sup> – közalkalmazottakat (integrációt megelőzően összesen kb. 7000 fő). Háromszintű szervezetrendszerben működött, központi szerve a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága volt, területi szerveit a regionális parancsnokságok alkották, míg alsó fokon a vámhivatalok végezték az elsőfokú eljárásokat. A vámhatóság az „adónemek” szerinti (vám, jövedék, környezetvédelmi termékdíj, regisztrációs adó, stb.) felosztáshoz igazította struktúráját.<sup>68</sup> Hatáskörébe tartoztak – többek között – a vámigazgatási, jövedéki igazgatási, bűnüldözési-nyomozhatósági, rendészeti igazgatási feladatok.

---

<sup>65</sup> MAGASVÁRI Adrienn (2015) *Adó- és vámhatóságok szervezeti integrációja – bilaterális összehasonlítás, avagy egy tanulmányút tapasztalatai*. In. ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes – SZABÓ Andrea (szerk.) *Az adó- és vámhatóságok aktuális kihívásai* (pp. 165-176). Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest, 172. o.

<sup>66</sup> KÖPF László (2003) *Fejezetek a magyar vámigazgatás és a pénzügyőrség történetéből*. Tipico Design, Budapest, 11. o.

<sup>67</sup> A funkcionális területek közé tartozott például a humán erőforrás-gazdálkodási, a jogi igazgatási, a gazdálkodási vagy az informatikai szakterület.

<sup>68</sup> MAGASVÁRI Adrienn (2015) *Adó- és vámhatóságok szervezeti integrációja – bilaterális összehasonlítás, avagy egy tanulmányút tapasztalatai*. In. ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes – SZABÓ Andrea (szerk.) *Az adó- és vámhatóságok aktuális kihívásai* (pp. 165-176). Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest, 172. o.

3. ábra: A Nemzeti Adó- és Vámhivatal jogelőd szervezeteinek jellemzői

APEH	VP
<ul style="list-style-type: none"> <li>• kormányhivatal</li> <li>• kétszintű struktúra</li> <li>• funkcionális elvek szerinti működés</li> <li>• foglalkoztatottak: köztisztviselők és munkavállalók</li> <li>• tevékenységi kör: adók, járulékok, illetékek, kisadók beszedése, ellenőrzése, szerencsejáték-felügyelet nyomozóhatósági jogkör</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• rendvédelmi szerv</li> <li>• háromszintű struktúra</li> <li>• divizionális szervezet</li> <li>• foglalkoztatottak: hivatásos szolgálati jogviszonyban állók és közalkalmazottak</li> <li>• tevékenységi kör: vámigazgatási, jövedéki igazgatási, bűnüldözési-nyomozóhatósági, rendészeti igazgatási feladatok</li> </ul>

Forrás: a szerző saját szerkesztése

Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal és a Vám- és Pénzügyőrség egyesítésének kérdése – figyelemmel a nemzetközi, elsősorban uniós tapasztalatokra<sup>69</sup> – már korábban és több alkalommal is szerepelt az egyes kormányok célkitűzései között.

### 2.2.1. Kormányzati célok az integrációval kapcsolatban

Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal és a Vám- és Pénzügyőrség integrációja nagyon fontos szervezeti reformnak tekinthető, hiszen az ennek köszönhetően 2011. január 1-jén megalakult Nemzeti Adó- és Vámhivatal így, egységes keretek között működve tudja leginkább szolgálni a kormányzat – a központi költségvetés bevételi előirányzatainak hatékonyabb és gazdaságosabb teljesítésére vonatkozó – célkitűzésének megvalósítását. Ahogyan arról a NAV tv. preambuluma is rendelkezik, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal létrehozásának célja az állami adóhatósági és vámhatósági

<sup>69</sup> Az európai országok közül például Hollandiában ([www.belastingdienst.nl](http://www.belastingdienst.nl)), Dániában ([www.skat.dk](http://www.skat.dk)), Észtországban ([www.emta.ee](http://www.emta.ee)), Spanyolországban ([www.agenciatributaria.es](http://www.agenciatributaria.es)), Portugáliában ([info.portaldasfinancas.gov.pt](http://info.portaldasfinancas.gov.pt)) vagy az Egyesült Királyságban (<https://www.gov.uk/government/organisations/hm-revenue-customs>) is összevont adó- és vámadminisztráció működik.

feladatoknak a minőségileg új, hatékonyabb, eredményesebb, gazdaságosabb, átláthatóbb és költségtakarékosabb ellátása, az információáramlás korszerű biztosítása, az egységes elvek alapján felépülő és egységes irányítású szervezet kialakítása, a költségvetési bevételek integrált szervezet általi biztosítása volt.<sup>70</sup>

A kormányzat célja a két szervezet integrációjával az alábbiak szerint foglalható össze:<sup>71</sup>

- egyszerűbb adórendszer kialakítása,
  - az adóterhek csökkentése,
  - adók számának csökkentése,
  - adóbevallások egyszerűsítése,
- egyszerűsített adózási módozatok körének szélesítése,
- az állam adó- és adójellegű bevételeinek teljes körű kontrollja és védelme,
- az adó- és statisztikai adminisztráció csökkentése,
- egy helyen való érdemi ügyintézés lehetőségének megteremtése,
- a pénzügyi és egyes más bűncselekményeket hatékonyan és eredményesen felderítő bünyügyi szervezetrendszer kialakítása,
- a költségvetést súlyosan károsító, büntetőjogi eszközökkel szankcionálható adózói magatartások feltárása, szankcionálása és visszaszorítása,
- a szolgáltató tevékenység erősítése,
- a szakmai feladatellátás minőségének javítása.

---

<sup>70</sup> NAV tv. preambuluma

<sup>71</sup> A kormányzati célok összegzése A Nemzeti Együttműködés Programja (Forrás: [www.parlament.hu/irom39/00047/00047.pdf](http://www.parlament.hu/irom39/00047/00047.pdf)), a Széll Kálmán Terv (Forrás: <https://2010-2014.kormany.hu/download/4/d1/20000/Sz%C3%A9ll%20K%C3%A1lm%C3%A1n%20Terv.pdf>), Magyarország Konvergencia Programja 2011-2015 (Forrás: [https://www.adko.hu/01\\_files/adotanulmanyok/2011/Konvergencia\\_program\\_2011\\_aprilis.pdf](https://www.adko.hu/01_files/adotanulmanyok/2011/Konvergencia_program_2011_aprilis.pdf)), az Egyszerű Állam: a vállalkozások adminisztratív terheit csökkentő középtávú kormányzati program (Forrás: [https://infoter.eu/attachment/0011/10596\\_egyszeru\\_allam\\_program.pdf](https://infoter.eu/attachment/0011/10596_egyszeru_allam_program.pdf)) alapján történt.



### 2.3. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal jogállása, szervezete

A jogi környezetben nem mindegy, hogy az adott személy vagy szervezet alapvetően milyen szerepet tölt be, milyen helyzetben áll a rá vonatkozó jogszabályok által meghatározott életviszonyokban, s ezzel összefüggésben milyen jogok illetik meg és milyen kötelezettségek terhelik. Ezt a jogi helyzetet (statust) nevezzük jogállásnak. A *jogállás* tehát olyan jogi helyzet, amelyet törvények vagy más jogszabályok, esetleg szerződések, megállapodások biztosítanak, szabályoznak.

A *szervezetek* „olyan, emberek és tárgyak alkotta rendszerek, amelyek tartós célt követnek, továbbá formális struktúrával és célszerű szabályokkal rendelkeznek [...] valamilyen társadalmi igényt kielégítő termékeket állítanak elő, vagy szolgáltatásokat nyújtanak [...], tagjai önkéntesen csatlakoznak hozzá, onnan szabadon távozhatnak, valamint [...] a szervezeti és egyéni célok eltérhetnek egymástól.”<sup>72</sup>

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal – jogállását és szervezetét tekintve – államigazgatási és fegyveres rendvédelmi feladatokat ellátó, a Kormány eredeti jogalkotói hatáskörében kiadott rendeletében kijelölt miniszter (jelen esetben a pénzügyminiszter) által irányított, központi hivatalként működő központi költségvetési szerv.<sup>73</sup> Jelenleg a Nemzeti Adó- és Vámhivatal az egyetlen olyan a központi kormányzati igazgatási szervek közé tartozó központi hivatal, amely fegyveres rendvédelmi feladatokkal is felruházott, hiszen a szolgálati körülmények között végzett, például bűnügyi vagy rendészeti tevékenység ellátásához nélkülözhetetlen ez a felhatalmazás.<sup>74</sup>

A központi hivatalok általános ismérve, hogy azok olyan különös hatáskörű központi kormányzati igazgatási szervek, amelyeket a Kormány által

---

<sup>72</sup> DOBÁK Miklós – ANTAL Zsuzsa (2013) *Vezetés és szervezés. Szervezetek kialakítása és működtetése*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 116. o.

<sup>73</sup> NAV tv. 1. § (1)-(2) bek. alapján

<sup>74</sup> SZABÓ Andrea (2016) *Egy új „státusú” központi hivatal rendvédelmi feladatai*. In: DEÁK József – GAÁL Gyula – SALLAI János (szerk.) *A toll sokszor erősebb, mint a kard. Rendészettudományi tanulmányok Prof. Dr. Fórizs Sándor 65. születésnapja tiszteletére* (pp. 200-210). Nemzeti Közszerzői Egyetem Rendészettudományi Kar, Budapest, 202. o.

kibocsátott kormányrendelet vagy törvény hoz létre. A rendvédelmi feladatokat ellátó központi hivatal (azaz, a NAV) kizárólag törvénnyel hozható létre,<sup>75</sup> és egy abban kijelölt miniszter irányítja. „A miniszteri irányítás egyben azt is jelenti, hogy a központi hivatal a miniszter feladatkörébe tartozó ügyekben jár el, de a minisztertől elkülönült önálló feladat- és hatáskörrel, önálló szervezettel és személyzettel rendelkezik.”<sup>76</sup>

4. ábra: A Nemzeti Adó- és Vámhivatal helye a központi államigazgatási szervek rendszerében



*Forrás: a szerző saját szerkesztése*

A központi államigazgatási szervek körébe azokat az államigazgatási szerveket soroljuk, amelyek működése az ország teljes területére kiterjed, döntéseik az egész ország területén kötelező erejűek, illetve – országos illetékességüknek megfelelően – az egész ország területén jogosultak eljárni.<sup>77</sup>

Azt, hogy milyen típusú szervezetek tartoznak a központi államigazgatási szervek közé, a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány

<sup>75</sup> a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény 36. § (1) bek. és 37. § (1) bek.

<sup>76</sup> BALÁZS István (2014) *A közigazgatás központi szervei*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 23. o.

<sup>77</sup> TEMESI István (2020) *Az államigazgatás szervezete*. In: TEMESI István – LINDER Viktória (szerk.) *Közigazgatási szakvizsga*. Hatodik, hatályosított kiadás. Államigazgatás (pp. 22-55). Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 25. o.

tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény 1. § (2) bekezdése írja elő.

*Központi államigazgatási szervek* tehát:

- központi kormányzati igazgatási szervek,
- az önálló szabályozó szervek,
- az autonóm államigazgatási szervek, és
- a rendvédelmi szerv és a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat.

A központi kormányzati igazgatási szervek körét a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény 2. § (2) bekezdése határozza meg.

*Központi kormányzati igazgatási szervek* az alábbiak:

- a Kormány,
- a Miniszterelnöki Kormányiroda,
- a minisztériumok,
- a kormányzati főhivatalok és
- a központi hivatalok.

A központi hivatal típusai:

- hatósági,
- piacfelügyeleti,
- szolgáltató,
- fenntartói,
- forráskezelő,
- ellenőrző, illetve
- kiszolgáló.<sup>78</sup>

A közigazgatást és az államigazgatást, mint kifejezéseket, gyakran szinonimaként kezelik. A jelentéstartalmát tekintve azonban szélesebb fogalom a közigazgatás, s annak egyik eleme az államigazgatás alrendszere,

---

<sup>78</sup> a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény 38. § (1) bek.

a másik pedig az önkormányzati igazgatás.<sup>79</sup> Mivel a rendvédelmi szervek is központi államigazgatási szervek, így a közigazgatás államigazgatási alrendszeréhez tartozónak tekinthetjük a rendészetet is.<sup>80</sup> A rendészet tehát döntően közigazgatási megnyilvánulás.<sup>81</sup>

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal közigazgatási hatósági tevékenysége mellett egyszersmind ellát olyan fegyveres rendvédelmi (rendészeti) feladatokat is, melyeknek célja a törvényes rend megőrzése, helyreállítása, a biztonság megvédése, eszköze pedig a fizikai erőszak monopóliuma. A NAV tv. 35. §-a alapján rendvédelmi feladatnak kell tekinteni a határon végzett feladatokat, a bűnüldözési, bűnmegelőzési, felderítési és nyomozási, a vám- és jövedéki ellenőrzési, a mélységi ellenőrzési, az őrzésvédelmi, a hatósági, a végrehajtási eljárási feladatokat, valamint e tevékenységek irányítását, felügyeletét és ellenőrzését is.<sup>82</sup>

A központi hivatal területi szervekkel akkor rendelkezik, ha erre a központi hivatalt létrehozó törvény vagy kormányrendelet kifejezetten lehetőséget ad.<sup>83</sup> A NAV tv. értelmében a Nemzeti Adó- és Vámhivatal a feladatait központi szervei és területi szervei útján látja el<sup>84</sup>, vagyis szervezeti felépítése hierarchikus, kétszintű struktúrában szerveződik. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal *központi szervei* a Központi Irányítás és a Bűnügyi Főigazgatóság.<sup>85</sup>

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal *területi szervei* pedig a megyei (fővárosi) adó- és vámigazgatóságok (22 db), a nyomozóhatósági feladatait ellátó területi szervei, azaz, a bűnügyi igazgatóságok (7 db), a Fellebbviteli Igazgatóság<sup>86</sup>, illetve egyéb, *speciális feladatokat ellátó területi szervek*:

- NAV Kiemelt Adó- és Vámigazgatóság (KAVIG),

---

<sup>79</sup> FABIÁN Adrián (2020) *A szakigazgatás közigazgatás-elméleti alapjai*. In: LAPSÁNSZKY András (szerk.): *Közigazgatási jog. Szakigazgatásaink elmélete és működése* (pp. 31-51). Wolters Kluwer, Budapest, 36. o.

<sup>80</sup> FINSZTER Géza (2018) *Rendészetan*. Dialóg Campus, Budapest, 103-153. o.; CHRISTIÁN László (2011) *A rendészet alapvonalai, önkormányzati rendőrség*. Universitas-Győr Nonprofit Kft., Győr, 22-25. o.

<sup>81</sup> BALLA Zoltán (2015) *A rendészet*. Rejtjel Kiadó, Budapest, 15. o.

<sup>82</sup> SZABÓ Andrea (2013) *Rendészeti kontroll a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál*. Magyar Rendészet, 13 (2) 95-102., 97. o.

<sup>83</sup> a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény 36. § (5) bekezdése

<sup>84</sup> NAV tv. 3. §

<sup>85</sup> NAV tv. 4. § (1) bek.

<sup>86</sup> NAV tv. 4. § (2) bek. a)-c) pontok

- NAV Repülőtéri Igazgatóság,
- NAV Bevetési Igazgatóság,
- NAV Szakértői Intézet,
- NAV Informatikai Intézet (INIT),
- NAV Képzési, Egészségügyi és Kulturális Intézet (KEKI),
- NAV Gazdasági Ellátó Igazgatóság (GEI).<sup>87</sup>

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal központi és területi szerveinek megnevezését és székhelyét a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szerveinek hatásköréről és illetékességéről szóló 485/2015. (XII. 29.) Korm. rendelet 1. számú melléklete tartalmazza.

A *központi szervek* alapvető rendeltetése, a szervezeti hierarchia alacsonyabb fokán elhelyezkedő (területi) szervek felügyelete, szakmai ellenőrzése, irányítása, s mindemellett kiemelt feladatok tekintetében önálló tevékenység folytatása.

A *Központi Irányítás* feladatkörébe tartozik többek között a felülellenőrzési tevékenység, olyan szakmai feladatok elvégzése, amely az egész szervezet tekintetében vagy országos szinten jelentőséggel bír, de kapcsolatot tart a külföldi szervekkel, illetve általános tájékoztatást nyújt a nyilvánosság számára.

A *Bűnügyi Főigazgatóság* a felettes szerve a bűnügyi igazgatóságoknak. Mindemellett különleges, nagy jelentőségű, a társadalomra különösen veszélyes (pl. bűnszervezetben elkövetett) bűncselekmények nyomozását önállóan is végzi.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal alapvetően a *területi szervei* munkájának útján tesz eleget a társadalmi rendeltetésének. E szervek tevékenysége teremt közvetlen kapcsolatot az állampolgárok, valamint az állami adó- és vámhatóság között.

---

<sup>87</sup> a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szerveinek hatásköréről és illetékességéről szóló 485/2015. (XII. 29.) Korm. rendelet 1. § (2) bek. a)-g) pontok

A *megyei adó- és vámigazgatóságok* azok a szervek, amelyek első fokon járnak el, az állami adóhatósági, vámhatósági, valamint adó- és vámható-  
sági hatáskörbe tartozó hatósági ügyekben (kivéve azokat az ügyeket, amelyeket a jogszabály más szerv kizárólagos hatáskörébe utal).

A *bűnügyi igazgatóságok* végzik a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) 34. § (2) bekezdésében meghatározott bűncselekmények megelőzését, felderítését, valamint nyomozását (kivéve azokat a bűncselekményeket, amelyek a Bűnügyi Főigazgatóság hatáskörébe tartoznak).

A *Fellebbviteli Igazgatóság* jár el a megyei igazgatóságok, a KAVIG, a Repülőtéri Igazgatóság, a Bevetési Igazgatóság és a Szakértői Intézet első fokon hozott döntéseivel, intézkedéseivel szemben induló jogorvoslati eljárásokban.

Az ún. *speciális területi szervek* pedig a Nemzeti Adó- és Vámhivatal tevékenységi körén belül olyan feladatokat látnak el, melyek valamilyen okból kiemelték, különlegesek (pl. különleges szakismeretet, technikai háttérrel követelnek meg, esetleg egy speciális ügyféli körrel vannak kapcsolatban) vagy egyediek (pl. földrajzi elhelyezkedésükből adódóan - repülőtér). Ezek a szervek látják el országos illetékességgel például a képzési feladatokat (KEKI), az informatikai feladatokat (INIT) vagy a gazdasági feladatokat (GEI).

#### 2.4. **A Nemzeti Adó- és Vámhivatal feladatrendszere**

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal struktúrája három fő szakmai tevékenységi kör köré szerveződik, úgymint az adóigazgatás, a vámigazgatás, a bűnügyi tevékenység. (A NAV feladat-, illetve hatásköre a jogelőd szervek feladat- és hatáskörére épül, így ezen a téren az integráció jelentős változásokat nem eredményezett.)

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal végzi jellemzően az alábbi tevékenységeket:<sup>88</sup>

- az adóigazgatási feladatokat,
- a vámigazgatási feladatokat,

---

<sup>88</sup> NAV tv. 13. §-a alapján

- a jövedéki igazgatási feladatokat,
- a bűnüldözési és nyomozóhatósági feladatokat,
- a rendészeti feladatokat,
- egészségmegőrzési, egészségügyi, szociális és kulturális feladatokat lát el,
- a képzés, továbbképzés megszervezését és lebonyolítását,
- az Európai Csalásellenes Hivatallal (OLAF) történő együttműködéssel és koordinációval kapcsolatban a külön törvényben meghatározott feladatokat,
- a fémkereskedelmi hatósági feladatokat.

A fenti felsorolás nem teljes körű, a részletes feladatlistát, a szervezet feladatköreit, hatásköreit ugyanis a Nemzeti Adó- és Vámhivatal *hatásköri jegyzéke* tartalmazza, amely évről évre bővül, közel 1200 feladatkört, hatáskört tartalmaz.

Most azonban nézzük meg kissé részletesebben a Nemzeti Adó- és Vámhivatal legfontosabb szakmai tevékenységi köreit.

#### *2.4.1. Az adóigazgatási feladatok*

A NAV adóigazgatási jogkörébe tartozó feladatok fókuszában a központi, valamint a közösségi költségvetést megillető adók, illetékek megállapítása, illetve beszedése áll. E tevékenységét elsősorban szolgáltató jelleggel, az ügyfelek tájékoztatása, adatok, nyilvántartások kezelése útján végzi.

A szolgáltató tevékenység mellett ugyanakkor e szakterületen is markánsan jelen van a hatósági jelleg. Azért, hogy a gazdaság jogsértő szereplőit kiszűrje, a költségvetésbe történő befizetéseket biztosítsa, illetve kikényszerítse, továbbá, hogy az ügyfeleket jogkövető magatartásra bírja, a NAV adóigazgatási feladatai körében ellenőrzéseket végez, hatósági tevékenységet folytat és végrehajtási eljárásokat fogantatosít.<sup>89</sup>

---

<sup>89</sup> MAGASVÁRI Adrienn (2020) *Az állami adóhatóság létrehozása és szervezete*. In. SZABÓ Andrea (szerk.): *Adóigazgatás és adóeljárás* (pp. 37-46). Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 44. o.

Kiegészítve az utóbbit azzal, hogy a végrehajtás – a NAV 2018. január 1-jén bekövetkezett hatáskörbővülése óta – ma már nem kizárólag az adóigazgatási feladatok közé sorolandó tevékenység, hiszen sok esetben nem csak az adók vagy azzal egyenértékű köztartozások, adók módjára behajtható követelések beszedésére, hanem adott esetben egyes cselekmények kikényszerítésére vonatkozó feladatokat is magába foglalja (pl. épületbontás). A végrehajtási eljárás keretében az adóhatóság jogosult tehát fizetési kötelezettséggel összefüggő végrehajtásra, illetve természetbeni meghatározott cselekmények végrehajtására.<sup>90</sup>

#### 2.4.2.A vámigazgatási feladatok

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal, mint vámhatósági feladatokat ellátó szerv, fontos szerepet tölt be az Unió külső határain zajló áruforgalom ellenőrzésében, illetve az ezzel kapcsolatos vámok kiszabásában és beszedésében.<sup>91</sup>

A NAV tv. 13. § (5) bekezdése e tevékenységi kör általános meghatározása során a következő feladatokat nevesíti:

- az áruk vámeljárás alá vonása,
- a vámhatárokon zajló áru- és utasforgalom ellenőrzése,
- vámtartozások, illetve a vámeljárásokhoz kapcsolódó nem közösségi adók és díjak kiszabása, valamint beszedése,
- közvetve vagy közvetlenül az áruk azonosságának vizsgálata, és a vizsgálat megtörténtének ellenőrzése,
- a vámokmányok adatainak (vám- és statisztikai célú) ellenőrzése, javítása, nyilvántartása, összesítése,
- vám-, adó- és egyéb jogszabályokban meghatározott adóztatási, ellenőrzési és utólagos ellenőrzési feladatok ellátása, valamint
- az Európai Mezőgazdasági Garanciaalapból (EMGA) származó kifizetésekhez kapcsolódó utólagos ellenőrzések végrehajtása.

---

<sup>90</sup> Vö.: ERDŐS Ákos (2021) *Pénzügyőri szolgálati ismeretek 2.0.* Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, Budapest, 209. o.

<sup>91</sup> Vö.: SUBA László – SZENDI Antal (2018) *Az uniós vámjog vázlatja.* Dialóg Campus Kiadó, Budapest



### *2.4.3.A jövedéki igazgatási feladatok*

A jövedéki igazgatási feladatok a jövedéki termékek előállításához, kereskedelméhez, felhasználásához kapcsolódnak, lényege, hogy a jövedéki adó, mint meghatározó költségvetési forrás hatékony beszedését biztosítsák, a jövedéki adóról szóló törvényben,<sup>92</sup> valamint annak végrehajtási rendeletében<sup>93</sup> meghatározott kötelezettségek betartatásával. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal végzi a jövedéki adóztatással, ellenőrzéssel, jövedéki ügyekkel kapcsolatos feladatokat.

Bár a jövedéki bevételek túlnyomó része a gazdálkodók önkéntes befizetéséből származik, azonban a bevételek biztosítása érdekében szükség van a hatóság ellenőrző és folyamatos felügyeleti tevékenységére is. E feladatkör tehát – az adóigazgatási feladatokhoz hasonlóan – egyaránt magában hordozza a szolgáltató, valamint az ellenőrző hatósági jelleget is.

### *2.4.4.A rendészeti feladatok*

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal – mint fegyveres rendvédelmi feladatokat is ellátó szerv – rendészeti jellege legmarkánsabban a bünyügyi-, valamint a rendészeti feladataiban ölt testet. E feladatok célja a törvényes rend megőrzése, illetve helyreállítása, általánosan alkalmazott eszköze pedig a fizikai kényszer és erőszak állami monopóliumának alkalmazása.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal rendészeti feladatai ellátása során az alábbi feladatokat végzi:

- a hatáskörébe tartozó szabálysértések felderítése és elbírálása,
- személyi védelem ellátása a NAV eljárásaiban,
- meghatározott anyagi javak, értékek őrzése, kísérése,
- az elfogott, előállított, őrizetbe vett vagy fogvatartott személyek őrzése, kísérése,
- az ország területén, mélységi ellenőrzések elvégzése,

---

<sup>92</sup> a jövedéki adóról szóló 2016. évi LXVIII. törvény (Jöt.)

<sup>93</sup> a jövedéki adóról szóló 2016. évi LXVIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 45/2016. (XI. 29.) NGM rendelet

- egyéb – különböző jogszabályokban meghatározott – rendészeti és igazgatási feladatok ellátása.<sup>94</sup>

#### 2.4.5.A bűnügyi feladatok

Magyarország gazdasági életének tisztaságát, a központi és az Európai Unió költségvetést leginkább veszélyeztető és sértő cselekmények (bűncselekmények) megelőzése, felderítése képezi a Nemzeti Adó- és Vámhivatal bűnügyi feladatainak alapját.

A szervezet nyomozóhatósági és bűnüldözési feladatai körében tehát a büntetőeljárásról szóló törvény által hatáskörébe utalt bűncselekmények (pl.: költségvetési csalás, jövedékkel visszaélés elősegítése, iparjogvédelmi jogok megsértése stb.)

- megelőzését,
- felderítését,
- megszakítását és
- nyomozását végzi.<sup>95</sup>

Mindezek mellett – együttműködve a nemzetközi közösség tagjaival – a szervezett bűnözés, valamint a terrorista csoportok tevékenységével szembeni hatékony fellépés érdekében elvégzi a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben meghatározott feladatokat (pl.: elemzés, adatszolgáltatás).

A szervezeti integrációval, illetve a szervezet hatékony működésével összefüggésben lényeges szempont, hogy hogyan alakul az új szervezet, hogyan optimalizálják az egységesített szervezetben a munkafolyamatokat és ehhez milyen módon rendelik az erőforrásokat. A következőkben – ennek megfelelően – a Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állományát mutatjuk be.

---

<sup>94</sup> NAV tv. 13. § (8) bek. alapján

<sup>95</sup> ERDŐS Ákos (2020) *Pénzügyőri szolgálati ismeretek*. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, Budapest, 174. o.

## 2.5. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állománya

A szervezet- és feladatrendszer fentiek szerinti változása (leginkább az integrációt értem ez alatt) befolyással bírt a személyi állomány létszámára és összetételére is,<sup>96</sup> s ennek a szervezeti változásnak a „terméke” volt az ún. vegyes jogállás.<sup>97</sup>

A *vegyes jogállás* arra utal, hogy egy adott közigazgatási szerv különböző jogállási törvények hatálya alá tartozó alkalmazottakat foglalkoztat. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal esetében ez azt jelentette, hogy egy szervezetben egyesítették a civil (vagyis kormánytisztviselő, kormányzati ügykezelő, munkavállaló) és a rendészeti (tehát a hivatásos szolgálati jogviszonyban álló pénzügyőr) jogállásba tartozó alkalmazottakat.<sup>98</sup>

A vegyes jogállás azonban nem a várt hatást váltotta ki, így 2021. január 1-jén hatályba lépő, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állományának jogállásáról szóló 2020. évi CXXX. törvénnyel (NAV Szj. tv.) lehetőség nyílt arra, hogy a 2011-ben megkezdett szervezeti integráció lezárulhasson, valamint – a szervezeti és funkcionális összeolvadáson túl – a foglalkoztatottak jogállásának teljes körű egységesítése is megvalósulhasson.<sup>99</sup> A NAV Szj. tv. ugyanis egy új, *sui generis* közszolgálati foglalkoztatási jogviszonyt (adó- és vámhatósági szolgálati jogviszony) hozott létre.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állományára, az adó- és vámhatósági szolgálati jogviszonyra vonatkozó fontosabb rendelkezéseket a NAV Szj. tv. tartalmazza.

---

<sup>96</sup> Vö.: A rendszerelmélet szerint az olyan összefüggő társadalmi és biológiai entitások, mint az állami szervek és a benne dolgozó emberek, olyan rendszereket alkotnak, amelyek hatással vannak egymásra. Következésképpen a rendszer valamely elemének változásai kihatnak más alrendszerekre is. ERDŐS Ákos (2018) *Elhárító mechanizmusok a rendészeti szerveknél*. Belügyi Szemle, 66 (6), 17-35., 19-20. o.

<sup>97</sup> HAZAFI Zoltán (2013) *Új közszolgálati életpálya – A közszolgálat fejlesztésének jogi és emberi erőforrás dimenziói*. „Közszolgálati Humán Tükör 2013” (záró tanulmány). Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 30. o.

<sup>98</sup> HORVÁTH Attila (2014) *Vegyes jogállás és a jogviszonyváltás problémája az ÁNTSZ, az NRSZH és a GYEMSZI példáján*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 3. o.

<sup>99</sup> Végző előterjesztői indokolás a Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állományának jogállásáról szóló 2020. évi CXXX. törvényhez. Indokolások Tára. A Magyar Közlöny melléklete. 2020/58. 1777-1813, 1777-1778. o.

A NAV személyi állománya

a) *adó- és vámhatósági szolgálati jogviszonyban* (a továbbiakban: szolgálati jogviszony) álló

aa) tisztviselői státuszú foglalkoztatottakból,

ab) pénzügyőri státuszú foglalkoztatottakból

[az aa) és ab) alpontban foglaltak a továbbiakban együtt: foglalkoztatott],

b) *munkaviszonyban álló* munkavállalókból és

c) *tisztjelölti jogviszonyban álló* pénzügyőr tisztjelöltekből (a továbbiakban: tisztjelölt)

áll.<sup>100</sup>

A NAV Szj. tv. 3. § (1) bekezdés 34. pontja szerint *tisztviselő* a tisztviselői munkakört betöltő, tisztviselői státuszú foglalkoztatott. Tisztviselői munkakörnek pedig ugyanezen szakasz 35. pontja alapján az a munkakör minősül, amelyre szolgálati jogviszony létesíthető, de nem minősül pénzügyőri munkakörnek. A tisztviselői munkakört betöltő pénzügyőri státuszú foglalkoztatott rendfokozat és társasági egyenruha viselésére jogosult, egyebekben rá a tisztviselőkre irányadó szabályok vonatkoznak.<sup>101</sup>

A NAV Szj. tv. 3. § (1) bekezdés 26. pontja határozza meg, hogy ki a *pénzügyőr*. Pénzügyőr az a pénzügyőri státuszú foglalkoztatott, aki pénzügyőri munkakört lát el. Pénzügyőri munkakörnek – előbbi szakasz 27. pontja értelmében – a miniszteri rendeletben meghatározott azon munkakör minősül, amelyre az ellátandó feladatok szolgálati jellegére tekintettel kizárólag pénzügyőri státuszú szolgálati jogviszony létesíthető.

Az új jogviszonyon belül tehát továbbra is két státuszt különböztetünk meg, a tisztviselői és a pénzügyőri státuszt. Tisztviselői státuszba azok a korábbi kormánytisztviselői jogviszonyban állók kerültek, akik 2021. január 1-jétől tisztviselői munkakört töltenek be. A pénzügyőri státuszba pedig a korábbi hivatásos szolgálati jogviszonyban álló pénzügyőrök tartoznak. Közülük a pénzügyőri munkakört betöltő pénzügyőri státuszú

<sup>100</sup> NAV Szj. tv. 2. § (1) bek.

<sup>101</sup> NAV Szj. tv. 29. § (3) bek.

foglalkoztatottak azok, akik napi szinten egyenruha- és fegyverviselésre, illetve intézkedések foganatosítására kötelezettek, míg a tisztviselői munkakört betöltő pénzügyőri státuszú foglalkoztatottak tényleges, fegyveres jellegű szolgálatot nem látnak el. Ők 2021. január 1-jétől kizárólag rendfokozat és társasági egyenruha viselésére jogosultak, de egyebekben rájuk a tisztviselőkre irányadó szabályok vonatkoznak. Esetükben a fegyver- és kényszerítő eszköz viselési, illetve az intézkedési kötelezettség is megszűnt.<sup>102</sup>

A *szolgálati jogviszony* egy olyan különleges jogviszony, amely a köz szolgálata és a munkavégzés céljából létesül, és amelyben a munkavégzéssel szükségszerűen együtt járó kötelezettségeken és jogosultságokon túlmenően mindkét felet (Kormány és a foglalkoztatott) – az ellátott feladat sajátos körülményeihez igazodó – többletkötelezettségek terhelik és jogosultságok illetik meg. Az adó- és vámhatósági szolgálati jogviszony a Kormány, mint munkáltató, valamint a foglalkoztatott között létesül. A foglalkoztatott felett a munkáltatói jogokat – a pénzügyőrökre vonatkozó egyes kiemelt munkáltatói jogokat kivéve – a Kormány nevében annak a NAV szervnek a vezetője gyakorolja, amelynek állományába a foglalkoztatott tartozik.<sup>103</sup>

A pénzügyőr a szolgálati jogviszonyból eredő kötelmeit szigorú függelmi rendben, életének és testi épségének kockáztatásával, valamint egyes alapjogai korlátozásának elfogadásával, önkéntes vállalás alapján, élethivatásként teljesíti.<sup>104</sup> A Nemzeti Adó- és Vámhivatal alaptevékenységébe tartozó feladatok közül azokat, amelyek sajátos körülmények között végzett, az élet és testi épség kockáztatásával járó tevékenységnek minősülnek, kizárólag pénzügyőrök láthatják el, az egyéb hatósági jellegű feladatokat pedig tisztviselők végzik. Ebben az esetben tehát lényeges megkülönböztető ismérv a két státusz között az *„állami erőszak”* alkalmazása,

<sup>102</sup> MAGASVÁRI Adrienn (2021) *Egy új jogviszony „születése” – az adó- és vámhatósági szolgálati jogviszony vizsgálata*. In. CSABA Zágon – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (szerk.) *„Tehetség, szorgalom, hivatás”*. Tanulmánykötet (pp. 69-85). Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, Budapest, 76. o.

<sup>103</sup> NAV Szj. tv. 24. § (1) bek., 25. § (1) bek., 26. §

<sup>104</sup> NAV Szj. tv. 28. § (1)-(2) bek.

amely fontos alapja a foglalkoztatottak közötti különbségtétel fenntartásának.

Az ellátandó feladatok szolgálati jellegére tekintettel meghatározott pénzügyőri munkaköröket a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál rendszeresített pénzügyőri munkakörökről, képesítési előírásokról, valamint a munkaköri pótlékról szóló 21/2020. (XII. 30.) PM rendelet 1. számú melléklete tartalmazza.

*Pénzügyőri munkakörök:*

- bűnügyi szakreferens,
- határszolgálati vámreferens,
- határszolgálati vámügyintéző,
- járőr I.,
- járőr II.,
- kiképző,
- nyomozó I.,
- nyomozó II.
- oktató (ha munkaköri fő feladatként pénzügyőri munkakörök feladatellátásához kapcsolódó oktatási tevékenységet lát el),
- őrzésvédelmi ügyintéző,
- rendészeti referens,
- rendészeti szakreferens,
- rendészeti ügyintéző,
- vámigazgatási referens,
- vámigazgatási szakreferens,
- vámigazgatási ügyintéző,
- szakértő (ha munkaköri feladatként I. besorolási osztályba tartozó pénzügyőri munkakörbe tartozó feladatot lát el).

A 21/2020. (XII. 30.) PM rendelet 1. § (2) bekezdése értelmében a vezetői munkakör akkor minősül pénzügyőri munkakörnek, ha az állománytábla szerint a vezető által vezetett szerv, szervezeti egység engedélyezett létszámához tartozó munkakörök legalább 2/3-a pénzügyőri munkakör.

### 2.5.1. Vezetői munkakörök a Nemzeti Adó- és Vámhivatalban

A központi hivatal létrehozó törvény alapján a központi hivatal vezetőjének feladat- és hatáskörét a központi hivatal irányító miniszter irányítása alá tartozó, a Kormány eredeti jogalkotói hatáskörben kiadott rendeletében kijelölt államtitkár gyakorolja. A központi hivatal vezetője helyettesének feladat- és hatáskörét a központi hivatal irányító miniszter által vezetett minisztérium szervezeti és működési szabályzatában meghatározott helyettes államtitkár gyakorolja.<sup>105</sup>

Az állami *adó- és vámhatóság vezetője* a Pénzügyminisztérium (PM) államtitkára, aki képviseli a szervezetet, ellátja mindazokat a feladatokat, amelyeket jogszabály a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vezetőjének feladat- és hatáskörébe utal.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal vezetőjének *szakmai helyettesei* a PM helyettes államtitkárai, akik az alábbiak szerinti területeken helyettesítik az adó- és vámhatóság vezetőjét:

- adószakmai ügyekért felelős szakmai helyettes, helyettes államtitkár
- bűnügyi, vámszakmai és rendészeti feladatokért felelős szakmai helyettes, helyettes államtitkár

A NAV vezetőjének első számú (általános) helyettese a PM helyettes államtitkára, a NAV adószakmai ügyeiért felelős szakmai helyettes.

További vezetői munkakörök:

- a Központi Irányítás főigazgatója és helyettese,
- a Bűnügyi Főigazgatóság főigazgatója és helyettese,
- szakfőigazgatók (szakmai támogatást nyújtanak a NAV vezetője és a helyettes államtitkárok részére),
- területi szervek igazgatói és helyetteseik,
- főosztályvezetők és helyetteseik,
- osztályvezetők.

---

<sup>105</sup> a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény 36. § (5) bekezdése

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal helyzete tehát több szempontból is különleges a közigazgatási szervek sorában. Először is, feladata az állami funkciók ellátása szempontjából kulcsfontosságú, hiszen az állami bevételek 93-94 %-át a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szedi be. Jelentősége tükröződik abban is, hogy központi hivatalként egyedülállóan lát el fegyveres rendvédelmi feladatokat. A NAV engedélyezett létszáma 19500 fő<sup>106</sup>, ami igazolja, hogy nemcsak a feladatait, de létszámát tekintve is jelentős pozíciót foglal el az állami szervek rendszerében.

---

<sup>106</sup> Nemzeti Adó- és Vámhivatal: *Általános közzétételi lista. A foglalkoztatottak.* Forrás: [https://nav.gov.hu/nav/kozerdeku\\_adatok/altalanos\\_kozzeteteli\\_lista/3\\_3\\_mukodes/a\\_foglalkoztatottak/nav\\_foglalkoztatottak.html](https://nav.gov.hu/nav/kozerdeku_adatok/altalanos_kozzeteteli_lista/3_3_mukodes/a_foglalkoztatottak/nav_foglalkoztatottak.html) (letöltve: 2021. 08. 02.)



### **3. A NEMZETI ADÓ- ÉS VÁMHIVATAL PÉNZÜGYŐREI- NEK JOGVISZONYÁRA VONATKOZÓ ÁLTALÁNOS SZABÁLYOK**

(MAGASVÁRI ADRIENN)

---

#### **3.1. Bekerülés a Nemzeti Adó- és Vámhivatalhoz**

A bekerülés humán folyamatához olyan funkciók tartoznak, amelyek a szervezetbe való belépéséhez és beillesztéséhez kapcsolódó feladatokat foglalják magukba, úgymint:

- a munkaerő biztosítása:
  - toborzás (belső, külső),
  - pályáztatás (belső, külső),
- kiválasztás,
- felvétel, kinevezés, állományba vétel, szolgálati jogviszony létesítés,
- a munkaerő megtartása,
- próbaidő, ösztöndíjrendszerek és gyakornoki programok működtetése.<sup>107</sup>

---

<sup>107</sup> SZABÓ Szilvia (2016) *Toborzás, pályáztatás, kiválasztás*. In: SZABÓ Szilvia – SZAKÁCS Gábor (szerk.): *Közszolgálati Stratégiai embererőforrás-menedzsment* (pp. 128-135). NKE Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest, 128. o.

5. ábra: Bekerülés folyamata a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál



Forrás: a szerző saját szerkesztése

A Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál a *toborzás* leginkább az iskolákkal történő kapcsolattartásra fókuszál, hiszen sokan már a rendészeti specializációjú középiskolában elkezdik pályaelejüket. Többször előfordul azonban, hogy egyetemi állásbörzéken is megjelenik a szervezet, hogy új, friss munkaerőt találjon a megüresedett pozíciókba. A toborzás során persze azt sem árt figyelembe venni, hogy a fiatal munkavállalókat, pályakezdeket egyre nehezebb a közigazgatási és rendészeti szervekhez vonzani,<sup>108</sup> illetve, hogy milyen tényezők befolyásolják a pályakezde pályaválasztását. Egy 2017-2018-ban közigazgatási vezetők körében végzett felmérés szerint a biztos állás reménye, az érdekes munka és a szakmai

<sup>108</sup> CSUTORÁS Gábor (2016) *Az Y generációs munkatársak megtartási lehetőségei a Központi Statisztikai Hivatalban*. Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás, 2016/1., 92-106.;

CHRISTIAN László – ERDŐS Ákos (2020) *Vészharang és jubileum? A rendészeti felsőoktatás kilátásai, a tisztjelöltek toborzásának és életpályára állításának nehézségei*. Belügyi Szemle, 68 (12) 11-42.;

BEREGNYEI József (2019) *A rendvédelmi szervek (rendőrség) végrehajtó állományának utánpótlása és a korosztályi jellemzők viszonya*. Belügyi Szemle, 67 (9) 97-120.;

ERDŐS Ákos – MAGASVÁRI Adrienn – MOLNÁR Katalin – PÓCSI Anikó – SZABÓ Andrea – VAS Adrienn (2020) *NAV Café – A Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állományának utánpótlása, felkészítésük gyakorlati kérdései*. Magyar Rendészet, 20 (1) 149-177.;

FINSZTER Géza – KORINEK László (2021) *A tények makacs dolgok... Annál rosszabb a tényeknek?! Belügyi Szemle, 69. (4) 683-691.*

fejlődés lehetősége vonzza leginkább a közszférába a fiatalokat.<sup>109</sup> Ezzel szemben, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal fiatal, szinte pályakezdő pénzügyőrei körében végzett vizsgálat viszont azt láttatja, hogy egy szervezet munkaerő megtartó képességét leginkább a vezetők szakmai felkészültsége, a vezetői hozzáállás, támogatás és odafigyelés, valamint az illetmény és az egyéb juttatások nagysága befolyásolja.<sup>110</sup> Mindezek elsősorban azt jelezhetik a Nemzeti Adó- és Vámhivatal számára, hogy a toborzás során a fiatalok igényeire is koncentrálni kell.

A kiválasztás humán funkciójának fő célja, hogy a toborzáson vagy pályázaton részt vett jelöltek közül a legjobb képességek és kellő szakmai tapasztalat birtokában lévő új munkatárs, azaz a legmegfelelőbb személy felvételére kerüljön sor. Ahhoz, hogy a pályázók, jelentkezők között felleljük az adott munkakör ellátására a legalkalmasabbat, számos lehetőség áll rendelkezésünkre. A Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál a következő módszerek kerülnek leggyakrabban alkalmazásra a hivatásos szolgálati jogviszonyba történő kiválasztás során:

- alkalmassági vizsgálatok (egészségi, fizikai, pszichikai),
- a törvényi előírások ellenőrzése (például összeférhetetlenség, nemzetbiztonsági alkalmasság, kifogástalan életvitel),
- interjú technikák,
- önéletrajz és motivációs levél,
- próbaidős foglalkoztatás.

A belépés alapvető feltétele tehát a pszichikai, egészségi és fizikai alkalmassági vizsgálat, hiszen a pénzügyőri munkakörök betöltése kapcsán –

---

<sup>109</sup> MAGASVÁRI Adrienn – SZAKÁCS Édua (2018) *Entrants at the gate of public service, or how do public service organizations see young people's career choice motivations*. In. CZENE-POLGÁR Viktória – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (szerk.): *Innováció, elektronizáció, tudásmenedzsment* (pp. 187-204). Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat, Budapest, 187-204. o.

<sup>110</sup> MAGASVÁRI Adrienn – SZABÓ Andrea (2019) *A Nemzeti Adó- és Vámhivatal munkaerő megtartó képességének vizsgálata egy speciális célcsoport körében*. Magyar Rendészet, 19 (2-3) 143-163.

a munkakörök sajátos jellegénél fogva – elsősorban a különböző alkalmassági és szűrővizsgálatokat tartja fontosnak szervezet, valamint a törvényi előírásoknak való megfelelést.

### 3.2. **Szolgálati jogviszony létesítése pénzügyőri munkakörök betöltésére**

A szolgálati jogviszony létesítéséről alapvetően a NAV Szj. tv., illetve a Foglalkoztatási Szabályzat (FSZ) rendelkezik.

Ezek szerint az általános elvárásokon túl (büntetlen előélet, cselekvőképesség, magyar állampolgárság, nagykorúság, állandó belföldi lakóhely, legalább érettségi végzettség) szolgálati jogviszonyban csak az foglalkoztatható, aki:

- rendelkezik a tervezett munkakör besorolási osztálya szerinti iskolai végzettséggel,
- egészségügyi, pszichikai és fizikai szempontból alkalmas a tervezett munkakör betöltésére,
- életvitele nem kifogásolható, és aki hozzájárul annak a szolgálati viszony létesítését megelőző, valamint a szolgálati viszony fennállása alatti ellenőrzéséhez,
- elfogadja, hogy törvényes szolgálatellátását tudta és beleegyezése nélkül megbízhatósági vizsgálattal ellenőrizhetik,
- tudomásul veszi a hivatásos szolgálattal járó kötelezettségeket és elvárásokat,
- akinek életkora a mindenkori öregségi nyugdíjkorhatárnál legalább tíz évvel alacsonyabb,
- akinél nem állnak fenn a szolgálati jogviszony létesítését kizáró körülmények (pl.: büntetett előéletű).

A *szolgálati jogviszony* egy olyan különleges jogviszony, amely a köz szolgálata és a munkavégzés céljából létesül, és amelyben a munkavégzéssel szükségszerűen együtt járó kötelezettségeken és jogosultságokon túlme-

nően mindkét felet (Kormány és a foglalkoztatott) – az ellátott feladat sajátos körülményeihez igazodó – többletkötelezettségek terhelik és jogosultságok illetik meg. A pénzügyőr a szolgálati jogviszonyból eredő kötelekeit szigorú függelmi rendben, életének és testi épségének kockáztatásával, valamint egyes alapjogai korlátozásának elfogadásával, önkéntes válalás alapján, élethivatásként teljesíti.<sup>111</sup>

Alanyai:

- a Kormány, mint munkáltató, valamint
- a foglalkoztatott.<sup>112</sup>

A foglalkoztatott felett a munkáltatói jogokat a Kormány nevében annak a NAV szervnek a vezetője gyakorolja, amelynek állományába a foglalkoztatott tartozik. A NAV Központi Irányítása állományába tartozó foglalkoztatott tekintetében a munkáltatói jogokat a NAV vezetője gyakorolja.<sup>113</sup>

A szolgálati jogviszony kinevezéssel és annak elfogadásával általában határozatlan időre és teljes munkaidőre létesül.

A szolgálati jogviszony pénzügyőr státuszon történő létesítésével egyidejűleg a pályakezdőt hadnaggyá vagy őrmesterré kell kinevezni. A tanulmányait a Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar nappali munkarendű képzésében kiváló vagy annak megfelelő minősítésű oklevéllel végzett pénzügyőr tisztjelölt – a kinevezésre jogosult döntése esetén – eggyel magasabb rendfokozatba is kinevezhető, ha az érintett elért tanulmányi eredménye az FSZ-ben meghatározott szempontoknak megfelel.<sup>114</sup>

A kinevezéséhez az alábbi – legfontosabb – dokumentumokat kell bemutatnia a jelentkezőnek:

- önéletrajz (a NAV Szj. tv. 9. melléklete szerinti adattartalommal),
- iskolai végzettséget igazoló oklevél, érettségi bizonyítvány (eredeti),
- nyelvvizsga-bizonyítvány (eredeti),

---

<sup>111</sup> NAV Szj. tv. 28. § (1)-(2) bek.

<sup>112</sup> NAV Szj. tv. 24. § (1)-(2) bek.

<sup>113</sup> NAV Szj. tv. 25. § (1)-(2) bek.

<sup>114</sup> NAV Szj. tv. 41. § (2) bek.

- bankszámlaszám,
- TB azonosító jelet, adóazonosító jelet tartalmazó igazolvány, lakcímkártya, személyi igazolvány,
- nemzetbiztonsági ellenőrzés igazolása (ha a betöltendő munkakörhöz szükséges),
- vagyonnyilatkozat (ha a betöltendő munkakör megkívánja),
- nyilatkozat az ügyfélkapu elérhetőségéről.

A felvételtől hozott pozitív döntést követően kerül sor a kinevezési okmány átadására. Ennek tartalmaznia kell a szolgálati jogviszonyra vonatkozó minden lényeges adatot, így különösen

- a foglalkoztató NAV szerv megnevezését, székhelyét,
- a szolgálati jogviszony kezdetének napját,
- a pénzügyőr munkavégzésének helyét,
- a pénzügyőr heti munkaidejét,
- a pénzügyőr munkakörét, pénzügyőri státuszát
- a pénzügyőr besorolását,
- a pénzügyőr rendfokozatát,
- a pénzügyőr illetményét,
- próbaidő kikötésénél a próbaidő tartamát, és
- előmeneteléhez előírt kötelezettségeket.

A kinevezési okmány egy példányát a pénzügyőrnek át kell adni. Az átadást követő három munkanapon belül a pénzügyőr munkaköri leírását is át kell adni.

A kinevezésben a szolgálati jogviszony létesítésekor legalább 6, de legfeljebb 12 hónapig terjedő próbaidőt kell kikötni, ami nem hosszabbítható meg.<sup>115</sup> Pénzügyőri státuszú szolgálati jogviszony létesítése esetén 12 hónap a próbaidő.<sup>116</sup> Valójában a próbaidő arra szolgál, hogy a munkáltató

---

<sup>115</sup> NAV Szj. tv. 43. § (1) és (3) bek.

<sup>116</sup> A Foglalkoztatási Szabályzatról szóló a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vezetője által kiadott 2034/2021/VEZ szabályzat 35. pontjai alapján

meggyőződhessen arról, hogy a kinevezett személy adott szakterületen, adott munkakörben alkalmas-e az elvárások teljesítésére.<sup>117</sup>

*Pályakezdőnek* minősül az a személy, aki a besorolása alapjául szolgáló iskolai végzettségének megszerzését követően első foglalkoztatási jogviszonyként szolgálati jogviszonyt létesít.<sup>118</sup>

A pénzügyőrnek a munkáltatói jogkört gyakorló vagy az általa kijelölt vezető előtt kell esküt tennie. Az *eskü* hagyományosan szakrális elem, Istenre vagy valamilyen szent dologra tett ünnepélyes kijelentés vagy ígéret. Lehet állító (pl. tanúvallomás megerősítésére tett), vagy ígérő (pl. hivatali). Amennyiben az eskütétel nem szent dologra történik, a fogadalom megnevezés is használható. Az eskü és annak tartalma – szakrális jelleg mellett – a rendészeti szerv tagja, társadalom irányába ható felelősségvállalásának fontos megnyilvánulási formája.<sup>119</sup> A vonatkozó jogszabályok szerint a szolgálati jogviszony létesítéséhez, a munkába állításhoz eskü letétele kötelező. Az „Isten engem úgy segéljen!” szövegrész az eskütevő meggyőződése szerint azonban elhagyható. Az eskü elmaradása érvénytelenségi ok.<sup>120</sup>

---

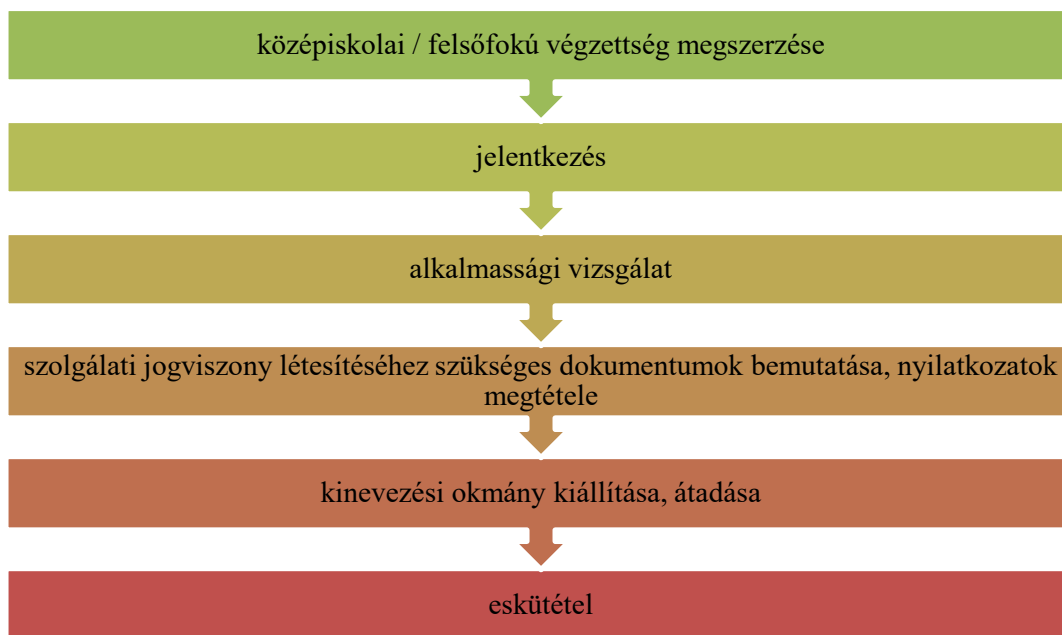
<sup>117</sup> LINDER Viktória – KOVÁCSNÉ SZEKÉR Enikő (2018) *A közsolgálati személyi állomány kiválasztása*. In. GYÖRGY István – HAZAFI Zoltán (szerk.): *Közszolgálati életpályák a közigazgatásban és a rendvédelemben* (pp. 65-78). Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 72. o.

<sup>118</sup> NAV Szj. tv. 3. § (1) bek. 25. pont

<sup>119</sup> BODA József, szerk. (2019) *Rendészettudományi Szaklexikon*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 162. o.

<sup>120</sup> NAV Szj. tv. 44. §

6. ábra: Szolgálati jogviszony létesítés folyamata



Forrás: a szerző saját szerkesztése

A szolgálati jogviszony létesítésekor a pénzügyőrnek képzési kötelezettsége keletkezik. A próbaidő alatt kötelező elvégezni a Nemzeti Adó- és Vámhivatal jellegének megfelelő, rendészeti végzettségnek minősülő tanfolyamot. Ezt követően, a kinevezésétől számított 2 éven belül teljesítenie kell a munkakörének megfelelő, a munkáltatói jogkör gyakorlója által előírt alapképzést. Ha a pénzügyőr az előbbieken nevesített bármely képzést önhibájából nem kezdte meg, vagy önhibájából nem fejezte be, illetve a vizsgát nem tette le, szolgálati jogviszonya megszűnik.<sup>121</sup>

Léteznek azonban olyan esetek, amikor az említett tanfolyamokat nem kell elvégezni. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal jellegének megfelelő, rendészeti végzettségnek minősülő tanfolyam elvégzése alól mentesül az a pénzügyőr, aki az NKE RTK, illetve jogelődje, a Rendőrtiszti Főiskola nappali vagy levelező tagozatán felsőfokú állami iskolai végzettséget szerzett. Az alapképzés teljesítésének kötelezettsége alól mentesül az a pénzügyőr, aki vámigazgatási szakon, szakirányon, jövedéki- és vámigazgatási szakirányon, vám- és jövedéki igazgatási szakirányon, pénzügyi nyomozói szakirányon, bűnügyi munkakörcsoportba tartozó munkakörök esetében

<sup>121</sup> NAV Szj. tv. 95. § (2)-(4) bek.



pedig a bűnügyi igazgatási szak és a rendészeti igazgatási szak (kivéve biztonsági és katasztrófavédelmi szakirány), a jogi szakokleveles adó- és vámnyomozó tanácsadó szakirányú továbbképzési szakon szerzett szak-képzettséget.

Nem áll fenn az említett képzési kötelezettség egyike sem a nyomozó I. és nyomozó II. munkakörökben, illetve vezetői munkakörben, amíg az érintett a munkaköri leírása alapján bűnügyi támogató feladatkört lát el.<sup>122</sup>

### 3.3. Szolgálati jogviszony módosítása

A *kinevezés módosítása* a szolgálati viszony létesítésekor a kinevezési okmányban előírt és a foglalkoztatott által elfogadott feltételek, körülmények olyan alakulása vagy alakítása, melynek hatására a munkakör, a munkaköri feladatok vagy a munkavégzési hely véglegesen vagy ideiglenesen<sup>123</sup> megváltozik. A kinevezés a vonatkozó jogszabályok szerint – általában – a foglalkoztatott beleegyezésével módosítható.

A kinevezést tehát – főszabály szerint – módosítani csak a munkáltatói jogkör gyakorlója és az érintett közös megegyezésével lehet.

Léteznek azonban olyan helyzetek, körülmények, szervezeti/személyügyi döntések, amikor még sincs szükség a kinevezés módosításához a foglalkoztatott beleegyezésére. Ezek részletezését megelőzően, a könnyebb megértés érdekében, három alapvető „szabály” ismertetését mindenképpen fontosnak tartjuk, hiszen a kinevezés-módosítások egyes eseteiben a munkáltatónak ezekre figyelemmel hozhatja csak meg a döntését az érintett beleegyezése nélkül.

*Ad 1. Aránytalan sérelem szabálya:* a kinevezés-módosítással kapcsolatos döntés nem járhat az érintettre nézve – különösen egészségi állapotára vagy családi helyzetére – aránytalan sérelemmel.

---

<sup>122</sup> Képesítési rend. 7. §

<sup>123</sup> BOGNÁR László (2021) *Közszolgálati jog II. A rendvédelmi szervek szolgálati joga*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet Budapest, 21. o.

*Ad 2. Utazási idő szabálya:* csak akkor módosítható a jogviszony, ha az új munkavégzési hely és az érintett tartózkodási helye között, tömegközlekedéssel, az oda- és visszautazás ideje naponta a 3 órát nem haladja meg, illetve 10 éven aluli gyermeket nevelő foglalkoztatott esetén a 2 órát nem haladja meg. Kivéve, ha az új munkavégzési helyre történő utazási idő rövidebb, mint a korábbi munkahelyre történő utazásé. Ha a munkavégzési hely tömegközlekedési eszközzel nem közelíthető meg, csak akkor módosítható a kinevezés, ha az új munkavégzési hely és a tartózkodási hely között történő oda- és visszautazás ideje – gépjárművel – naponta a 2 órát, illetve tíz éven aluli gyermeket nevelő foglalkoztatott esetében a 1,5 órát nem haladja meg. Kivéve, ha az új munkavégzési helyre történő utazási idő rövidebb, mint a korábbi munkahelyre történő utazásé.

*Ad 3. Képesítés szabálya:* csak akkor módosítható a kinevezés, ha az új munkakör megfelel az érintett iskolai végzettségének, szakképzettségének vagy szakképesítésének, szakmai tapasztalatának, és az érintett megfelel az új munkakörre előírt alkalmassági feltételeknek.

Nem kell az érintett beleegyezése az alábbiakban:

- a) A foglalkoztatott fizetési fokozatban történő előresoroláskor, illetményének NAV Szj. tv. szerinti megállapításakor, valamint a pénzügyőr rendfokozatban történő előléptetésekor, hiszen ebben az esetben a döntésnek, a foglalkoztatott szempontjából egyértelműen pozitív joghatása van, így nyilvánvalóan egyébként is beleegyezne a módosításba.
- b) Az érintett előmeneteléhez előírt vizsgakötelezettség törvény szerinti megállapításakor, amennyiben ugyanis a jogalkotó az előmenetelhez vizsgakötelezettséget ír elő, annak a foglalkoztatottra vonatkozó megállapítása olyan objektív tényező, amely indokolatlanná teszi az előzetes egyeztetés kérdését.
- c) A pénzügyőr munkavégzési helyének az adott NAV szervén belüli módosításakor, ebben az esetben azonban figyelemmel kell lenni az *aránytalan sérelem szabályára*, illetve az *utazási idő szabályára*.

- d) Azonos besorolású más munkakörbe helyezéskor, kivéve, ha a pénzügyőri munkakört betöltő pénzügyőr tisztviselői munkakörbe, illetve a tisztviselői munkakört betöltő foglalkoztatott pénzügyőri munkakörbe kerül áthelyezésre, azonban az *aránytalan sérelem* és a *képesítés* szabályát itt vizsgálni kell.
- e) Ha érintett teljesítménye „átlag alatti” fokozatú, alacsonyabb besorolású munkakörbe helyezéséhez, azzal, hogy először a szervezeti egység és a munkavégzési hely megváltoztatása nélkül kell alacsonyabb besorolású munkakörben tovább foglalkoztatni, és ha ilyen munkakör a szervezeti egység, illetve a munkavégzési hely megváltoztatása nélkül nem biztosítható, akkor a szervezeti egység, illetve a munkavégzési hely is megváltoztatható. Tekintettel kell azonban lenni az előbbieken említett *utazási idő*, *képesítés* és *aránytalan sérelem* szabályaira. (Értelemszerűen, amennyiben a pénzügyőr munkája értékelése alkalmával „átlag alatti” értékelést kap, az azt jelenti, hogy nem felel meg az adott munkakörnek az ellátására, így a munkáltató igyekszik neki megfelelő munkakört biztosítani, ahol jobban tud teljesíteni, vagyis nem válik meg rögtön a „gyenge” munkaerőtől, hanem új feladatot próbál számára találni.)
- f) A kinevezés módosításához, ha az a NAV-on belüli átszervezés, illetve létszámcsökkentés eredménye, de az *utazási idő*, *képesítés* és *aránytalan sérelem* szabályait itt is be kell tartani. (Létszámcsökkentés és átszervezés általában valamilyen felsőbb szintű kormányzati döntés következménye, melynek oka lehet a NAV hatáskörében bekövetkező változás, vagy a NAV működésével összefüggő ok, eredménye pedig szervezeti átalakítás és/vagy bizonyos munkakörök megszüntetése, a foglalkoztatottak egy részének elbocsátása lehet.)
- g) A kinevezési okirat szerinti szervezeti egység megváltoztatása esetén, ha a foglalkoztató NAV szerv nem változik, az *utazási idő* és az *aránytalan sérelem* szabályait itt is be kell tartani,

h) a törvényben meghatározott esetekben.<sup>124</sup>

A c)-f) esetekben az okirat közlésétől számított 5 munkanapon belül érintett írásban kérheti a jogviszonyának felmentéssel történő megszüntetését (Isd. később a felmentés címszó alatt).

A pénzügyőr magasabb besorolású munkakörbe csak a beleegyezésével helyezhető, feltéve, hogy a tervezett munkakör ellátásához szükséges képesítési és alkalmassági feltételeknek megfelel. Bár a magasabb besorolású munkakörbe helyezés egyértelmű előrelépés, illetve szakmai siker, mindazonáltal minden esetben jelentős felelősségvállalással, illetve többfeladattal is jár. Éppen ezért szükségessé válik a pénzügyőr beleegyezése.

A pénzügyőr a szolgálat érdekében azonos besorolású munkakör ellátására bejegyzése nélkül áthelyezhető a NAV más szervéhez (5 éven belül csak egyszer, kivéve, ha létszámcsökkentés, átszervezés esete áll fenn).

*Szolgálati érdek:* a NAV vagy annak valamely szervének, szervezeti egységének jogszerű, rendeltetésszerű és eredményes működéséhez, jogszabályban vagy közjogi szervezetszabályozó eszközben meghatározott feladatainak teljesítéséhez szükséges vagy azt meghatározó módon befolyásoló személyi feltétel vagy körülmény.

A szolgálati viszony módosításának esetei: áthelyezés, a kinevezéstől eltérő ideiglenes foglalkoztatás, nyugdíj előtti rendelkezési állományba helyezés, szolgálati viszony szüneteltetése, könnyített szolgálatban való foglalkoztatás. Ebben a fejezetben azonban csak az áthelyezés és a kinevezéstől eltérő ideiglenes foglalkoztatás egyes kérdéseivel foglalkozunk.

### 3.3.1. Áthelyezés

Az áthelyezésnek két formáját különböztetjük meg. Az egyik a „belső” áthelyezés, a másik a „külső” áthelyezés.

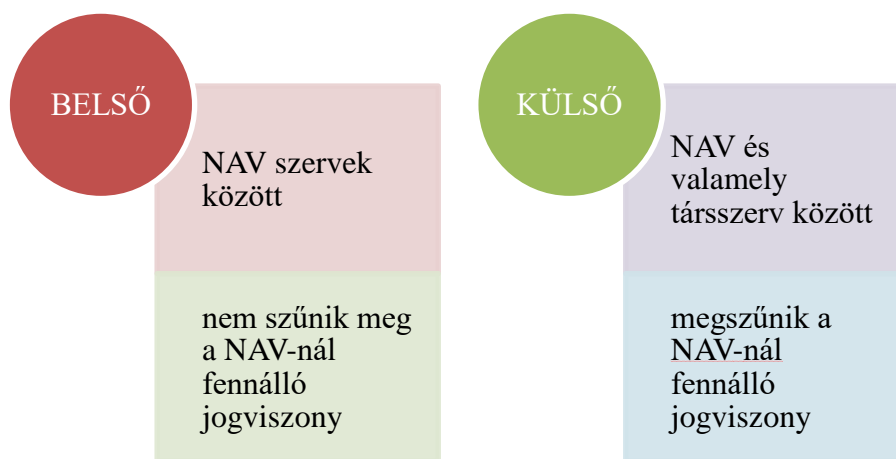
---

<sup>124</sup> NAV Szj. tv. 47. §

„Belső” áthelyezés a NAV szervei között valósul meg és nem eredményezi a NAV-nál fennálló szolgálati jogviszony megszűnését.

„Külső” áthelyezés a NAV és valamely társszerv (pl. valamely rendvédelmi szerv, a Magyar Honvédség) között valósul meg.

7. ábra: Az áthelyezés esetei



Forrás: a szerző saját szerkesztése

### 3.3.1.1. A „belső” áthelyezés folyamata

A belső áthelyezést a fogadó NAV szerv munkáltatói jogkört gyakorló vezetője kezdeményezi írásban. A megkeresett (átadó) NAV szerv vezetője pedig 10 munkanapon belül dönt arról, hogy hozzájárul-e az áthelyezéshez. Ha az átadó NAV szerv vezetője az áthelyezéshez hozzájárul, a fogadó NAV szerv az áthelyezés tényét rögzítő 3 oldalú megállapodást (ebben rögzítendő: az áthelyezés időpontja, a betöltendő munkakör megnevezése, besorolása, a foglalkoztatás jellege, a munkavégzés helye, valamint a munkáltatói jogkört gyakorló megjelölése) haladéktalanul előkészíti.<sup>125</sup>

Pénzügyőr szolgálat érdekében történő áthelyezése esetén a szervek vezetői kötelesek írásban egyeztetni, majd az egyeztetett álláspontot (mindkét fél nyilatkozatát) írásban kell megküldeni a Központi Irányítás Humánpolitikai Főosztályára az áthelyezés tervezett időpontjának megjelölésével

<sup>125</sup> FSZ 87-97. pontjai alapján

és illetménynövekedés esetén a kötelezettségvállalásra vonatkozó szabályok betartásával. Az átadó NAV szerv köteles érintett személyi anyagát, vagyonnyilatkozatát (ezeket 5 munkanapon belül), valamint az érintett által aláírt megállapodást megküldeni a fogadó szervnek.

Szolgálat érdekében történő áthelyezés esetén vizsgálni kell, hogy fennáll-e a korábban már említett 5 éves időkorlát.

Ha az áthelyezést a pénzügyőr kérelmezi, a kérelem elbírálásánál az alábbi szempontokat kell figyelembe venni:

- egyéni és hivatali érdek ne sérüljön (lehetőség szerint),
- a fogadó szerv rendelkezik-e megfelelő betöltetlen munkakörrel,
- az érintett személy megfelel-e az adott munkakör betöltéséhez szükséges képesítési és alkalmassági feltételeknek,
- adott évre vonatkozó illetménypolitikai elveket.

A pénzügyőr áthelyezése esetén a fogadó NAV szerv „Kinevezés módosítás”-ban rögzíti a foglalkoztatás új feltételeit.

Ezekben az esetekben az átadó NAV szervnél érintett jogviszonya nem kerül megszüntetésre.

#### 3.3.1.2. A „külső” áthelyezés szabályai

Az áthelyezés lényege az, hogy a pénzügyőr szolgálati jogviszonya úgy kerül megszüntetésre, hogy egyúttal egy másik munkáltatóval létesít jogviszonyt. (Mt. hatálya alá tartozó munkáltatóhoz nem történhet áthelyezés. Így amennyiben a pénzügyőr pl. egy gazdasági társaságnál kíván tovább dolgozni, a szolgálati jogviszonyát meg kell szüntetnie (pl. lemondással vagy közös megegyezéssel), majd az új munkáltatóval munkaszerződést kell kötnie.)<sup>126</sup>

A társszervek személyi állományába történő áthelyezést a szolgálati út betartásával, a munkáltatói jogkört gyakorló vezető javaslatával ellátva,

---

<sup>126</sup> GYÖRGY István – HAZAFI Zoltán, szerk. (2014) *Közszolgálati jog*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 86. o.

a NAV vezetőjének címezve, a Központi Irányítás Humánpolitikai Főosztályánál kell kérelmezni. A kérelemnek tartalmaznia kell minden olyan tényt és körülményt, ami a döntés szempontjából jelentőséggel bír (pl. mely szervhez, milyen munkakörbe, miért kéri az áthelyezést, ha vannak, akkor a személyes okokat – családi, szociális – is meg kell jelölni, ha van munkáltatói kölcsönből vagy tanulmányi szerződésből eredő kötelezettsége stb.).

A társszervek közötti áthelyezést a NAV vezetője engedélyezi. Ha az engedélyezésre sor kerül, akkor az átvevő (fogadó) szervet a Központi Irányítás Humánpolitikai Főosztálya tájékoztatja és egyidejűleg megküldi érintett személyi anyagát is. Ha az áthelyezési kérelem elutasításra kerül, akkor az érintettet az átvevő szervnek a szolgálati út betartásával kell tájékoztatnia.

A háromoldalú megállapodás (NAV vezetője – fogadó szerv vezetője – érintett pénzügyőr) elkészítésére csak az átadó szerv által kiadott ún. fogadó nyilatkozat birtokában kerülhet sor. A külső áthelyezéssel az érintett NAV-val fennálló jogviszonya megszűnik, a szolgálati viszonyát azonban a fogadó szervnél (pl. rendvédelmi szervnél/Magyar Honvédségnél) folyamatosnak kell tekinteni.

Alkalmanként előfordulhat, hogy a pénzügyőr szolgálataira az eredeti kinevezéstől eltérő körülmények között (pl. más munkaköri feladatok, más munkavégzési hely) van szükség. A kinevezéstől eltérő formában való foglalkoztatásra jellemzően jól behatárolható időtartamban kerülhet sor és ez az érintettre nézve aránytalan sérelemmel sem járhat. A NAV Szj. tv. ezeket az eseteket a kinevezéstől eltérő ideiglenes foglalkoztatás címszó alatt szabályozza.

### **A kinevezéstől eltérő ideiglenes foglalkoztatás**

A kinevezéstől eltérő ideiglenes foglalkoztatásra<sup>127</sup> az alábbi esetekben kerülhet sor:

- a) a NAV szervezetén belül:
  - átirányítás,
  - *átrendelés* (NAV szervezetén belüli „vezénylés”),
  - kiküldetés.
- b) a NAV szervezetén kívül:
  - kirendelés (tisztviselő),
  - *vezénylés* (pénzügyőr).

A következőkben a kinevezéstől eltérő ideiglenes foglalkoztatás esetei közül az átrendelés és a vezénylés szabályait ismertetjük.

#### **Átrendelés**

A foglalkoztatott a *szolgálat érdekében* eredeti munkakörében való meghagyása mellett a NAV bármely szervéhez és bármely munkavégzési helyre meghatározott feladat teljesítésére átrendelhető.<sup>128</sup>

Az átrendelés időtartama a foglalkoztatott beleegyezése nélkül nem haladhatja meg:

- tisztviselő esetén naptári évenként a negyvennégy munkanapot, más településre történő átrendelés esetén naptári évenként a huszonkét munkanapot,
- pénzügyőr esetén háromévenként a hat hónapot.

Az átrendelés előbbi időtartamának befejezésétől számított hat hónapon belüli újabb átrendeléséhez a foglalkoztatott beleegyezése szükséges.

Az átrendelés időtartama alatt a munkáltatói jogkört az átrendelés helye szerinti szerv munkáltatói jogkört gyakorló vezetője gyakorolja azzal, hogy a szolgálati jogviszony megszüntetésére, módosítására, valamint a méltatlansági eljárás megindítására az eredeti munkáltatói jogkör gyakorlója

---

<sup>127</sup> NAV Szj. tv. 50. §

<sup>128</sup> NAV Szj. tv. 52. §



jogosult, továbbá az átrendelés helye szerinti munkáltatói jogkör gyakorlója a fegyelmi jogkörben, illetve a kártérítési jogkörben csak korlátozottan (külön jogszabály szerint) járhat el.

A harminc napot meghaladó átrendelés esetén az átrendelés idejére a foglalkoztatott az átrendelés ideje alatt ellátott munkaköri feladatoknak megfelelő alapilletményre és munkaköri pótléokra jogosult.

### **Vezénylés**

A pénzügyőr a NAV szervezetén kívül más szervhez, minisztériumba vagy a miniszter által irányított szervhez, a Nemzeti Közszerületi Egyetemre, ügyészi szervezethez vagy külföldre, tartós külszerületra vezényelhető.<sup>129</sup>

*Más szervhez történő vezénylésre akkor kerülhet sor, ha ez kormányzati, rendvédelmi vagy egyéb biztonsági érdeket szolgál. Ebben az esetben a pénzügyőr tevékenységére, munkarendjére, teljesítmény-értékelésére, pihenőidejére, illetményére, a más szervnél rendszeresített címek és egyéb elismerések elnyerésére és viselésére a más szerv szabályai az irányadók. A más szervhez vezénylés legfeljebb öt évre szól. Ennek leteltét követően újabb más szervhez vezénylésre akkor kerülhet sor, ha a pénzügyőr a más szervhez vezénylés megszűnése után legalább a vezénylésével megegyező időtartamban a NAV-nál került foglalkoztatásra.*

A foglalkoztatott – a munkaköre meghagyása mellett – a legfőbb ügyész kezdeményezésére, a NAV vezetőjének egyetértésével, meghatározott feladat ellátására, határozott időtartamra *az ügyészi szervezethez vezényelhető*. Az ügyészi szervezethez vezénylésére a más szervhez kirendelésre, vezénylésre vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

#### *Vezénylés minisztériumba, miniszter által irányított szervhez*

A miniszter a pénzügyőrt – beleegyezésével – határozott vagy határozatlan időre a miniszter által vezetett minisztériumba vagy a miniszter irányítása alatt álló költségvetési szervhez vezényelheti.

---

<sup>129</sup> NAV Szj. tv. 54-61. §

A vezénylésre a más szervhez vezénylésre vonatkozó rendelkezéseket az alábbi eltéréssel kell alkalmazni:

- a vezénylés időtartamára vonatkozó ötéves korlátozás nem alkalmazandó,
- a vezénylésre a NAV-nál történő ismételt foglalkoztatás hiányában is sor kerülhet,
- a foglalkoztatott illetményére és illetményjellegű juttatásaira, teljesítményértékelésére, pihenőidejére, a kártérítésre, a személyiségi jogi jogsértésének jogkövetkezményeire, elismerések elnyerésére és viselésére, képzésére, továbbképzésére és előmenetelére a NAV Szj. tv. szabályait kell alkalmazni,
- a foglalkoztatással kapcsolatos költségek a NAV-ot terhelik.

A *Nemzeti Közszolgálati Egyetemre* történő vezényléshez szintén szükséges a pénzügyőr beleegyezése. Oktatói, nevelői, képzést támogató munkakör vagy feladat ellátására, határozott vagy határozatlan időtartamra szólhat a vezénylés és a vezényelt pénzügyőr a NAV Szj. tv.. szerinti illetményre, pótlékokra, juttatásokra, támogatásokra és költségtérítésre jogosult. Ezeket a vezénylő szerv, azaz a NAV folyósítja.

A pénzügyőr – beleegyezésével –:

- béketámogató, fegyveres vagy egyéb rendészeti tevékenységre kiírt és a miniszter által támogatott pályázat elnyerése esetén,
- külföldi béketámogató, fegyveres vagy egyéb rendészeti misszióban való részvételre önkéntes jelentkezés alapján,
- egyéb, Magyarország nemzetközi kötelezettségeinek ellátásához kapcsolódó feladatok ellátására,

*külföldre vezényelhető* a külföldi szolgálati tevékenység időtartamára, de legfeljebb három évre. A külföldre vezénylés egy alkalommal egy évvel meghosszabbítható.

### 3.4. Szolgálati jogviszony megszűnése

Amikor a szervezet és az egyén érdekei különválnak, akkor a foglalkoztatott saját elhatározásától vezérelve vagy kényszer hatására elhagyja a szervezetet.<sup>130</sup>

A zárt jellegű közszolgálatra jellemző stabil foglalkoztatás az adó- és vámhatósági szolgálati jogviszonyban állók esetében sem jelent elmozdíthatatlanságot. A versenyszférához képest a NAV, mint munkáltató, azonban nagyobb biztonságot nyújt, jellemzően a foglalkoztatás fenntartására törekszik<sup>131</sup>, ugyanis a jogviszony megszűnésének, illetve megszüntetésének szabályai jóval kötöttebbek, mint a munkajogban.<sup>132</sup>

A szolgálati jogviszony valamilyen objektív tényező okán (felek akaratától függetlenül) az alábbi esetekben szűnik meg:

- a nyugdíjkorhatár betöltésének napján (ha a foglalkoztatott az öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte, jelenleg a társadalombiztosítási öregségi nyugdíjkorhatár 65 év),
- a hivatásos állomány tagjának halálával (természetesen egy jogviszony csak abban az esetben tartható fenn, ha annak részesei képesek jogaik gyakorlására és kötelezettségeik teljesítésére; a hivatásos halálával ez értelemszerűen lehetetlenné válik),
- 70. életév betöltésével,
- a törvény erejénél fogva (a jogalkotó a NAV Szj. tv.-ben nevesít olyan helyzeteket, amelyek teljesülése esetén nem tartható fenn a szolgálati jogviszony); például:
  - a pénzügyőr előírt képzési és vizsgakötelezettség teljesítését önhibájából elmulasztotta,

---

<sup>130</sup> BIBA Sándor (2016) *Kiáramlás- és fluktuációpolitikák*. In: SZABÓ Szilvia – SZAKÁCS Gábor (szerk.) *Közszolgálati stratégiai embererőforrás-menedzsment* (pp. 176-177). NKE Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest, 177. o.

<sup>131</sup> BOGNÁR László (2021) *Közszolgálati jog II. A rendvédelmi szervek szolgálati joga*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet, Budapest, 51. o.

<sup>132</sup> GYÖRGY István – HAZAFI Zoltán, szerk. (2014) *Közszolgálati jog*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 81. o.

- országgyűlési vagy európai parlamenti képviselővé, nemzeti-ségi szószólóvá, főpolgármesterré, főpolgármester-helyettesé, megyei közgyűlés elnökévé, alelnökévé, polgármesterré, alpolgármesterré, helyi vagy nemzetiségi önkormányzati képviselővé megválasztották,
  - az összeférhetetlenség megszüntetését elmulasztotta.
- a határozott időre létesített szolgálati viszony esetében a határozott időtartam leteltével (azokban az esetekben, amikor a jogviszony létrehozása esetén, a jogviszony tartamát időbeli korlátokhoz kötik, természetesen ezen objektív időpont bekövetkeztével a jogviszony megszűnik),
  - büntetőeljárás keretében foglalkozástól eltiltás vagy közügyektől eltiltás alkalmazásával (azokban az esetekben, amikor a büntetőeljárás alá vont pénzügyőrrel szemben a bíróság korlátozó intézkedés alkalmazását mondja ki, értelemszerűen a jövőben e tevékenységét nem folytathatja, s mint ilyen, a szolgálati jogviszonynak a továbbiakban nem lehet alanya),
  - ha a szolgálati jogviszony érvénytelen jognyilatkozat alapján jött létre, feltéve, hogy az érvénytelenség okát a felek a közérdek sérelme nélkül rövid időn belül nem háritják el.<sup>133</sup>

A pénzügyőr szolgálati jogviszonya – egyik vagy másik fél, vagy akár mindkét fél akaratótól függően – megszüntethető az alábbi esetekben:

- közös megegyezéssel (a szolgálati jogviszony a munkáltatói jogkört gyakorló vezető és a foglalkoztatott közös megegyezésével bármikor megszüntethető; bármelyik fél kezdeményezheti és azt indokolni nem kell. A megegyezést írásba kell foglalni, amelyben rögzíteni kell a szolgálati viszony megszűnésének napját, a hivatásos állomány tagjának és a szervnek a szolgálati viszony megszüntetéséből eredő jogait és kötelezettségeit, illetve a meg-

---

<sup>133</sup> NAV Szj. tv. 66. §

térítési kötelezettséget, ha van ilyen. A jogokban és kötelezettségekben való megegyezés azonban nem feltétele a szolgálati jogviszony közös megegyezéssel történő megszüntetésének.)

- lemondással (a pénzügyőr a szolgálati viszonyáról egyoldalú nyilatkozattal lemondhat. Kivéve: a szükségállapot vagy rendkívüli állapot idejét, valamint a váratlan támadás időszakát. A lemondási idő két hónap, a felek ennél rövidebb időtartamban is megállapodhatnak. Aki a szolgálati viszonyáról lemondott, a lemondási idő elteltével elveszti a jogszabályban meghatározott, a NAV volt foglalkoztatottja részére a szolgálati jogviszony megszűnését követően is biztosított jogosultságokat.),
- *felmentéssel*,
- áthelyezéssel (jogviszonyváltás; lsd. fentebb, áthelyezés címszó alatt),
- azonnali hatállyal a próbaidő alatt (a próbaidő intézménye lehetőséget ad a jogviszony gyors és egyszerű megszüntetésére, hiszen bármelyik fél indokolás nélkül azonnali hatállyal megszüntetheti),
- hivatalvesztés fegyelmi büntetéssel (amennyiben a szolgálati jogviszony fennállása alatt a pénzügyőr olyan cselekményt követ el, ami miatt a legsúlyosabb fenyítés alkalmazásával szankcionálják, nevezetesen a hivatalvesztéssel, a jogviszony megszűnik és 5 évig nem létesíthető ismételt szolgálati jogviszony az érintettel).<sup>134</sup>

### 3.4.1. Felmentés

A szolgálati jogviszony felmentéssel megszüntethető abban az esetben, ha (mérlegelés alá eső okok):

- a Kormány döntése alapján létszámcsökkentést kell végrehajtani és emiatt a pénzügyőr további foglalkoztatására nincs lehetőség,

---

<sup>134</sup> NAV Szj. tv. 67-69. és 76. §

- megszűnt a NAV-nak az a tevékenysége, amelynek keretében a pénzügyőrt foglalkoztatták,
- átszervezés következtében pénzügyőr munkaköre megszűnt, és a számára felajánlott, a végzettségének és képzettségének megfelelő más munkakört nem fogadta el,
- a foglalkoztatott nyugdíjasnak minősül.<sup>135</sup>

Felmentéssel meg kell szüntetni a jogviszonyt, amennyiben (kötelező okok):

- a foglalkoztatott hivatalára méltatlanná vált,
- a foglalkoztatott teljesítménye „elfogadhatatlan” fokozatú,
- munkaköre ellátására alkalmatlanná vált (egészségi, pszichikai vagy fizikai állapota alapján; ha az előírt alkalmassági vizsgálaton önhibájából nem jelenik meg, nem jár neki felmentési idő),
- a kinevezés-módosítás visszautasítása esetén, ha 5 munkanapon belül érintett ezt kérelmezi (lsd. fentebb a kinevezés módosítása címszó alatt),
- alkalmatlanná vált, mert nem felel meg a kifogástalan életvitel követelményének (nincs felmentési idő),
- nemzetbiztonsági szempontból alkalmatlanná vált, mert a nemzetbiztonsági ellenőrzése során nemzetbiztonsági kockázatot állapítottak meg (nincs felmentési idő),
- a foglalkoztatást kizáró ok jut a munkáltatói jogkört gyakorló tudomására (azonnali hatállyal meg kell szüntetni a szolgálati jogviszonyt; értelemszerűen nincs felmentési idő),
- más szervhez vagy külföldre történő vezénylés megszűnése után részére a végzettségének, képzettségének megfelelő munkakör nem biztosítható vagy a felajánlott alacsonyabb munkakört nem fogadja el.

---

<sup>135</sup> NAV Szj. tv. 70-75. §

A munkáltatói jogkört gyakorló eljáró a felmentést köteles megindokolni. Ebből világosan ki kell tűnnie, hogy a felmentés indoka valós és okszerű.

Felmentés esetén a *felmentési idő* két hónap. A felmentési idő a legalább egy gyermeket háztartásában nevelő foglalkoztatott esetében 30 nappal, a legalább három gyermeket háztartásában nevelő foglalkoztatott esetében pedig 60 nappal meghosszabbodik, ha ezt a foglalkoztatott a felmentés közlésétől számított 4 munkanapon belül kéri.

A jogalkotó egyfajta garanciális szabályként, a joggal visszaélés elkerülésének biztosítása érdekében meghatározta azokat az időszakokat, amelyek alatt a szolgálati jogviszony felmentéssel nem szüntethető meg (*felmentési védelem*).

Ezek a következők:

- a beteg gyermek ápolásának ideje,
- a várandósság ideje, a szülési szabadság és a gyermekgondozás céljára kapott illetmény nélküli szabadság, továbbá illetmény nélküli szabadság igénybevétele nélkül is a gyermek hároméves koráig,
- az unoka gondozása céljából igénybe vett illetmény nélküli szabadság,
- a házastárs vagy élettárs tartós hivatalos külföldi kiküldetése miatt kapott illetmény nélküli szabadság,
- tényleges önkéntes tartalékos katonai szolgálatteljesítés,
- a nő jogszabály szerinti, az emberi reprodukciós eljárással összefüggő kezelésének ideje, de legfeljebb ennek megkezdésétől számított hat hónap,
- a szolgálati viszony szünetelésének időtartama.

A foglalkoztatottat felmentése esetén a felmentési időre járó távolléti díjon túl végkielégítés illeti meg.

A végkielégítés összege, ha a pénzügyőr szolgálati jogviszonyban töltött ideje legalább

- három év: egyhavi,
- öt év: kéthavi,
- nyolc év: háromhavi,
- tíz év: négyhavi,
- tizenhárom év: öthavi,
- tizenhat év: hathavi,
- húsz év: nyolchavi,
- huszonöt év: kilenchavi,
- harminc év: tízhavi

távolléti díjnak megfelelő összeg.

Végkielégítésre nem jogosult a pénzügyőr, amennyiben:

- a szolgálati jogviszony megszűnésekor nyugdíjasnak minősül vagy szolgálati járandóságra jogosult,
- alkalmatlanná vált, mert nem felel meg a kifogástalan életvitel követelményének,
- nemzetbiztonsági szempontból vált alkalmatlanná,
- a foglalkoztatást kizáró ok jutott a munkáltatói jogkört gyakorló tudomására,
- méltatlanná vált,
- elfogadhatatlan teljesítményt nyújtott,
- nem vett részt a részére előírt egészségi, pszichikai vagy fizikai alkalmassági vizsgálatokon.



## 4. ALAPVETŐ JÁRANDÓSÁGOK A PÉNZÜGYŐRI SZOLGÁLATBAN: ILLETMÉNY ÉS SZABADSÁG

(MAGASVÁRI ADRIENN – SZABÓ ANDREA)

---

### 4.1. Az illetmény

(Magasvári Adrienn)

#### 4.1.1. Alapvetések

A munkavégzésért munkabér, fizetség, illetmény, javadalmazás jár, amit az előírt feladatokat teljesítő alkalmazott a munkáltatótól kap. Sokféleképpen nevezhetjük a munkáért járó „fizetséget”, de a közszolgálatban (közigazgatási szervek és rendészeti szervek együttesen alkotják a közszolgálatot) a megfelelő terminológia: az *illetmény*.

A közszolgálat nem csak Magyarországon, hanem a legtöbb államban a legnagyobb munkáltató. A közszolgáltatások megfelelő biztosítása, ellátása, a társadalmi igényeknek megfelelő működés megköveteli, hogy a közigazgatási és rendészeti szervek egyre fejlettebb és komplexebb szolgáltatásokat nyújtsanak és ehhez alkalmas személyi állománnyal bírjanak. A szervezetek a foglalkoztatottakat pedig munkájukért cserébe méltányosan, igazságosan és következetesen „jutalmazzák”.<sup>136</sup> Erről Magyary 1944-ben így írt: „A hivatásos közszolgálatban, amely tagjaitól teljes odaadást kíván és más foglalkozást és mellékkeresetet kizár, a fizetési rendszernek [...] rendkívüli jelentősége van.”<sup>137</sup>

A közszféra szervezetei kiadásainak jelentős részét a foglalkoztatottak bére teszi ki, ezért jogos a kérdés, hogy milyen alapokra is kell helyezni a



---

<sup>136</sup> PAKSI-PETRÓ Csilla – KOVÁCSNÉ SZEKÉR Enikő (2018) *Díjazás a közszolgálatban*. In: GYÖRGY István – HAZAFI Zoltán (szerk.) *Közszolgálati életpályák a közigazgatásban és a rendvédelemben* (pp. 99-114). Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 99. o.

<sup>137</sup> MAGYARY Zoltán (1944) *A hivatásos közszolgálat megoldatlan kérdései*. In: MARTONYI János (szerk.) *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Jog-, Közgazdaság- és Társadalomtudományi Szakosztályának értekezései*. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 9. o.

közszolgálati szervezetekben a javadalmazást? Erre kétféle megoldás létezik: a versenyszféra elveit követő nyitott rendszer, illetve a katonai el-  
képzeléseket a civil közszolgálatba integráló zárt rendszer<sup>138</sup>. A két rendszer alapvetéseit az alábbi ábra szemlélteti:

8. ábra: A javadalmazási rendszer alapjai

<b>NYITOTT</b>	<b>ZÁRT</b>
	
<input type="checkbox"/> középpontban a munkakör	<input type="checkbox"/> középpontban az egyén
<input type="checkbox"/> a bér a munkakör értékének megfelelő	<input type="checkbox"/> a bér a szolgálati idő és az iskolai végzettség függvénye
<input type="checkbox"/> béremelés csak magasabb értékű munkakör betöltésével lehetséges	<input type="checkbox"/> béremelés és előmenetel a szolgálati idő függvénye, garantált, automatikus

*Forrás: Lőrincz Lajos (2010) A közigazgatás alapintézményei. c. műve alapján a szerző saját szerkesztése*

A közszolgálati szervezetekre, ahogyan azt már fentebb is jeleztem, inkább a zárt típusú rendszer a jellemző. Ennek előnye, hogy kiszámítható a szervezet, a vezetők és a munkatársak számára egyaránt. Ennek megfelelően könnyebben tervezhető (akár a költségvetés szempontjából is) és megfelelően átlátható. Ráadásul, ritkán tud érvényesülni egy ilyen szisztémában a szubjektivitás. Hátránya viszont, hogy nem motivál jobb eredményre, nem ösztönöz magasabb teljesítményre, és az átlagnál jobban teljesítő munkatársak esetében még demotiváló hatása is lehet, mert nem ad lehetőséget a gyors előrelépésre.<sup>139</sup> Természetesen, ez a rendszer nem támogatja a kreatív gondolkodást sem, így a kihívást kereső fiatalokat sem fogja a közszolgálatba csábítani.

<sup>138</sup> LŐRINCZ Lajos (2010) *A közigazgatás alapintézményei*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 272. o.

<sup>139</sup> KRAUSS Gábor (2016) *Az ösztönzés- és javadalmazás (kompenzáció és javadalmazás) humán folyamata és humán funkciói*. In: SZABÓ Szilvia – SZAKÁCS Gábor (szerk.): *Közszolgálati stratégiai emberierőforrás-menedzsment* (pp. 225-267). Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 248. o.

A nyílt rendszerben a díjazás a magánszférához hasonlóan alakul, jellemzően megállapodás kérdése, amelyre a munkaerő-piaci kereslet-kínálat is hatással bír. A zárt rendszerben jogszabályok és illetménytáblák határozzák meg a foglalkoztatott illetményét, amelyet „a közszolgálat (az adott közszolgálati ág) értékére vonatkozó társadalmi [...] absztrakció és persze a költségvetés lehetőségei”<sup>140</sup> is befolyásolnak.

Ma már azonban ennyire élesen nem különíthető el ez a két rendszer, ebben a tiszta formában csak kivételes esetekben léteznek. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal illetményrendszere is a két rendszer megoldásait ötvözi.<sup>141</sup>

Álljon itt ismét egy idézet Magyary Zoltántól arról, hogyan látta ő 1944-ben a közszolgálati dolgozók illetményét meghatározó elveket, illetve az akkor működő rendszert. „A gazdasági munkabérek állandóan változnak, míg a közigazgatási alkalmazottak fizetése kevésbé rugalmas. A fizetések megállapítása fő elvének annak kell lennie, hogy egyenlő munkáért egyenlő fizetés járjon. Evégből az azonos feladatokkal és felelősséggel járó állásokat egy csoportba foglalják, amely csoportot fizetés, előléptetés és több más szempontból való elbánás tekintetében más csoportokkal szemben meg lehet különböztetni.”<sup>142</sup> Azaz, már ekkor felmerült annak a lehetősége, hogy elsősorban ne a szolgálati idő domináljon a köztisztviselők illetményének megállapítása során és az előmenetel tekintetében, hanem az ellátott feladatok és a betöltött munkakör határozzák meg azt. Kiemelte továbbá, hogy a közszféra szerveinek különösen nagy figyelmet kell fordítaniuk a vezetőkre és a kulcsemberekre is, hiszen ha az ő illet-

---

<sup>140</sup> GYÖRGY István (2019) *Kormányzati személyzetpolitika és közszolgálati pragmatika*. In. HAZAFI Zoltán (szerk.) *Kormányzati személyzetpolitika* (pp. 111-126). Budapest, Dialog Campus Kiadó, 122. o.

<sup>141</sup> Vö.: MAGASVÁRI Adrienn (2021) *Egy új jogviszony „születése” – az adó- és vámhatósági szolgálati jogviszony vizsgálata*. In. CSABA Zágon – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (szerk.) „Tehetség, szorgalom, hivatás”. Tanulmánykötet (pp. 69-85). Magyar Rendészet-tudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, Budapest, 69-85. o.

<sup>142</sup> MAGYARY Zoltán (1944) *A hivatásos közszolgálat megoldatlan kérdései*. In. MARTONYI János (szerk.) *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Jog-, Közgazdaság- és Társadalomtudományi Szakosztályának értekezései*. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 9. o.

ményük nem éri el a magánszféra szervezetei által biztosított munkabéretet, akkor az állam nem tudja majd megtartani őket és a helyükre sem tud majd megfelelő minőségű szakembereket állítani.

Reméljük, hogy az előbbiekben írtak alapján jól látható, hogy mennyire fontos az egyén, a szervezet, a közszolgálat és az állam számára, hogy az illetményrendszerét úgy építse fel, hogy az vonzó legyen,<sup>143</sup> és megtartó erővel bírjon a vezetők és a munkatársak számára egyaránt. Azaz, kellően elkötelezetté tegyen és megfelelően ösztönözzön.

Ha már az ösztönzésnél tartunk, akkor mindenképpen szeretnénk kitérni az ösztönzési rendszer és az illetmény kapcsolatára is.

#### 4.1.2. Az ösztönzési rendszer

Az ösztönzési rendszert és az illetményrendszert gyakran szinonimaként használjuk, pedig korántsem azonos fogalmak. Általános vélekedés szerint elsősorban pénzzel lehet ösztönözni, talán ezért is mosódik össze egymással az ösztönzés és az illetmény. Pedig az ösztönzésnek, a motiválásnak számos más módja is létezik, az illetmény csupán az egyik eleme az ösztönzési rendszernek.

Az ösztönzési rendszer alapvetően *anyagi (materiális)* és *nem anyagi (immateriális)* pillérekből áll.

Az *anyagi ösztönzők* közé az alábbi elemeket soroljuk:

- illetmény,
- jutalom (teljesítménybér),
- elismerések,
- béren kívüli juttatások.

A materiális ösztönzők lehangsúlyosabb része természetesen az illetmény. A béren kívüli juttatások szintén anyagi előnyt testesítenek meg.

---

<sup>143</sup> LEHOCZKI Adrienn (2019) *Létszám- és bérgazdálkodás*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 23. o.

Megjelenési formájukat tekintve nagyon sokfélék. Adhatók szociális alapon (szociális segély, temetkezési támogatás, egészségügyi juttatások, stb.), illetve biztosíthatnak kényelmi szolgáltatást (például szolgálati gépjármű magánhasználat, mobiltelefon-, internethasználat díjának átvállalása), de léteznek még egyéb juttatások is (cafetéria, ruhapénz stb.).<sup>144</sup> A materiális ösztönzők közé soroltuk a jutalmakat (a NAV esetében feltételhez kötött személyi juttatásnak nevezzük), amelyek a szervezeti, illetve egyéni teljesítmény függvényében adhatók, és amelyek szintén forintban jelentkeznek a bankszámlánkon. Végül ide tartoznak az elismerések különböző formái is, díjak, érdemérmek, címek stb. Ezek jelenthetnek előrelépést, illetményemelkedést, presztízsnövekedést egyaránt.<sup>145</sup>

De vajon mik tartozhatnak a *nem anyagi ösztönzők* csoportjába? Minden olyan eszköz, körülmény, lehetőség, amely ugyan nem forintosítható, de alkalmas arra, hogy a munkatársak jobban érezzék magukat a munkahelyükön és fokozzák a teljesítményüket. Természetesen ebben az esetben egyénenként változhatnak az igények, amelyeket a szervezetek nem tudnak teljes körűen kielégíteni, de a Magyary által említett példák jó kiindulási alapot adhatnak nekik: „[...] ilyenek a munkaidő célszerű beosztása; a hétfélig szünet bevezetése; a munkahely egészsége és célszerűsége helyiség, világítás, bútor tekintetében; a bűrótechnika eredményeinek értékesítése; az idegesítő körülmények távoltartása; a hivatalnokok testi kondíciójának gondozása; helyes pszichológiai kezelés, stb.”<sup>146</sup>

A következőkben a témakör szempontjából lehangsúlyosabb elemre koncentrálnunk, amely nem más, mint az illetmény.

---

<sup>144</sup> PETRÓ Csilla (2020) *Kompenzáció és javadalmazás a közszolgálatban*. ÁROP – 2.2.21 Tudásalapú közszolgálati előmenetel. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 14. o.

<sup>145</sup> KRAUSS Gábor (2016) *Az ösztönzésmenedzsment (kompenzáció és javadalmazás) humán folyamata és humán funkciói*. In: SZABÓ Szilvia – SZAKÁCS Gábor (szerk.): *Közszolgálati stratégiai emberierőforrás-menedzsment* (pp. 225-267). Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 247. o.

<sup>146</sup> MAGYARY Zoltán (1944) *A hivatásos közszolgálat megoldatlan kérdései*. In: MARTONYI János (szerk.) *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Jog-, Közgazdaság- és Társadalomtudományi Szakosztályának értekezései*. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 10. o.

#### 4.1.3. Az illetményrendszer és elemei

Párhuzamot vonva a munka törvénykönyvében meghatározott munkabér fogalmával<sup>147</sup>, az illetmény minden olyan kifizetést magában foglal, amelyet

- a foglalkoztatott a munkáltatótól (szolgáltatatótól),
- a szolgálati jogviszonyra tekintettel,
- kifejezetten a munkavégzés ellenértékeként,
- kivételesen pedig munkavégzés nélkül is

kap.

A foglalkoztatott illetménye alapilletményből, időpótlékból, munkaköri pótlékból és egyéb illetménypótlékból áll.<sup>148</sup>

9. ábra: A pénzügyőrök illetményének összetevői



Forrás: a szerző saját szerkesztése

<sup>147</sup> Vö.: HALMOS Szilvia – PETROVICS Zoltán (2014) *Munkajog*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 168. o.;

KISS György (2005) *Munkajog*. Osiris Kiadó, Budapest, 298-299. o.;

HÓS Nikolett (2018): *Munkabér*. In. GYULAVÁRI Tamás (szerk.) *Munkajog* (pp. 311-33). ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 305. o.

<sup>148</sup> NAV Szj. tv. 144. § (2) bek.

#### 4.1.3.1. Az alapilletmény

A NAV Szj. tv.-vel az illetményrendszer jelentősen megújult. Részben megőrizte ugyan az iskolai végzettségen alapuló és az idő múlásához kötött besorolási rendszert, de a rendszer kötöttségét oldja, hogy az alapilletmény meghatározása szempontjából jelentősége van a betöltött munkakör besorolási kategóriájának is. Fontos változás a korábbiakhoz képest, hogy a jelenleg hatályos jogszabály az illetményalaphoz kapcsolódó szorzószámokkal kalkulált illetmény-meghatározás (ún. folyamatos előrehaladáson alapuló korcsoportos rendszer<sup>149</sup>) helyett fizetési sávokat vezetett be. Ezzel a köztisztviselői illetményalap szerinti illetményszámítás megszűnt. Az új javadalmazási rendszerben (alsó-felső határos illetményrendszer<sup>150</sup>) az alapilletmény a besorolási kategória és a szolgálati idő mentén egy meghatározott sávós tartományban kerül meghatározásra.

Az alapilletmény tehát a foglalkoztatott besorolásához kapcsolódik. A foglalkoztatott alapilletményét a munkáltatói jogkör gyakorlója állapítja meg a foglalkoztatott besorolása alapján megállapított fizetési fokozatához tartozó, a NAV Szj. tv. 5. mellékletben meghatározott sávon belül. Az alapilletmény megállapítása során a munkakör alapján ellátott feladatok szempontjából jelentős tapasztalatot, végzettséget, egyéb képesítést, nyelvtudást, valamint a munkakör ellátásához kapcsolódó felelősséget kell figyelembe venni. A törvény azonban ezeket a kritériumokat felsorolásszerűen adja meg, és nem részletezi, nem súlyozza, a döntést ebben a tekintetben a munkáltató kezébe adja.

A felsőfokú iskolai végzettséget igénylő munkakört betöltő, szakirányú felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkező foglalkoztatottat az I., a felsőfokú iskolai végzettséget nem igénylő munkakört betöltő foglalkoztatottat a II. besorolási osztályba kell besorolni.<sup>151</sup>

---

<sup>149</sup> GYÖRGY István (2019) *Kormányzati személyzetpolitika és közszolgálati pragmatika*. In. HAZAFI Zoltán (szerk.) *Kormányzati személyzetpolitika* (pp. 111-126). Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 122. o.

<sup>150</sup> GYÖRGY István (2019) *Kormányzati személyzetpolitika és közszolgálati pragmatika*. In. HAZAFI Zoltán (szerk.) *Kormányzati személyzetpolitika* (pp. 111-126). Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 122. o.

<sup>151</sup> NAV Szj. tv. 144. § (5) bek.

## **Az illetményeltérítés**

A NAV Szej. tv. lehetőséget biztosít az alapilletmény eltérítésére. Az illetményeltérítés intézménye a teljesítményt tükröző egyéni differenciálás lehetőségét teremti meg azzal, hogy a munkáltatói jogkört gyakorló vezető a megelőző év teljesítményértékelése figyelembevételével a foglalkoztatott besorolása szerinti alapilletményét megemelheti vagy csökkentheti. Mértékét tágran határozza meg a törvény, hiszen a besoroláshoz képest akár +30 vagy -30%-os eltérítés is megengedett. Az illetményeltérítést azonban csak a tárgyévire szólóan alkalmazhatja a munkáltató.<sup>152</sup>

### 4.1.3.2. A pótlékok

Az illetményrendszer másik fő elemét az illetménypótlékok rendszere jelenti. A pótlékok jellemzően valamilyen különleges munkavégzési körülmény esetén járnak, „annak eltérő időtartamára vagy beosztására reagálnak”<sup>153</sup>, vagy speciális ismereteket, illetve felkészültséget, vagy esetleg az elkötelezettséget, lojalitást „díjazzák”. Mértékük független a besorolástól, általában munkakörönként szabályozott.

Az illetményrendszer reformjának kiemelt célja volt a rendszeres pótlékok szerepének csökkentése, a rendszer karcsúsítása is. Ennek megfelelően az idegennyelvtudási pótlék kivezetésre került, a közszolgálati pótlék funkciója pedig átalakult, neve munkaköri pótléokra változott.

### 4.1.3.3. Az időpótlék

A köz tartós és elhivatott szolgálatát, az állam elismerését és megbecsülését kifejező időpótlék része maradt az illetményrendszernek.

---

<sup>152</sup> Vö. LUDÁNYI Dávid (2021) *A közszolgálati életpályák szabályozásának jogalkotói megközelítése – az előmeneteli és illetményrendszerek útjai, vagy útkeresése?* Belügyi Szemle, 69 (8) 1309-1334.

<sup>153</sup> PETROVICS Zoltán (2020) *A munka díjazása*. In: KISS György (szerk.) *Munkajog* (pp. 237-255). Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 243. o.



Az időpótlék megállapítására vonatkozó szabályok:

- a foglalkoztatott az időpótlékre jogosító szolgálati jogviszony 10. évétől jogosult az időpótlékre,
- az időpótlékre jogosító szolgálati jogviszonyban eltöltött további 5 évenként növekvő mértékű időpótlékre jogosult a foglalkoztatott.

10. ábra: Időpótlék rendszere a NAV-nál

	A	B
1.	Szolgálati jogviszonyban eltöltött idő	Időpótlék mértéke
2.	10–14 év	28 988 Ft
3.	15–19 év	38 650 Ft
4.	20–24 év	48 313 Ft
5.	25–29 év	57 975 Ft
6.	30–34 év	69 570 Ft
7.	35–39 év	81 165 Ft
8.	40–44 év	96 625 Ft
9.	45 év vagy afelett	123 680 Ft

Forrás: a szerző saját szerkesztése

#### 4.1.3.4. A munkaköri pótlék

A munkaköri pótlék a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál rendszeresített pénzügyőri munkakörökről, képesítési előírásokról, valamint a munkaköri pótlékról szóló 21/2020. (XII. 30.) PM rendeletben meghatározott munkakört betöltő foglalkoztatottnak járó, a munkakör ellátásából adódó többletkötelezettségek vagy -terhelés, továbbá a munkakörrel járó többlet-igénybevétel és -terhelés ellentételezését szolgáló illetményelem. A munkaköri pótlék mértékét a miniszteri rendelet a 8. melléklet szerinti sávok keretei között állapítja meg.

A munkaköri pótlék mértékének megállapításánál figyelembe kell venni:

- a feladatellátás sajátosságaiból adódó valós és rendszeresen jelentkező kockázatot, ideértve akár az életet, testi épséget, egészséget érintő kockázatot is,
- a munkavégzés sajátos körülményeit,

- pénzügyőrök tekintetében az előbbieken túl a fegyverrel való szolgálatteljesítést, fegyverhasználattal vagy annak lehetőségével járó helyzetek gyakoriságát, továbbá a más kényszerítőeszközök alkalmazásának lehetőségével járó helyzetek gyakoriságát.

A munkaköri pótlék mértéke

- a munkaköri pótlék alsó mértéke: 38 650 Ft
- a munkaköri pótlék felső mértéke: 77 300 Ft

#### 4.1.3.5. Egyéb illetménypótlékok

##### **Éjszakai pótlék**

Éjszakai pótlékra az jogosult, aki a munkaidő beosztása alapján, illetve vezényléses vagy váltásos szolgálati időrendszerben 22.00 és 6.00 óra között végez munkát. Amennyiben a munkaidő-beosztás szerinti munkavégzés legalább 50%-a 22.00 és 6.00 közé esik, a pótlék a munkaidő teljes időtartamára jár. Egyéb esetben az éjszakai pótlék időarányosan jár. A pótlék mértéke óránként 193 Ft.<sup>154</sup>

##### **Egészségügyi pótlék**

A foglalkoztatott egészségügyi pótlékra jogosult, ha a munkáját, munkaideje nagyobb részében egészségkárosító kockázatok között végzi (pl. röntgensugárzásnak van kitéve), vagy egészségének védelme csak olyan egyéni védőeszköz állandó vagy tartós használatával valósítható meg, amely az érintett számára fokozott megterhelést jelent (pl. vegyvédelmi ruhában kell dolgoznia). Az egészségügyi pótlékra jogosító munkaköröket az állami adó- és vámhatóság vezetője határozza meg. A pótlék mértéke havonta 38 650 Ft.<sup>155</sup>

---

<sup>154</sup> NAV Szj. tv. 150. §

<sup>155</sup> NAV Szj. tv. 151. §

### **Készenléti pótlék**

A foglalkoztatott a napi munkaidőn túl teljesített készenlét esetén a készenlét időtartamára készenléti pótlékre jogosult. A készenléti pótlék mértéke teljesített óránként 97 Ft.<sup>156</sup>

#### *4.1.4. Az illetmény kifizetésére vonatkozó általános szabályok*

A foglalkoztatott szolgálati jogviszonya alapján havonta illetményre jogosult. Az illetményeket száz forintra kerekítve kell megállapítani.<sup>157</sup>

Az alapilletmény, az időpótlék és a munkaköri pótlék együttes összege el kell, hogy érje legalább a Kormány által meghatározott garantált bérminimumot.<sup>158</sup>

Az illetményt havonta utólag, egy alkalommal kell elszámolni és kifizetni. Ha a jogviszony egy hónapnál rövidebb ideig tart, az illetményt a jogviszony végén kell elszámolni és kifizetni. Az illetményt a tárgyhónapot követő ötödik napig (bérfizetési nap) ki kell fizetni. Az illetmény kifizetése az érintett által választott fizetési számlára történő átutalással, fizetési számla hiányában készpénzkifizetés kézbesítése útján történik. A foglalkoztatott egyidejűleg csak egy fizetési számlát jelölhet meg választott fizetési számlaként, illetve csak egy kézbesítési címre kérheti az illetmény kifizetését. A munkáltató viseli az illetmény fizetési számlára történő átutalásának vagy készpénzben történő kifizetésének a költségét. Az illetményt a foglalkoztatottnak kell kifizetni, kivéve, ha erre mást felhatalmaz, illetőleg bírósági vagy más hatósági határozat ebben korlátozza.<sup>159</sup>

Összegezve az előbbieket jól látható, hogy az illetményünk, mint az ösztönzési rendszer része, szoros kapcsolatban áll számos tényezővel. Ezek közül az illetmény összegére, nagyságára továbbra is jelentős befolyással bír az egyén iskolai végzettsége és a szolgálati idő, de a figyelembe kell venni a munkakör besorolási kategóriáját is. Az alsó-felső határos (sávos)

---

<sup>156</sup> NAV Szj. tv. 152. §

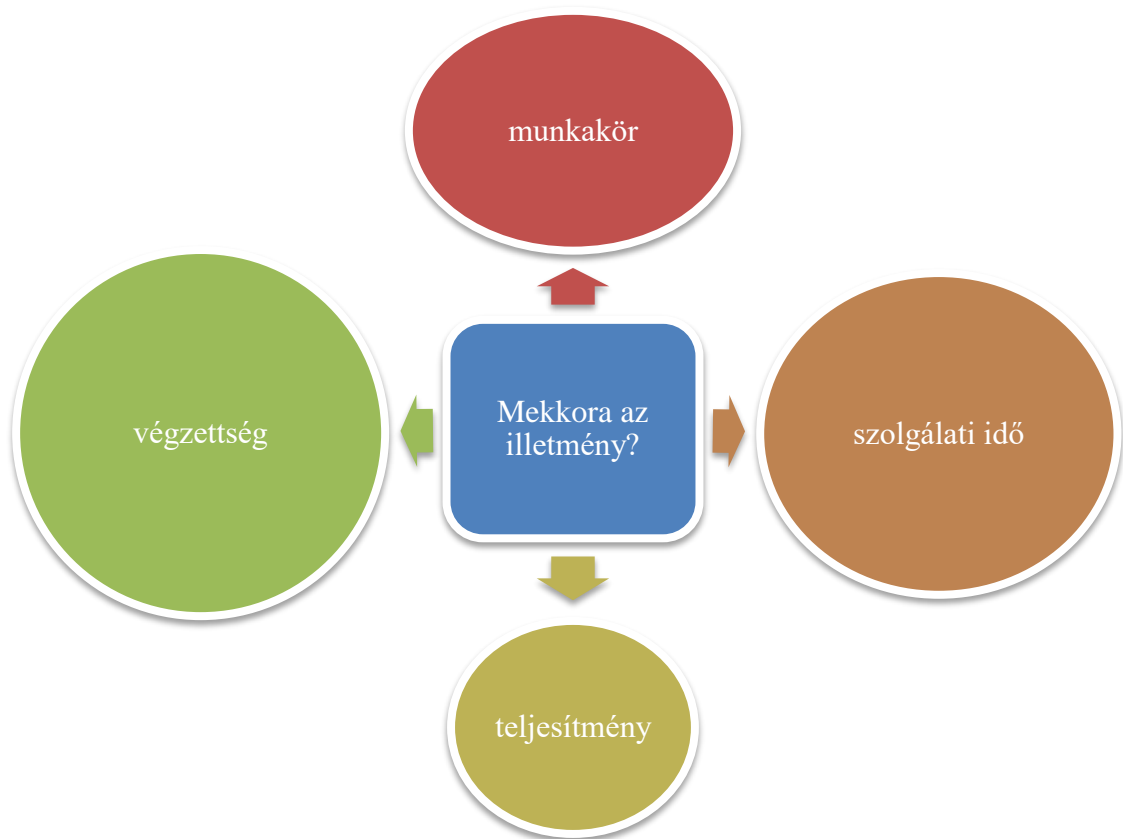
<sup>157</sup> NAV Szj. tv. 144. § (1) bek.

<sup>158</sup> NAV Szj. tv. 144. § (3) bek.

<sup>159</sup> NAV Szj. tv. 154. §

illetményrendszernek, illetve az illetményeltérítés intézményének köszönhetően pedig a teljesítmény is egyre nagyobb szerephez jut a díjazásban.

11. ábra: A NAV munkatársainak illetményét befolyásoló elemek



Forrás: a szerző saját szerkesztése, GYÖRGY István – HAZAFI Zoltán (szerk.): *Közszolgálati életpályák a közigazgatásban és a rendvédelemben c. munkája alapján*<sup>160</sup>

<sup>160</sup> GYÖRGY István – HAZAFI Zoltán, szerk. (2018) *Közszolgálati életpályák a közigazgatásban és a rendvédelemben*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 102. o.

#### 4.2. **Szabadságra, rendkívüli munkaidőre, túlmunkára és a készenlétre vonatkozó legfontosabb szabályok**

(Szabó Andrea)

A szabadsághoz és pihenőidőhöz való jog az Alaptörvényből eredeztethető, miszerint „Minden munkavállalónak joga van a napi és heti pihenőidőhöz, valamint az éves fizetett szabadsághoz.”<sup>161</sup> Ha kitekintünk Európába azt látjuk, hogy Az Európai Unió Alapjogi Chartája hasonlóan rendelkezik.<sup>162</sup>

A pihenéshez, szabadidőhöz és a rendszeres fizetett szabadsághoz való jog alapjognak nem minősülő alkotmányos jog, ennek megfelelően a törvényhozás köteles szabályokat alkotni. Szabályozni kell tehát a napi munkaidőt, a heti pihenőidőt, a túlmunka maximumát, továbbá a fizetett szabadság mértékét.<sup>163</sup>

Megállapíthatjuk, hogy a munkavállaló emberi jogaihoz tartozik, hogy a munkavégzése során egészségét jó eséllyel megőrizhesse. Ennek érdekében a felelősen foglalkoztató szervezeteknek különös figyelmet kell szentelniük a munkakörülmények javítására és a munkabiztonság megteremtésére, amelyek közé tartozik például a szabadságok kiadása.

A munkaviszony létesítésével a munkavállaló életideje két részre oszlik, a munkaidőre, azaz a munkavégzés idejére és a szabadidőre, amely a saját rendelkezése alatt marad. Találkozhatunk azonban olyan esetekkel, amikor a munkaidőnek minősülő idővel a munkavállaló rendelkezik; ezt nevezük fizetett szabadságnak. Mindez ugyanakkor fordított irányban is elképzelhető, amikor a munkáltatói érdek miatt a munkavállaló szabadidejéből munkaidő lesz (pl. a rendkívüli munkaidő esete).<sup>164</sup>

<sup>161</sup> Magyarország Alaptörvénye XVII. cikk (4) bek.

<sup>162</sup> az Európai Unió Alapjogi Chartája 31. cikk (2) bek.

<sup>163</sup> BALOGH-BÉKÉSI Nóra – BALOGH Zsolt – CSERNY Ákos – HALÁSZ Iván – PATYI András – TÉGLÁSI András – TÓTH Norbert (2013) *Alkotmányjog. Közös Modul*. Nemzeti Közszerkesztési Intézet, Budapest, 217. o.

<sup>164</sup> HORVÁTH István – SZLADOVNYIK Krisztina (2013) *Munkajog. Jogi szakvizsga kézikönyv*. Novissima Kiadó, Budapest, 150. o.

#### 4.2.1.A szabadság

A munkavállalót (a NAV foglalkoztatottját, a tisztviselői és a pénzügyőri státuszú foglalkoztatottat) minden munkaviszonyban töltött naptári évben rendes szabadság illeti meg, amely lehet:

- alap-,
- pót-,
- szülési és
- illetmény nélküli szabadság, továbbá
- gyermek születése esetén járó pótszabadság.

Emellett a tisztviselő betegszabadságra, a pénzügyőr egészségügyi szabadságra jogosult.

A foglalkoztatottat minden naptári évben a munkában töltött idő alapján szabadság illeti meg, amely alap- és pótszabadságból áll.

##### 4.2.1.1. Alapszabadság mértéke

A NAV személyi állománya alapszabadságának mértéke évente 25 munkanap.

Az I. besorolási osztályba tartozó foglalkoztatott esetében a pótszabadság mértéke évente:

- 2 évig terjedő jogviszonyban töltött idő után 3 munkanap,
- 3-8 év jogviszonyban töltött idő után 5 munkanap,
- 9-16 év jogviszonyban töltött idő után 7 munkanap,
- 17-24 év jogviszonyban töltött idő után 9 munkanap,
- 25-31 év jogviszonyban töltött idő után 11 munkanap,
- 32-39 év jogviszonyban töltött idő után 12 munkanap,
- 40 év és annál hosszabb jogviszonyban töltött idő után 13 munkanap.<sup>165</sup>

A II. besorolási osztályba tartozó foglalkoztatott esetében a pótszabadság mértéke évente:

---

<sup>165</sup> NAV Szj. tv. 110.§. (2) bek.

- 2-12 éves jogviszonyban töltött idő után 5 munkanap,
- 13-28 éves jogviszonyban töltött idő után 8 munkanap,
- 29 év és annál hosszabb jogviszonyban töltött idő után 10 munkanap.<sup>166</sup>

A törvény filozófiája az, hogy az életkor előrehaladtával a munkavállaló regenerálódásához egyre több szabadidő szükséges. Ezért az alapszabadság mértéke az életkor növekedésével párhuzamosan emelkedik.

Megjegyzendő, hogy a munka törvénykönyve (Mt.), kevésbé kedvező módon rendelkezik a szabadság kérdésről, így az alapszabadság 20 nap, a munkavállaló életéveinek emelkedésével a pótszabadság is emelkedik, így például a 25. életévtől 1 nappal.<sup>167</sup>

#### 4.2.1.2. Pótszabadságok típusai és azok mértéke

##### **A vezetői pótszabadság**

A vezetőket megillető pótszabadság mértéke évente

- az osztályvezető és a területi szerv főosztályvezető-helyettese esetében 12 munkanap,
- az igazgatóhelyettes, a központi szerv főosztályvezető-helyettese és a területi szerv főosztályvezetője esetében 13 munkanap,
- az igazgató, a központi szerv főosztályvezetője és a Bűnügyi Főigazgatóság főigazgató-helyettese esetében 14 munkanap,
- a szakfőigazgató, a Központi Irányítás főigazgató-helyettese és a Bűnügyi Főigazgatóság főigazgatója esetében 15 munkanap,
- a Központi Irányítás főigazgatója esetében 16 munkanap.<sup>168</sup>

---

<sup>166</sup> NAV Szj. tv. 110.§. (3) bek.

<sup>167</sup> PRUGBERGER Tamás – NÁDAS György (2014) *Európai és magyar összehasonlító munka- és közszolgálati jog. In memoriam prof. em. Dr. Josephus Radnay.* Wolters Kluwer Complex Kiadó, Budapest, 241. o.

<sup>168</sup> NAV Szj. tv. 110.§. (6) bek.

### **Gyermekek után járó pótszabadság**

A foglalkoztatottat a tizenhat évesnél fiatalabb:

- egy gyermeke után 2 munkanap,
- két gyermeke után 4 munkanap,
- kettőnél több gyermeke után összesen 7 munkanap

pótszabadság illeti meg. A pótszabadság fogyatékos gyermekenként 2 munkanappal nő.<sup>169</sup>

A pótszabadságra való jogosultság szempontjából a gyermeket először a születésének évében, utoljára pedig abban az évben kell figyelembe venni, amelyben a tizenhatodik életévét betölti.

### **Munkakörülmények miatt járó pótszabadság**

A nagyfrekvenciás, illetve ionizáló sugárzásnak kitett munkahelyen dolgozó, illetve mérgezésnek, valamint biológiai anyag feldolgozása közben fertőzés veszélyének kitett munkahelyen dolgozó foglalkoztatottat, amennyiben naponta legalább 3 órán keresztül tevékenységét ionizáló sugárzásnak kitett munkakörülmények között illetve mérgezésnek, valamint biológiai anyag feldolgozása közben fertőzés veszélyének kitett munkakörülmények között végzi, évenként 10 munkanap pótszabadság illeti meg.

#### 4.2.1.3. Szülési szabadság

Az anya egybefüggő huszonnégy hét szülési szabadságra jogosult azzal, hogy ebből két hetet köteles igénybe venni. A szülési szabadság annak a nőnek is jár, aki a gyermeket örökbefogadási szándékkal nevelésbe vette. A szülési szabadságot – eltérő megállapodás hiányában – úgy kell kiadni, hogy legfeljebb 4 hét a szülés várható időpontja elé essen.

A szülési szabadság igénybe nem vett részét, ha a gyermeket a koraszülöttek ápolására fenntartott intézetben gondozzák, a szülést követő egy év elteltéig a gyermeknek az intézetből történt elbocsátása után is igénybe

---

<sup>169</sup> NAV Szj. tv. 111.§. (1) bek.



lehet venni. A szülési szabadság időtartamát, a kifejezetten munkavégzéshez kapcsolódó jogosultságot kivéve, munkában töltött időnek kell tekinteni.

A szülési szabadság megszűnik

- a) a gyermek halva születése esetén, a szülést követő 6. hét elteltével,
- b) ha a gyermek meghal, a halált követő tizenötödik napon,
- c) ha a gyermeket – a külön jogszabályban foglaltak szerint – ideiglenes hatállyal elhelyezték, átmeneti vagy tartós nevelésbe vették, továbbá 30 napot meghaladóan bentlakásos szociális intézményben helyezték el, a gyermek elhelyezését követő napon,

azzal, hogy a szülési szabadság időtartama a szülést követően 6 hétnél a b)-c) pont szerinti esetekben sem lehet rövidebb.<sup>170</sup>

#### 4.2.1.4. Gyermek születése esetén járó pótszabadság

Gyermeke születése esetén 5 munkanap, ikergyermek születése esetén 7 munkanap pótszabadság illeti meg az apát, melyet legkésőbb a születést követő második hónap végéig kérésének megfelelő időpontban kell kiadni. A pótszabadság abban az esetben is megilleti az apát, ha gyermeke halva születik, vagy meghal. Apa alatt a szülői felügyeleti jogot gyakorló vér szerinti vagy örökbe fogadó apát kell érteni.<sup>171</sup>

#### 4.2.1.5. Illetmény nélküli szabadság

A foglalkoztatott – a gyermek gondozása céljából – a gyermek harmadik életéve betöltéséig illetmény nélküli szabadságra jogosult, amelyet a kérésének megfelelő időpontban kell kiadni. A foglalkoztatottnak unokája személyes gondozása érdekében illetmény nélküli szabadság jár a gyermekgondozási díj folyósításának időtartama alatt.

A foglalkoztatottnak kérelmére illetmény nélküli szabadság jár:

---

<sup>170</sup> NAV Szj. tv. 121.§

<sup>171</sup> NAV Szj. tv. 122. §

- gyermeke személyes gondozása érdekében a gyermek legfeljebb tizedik életéve betöltéséig a gyermekgondozást segítő ellátás folyósításának időtartama alatt,
- hozzátartozója tartós – előreláthatólag 30 napot meghaladó – személyes ápolása céljából, az ápolás idejére, de legfeljebb két évre,
- a tényleges önkéntes tartalékos katonai szolgálatteljesítés időtartamára,
- a külszolgálat időtartamára, ha házastársa vagy élettársa külszolgálatot teljesít
- nemzetközi közigazgatási szakértői tevékenység időtartamára.<sup>172</sup>

A foglalkoztatott kérelmére a munkáltatói jogkör gyakorlója – mérlegelési jogkörében eljárva – illetmény nélküli szabadságot engedélyezhet méltányolható egyéni indokok alapján, így különösen:

- nemzetközi szervezetek által kiírt pályázatok elnyerése esetén, ha az a munkáltató érdekével nem esik egybe,
- magánereőből saját lakás építése esetén egy vagy több részletben, de legfeljebb összesen 1 évig,
- külföldön folytatandó idegen nyelvi képzés időtartamára.<sup>173</sup>

Az illetmény nélküli szabadság igénybevételét legalább 15 nappal korábban írásban be kell jelenteni.

Az illetmény nélküli szabadság a foglalkoztatott által megjelölt időpontban, de legkorábban a szabadság megszüntetésére irányuló jognyilatkozat közlésétől számított harmincadik napon szűnik meg.

#### *4.2.2.A szabadság kiadása, megváltása*

A szabadság engedélyezésére a munkáltatói jogkör gyakorlója vagy az általa kijelölt vezető jogosult. A vezető az általa meghatározott szabadság

---

<sup>172</sup> NAV Szj. tv. 124. §. (1) bek.

<sup>173</sup> NAV Szj. tv. 124. §. (3) bek.

kezdő napját legalább hatvan nappal előbb köteles közölni a foglalkoztatottal. Ennek meghatározása során figyelemmel kell lennie arra, hogy a szabadság kiadása a foglalkoztató NAV szerv működőképességét ne veszélyeztesse.

A szolgálati jogviszony első három hónapját kivéve az alap- és pótszabadság együttes időtartamának legalább 25%-át, de legalább 10 napot a foglalkoztatott által megjelölt időben és időtartamban kell kiadni úgy, hogy az a munkáltató működőképességét ne veszélyeztesse.

A szabadságot kettőnél több részletben csak a foglalkoztatott kérésére lehet kiadni.

A szabadság engedélyezésére, kiadására jogosult vezető előre nem látható, kivételesen fontos ok, körülmény miatt, a foglalkoztatott részére a szabadság kiadásának közölt időpontját módosíthatja, vagy a már megkezdett szabadságát megszakíthatja.

A foglalkoztatottnak a kiadás időpontjának módosításával vagy a szabadság megszakításával összefüggésben felmerült kárát és költségeit a munkáltató köteles megtéríteni. A szabadság megszakítása esetén a szabadság alatti tartózkodási helyről a munkahelyre, illetve a visszautazással, valamint a munkával töltött idő a szabadságba nem számít be.

Nem rendelhető vissza a foglalkoztatott, ha a visszarendelés az alapjául szolgáló okkal, körülménnyel arányban nem álló jog- vagy érdekséreelmet okozna.<sup>174</sup>

A szabadságot az esedékességének évében kell kiadni és kivenni. A vezető a szolgálati érdek esetén az alapszabadságot az esedékesség évét követő év márciusának utolsó napjáig adja ki, a pótszabadságot az esedékesség évét követő év júniusának utolsó napjáig adhatja ki és a foglalkoztatott eddig az időpontig veheti igénybe. A határidőt követően a szabadság nem adható ki és nem vehető igénybe, a szabadság nem halmozódhat.<sup>175</sup>

A gyermek gondozása céljából igénybe vett illetmény nélküli szabadság után az érintettnek az illetmény nélküli szabadság lejártáig terjedő időre

---

<sup>174</sup> NAV Szj. tv. 113. §

<sup>175</sup> NAV Szj. tv. 114. § (4) bek.

járó szabadságát egybefüggően, az illetmény nélküli szabadság leteltét követő naptól kezdődően kell kiadni.

A szabadság kiadásánál a munkarend (munkaidő-beosztás) szerinti munkanapokat kell figyelembe venni. A heti kettőnél több pihenőnapot biztosító munkaidő-beosztás esetén a szabadság kiadása tekintetében a hét minden napja munkanapnak számít, kivéve a foglalkoztatott két pihenőnapját, valamint a munkaszüneti napot.

Annak a foglalkoztatottnak, akinek a munkaidő-beosztása nem biztosít hetenként két pihenőnapot, úgy kell számítani a szabadságát, hogy azonos naptári időszakra (hétre) mentesüljön a munkavégzés alól, mint az ötnapos munkahéttel dolgozók.

A foglalkoztatott részére, ha a szolgálati jogviszonya év közben kezdődött vagy szűnt meg, az alap- és a pótszabadság arányos része jár. A fél napot elérő töredéknapp egész munkanapnak számít.

Ha a szabadság mértékét érintő változásra év közben kerül sor, akkor a foglalkoztatott számára a szabadság arányos része jár.

#### 4.2.2.1. A szabadság megváltása

A szolgálati jogviszony megszűnése, megszüntetése esetén, ha a munkáltatói jogkör gyakorlója az arányos szabadságot nem adta ki, az arányos szabadságot (ha a foglalkoztatottnak van fennmaradó szabadsága) meg kell váltani.

Ha a foglalkoztatott a gyermek vagy az unoka gondozása, a hozzátartozó ápolása céljából igénybe vett illetmény nélküli szabadság első hat hónapjára járó szabadságot nem kapta meg, azt a felek megállapodása alapján pénzben is meg lehet váltani a gyermek vagy az unoka gondozása, a hozzátartozó ápolása céljából igénybe vett illetmény nélküli szabadság megszűnését követően.<sup>176</sup> A szabadságot egyéb esetben megváltani nem lehet.

---

<sup>176</sup> NAV Szj. tv. 117. §

#### 4.2.3.A munka- és pihenőidő nyilvántartása

A munkáltató köteles nyilvántartani:

- a rendes és rendkívüli munkaidő,
- a készenlét,
- a szabadság, valamint
- az egyéb munkaidő-kedvezmények

időtartamát.

A nyilvántartásból naprakészen megállapíthatónak kell lennie a teljesített rendes és rendkívüli munkaidő, valamint a készenlét kezdő és befejező időpontjának is.

A közszolgálati jogviszonnyal kapcsolatban – szinte természetesen – mindenki tisztában van azzal, hogy e tevékenység nagyon sok esetben követeli meg a munkavállalóktól a szokásostól eltérő munkaidőben történő munkavégzést.

Ahogy korábban szó volt róla, az állami szervek képviselik az államot, s ennek megfelelően a benne dolgozók az államra háruló feladatokkal összhangban kénytelenek viselni a többlet munkákat, amelyek teljesítésére sokszor a normál munkarenden kívül van lehetőség.

A NAV Szj. tv. ezekkel összefüggésben, a rendkívüli munkaidő és a túlmunka fogalmát alkalmazza és tartalmaz rájuk vonatkozóan rendelkezéseket.

#### 4.2.4.A rendkívüli munkaidő, a túlmunka és a készenlét szabályai

##### 4.2.4.1. Rendkívüli munkaidő

A rendkívüli munkaidő kívül esik a rendes munkaidőn, de a munkáltatói érdek megköveteli, hogy a munkáltató munkavégzést rendeljen el.

Ilyen időnek minősül:

- a munkaidő-beosztás szerinti munkaidőn felüli munkaidő,
- a munkaidőkereten felüli munkaidő,

- a készenlét alatt elrendelt munkavégzés esetén a munkahelyre érkezéstől a munkavégzés befejezéséig – ha az érintettnek több helyen kell munkát végeznie, az első helyre érkezéstől az utolsó helyen történő munkavégzés befejezéséig – terjedő időtartam.<sup>177</sup>

#### 4.2.4.2. Túlmunka

A foglalkoztatott rendkívüli esetben, valamin a szolgálat érdekében kötelezhető arra, hogy a munkaidő-beosztáson felüli, vagy munkaidőkereten felüli, illetve a készenlét alatti időben munkát végezzen.

#### **A rendkívüli munkaidőre, túlmunkára vonatkozó szabályok**

- A túlmunkát a munkáltatónak írásban kell elrendelnie.
- Az elrendelt és teljesített túlmunkáról nyilvántartást kell vezetni.
- A túlmunka elrendelésének, nyilvántartásának és elszámolásának rendjét az állami adó- és vámhatóság vezetője határozza meg.
- Teljes napi munkaidő esetén naptári évenként háromszáz óra túlmunka rendelhető el.
- Az elrendelhető túlmunka mértékét az állami adó- és vámhatóság vezetője a NAV alaptevékenysége zavartalanságának biztosítása érdekében:
  - a tisztviselők tekintetében legfeljebb 20%-kal,
  - a pénzügyőrök tekintetében a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló 2003. november 4-i 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 6. cikk b) pontjában meghatározott heti időtartamig növelheti azzal, hogy időkeret alkalmazása esetén a heti munkaidő és a túlmunka együttesen négyhavi átlagban nem haladhatja meg az irányelvben meghatározott heti időtartamot.<sup>178</sup>
- Az elrendelhető túlmunka mértékét arányosan kell meghatározni, ha a szolgálati jogviszony:

---

<sup>177</sup> NAV Szj. tv. 105. §

<sup>178</sup> A hétnapos időtartamokban az átlagos munkaidő, a túlórát is beleértve, ne haladja meg a 48 órát.

- év közben kezdődött,
  - határozott időre, vagy
  - részmunkaidőre jött létre.
- Az arányosságra vonatkozó szabályt nem kell alkalmazni, ha a túlmunka elrendelésének az oka: baleset, elemi csapás, súlyos kár, az egészséget vagy a környezetet fenyegető közvetlen és súlyos veszély megelőzése, elhárítása, illetve következményeinek felszámolása.
  - A túlmunka elrendelése nem veszélyeztetheti a tisztviselő testi ép-ségét, egészségét, illetve nem jelenthet személyi, családi és egyéb körülményeire tekintettel aránytalan terhet.
    - A szabály a pénzügyőrökre nem vonatkozik, tekintve, hogy esküjében vállalta, hogy szolgálati kötelezettségeinek, ha kell, akár élete árán is eleget tesz.

### **A túlmunka jóvátételezése**

A túlmunka teljesítéséért a foglalkoztatottat:

- évi 150 óráig terjedő túlmunka teljesítéséért *szabadidő* illeti meg,
- évi 150 órát meghaladó túlmunkáért – az érintettnek a túlmunka teljesítéskori illetményének a teljesített túlmunka idejére járó arányos összegének megfelelő – *díjazás* illeti meg,
- Az állami adó- és vámhatóság vezetője a 150 órát meg nem haladó túlmunka teljesítésének díjazását is engedélyezheti, ha a szabadidő kiadása a NAV alaptevékenységének ellátását veszélyeztetné.

A jóvátétel (szabadidő vagy díjazás) mértéke:

- A túlmunka teljesítése esetén annak időtartamával azonos mértékű,
- a heti pihenőnapon és a munkaszüneti napon teljesített túlmunka esetén a munkaidő időtartama kétszeresének megfelelő mértékű szabadidő, illetve díjazás illeti meg.

Nem jogosult a túlmunka teljesítése esetén szabadidőre, illetve díjazásra az osztályvezető kivételével a vezetői munkakört betöltő foglalkoztatott, illetve ha a foglalkoztatott a NAV-on belüli szakmai értekezleten, konfe-

rencián történt részvétel, illetve a rendezvényre történő oda- és visszautazás, valamint az egészségügyi és ruházati ellátásával kapcsolatos oda- és visszautazás időtartamára.<sup>179</sup>

### **A jóvátétel teljesítése**

- a szabadidőt a túlmunka teljesítését követően legkésőbb 60 napon belül kell kiadni,
  - *Kivétel:* ha ez nem lehetséges, a 60 nap elteltétől számított 30 napon belül meg kell váltani.
- a túlmunka elvégzéséért járó díjazást legkésőbb a tárgy hónapot követő második hónapban kell kifizetni.

#### 4.2.4.3. Készenlét

A rendkívüli munkaidő és a túlmunka kapcsán szükséges a készenlét fogalmának tisztázása, illetve a rá vonatkozó szabályok megismerése.

A foglalkoztatott rendkívüli esetben, valamint a szolgálat érdekében a beosztás szerinti munkaidején felül is köteles meghatározott ideig a munkavégzésre rendelkezésre állni.

A készenlét alatt a tartózkodási helyét az érintett határozza meg oly módon, hogy a munkáltató utasítása esetén haladéktalanul rendelkezésre tudjon állni.

A készenlétre vonatkozó szabályok és kötelezettségek:

- a foglalkoztatott a készenlét tartama alatt köteles munkára képes állapotát megőrizni (pl. nem fogyaszthat alkoholt),
- a készenlétet a munkáltatónak írásban kell elrendelnie,
- a készenlétben eltöltött órákról nyilvántartást kell vezetni,
- készenlét elrendelésének, nyilvántartásának és elszámolásának rendjét az állami adó- és vámhatóság vezetője határozza meg,
- a készenlét időtartamát legalább egy héttel korábban, egy hónapra előre közölni kell,

---

<sup>179</sup> NAV Szj. tv. 106. §



- *Kivétel:* a munkáltató - különösen indokolt esetben – a fenti-ektől eltérhet.  
De az eltérés során az egészséges és biztonságos munkavégzés követelményeire figyelemmel kell lenni.
- a készenlét havi időtartama csak az érintett beleegyezése esetén haladhatja meg a százhatvannyolc órát.<sup>180</sup>

### **A készenlét ellentételezése**

A napi munkaidőn túl teljesített készenlét esetén a készenlét időtartamára készenléti pótlékra jogosult a munkavállaló, amelynek mértéke, teljesített óránként 97 forint.

#### *4.2.5. Összegzés*

A munkaidő és a pihenőidő szabályozottságát, továbbá a túlmunka és a készenlét ellentételezését az alkalmazásból fakadó általános jogok közé soroljuk. Hasonló a szabályozás például abban, hogy minden foglalkoztatási jogviszonyban alap- és pótszabadság illeti meg a dolgozót, annak mértékében azonban már jelentős a különbség a közszolgálatban alkalmazottak javára, így a NAV foglalkoztatottjai esetében is, hiszen ha a pályakezdő pénzügyőr NKE RTK-n, vagy a pályakezdő tisztviselő az NKE ÁNTK-n szerezte a diplomáját, évi 28 munkanap szabadsággal rendelkezik, míg ha a magánszférában helyezkedik el 8 munkanappal (majdnem két héttel) rövidebb lesz a szabadsága.

---

<sup>180</sup> NAV Szj. tv. 107. §

## 5. A TISZTJELÖLTI JOGÁLLÁS SAJÁTOSSÁGAI

(SZABÓ ANDREA)

---

A rendészeti felsőoktatás vívmányaként került bevezetésre a tisztjelölti jogállás a 2016-os őszi félévtől. A tisztjelölti státusz egy sajátos átmenetet képez az – eddig alkalmazott – hallgatói és a hivatásos szolgálati jogviszony között. Ennek bizonyítéka, hogy a Belügyminisztérium irányítása alá tartozó rendvédelmi szervek tisztjelöltjeire, a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati viszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvényben (Hszt.) meghatározott eltérések figyelembevételével – a hivatásos szolgálati jogviszonnyal rendelkezőkre vonatkozó előírásokat,<sup>181</sup> míg a pénzügyőr tisztjelöltekre a Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állományának jogállásáról szóló 2020. évi CXXX. törvény (NAV Szj. tv.) – eltérések figyelembevételével – a pénzügyőrökre vonatkozó rendelkezéseit kell értelemszerűen alkalmazni. A Hszt. és a NAV Szj. tv. is önálló fejezetben szabályozza a tisztjelöltek sajátos jogállására vonatkozó kérdéseket, rendezve a tisztjelölti jogviszony létesítésének és megszüntetésének szabályait.

Erdős szerint, a Hszt. illetve a szerv specifikus jogszabályok érintettségén túl, a tisztjelölti jogviszony magán viseli a hivatásos jogviszony egyes speciális jellemzőit (pl. eskütételi kötelezettség, fegyver és egyenruha viselésének joga) így a tisztjelöltek jogviszonya tulajdonképpen egy „quasi hivatásos jogviszony”.<sup>182</sup>

---

<sup>181</sup> SZABÓ Andrea (2018) *Sub pondere crescit palma, avagy a pénzügyőr tisztjelölt erőpróbája*. In. DOBÁK Imre - HAUTZINGER Zoltán (szerk.) Szakmaiság, szerénység, szorgalom. Ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére (pp. 599-612). Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 600. o.

<sup>182</sup> ERDŐS Ákos (2018) *Alkalom vagy tervszerűség? – A pénzügyőr tisztjelöltek pályára lépésének rövid vizsgálatáról*. In. CZENE-POLGÁR Viktória – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (szerk.) Innováció, elektronizáció, tudásmenedzsment (pp. 115-130). Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, Budapest, 117. o.  
ERDŐS Ákos – MAGASVÁRI Adrienn – SZABÓ Andrea (2019) *Új generáció a rendészeti felsőoktatásban*. In. GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.) Gondolatok a rendészettudományról (pp. 89-102). Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest, 89-102. o.

## 5.1. Bevezetés

A tisztjelöltekre és ezen belül a pénzügyőr tisztjelölt hallgatókra igen széles körben találunk jogszabályokat és belső rendelkezéseket, amelyek a tisztjelölti jogállástól kezdve, a jogosultságokon és kötelezettségeket át egészen a jogviszony megszűntetéséig tartalmaz rendelkezéseket. A tisztjelölti jogviszonyt, az érintettek jogait és kötelezettségeit illető legfontosabb normák a következők:

- 2020. évi CXXX. törvény a Nemzeti Adó- és vámhivatal személyi állományának jogállásáról (NAV Szj. tv.)
- 2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati viszonyáról (Hszt.),
- 2010. évi CXXII. törvény a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról (NAV tv.), (jelenleg nem tartalmaz a tisztjelöltekkel kapcsolatos rendelkezéseket)
- 2011. évi CXXXII. törvény a Nemzeti Közszerológati Egyetemről, valamint a közigazgatási, rendészeti és katonai felsőoktatásról (NKE tv.),
- 672/2020. (XII. 28.) Korm. rendelet a Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állományát érintő egyes személyügyi kérdésekről (méltatlansági, továbbá fegyelmi és kártérítési eljárási szabályok)
- 31/2004. (VI. 19.) PM rendelet a kényszerítőeszközök alkalmazásának részletes eljárási szabályairól (PM rend.),
- 1/2021. (I. 5.) PM rendelet a Nemzeti Adó- és Vámhivatal pénzügyőri státuszú foglalkoztatottainak Öltözködési Szabályzatáról és a szolgálati igazolványokról, valamint a szolgálati jelvény rendszerezéséről (Öltözködési rend.),
- 15/2020. (XII. 29.) PM rendelet a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál adó- és vámhatósági szolgálati jogviszonyban állók és tisztjelöltek alkalmassági vizsgálatáról, a gyógyító-megelőző egészségügyi ellátásról, valamint a pénzügyőrök szolgálatképtelenségének megállapításáról (Eü. rend.)

- 40/2014. (XII. 29.) NGM rendelet a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos szolgálati jogviszonyhoz, illetve rendészeti szakvizsgához kötött munkaköreiről, továbbá az alapfokú és középfokú szaktanfolyammal kapcsolatos egyes kérdésekről (Képz. rend.),
- 20/2016. (VI. 09.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alá tartozó rendvédelmi feladatokat ellátó szervek tisztjelöltjeiről és a tisztjelölti szolgálati jogviszonyról (BM rend.),
- A Nemzeti Adó- és Vámhivatal vezetője által kiadott 2034/2020/VEZ szabályzat a Foglalkoztatási Szabályzatról (FSZ), XV. fejezete
- A Nemzeti Adó- és Vámhivatal Központi Irányítás főigazgatója által kiadott 2141/2016/KIF szabályzat a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Vám- és Pénzügyőri Tanszékén tanulmányokat folytató hallgatók szakmai gyakorlatáról és szakdolgozatának elkészítéséről, valamint a mesterszakos hallgatók diplomamunkájának elkészítési rendjéről (Gyak. szab.),
- A Nemzeti Adó- és Vámhivatal vezetője által kiadott 2162/2016/VEZ szabályzat a használatra kiadott szolgálati lőfegyverek és lőszeres biztonságos tárolásáról, kezeléséről (Fegyverszab.),
- 2050/2020/VEZ szabályzat a pénzügyőr tisztjelöltek részére adható tanulmányi elismerésekről
- Nemzeti Közszolgálati Egyetem Felvételi Szabályzata,
- Nemzeti Közszolgálati Egyetem Tanulmányi és Vizsgaszabályzata,
- Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hallgatói Térítési és Juttatási Szabályzata,
- A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hallgatóinak Fegyelmi és Kártérítési Szabályzata,
- Nemzeti Közszolgálati Egyetem Szabályzata a hallgatói jogok gyakorlásának és a köteleességek teljesítésének, a hallgatói jogviszonnyal kapcsolatos kérelmek elbírálásának, valamint a hallgatói jogorvoslat rendjéről,
- Nemzeti Közszolgálati Egyetem Kollégiumi Szabályzata.

„A tisztjelölt tisztjelölti szolgálati jogviszonyban teljesít szolgálatot, amelyben őt és a NAV-ot a jogszabályban és az ösztöndíj szerződésben meghatározott kötelezettségek terhelik, és jogosultságok illetik meg.”<sup>183</sup> A pénzügyőr tisztjelölt a NAV tisztjelölti állományába kerül. Szolgálatát tisztjelölti szolgálati beosztásban, az előmenetelének megfelelő tisztjelölti rendfokozati jelzéssel teljesíti. A tisztjelöltek elsődleges szolgálati kötelezettsége: a NAV-nál a pénzügyőri munkakörben történő feladatellátásra való felkészülés.

A tisztjelölt járandóságként havonta ösztöndíjra jogosult, amelynek alkotó elemei közé tartozik az alapösztöndíj, az alapösztöndíj-kiegészítés, a tanulmányi pótlék, valamint egyéb pótlékok.<sup>184</sup> A Nemzeti Közsolgálati Egyetem alakítja ki az egyes ösztöndíjelemek megállapításának rendjét. A pénzügyőr tisztjelöltek esetében a kollégiumi elhelyezésére, térítésmentes ételmezési, ruházati ellátására, tanszertámogatására, egyes költségtérítéseiére és szociális juttatásaira vonatkozó szabályozást a NAV vezetője által kiadott FSZ önálló fejezetében találjuk meg.

A tisztjelölti jogviszony új jogintézmény, célja, hogy a hallgatók jogviszonyba helyezésével garanciákat nyújtson, és anyagilag is ösztönző módon támogassa őket.

## 5.2. A tisztjelöltté válás folyamata

A rendészeti alapképzésre, nappali munkarendbe felvételt nyert személy az ösztöndíj szerződés aláírásával a rendvédelmi feladatokat ellátó szerv (Rendőrség, Nemzeti Adó- és Vámhivatal, Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság) tisztjelölti állományába kerül. Az ösztöndíj szerződést és annak módosítását írásba kell foglalni.<sup>185</sup> A tisztjelölti és a hallgatói jogviszony csak együttesen létesíthető és a képzés időtartama alatt mindkétőnek fenn kell állnia. Valamelyik jogviszony megszűnése a másik jogviszony megszűnését vonja maga után.

---

<sup>183</sup> NAV Szj. tv. 240. §

<sup>184</sup> NAV Szj. tv. 244. §

<sup>185</sup> NAV Szj. tv. 241. § (3) bek.

### 5.2.1. Felvételi eljárás

A felvételi eljárás során a jelentkezőkre alkalmassági vizsgálatok sora vár, így fizikai, egészségi és pszichikai alkalmassági követelményeknek kell megfelelniük. Az Egyetem az alkalmassági vizsgálat részeként pályaalkalmassági orientációs beszélgetést folytat le. További feltétel, hogy a hallgató hozzájárul a kifogástalan életvitelének ellenőrzéséhez, amelyet a Nemzeti Védelmi Szolgálat a sikeres felvételi eljárást követően, de a hallgatói jogviszony létesítése előtt ellenőriz. Kifogásolható életvitel megállapítása esetén az Egyetemmel hallgatói jogviszony nem létesíthető. A hallgató továbbá vállalja tisztjelölti jogviszony létesítését és fenntartását a rendészeti alapképzés idejére.

További feltétel a büntetlen előélet, amelyet az Egyetemre történő beiratkozás során a hallgatói jogviszonyt létesíteni kívánó személy három hónapnál nem régebbi hatósági bizonyítvánnyal igazol.

A rendészeti képzés nappali munkarendbe történő alapképzésre a 18. életévét betöltött, de a felvétel évében a 25. életévét be nem töltött, cselekvőképes, magyar állampolgár vehető fel.<sup>186</sup>

A tisztjelöltek személyügyi nyilvántartását, tisztjelölti jogviszonyával kapcsolatos ügyei intézését – hasonlóan a hivatásos jogviszonyban állókhoz – a rendvédelmi szerv, jelen esetben a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Központi Irányítás Humánpolitikai Főosztálya (Humánpolitikai Főosztály) végzi.

A Humánpolitikai Főosztály a tanulmányi osztálytól kapott értesítést követően a rendészeti alapképzésre, nappali tagozatra felvételt nyert személyt felhívja, hogy az ösztöndíjszerződés megkötése, valamint a személyügyi nyilvántartás felfektetése érdekében az alábbi dokumentumokat bocsássa a Humánpolitikai Főosztály rendelkezésére:

- fényképes önéletrajz,
- iskolai végzettséget és szakképzettséget igazoló okirat, valamint az államilag elismert nyelvvizsga eredményét igazoló bizonyítvány,

---

<sup>186</sup> NKE tv. 24. §

- személyazonosságot és lakcímet igazoló okmány, a társadalombiztosítási azonosító jelét tartalmazó hatósági igazolvány és adóazonosító jelét tartalmazó hatósági igazolvány másolata,
- írásbeli nyilatkozat a személyes adatai és bűnügyi személyes adatai kezeléséhez történő hozzájárulásról,
- írásbeli nyilatkozat a tisztjelölti jogviszony létesítését megelőző és a tisztjelölti jogviszony fennállása alatti kifogástalan életvitel-ellenőrzéshez történő hozzájárulásról,
- a vele közös háztartásban élő házastársa, élettársa, valamint felnőtt korú hozzátartozójának nyilatkozata arra vonatkozóan, hogy a kifogástalan életvitel-ellenőrzése személyét is érintheti, amelynek keretén belül az ellenőrzését végző szerv a bűnügyi nyilvántartásból rá vonatkozóan is adatot igényelhet,
- a kifogástalan életvitel ellenőrzéséhez szükséges kitöltött és aláírt adatlap,
- a tisztjelölti jogviszony létesítési feltételeinek teljesítéséről, valamint a tisztjelölti jogviszonnal járó kötelezettségek vállalásáról szóló nyilatkozat,
- pénzforgalmi számla száma,
- a ruházati ellátás megszervezése érdekében a ruházati méretre vonatkozó adatok.<sup>187</sup>

A tisztjelöltek által benyújtandó dokumentumokat, azok tartalma és rendeltetése alapján a következők szerint csoportosíthatjuk:

- okiratok másolata;
- adatlap/adatok;
- nyilatkozatok.

#### *Okiratok másolata*

- iskolai végzettséget és szakképzettséget igazoló okirat;
- államilag elismert nyelvvizsga eredményét igazoló bizonyítvány;

---

<sup>187</sup> FSZ 479. pont

- személyazonosságot és lakcímet igazoló okmány;
- társadalombiztosítási azonosító jelét tartalmazó hatósági igazolvány;
- adóazonosító jelét tartalmazó hatósági igazolvány.

#### *Adatlap/adatok*

- fényképes önéletrajz;
- a kifogástalan életvitel ellenőrzéséhez szükséges kitöltött és aláírt adatlap;
- pénzforgalmi számla száma;
- ruházati méretre vonatkozó adatok.

#### *Nyilatkozatok*

- a személyes adatai és bűnügyi személyes adatai kezeléséhez történő hozzájárulásról;
- a tisztjelölti jogviszony létesítését megelőző és a tisztjelölti jogviszony fennállása alatti kifogástalan életvitel-ellenőrzéshez történő hozzájárulásról;
- a vele közös háztartásban élő házastársa, élettársa, valamint felnőtt korú hozzátartozójának nyilatkozata arra vonatkozóan, hogy a kifogástalan életvitel-ellenőrzése személyét is érintheti, amelynek keretén belül az ellenőrzését végző szerv a bűnügyi nyilvántartásból rá vonatkozóan is adatot igényelhet;
- a tisztjelölti jogviszony létesítési feltételeinek teljesítéséről, valamint a tisztjelölti jogviszonnal járó kötelezettségek vállalásáról szóló nyilatkozat;
- pénzforgalmi számla;
- ruházati ellátás megszervezése érdekében a ruházati méretre vonatkozó adatok.

### *5.2.2. Tisztjelölti jogviszony létrehozása*

Az ösztöndíjszerződést a NAV képviselőjében a Humánpolitikai Főosztályának főosztályvezetője írja alá. Az aláírást követően a Humánpolitikai Főosztály az ösztöndíjszerződést a felvételt nyert személlyel aláírattja,



majd egy példányát a Rendészettudományi Kar Tanulmányi Osztálya részére megküld.<sup>188</sup>

A tisztjelölt, a tisztjelölti státuszba kerülését követően vállalja:

- hogy rendészeti tanulmányait legjobb képességei szerint folytatja,
- hogy hivatásos állományba vételét követően, legalább a rendészeti alapképzés kétszeresének megfelelő időtartamban (a 4 éves képzés esetén 8 év) a vele szerződést kötő szervnél szolgálatot teljesít,<sup>189</sup>
  - a munkáltatói jogkör gyakorló előljáró hozzájárulásával e kötelezettségének más rendvédelmi szervnél is eleget tehet,
- hogy a beiratkozást követően 6 hónapig rendészeti alapfelkészítésen vesz részt, melynek végeztével tisztjelölti vizsgát tesz.<sup>190</sup> A teljesített vizsga a képzési szaknak és képzési szaknak és szakiránynak megfelelő rész-szakképesítéssel egyenértékű szakmai képzettségnek minősül. A „Tisztjelölt” vizsgán az NKE rektorának felkérése alapján a NAV részéről a KI főigazgatója által kijelölt, legalább az I. besorolási osztály „C” besorolási kategóriájába vagy vezetői besorolási osztályba tartozó pénzügyőr vizsgabizottsági tagként részt vesz.
- hogy a sikeres tisztjelölti vizsgát követően, a hivatásos állomány tagjai számára előírt esküt tesz.<sup>191</sup> Az eskütételt a Humánpolitikai Főosztálya szervezi, együttműködve az NKE RTK Rendvédelmi Tagozattal.

Az eskü (1. melléklet) egyértelmű kifejeződése annak az elköteleződésnek, amelyet a tisztjelölt vállal, miszerint nem pusztán az állami kényszer eszköze, hanem a közösség feltétlen szolgálatára kész közszolga kíván lenni.<sup>192</sup>

---

<sup>188</sup> FSZ 480. pont

<sup>189</sup> ERDŐS Ákos – MAGASVÁRI Adrienn – MOLNÁR Katalin – PÓCSI Anikó – SZABÓ Andrea – VAS Adrienn (2020) *NAV Café: A Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állományának utánpótlása, felkészítésük gyakorlati kérdései*. Magyar Rendészet, 20 (1) 149-178.

<sup>190</sup> NAV Szj. tv. 241. §. (4) bek.

<sup>191</sup> NAV Szj. tv. 241. §. (4) bek.

<sup>192</sup> ERDŐS Ákos (2015) *NAV-Medic - A rendészeti ellátás múltja és jelene*. Vám-Zoll, 2015/1., 11-14., 11. o.

A fiataloknak már tisztjelöltként is tisztában kell lenniük azzal, hogy hogyan szolgálhatják leginkább a szervezeti érdekeket, el kell köteleződniük a NAV irányába. Nekünk, oktatóknak, illetve a szervezetnek pedig arra kell figyelnie, hogy vajon a képzés befejezését követően sikerül-e beilleszteni őket a szervezetbe, tudjuk-e majd megfelelően motiválni és ennek hatására megtartani őket?<sup>193</sup>

A megtartásukra kell talán a legnagyobb figyelmet fordítani, hiszen, ahogyan arra egy közelmúltban végzett vizsgálat is rámutatott, a közsférában a pályaelhagyás fokozottan jellemző a fiatalokra. A kilépés okai a legtöbb esetben: a versenyszféra elszívó hatása, az alacsony illetmény, valamint a túlzott munkaterhelés.<sup>194</sup>

A rendvédelmi szerv kötelezettségvállalása:

- a rendvédelmi szerv azt vállalja, hogy a tisztjelölt rendészeti tanulmányait támogatja;
- a tanulmányok befejezését követően a tisztjelöltet hivatásos állományba veszi, és a végzettségének megfelelő szolgálati beosztásban foglalkoztatja

A próbaidőre vonatkozó rendelkezések:

- Az ösztöndíj szerződésben a rendészeti alapfelkészítést tartalmazó hat hónap idejére próbaidőt kell kikötni.
- A próbaidő alatt a tisztjelölti jogviszonyt bármelyik fél indokolás nélkül, azonnali hatállyal megszüntetheti.
- A próbaidő alatt meg kell szüntetni a tisztjelölti jogviszonyát annak, aki a rendészeti alapfelkészítést önhibájából nem teljesíti, vagy a kifogástalan életvitel követelményeinek nem felel meg.<sup>195</sup>

---

<sup>193</sup> MAGASVÁRI Adrienn (2016) *"Pénzügyőrt keresünk... De milyen legyen?" Az EU vámügyi kompetencia-keretrendszere*. Magyar Rendészet, 16 (3) 145-153., 147. o.

<sup>194</sup> MAGASVÁRI Adrienn – SZAKÁCS Édua (2018) *Entrants at the gate of public service, or how do public service organizations see young people's career choice motivations*. In. CZENE-POLGÁR Viktória – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (szerk.) *Innováció, elektronizáció, tudásmenedzsment* (pp. 187-204). Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat, Budapest, 198. o.

<sup>195</sup> NAV Szj. tv. 241. § (5) bek.

- A korábban folytatott rendészeti tanulmányok elismerésével megkötött ösztöndíj szerződésben - amennyiben a tisztjelölt ismételt rendészeti alapfelkészítésére nem kerül sor - hat hónap próbaidőt kell kikötni.

#### *Tisztjelölti jogviszony létrehozásának kizárása*

Nem köthető ösztöndíj szerződés azzal, akinek ösztöndíjas hallgatói jogviszonya vagy tisztjelölti jogviszonya az alábbi okok valamelyikeként szűnt meg:

- kizárás fenytés jogerős kiszabásával
- lemondással
- tanulmányi kötelezettség önhibából történő elmulasztása miatt
- méltatlanság jogerős megállapításával.<sup>196</sup>

### **5.3. Tisztjelölti szolgálat**

A NAV a tisztjelöltet a szolgálatteljesítésre felkészülés során segíti. A tisztjelölt az NKE RTK Rendvédelmi Tagozatának szolgálati szabályzata szerint köteles szolgálataát teljesíteni,<sup>197</sup> azonban meghatározott esetekben a tisztjelölt a NAV szabályai szerint köteles a szolgálatteljesítésre, így:

- szakmai gyakorlat ideje alatt,
- különleges jogrendben, valamint a katasztrófák megelőzése érdekében elrendelt közreműködés idején egyéb rendészeti feladat ellátása során,
- a gyakoroltatás során.

A tisztjelölt különleges jogrendi helyzetekben történő alkalmazása során az Alaptörvény és az elrendelő jogszabály vonatkozó rendelkezéseit kell végrehajtani. Az elrendelést követően az NKE és a NAV haladéktalanul

---

<sup>196</sup> NAV Szj tv. 241. § (2) bek.

<sup>197</sup> BODA József (2016) *A Nemzeti Közszoigálati Egyetem Rendészettudományi Kar feladatai a rendészeti képzésben*. Határrendészeti Tanulmányok, 13 (1) 4-22., 15. o.

végrehajtja a jogszabályokban erre az időszakra meghatározott feladatokat. A tisztjelöltek szolgálati alkalmazása keretében történő kötelékben való alkalmazását a NAV vezetője kezdeményezi az NKE rektoránál. A tisztjelöltek szolgálati alkalmazása kezdeményezésének tartalmaznia kell az igénybeveendő állomány képzettségi szintjét, létszámát, az igénybevétel célját. Az alkalmazás során a tisztjelölteket a hasonló feladatokat ellátó, pénzügyőrnek járó természetbeni ellátás illeti meg.

Az NKE az igénybevétel idejére a tisztjelöltek tanulmányi kötelezettségeinek teljesítését felfüggeszti. Az igénybevétel miatt elmaradt tanórák pótlása az igénybevétel után kerülhet végrehajtásra. Amennyiben a kötelékben történő alkalmazás során a tanulmányi programban szereplő gyakorlati feladatok végrehajtására is sor került, azok a tanulmányi kötelezettség teljesítésébe arányosan beszámítandók. Ha az igénybevétel időtartama meghaladja azt a mértéket, amelyet az adott tanévben pótolni lehet, a NAV a tisztjelölttel kötött szerződés módosításával biztosítja a tanulmányok befejezéséhez szükséges időt.<sup>198</sup>

szakmai gyakorlata, valamint a NAV-nál végrehajtott gyakoroltatása során a szolgálati feladatok ellátásának helye szerinti területi szerv vezetője, vagy e területi szervnél kijelölt szolgálati előjáró utasításai szerint köteles eljárni. Ennek során tisztjelölti szolgálati feladatát rész-szakképesítésének megfelelően, pénzügyőr státuszú foglalkoztatottal együtt teljesíti.

A fentiekből is kiderül, hogy a Rendvédelmi Tagozat alapvető feladata, hogy a rendelkezésére álló szocializációs eszközökkel elvégezze a szolgálati érintkezés szabályai követelményeinek elmélyítését, biztosítsa döntéshozói képességekkel, alkalmazkodó-képességgel, intellektuális fegyelemmel rendelkező, a tiszt étikát és viselkedést ismerő, azt alkalmazni képes tisztjelöltek nevelését.<sup>199</sup>

<sup>198</sup> NKE – NAV Együttműködési megállapodás 3. számú melléklete (34000/9285/2021. iktatószám)

<sup>199</sup> KOVÁCS Gábor (2016) *A Nemzeti Közsolgálati Egyetem alapképzésben végzett rendőrtisztekkel szemben támasztott követelmények változásai*. In: GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.) *A határrendészettől a rendészettudományig*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények (pp. 259-264). Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, Pécs, 260. o.

A gyakoroltatás a tanórákon elsajátított ismeretanyag gyakorlatban történő alkalmazására történő felkészítés, az oktató által meghatározott tartalommal és formában, mely történhet:

- a) tanórán, gyakorlati foglalkozás keretében, az NKE RTK Rendvédelmi Tagozat által szervezve és végrehajtva, vagy
- b) az oktató, illetve az NKE RTK Rendvédelmi Tagozat irányításával – az együttműködés keretében – a NAV-nál.

A NAV-nál történő szolgálatteljesítés során a szolgálatot úgy kell megszervezni, hogy annak ellátása mellett a tisztjelölt a hallgatói jogviszonyból eredő jogait gyakorolni és kötelezettségeit teljesíteni tudja. Ennek érdekében a tanulmányi osztálytól tájékoztatást kérhet a hallgató kötelezettségeiről.

Az oktatáshoz, a gyakorlati képzéshez előírt foglalkozásokhoz szükséges kényszerítő eszközöket, egyéni védőeszközöket és egyéni védőfelszereléseket kell biztosítani.

A kényszerítő eszközzel, egyéni védőeszközzel és egyéni védőfelszereléssel történő ellátás és elszámolás a NAV Bevetési Igazgatóságának feladata és felelőssége.

#### 5.4. **A tisztjelöltekre vonatkozó speciális jogok**

- A tisztjelölt a vele ösztöndíj szerződést kötő rendvédelmi szerv tisztjelölti állományában, tisztjelölti rendfokozati jelzéssel teljesít szolgálatot.<sup>200</sup>
- Az alapképzést követően - az eskütétel után - szakmai gyakorlaton vagy elrendelt szolgálati tevékenység során szolgálati fegyvert, felszerelést a rendvédelmi szerv számára meghatározott szabályok szerint viselhet és a jogszabályok előírásainak megfelelően használhat.

---

<sup>200</sup> a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagjainak öltözködési szabályzatáról és a szolgálati igazolványokról, valamint a szolgálati jelvények rendszeresítéséről szóló 1/2021. (I. 05.) PM rendelet 4. számú melléklet

- a törvényben meghatározott képzettségi szintjét meghaladó intézkedésre ugyanakkor önállóan nem jogosult.
- A tisztjelölt szolgálatteljesítése képzési időnek minősül.
  - tekintettel ugyanakkor arra, hogy a tisztjelölt elsődleges kötelessége a rendészeti munkára való felkészülés, a szolgálatteljesítését úgy kell megállapítani, hogy az a tanulmányi kötelezettségek teljesítését ne veszélyeztesse.

#### 5.4.1. A tisztjelöltek járandóságai

A tisztjelöltek járandóságaira vonatkozó fő szabályokat a NAV Szj. tv. 244. §. (1)-(7) bekezdéseiben leírtak szabályozzák, azonban a részletszabályokat a NAV FSZ-ben találjuk.

A tisztjelölteket tanulmányaik alatt ösztöndíj illeti meg (alapösztöndíjből, alapösztöndíj-kiegészítésből, a tanulmányi pótlékból, valamint egyéb pótlékokból áll)<sup>201</sup>

- A pénzbeli járandóságokat részére a rendvédelmi szerv havonta egy összegben utalja.

12. ábra: Az első évfolyamos tisztjelölt ösztöndíjára vonatkozó példaszámítás

Kiss Géza pénzügyőr tisztjelölt az első szemeszterben az alábbi ösztöndíjra jogosult:

38650 Ft (ösztöndíjalap) x 0,50 (alapösztöndíj szorzószáma) = 19325 Ft

38650 Ft x 0,25 (alapösztöndíj-kiegészítés szorzószáma) = 9662 Ft

Összesen: 28987 Ft

Forrás: a szerző saját szerkesztése

- Az ösztöndíj összegét az egyes ösztöndíjelemekre megállapított szorzószámok és a rendvédelmi illetményalap szorzataként kell kiszámolni. Tört időszak esetén az alapösztöndíj, az alapösztöndíj-kiegészítés, a tanulmányi pótlék összegét idő-

<sup>201</sup> NAV Szj. tv. 244. § (2) bek.

arányosan, az adott hónap naptári napjainak figyelembevételével kell meghatározni. Az ösztöndíjra az illetményfolyósítás és a visszatartás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

13. ábra: Az negyedik évfolyamos tisztjelölt ösztöndíjára vonatkozó példaszámítás

Nagy Géza pénzügyőr tisztjelölt negyedéves utolsó félévben szakaszcsoportként és 4,51 feletti tanulmányi eredménnyel az alábbi ösztöndíjra jogosult:  
 $38650 \text{ Ft} \times 0,60$  (alapösztöndíj szakaszcsoportnoki feladatok ellátása esetén) = 23190 Ft  
 $38650 \text{ Ft} \times 0,32$  (alapösztöndíj-kiegészítés 8. szemeszter szorzója) = 12368 Ft  
 $38650 \text{ Ft} \times 0,20$  (tanulmányi pótlék szorzószáma) = 7730 Ft  
 Összesen: 43288 Ft

Forrás: a szerző saját szerkesztése

- Az egyes ösztöndíjtelemelek megállapítása a Nemzeti Közszerológiai Egyetem által kialakított rendszerben történik, amelyről a Nemzeti Közszerológiai Egyetem illetékes szerve havonta tájékoztatja az állományilletékes rendvédelmi szervet. A tájékoztatás és adatszolgáltatás rendjét az együttműködési megállapodásban kell rögzíteni.

„Nem jogosult ösztöndíjra a tisztjelölt, ha a tisztjelölti jogviszonya szünetel, valamint ha jogellenesen távol van.”<sup>202</sup>

A pénzügyőr tisztjelölt a Nemzeti Adó- és Vámhivatal FSZ-ben meghatározottak szerint jogosult továbbá:

- *kollégiumi elhelyezésre*

A tisztjelölt részére a képzés első tanévében a beiratkozás napjától kezdődően a képzési időszak végéig a térítésmentes kollégiumi elhelyezés igénybevétele – a képzési napnak nem minősülő napok kivételével – kötelező (kötelező kollégiumi elhelyezés). A kötelező kollégiumi elhelyezés térítési díjának megfelelő összeget a NAV előirányzat átadással biztosítja az NKE részére.

<sup>202</sup> NAV Szj. tv. 244. § (5) bek.

A képzés második tanévétől a tisztjelölt kérelmére az NKE kollégiumi elhelyezést biztosít, a tisztjelölt által az NKE részére megfizetett térítés ellenében.

A szakaszparancsnoki vagy rajparancsnoki feladatok ellátására kijelölt tisztjelölt a képzés második tanévétől is térítésmentesen jogosult a kollégiumi elhelyezésre. A térítési díjnak megfelelő összeget a NAV előirányzat átadással biztosítja az NKE részére.

A tisztjelölt a kollégiumi elhelyezésre a képzési időszak valamennyi naptári napján jogosult. A kollégiumi elhelyezés térítési díját az NKE állapítja meg.

Ha a tisztjelölt a szakmai gyakorlatát a lakóhelyén vagy tartózkodási helyén kívüli olyan településen tölti, ahonnan a mindennapi hazautazása nem megoldható, részére a NAV a szakmai gyakorlat idejére térítésmentes elhelyezést biztosít.

– *térítésmentes élelmezésre*

A tisztjelölt részére a kötelező kollégiumi elhelyezés időszakára térítésmentesen napi háromszori étkezés – reggeli, ebéd, vacsora – jár.

A képzés második tanévétől a tisztjelölt a szorgalmi időszak munkanapjain térítésmentes ebéd igénybevételére jogosult természetbeni ellátásként.

Ha a tisztjelölt térítésmentes kollégiumi elhelyezésben részesül, a térítésmentes ebéd részére valamennyi naptári napon jár. Ebben az esetben a tisztjelölt részére, kérelmére az NKE térítési díj ellenében reggelit és vacsorát biztosíthat.

A legalább hat óra időtartamban ügyeleti szolgálatot ellátó tisztjelölt részére a szolgálat ideje térítésmentesen étkezés jár.

A szakmai gyakorlat időtartama alatt a tisztjelölt térítésmentes ebéd igénybevételére jogosult természetbeni ellátásként, amelyet részére a NAV biztosít.<sup>203</sup>

---

<sup>203</sup> FSZ 535-538. pont



A tisztjelölt részére a szakmai gyakorlat, a különleges jogrendben, valamint a katasztrófák megelőzése érdekében elrendelt közreműködés idején egyéb rendészeti feladat ellátása során, továbbá a gyakoroltatás során az indokolt élelmezést természetbeni ellátásként a NAV biztosítja.

A tisztjelölt részére térítésmentesen nyújtott élelmezéssel kapcsolatos költségeket – a NAV által közvetlenül, természetben biztosított élelmezés költségeinek kivételével – a NAV előirányzat átadással biztosítja az NKE részére.

A térítés ellenében megállapított élelmezés esetén a tisztjelölt a térítési díjat közvetlenül a természetbeni élelmezési szolgáltatást biztosító részére fizeti meg.

A tisztjelölt különleges jogrendben, valamint a katasztrófák megelőzése érdekében elrendelt közreműködés idején egyéb rendészeti feladat ellátása során meghatározott szolgálatteljesítése esetén az élelmezési norma mértékére és az élelmezés szabályaira a NAV foglalkoztatottjaira vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

– *ruházati ellátásra*

A tisztjelölt a rendészeti alapfelkészítés kezdetekor az FSZ 7. melléklet 1. pontjában (*2. melléklet*) szereplő egyenruházati termékekre jogosult. A sikeres tisztjelölti vizsgát követően a tisztjelölt kiegészítésként a 7. melléklet 2. pontja (*2. melléklet*) szerinti egyenruházati termékekre jogosult.

A tisztjelölt a sikeres tisztjelölti vizsgát követően a 7. melléklet 3. pontja (*3. melléklet*) szerinti sportruházati ellátásra jogosult.<sup>204</sup>

A tisztjelöltek ruházatának ellenőrzése érdekében évente egy alkalommal, májusban a Humánpolitikai Főosztály ruházati szemlét tart, amelynek eredménye alapján a NAV meghatározhatja a pótlásra kerülő termékek körét. A ruházati szemléről jegyzőkönyvet kell készíteni, amelyben rögzíteni kell a szemle lefolytatását és eredményét. A tisztjelölt ruházati ellátását a NAV természetben biztosítja.

---

<sup>204</sup> FSZ 543-544. pont

Az egyenruházati és sportruházati termékek karbantartását a tisztjelölt maga végzi.

A tisztjelöltnek a tisztjelölti jogviszony megszűnésekor – függetlenül annak okától – a NAV által biztosított egyenruházati és sportruházati termékekkel – a zoknik, a pólók és a lábbeli kivételével – el kell számolnia.

A pénzügyőr tisztjelölt tisztjelölti rendfokozati jelzést, valamint karjelvényt visel.

A tisztjelölti rendfokozati jelzés a tisztjelölttel ösztöndíjszerződést kötő NAV rendfokozati jelzésének színével azonos színű, az évfolyamnak megfelelő arany sávokkal megjelenített évfolyamjelzés.<sup>205</sup>

A tisztjelölt hivatásos állományba történő kinevezésekor a tisztjelölti jogviszony alatt részére kiadott egyenruházati és sportruházati termékek – ha a termék a hivatásos állomány tagjaként őt megillető ruházati ellátási normában szerepel – az alapfelszerelésének részét képezik.

– *tanszertámogatásra*

A tisztjelölt a képzéshez szükséges tanszerek megvásárlása érdekében tanszertámogatásra jogosult, amelynek mértéke képzési félévenként az ösztöndíj alap 25%-a. A tanszertámogatást a NAV biztosítja. A félévente járó tanszertámogatás összege tehát az ösztöndíjalap és a törvényben meghatározott százalékos érték (25 %) szorzatával határozható meg [38650 (ösztöndíjalap) x 0,25 = 9662 Ft].

A tanszertámogatást tankönyvre, írószerre vagy tanszerre, továbbá olyan számítástechnikai eszközökre, amelyek a felsőoktatásban elfogadottak, így például pendrive, headset, webkamera, lehet felhasználni. A felhasználást a tisztjelölt a NAV felé a NAV nevére és címére kiállított számlával igazolni köteles.

A tanszertámogatást a NAV a szemeszter első hónapjában folyósítja, annak összegének felhasználásával a tisztjelölt a folyósítástól számított 60 napon belül számol el.

---

<sup>205</sup> a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagjainak öltözködési szabályzatáról és a szolgálati igazolványokról, valamint a szolgálati jelvények rendszeresítéséről szóló 1/2021. (I. 05.) PM rendelet 4. számú melléklet

- *egyres költségtérítésekre és szociális juttatásokra*

A tisztjelöltet a NAV-nál teljesített szolgálat során (pl. szakmai gyakorlat, gyakoroltatás stb.) felmerült, igazolt költségei után költségtérítés illeti meg.<sup>206</sup> A felmerült költséget a tisztjelölt a NAV nevére és címére kiállított számlával köteles igazolni.

A tisztjelölt szociális támogatásra és kegyeleti gondoskodásra a NAV FSZ-ben foglaltak szerint jogosult.

## 5.5. Tisztjelölti jogviszony szünetelése és megszűnése

### 5.5.1.A tisztjelölti jogviszony szünetelése

A tisztjelölt hallgatói jogviszonyának szünetelése a tisztjelölti jogviszonyának fennállását nem érinti. A tisztjelölt a munkáltatói jogkört gyakorlótól kérheti, hogy a hallgatói jogviszonya szüneteltetésével egyidejűleg különös méltánylást érdemlő egyéni érdekére tekintettel a tisztjelölti jogviszony szünetelését engedélyezze.

14. ábra: A tisztjelölti jogviszony szünetelésének esetei és időtartama

	<b>Esetei</b>	<b>Időtartam</b>
A)	a hallgató bejelenti, hogy a következő képzési időszakban hallgatói kötelezettségének nem kíván eleget tenni	<i>max. 2 félév egybefüggően</i>
B)	a hallgató a soron következő képzési időszakra nem jelentkezik be	<i>max. 2 félév egybefüggően</i>
C)	hallgató kérelmére, feltéve hogy a hallgató a hallgatói jogviszonyból eredő kötelezettségeinek szülés, továbbá baleset, betegség vagy más váratlan ok miatt, önhibáján kívül nem tud eleget tenni	<i>2 félévnél hosszabb egybefüggő időtartamban is</i>

<sup>206</sup> NAV Szj. tv. 244. § (6) bek.

D)	ha a hallgatót fegyelmi büntetésként eltiltják a tanulmányok folytatásától	<i>legfeljebb 2 félév</i>
E)	az önkéntes tartalékos katonai tényleges szolgálatteljesítés időtartamára, amely időszakban a hallgató mentesül a felsőoktatási intézmény tanulmányi és vizsgaszabályzatában meghatározott kötelezettségek alól	<i>tényleges szolgálatteljesítés időtartamára</i>

*Forrás: a szerző saját szerkesztése*

A hallgatói jogviszony szüneteléséről, valamint a hallgatói jogviszony szünetelésének megszűnéséről a tisztjelölt – a szünetelés kezdő napjától vagy a szünetelés megszűnésétől számított 5 munkanapon belül – köteles tájékoztatni a Humánpolitikai Főosztályt.<sup>207</sup>

A hallgatói jogviszony szüneteltetése esetén, ha azzal egyidejűleg a tisztjelölti jogviszony szüneteltetésére nem kerül sor a tisztjelölt köteles a ruházatát, felszerelését viselésre alkalmas állapotban tartani és megőrizni.<sup>208</sup>

A tisztjelölti jogviszony szünetelésére irányuló kérelmet a Humánpolitikai Főosztály főosztályvezetője részére kell benyújtani. A kérelemben meg kell jelölni azt a különös méltánylást érdemlő egyéni érdeket, amelyre hivatkozva a tisztjelölt kéri a tisztjelölti jogviszony szünetelését. A kérelem NAV KI Főigazgatójához történő felterjesztéséről a Humánpolitikai Főosztály intézkedik.

A Humánpolitikai Főosztályának főosztályvezetője a szünetelésről munkáltatói intézkedésben dönt. A munkáltatói intézkedést a Humánpolitikai Főosztály kézbesíti a tisztjelölt részére, egyidejűleg a tisztjelölti jogviszony szünetelésének tényéről tájékoztatja a tanulmányi osztályt és a NAV GEI Illetményszámfejtési Főosztályát.

A tisztjelölti jogviszony szüneteltetése esetén a tisztjelölt a ruházatát, felszerelését tiszta állapotban köteles a Humánpolitikai Főosztály által megjelölt helyen és időben leadni. A leadásra kerülő ruházati és felszerelési

<sup>207</sup> FSZ 557. pont

<sup>208</sup> NAV Szj. tv. 242. § (7) bek.

cikkek a tisztjelölti jogviszony szüneteltetésének időtartamára megőrzésre kerülnek.

### 5.5.2.A tisztjelölti jogviszony megszűnése

#### 5.5.2.1. Próbaidő alatt

- a próbaidő ideje alatt bármelyik fél indokolás nélküli megszüntetésével,
- a próbaidő alatt a törvény által meghatározott kötelező megszűntető okok bármelyikének fennállása esetén.<sup>209</sup>

A tisztjelölti jogviszony próbaidő alatti megszüntetését a Humánpolitikai Főosztály főosztályvezetője az általa kijelölt személy útján személyzeti megbeszélés keretében közli a tisztjelölttel, továbbá átadja az erről szóló munkáltatói intézkedést.

A személyzeti megbeszélésen tisztázni kell a tisztjelölti jogviszonnyal összefüggő valamennyi kérdést. A személyzeti megbeszélésről feljegyzést kell készíteni, amelyből egy példányt a tisztjelöltnek át kell adni, egy példányt pedig a személyi anyag részeként kell kezelni.

A tisztjelölti jogviszony - próbaidő alatti - egyoldalú jognyilatkozattal történő megszüntetésére irányuló jognyilatkozatot a tisztjelölt a Humánpolitikai Főosztály főosztályvezetőjének címezve nyújtja be írásban, amelyben meg kell jelölni a tisztjelölti jogviszony megszűnésének napját. A próbaidő alatt történő megszüntetés esetén a jogviszony megszűnésének napja megegyezik a jognyilatkozatban megjelölt nappal.

#### 5.5.2.2. Közös megegyezéssel

A tisztjelölti jogviszony közös megegyezéssel történő megszüntetésének minősül, ha a tisztjelölt kérelmére a munkáltatói jogkört gyakorló a szolgálati érdekre vagy a tisztjelölt különös méltánylást érdemlő egyéni érdekére tekintettel engedélyezi a hivatásos állományba vételt.<sup>210</sup>

---

<sup>209</sup> NAV Szj. tv. 241. §. (5) bek.

<sup>210</sup> NAV Szj. tv. 242. §. (1) bek.

A tisztjelölti jogviszony közös megegyezéssel történő megszüntetését a tisztjelölt írásban kezdeményezi a Humánpolitikai Főosztály főosztályvezetőjének címezve, a Humánpolitikai Főosztályhoz benyújtott kérelemben. A kérelemben meg kell jelölni a tisztjelölti jogviszony megszüntetésére irányuló kezdeményezés okát.

A Humánpolitikai Főosztály intézkedik a közös megegyezésről szóló megállapodás elkészítéséről. A közös megegyezés aláírására a Humánpolitikai Főosztály főosztályvezetője jogosult. A megegyezést a Humánpolitikai Főosztály a tisztjelölttel történő aláíratás céljából megküldi a tanulmányi osztály és a NAV GEI Illetményszámfejtési Főosztálya részére.

A tisztjelölti jogviszony közös megegyezéssel történő megszüntetéséről szóló megállapodásnak tartalmaznia kell:

- a jogviszony megszűnésének napját,
- a tisztjelöltnek és a rendvédelmi szervnek a jogviszony megszüntetéséből eredő jogait és kötelezettségeit,
- a tisztjelöltet esetlegesen terhelő megtérítési kötelezettség kiszámításának módját és a megtérítendő összeget, a megtérítés módját,
- a tisztjelölt tájékoztatását a tisztjelölti jogviszony közös megegyezéssel történő megszüntetésének a jogkövetkezményeiről (pl.: megtérítési kötelezettség mértéke, esedékessége),
- a tisztjelölti jogviszony megszüntetéséig a szolgálati feladatok ellátásának rendjét, valamint,
- a tisztjelölt részére biztosított járandóságokkal történő elszámolás rendjét.

#### 5.5.2.3. Egyoldalú jognyilatkozattal

A jogviszony egyoldalú jognyilatkozat által is megszüntethető, amely során a jognyilatkozat előterjesztője lehet a tisztjelölt és a munkáltatói jogkör gyakorlója egyaránt. *A tisztjelölt által*, egyoldalú jognyilatkozattal történő jogviszony megszüntetésre vonatkozó szabályok szerint:

- tisztjelölt tisztjelölti jogviszonyát egyoldalú jognyilatkozattal megszüntetheti (Ha a tisztjelölt kérelmére a felek rövidebb határidőben

nem állapodnak meg, a tisztjelölti jogviszony a jognyilatkozat közlésétől számított harminc nap elteltével a munkáltatói jogkört gyakorló külön intézkedése nélkül megszűnik.)<sup>211</sup>

A tisztjelölti jogviszony egyoldalú jognyilatkozattal történő megszüntetésére irányuló jognyilatkozatot a tisztjelölt a Humánpolitikai Főosztály főosztályvezetőjének címezve nyújtja be írásban, amelyben meg kell jelölni a megszűnés napját.

Egyéb esetekben a Humánpolitikai Főosztály megvizsgálja a hivatásos állományba vétel lehetőségét és a tisztjelölt kérelmének támogatása esetén a Humánpolitikai Főosztály főosztályvezetője a jogviszony megszűnésének napját megállapító munkáltatói intézkedését döntésre előkészíti.

Ha a tisztjelölt egyoldalú jognyilatkozatával történő megszüntetés esetén munkáltatói intézkedés meghozatalára kerül sor, a munkáltatói intézkedést a Humánpolitikai Főosztály által kijelölt személy közli a tisztjelölttel.

*A munkáltatói jogkör gyakorlója által, egyoldalú akaratnyilvánítással történő jogviszony felmondás szabályait a törvényalkotó a következők szerint határozza meg:*

- a munkáltatói jogkört gyakorló a tisztjelölti jogviszonyt egyoldalú jognyilatkozattal megszüntetheti:
  - ha a tisztjelölt határidőn belül önhibájából nem tesz eleget az ösztöndíj szerződésben előírt kötelezettségeinek, vagy
  - ha nemzetbiztonsági szempontból a szolgálatra alkalmatlanná vált.<sup>212</sup>

Ha a NAV Szj. törvény eltérően nem rendelkezik, a tisztjelölti jogviszony a jognyilatkozat közlésétől számított harmincadik nap elteltével megszűnik.

A tisztjelölti jogviszony megszüntetését a Humánpolitikai Főosztály főosztályvezetője az általa kijelölt személy útján személyzeti megbeszélés keretében közli a tisztjelölttel, továbbá átadja az erről szóló munkáltatói intézkedést.

---

<sup>211</sup> NAV Szj. tv. 242. §. (2) bek.

<sup>212</sup> NAV Szj. tv. 242. §. (3) bek.

A személyzeti megbeszélésen tisztázni kell a tisztjelölti jogviszonnyal összefüggő valamennyi kérdést. A személyzeti megbeszélésről feljegyzést kell készíteni, amelyből egy példányt a tisztjelöltnek át kell adni, egy példányt pedig a személyi anyag részeként kell kezelni.

#### 5.5.2.4. Törvény erejénél fogva

A tisztjelölti jogviszony esetenként a törvény által meghatározott események, körülmények bekövetkeztével kötelező jelleggel is megszűnhet. A jogi nyelvezet ezeknek az eseteknek a leírására a „törvény erejénél fogva” fordulatot használja.

- tisztjelölti jogviszony e törvény erejénél fogva szűnik meg:
  - a kizárás fenytés jogerőre emelkedésével,
  - a hallgatói jogviszony megszűnésének napján, kivéve, ha a hallgatói jogviszony a felsőfokú végzettséget tanúsító oklevél kiállításának napján szűnik meg, vagy
  - a tiszt rendfokozati állománycsoportba tartozó rendfokozatba történő kinevezéssel.<sup>213</sup>

A tisztjelölti jogviszonynak a törvény erejénél fogva történő megszűnése esetén a tisztjelölti jogviszony megszűnésének tényéről a Humánpolitikai Főosztály főosztályvezetője munkáltatói intézkedést ad ki. A munkáltatói intézkedés csak a megszűnés jogcímét és az arra okot adó körülmény bekövetkeztének napját, továbbá – ha van – a megtérítési kötelezettségre vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza.

A tisztjelölti jogviszony megszűnésének napján – a munkáltatói jogkört gyakorló külön intézkedése nélkül – az ösztöndíj szerződés hatályát veszti. A tisztjelölti jogviszony megszűnésekor, megszüntetésekor a tisztjelölt köteles a vele ösztöndíj szerződést kötő rendvédelmi szervnél elszámolni.<sup>214</sup>

---

<sup>213</sup> NAV Szj. tv. 242. §. (4) bek.

<sup>214</sup> NAV Szj. tv. 242. §. (5) bek.



Ha a tisztjelölti jogviszony neki felróható okból szűnik meg, a tisztjelölt a képzés költségeit a NAV FSZ-ben meghatározottaknak megfelelően köteles megtéríteni. A megtérítési kötelezettség a tisztjelölti szolgálati viszony megszűnését követő naptól esedékes.

### *5.5.3.A tisztjelölt költségtérítési kötelezettségének szabályai*

A tisztjelölti jogviszony megszüntetésének tényéről, a Humánpolitikai Főosztály a tanulmányi osztályt tájékoztatja.

A tisztjelölti jogviszonynak a tisztjelöltnek felróható okból történő megszűnése esetén a fizetési kötelezettség várható összegéről és jogcíméről a tisztjelöltet írásban tájékoztatni kell. Ha a tisztjelölti jogviszony megszüntetéséről munkáltatói intézkedés rendelkezik, ezt a tájékoztatást a megszüntetésről kiadott munkáltatói intézkedés tartalmazza. A tisztjelölt a fizetési kötelezettséggel vagy annak mértékével kapcsolatban – a fizetési felszólítás kézhezvételét követő 30 napon belül – bírósági keresetet nyújthat be.

A Humánpolitikai Főosztály a tisztjelölt részére legkésőbb a tisztjelölti jogviszonynak az általános munkarend szerinti munkanapra eső utolsó napjáig, azonnali hatályú megszüntetés esetén az attól számított öt munkanapon belül részletes írásbeli elszámolást ad, amelyből a kiszámítás helyessége, valamint a képzés költségeinek összege ellenőrizhető. <sup>215</sup>

A részletes elszámolás tartalmazza a képzés költségeinek minősülő pénzügyi juttatások értékéről vezetett adatokat, amelyeket a NAV GEI minden félév végén összesít és a Humánpolitikai Főosztály útján a tisztjelölttel dokumentált módon közöl. Ezeket az adatokat a NAV GEI – a tisztjelölti jogviszony megszűnését követően – a NAV-nál történő szolgálatteljesítés ösztöndíjszerződésben vállalt időtartam utolsó napjáig megőrzi.

A képzés költségeinek minősül:

- a tanulmányok idejére folyósított ösztöndíj összege,
- a kötelező kollégiumi elhelyezés költségei,

---

<sup>215</sup> FSZ 570-572. pont

- az élelmezés költségei,
- a tanszertámogatás költségei,
- a természetben vissza nem szolgáltatott ruházat és felszerelés vonatkozásában megállapított összeg,
- jogszabály alapján biztosított egyéb költségek.<sup>216</sup>

Az élelmezési költségek megállapításánál az élelmezési norma szerinti összeget kell figyelembe venni.

A tisztjelölt részére megállapított szociális juttatásokat a tisztjelöltnek nem kell megtérítenie.

A képzés költségeinek megtérítésére a NAV GEI szólítja fel írásban a tisztjelöltet.

A képzés megtérítendő költségeit – mint követelést – a tisztjelölti viszonyról szóló igazoláson is fel kell tüntetni, ha a megtérítésre az igazolás kiállításának napjáig nem került sor.

A tisztjelölt kérelmére a fizetési kötelezettség teljesítésére részletfizetés engedélyezhető. A kérelmet a NAV KI főigazgatójának címezve, a Humánpolitikai Főosztályához kell benyújtani. Ha a tisztjelölti jogviszony időtartama

- 2 év vagy annál rövidebb volt, legfeljebb 6 havi részletfizetés,
- a 2 évet meghaladta, legfeljebb 12 havi részletfizetés engedélyezhető.<sup>217</sup>

A részletfizetésre irányuló kérelmet a fizetési kötelezettségre vonatkozó írásbeli felszólítás kézhezvételétől számított 15 napon belül a Humánpolitikai Főosztály főosztályvezetőjének címezve kell benyújtani.

Ha a tisztjelölt a munkáltatói jogkört gyakorló előljáró hozzájárulásával ezt a kötelezettségét másik rendvédelmi szervnél teljesíti, úgy ezen adatok átadásra kerülnek a másik rendvédelmi szervnek.

A tisztjelölti jogviszony megszűnésekor vagy megszüntetésekor a Humánpolitikai Főosztály intézkedik annak érdekében, hogy a tisztjelölti szolgálattal járó feladatok átadására és a leszerelés végrehajtására legkésőbb a

---

<sup>216</sup> FSZ 578. pont

<sup>217</sup> FSZ 583. pont

tisztjelölti jogviszonynak az általános munkarend szerinti munkanapra eső utolsó napján, azonnali hatályú megszüntetés esetén az attól számított 5 munkanapon belül sor kerüljön.

Ha a tisztjelölt akadályoztatása vagy közreműködésének hiányában a leszerelés végrehajtása elmarad, a NAV GEI a tisztjelölti jogviszony megszűnését követő tíz napon belül intézkedik annak megállapítására, hogy a tisztjelölt esetlegesen mely – elszámolási kötelezettséggel kiadott – vagyontárgyakkal nem számolt el.

A leszerelés végrehajtása során a tisztjelölt elszámol a részére átadott ruházati termékekkel és felszerelési tárgyakkal.

Leszereléskor a NAV Bevetési Igazgatósága bevonja a tisztjelölt személyes használatára kiadott felszerelési tárgyakat.

Az a tisztjelölt, aki a leadásra kötelezett ruházati termékekkel és felszereléssel nem tud elszámolni, vagy azok állapota a további feladatellátásra alkalmatlan, ezek tárgyévi forintértékének 100 %-át köteles megtéríteni.

A tisztjelölti jogviszony megszűnésekor vagy megszüntetésekor a Humánpolitikai Főosztály

- gondoskodik a szükséges okmányok,, a leszerelési lap előkészítéséről, és azoknak az utolsó munkában töltött napon az érintettnek történő átadásáról, valamint az intézkedésre jogosult szervekhez továbbításáról,
- bevonja a tisztjelölti szolgálati igazolványt,
- bevonja a tisztjelölt szolgálati jelvényét.

#### **5.6. A tisztjelölt kártérítési és fegyelmi felelősségének legfontosabb elemei**

A tisztjelölt a tisztjelölti jogviszonyából vagy a hallgatói jogviszonyából eredő kötelezettsége vétkes megszegéséért *fegyelmi felelősséggel* tartozik. A fegyelemsértés szankciója megrovás fenytés, illetve a nemzeti felsőoktatásról szóló törvény szerinti ösztöndíj a törvényben foglalt mértékű és

időtartamú csökkentése vagy a felsőoktatási intézményből való kizárás fegyelmi büntetés lehet.<sup>218</sup>

Ha a tisztjelölt által elkövetett cselekmény súlya vagy jellege indokolja, az érintett tisztjelölt a munkaköréből felfüggeszthető azzal, hogy a felfüggesztés nem jelenti a tanulmányok folytatásától való eltiltást.

Ha a pénzügyőr tisztjelölt a tisztjelölti jogviszonyából vagy a hallgatói jogviszonyából eredő kötelezettségét vétkesen megszegi, fegyelemsértést követ el, melynek következményeként felelősségre vonható, s vele szemben fenyítés alkalmazható:

- a NAV Szj. tv. szerinti megrovás,
- a nemzeti felsőoktatási törvényről szóló 2011. évi CCIV. törvényben (Nftv.) meghatározott kedvezményes juttatások legfeljebb 6 hónapig terjedő csökkentése illetve megvonása, szabható ki, de az ösztöndíj legfeljebb 5 hónapra 10-50%-kal csökkenthető,
- Nftv. szerinti kizárás.

A tisztjelölt akkor függeszthető fel, ha a munkavégzési helyétől távollátása az általa elkövetett cselekmény súly vagy jellege miatt indokolt.

- a felfüggesztés legfeljebb a büntető-, a fegyelmi és méltatlansági eljárás jogerős befejezéséig tarthat.

Az elsőre talán szigorúnak tűnő szabályozás kiváló lehetőséget biztosít arra, hogy a tisztjelölt már a kezdetektől szembesüljön a rendészetet jellemző – annak társadalmi funkciójából és szervezeti hierarchiájából fakadó – felelősségvállalás jelentőségével.<sup>219</sup>

A tisztjelölt esetében a fegyelmi jogkör gyakorlója a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Vám- és Pénzügyőri Tanszékének tanszékvezetője, aki, illetve a vezetése alatt álló fegyelmi tanács csak a megrovás és a kedvezményes juttatások csökkentése, illetve megvonása fegyelmi büntetést szabhatja ki.<sup>220</sup> Ha a fegyelmi tanács szerint a kizárás

---

<sup>218</sup> NAV Szj. tv. 245. § (1) bek.

<sup>219</sup> ERDŐS Ákos (2011) *Felelősség a rendvédelemben, múltban és jelenben*. Magyar Közigazgatás, 2011/2., 118-121., 119. o.

<sup>220</sup> 672/2020. (XII. 28.) Korm. rendelet a Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állományát érintő egyes személyügyi kérdésekről 66. §

feyelmi büntetés lenne indokolt, a feyelmi jogkör gyakorlója az állami adó- és vámhatóság vezetője. Ilyen esetben a feyelmi ügyet 8 napon belül fel kell terjeszteni az állami adó- és vámhatóság vezetőjéhez, aki – újabb feyelmi tanács felállítása nélkül – 30 napon belül dönt az ügyben. Ilyen esetben akkor is az állami adó- és vámhatóság vezetője dönt az ügyben, ha álláspontja szerint nem a javasolt feyelmi büntetés indokolt. A feyelmi jogkör gyakorlásába a Rendvédelmi Tagozat, valamint a Nemzeti Közszolgálati Egyetem bevonható.

Ha a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Vám- és Pénzügyőri Tanszékének tanszékvezetőjével szemben, valamely összeférhetetlenségi ok áll fenn, a feyelmi jogkör gyakorlójaként az állami adó- és vámhatóság vezetője által kijelölt, a Központi Irányítás állományába tartozó, vezetői munkakört betöltő pénzügyőr jár el.

A tisztjelölt *kártérítési felelőssége* kiterjed a tisztjelölti jogviszonyából és a hallgatói jogviszonyából eredő kötelezettségének vétkes megszegésével okozott kár megtérítésére

- A tisztjelölt esetében a kártérítési jogkör gyakorlója a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Vám- és Pénzügyőri Tanszékének tanszékvezetője,<sup>221</sup>
- a tisztjelölt által a NAV-nál teljesített szakmai gyakorlaton vagy a NAV-nál elrendelt szolgálati tevékenység során a NAV-nak okozott kárral összefüggésben a kártérítési jogkör gyakorlója az állami adó- és vámhatóság vezetője.

A feyelmi és a kártérítési eljárás jogszabályban nem szabályozott kérdéseiben a Nemzeti Közszolgálati Egyetem feyelmi és kártérítési szabályzatának rendelkezéseit kell alkalmazni.<sup>222</sup>

A tisztjelölt által a NAV-nál teljesített szakmai gyakorlaton vagy a NAV-nál elrendelt szolgálati tevékenység során a tisztjelöltnek a NAV által okozott kár tekintetében munkáltató alatt azt a NAV szervet kell érteni,

---

<sup>221</sup> 672/2020. (XII. 28.) Korm. rendelet a Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állományát érintő egyes személyügyi kérdésekről 96. § (4) bek.

<sup>222</sup> NAV Szj. tv. 245. § (6) bek.

amelynél a tisztjelölt a szakmai gyakorlatot, illetve az elrendelt szolgálati feladatot ellátta.

A tisztjelölt képviselőjében a kari hallgatói önkormányzat is eljárhat.

A tisztjelöltekre vonatkozó, 2016. július 1-jén hatályba lépett végrehajtási szabályozás kialakításakor a fegyelmi jogkör gyakorlásának megosztására irányuló szándéknak megfelelően került meghatározásra az, hogy kinek a feladata a fegyelmi felelősség megállapítása, illetve a fegyelmi fenytés kiszabása. A tisztjelöltek jogállásának megfelelően a szándék arra irányult, hogy fegyelmi jogkört az gyakorolhassa, akinek az érdekkörét a fegyelemsértés érintette. Ennek megfelelően főszabályként a Hszt.-ben szolgálati helyként meghatározott Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kar Rendvédelmi Tagozatához került telepítésre a fegyelmi jogkör. Kivételként került megfogalmazásra, hogy amikor a tisztjelölt a rendvédelmi szervnél teljesített szolgálattal összefüggésben követ el fegyelemsértést, ekkor a jogkör a rendvédelmi szervhez került telepítésre.

Mindkét szabály esetében kiemelésre került az Nftv. 55. § (2) bekezdés e) pontja szerinti fegyelmi büntetés, a szankció súlyossága miatt, illetve azért, mert az mind a hallgatói jogviszony, mind a rendvédelmi szervnél fennálló tisztjelölti szolgálati jogviszony megszüntetéséhez vezet. Ezen fenytést első fokon a Rendvédelmi Tagozat vezetője, másodfokon a dékán szabhat ki, azzal, hogy a kizárás fenytés kiszabásához az országos parancsnok egyetértése szükséges.

### **5.7. Az összeférhetetlenségre vonatkozó szabályok**

A NAV Szej. tv. alapján – mivel a törvény 240. § (3) bekezdése nem sorolja fel az összeférhetlenségre vonatkozó szabályokat, mint olyan rendelkezéseket, amelyek a tisztjelöltekre nem alkalmazhatóak – az összeférhetlenségi szabályokat a pénzügyőr tisztjelölteknek is be kell tartaniuk. Jelen alfejezetben a foglalkoztatott alatt a tisztjelöltet is érteni kell.

A NAV foglalkoztatottja nem tölthet be olyan munkakört, amelyben a hozzátartozójával az adott szerven belül irányítási (felügyeleti), felettesi-alárendelti viszonyba, ellenőrzési vagy elszámolási kapcsolatba kerülne, illetve nem láthat el olyan feladatot, amelynek révén olyan gazdálkodó szervezettel kerül elszámolási viszonyba, amelyben a hozzátartozójának a Ptk. szerinti többségi befolyása van, vagy a hozzátartozó az elszámolási viszonyra befolyással bíró tisztséget (munkakört) lát el<sup>223</sup> (ún. *együttalkalmazási tilalom*).<sup>224</sup>

A foglalkoztatott nem folytathat olyan tevékenységet, nem tanúsíthat olyan magatartást, amely a köz szolgálatához méltatlan, vagy amely a foglalkoztatott pártatlan, befolyástól mentes tevékenységét, illetve a NAV tekintélyét veszélyeztetné.<sup>225</sup>

A foglalkoztatott pártban tisztséget nem viselhet, párt nevében vagy érdekében – az országgyűlési képviselők, az Európai Parlament tagjainak, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint a nemzeti-ségi önkormányzati képviselők választásán jelöltként való részvételt kivéve – közszereplést nem vállalhat, a NAV-nál vagy munkavégzés közben politikai tevékenységet nem folytathat. Politikai tevékenységnek kell tekinteni minden olyan, a NAV-on belül szélesebb munkahelyi nyilvánosság előtt tett megnyilvánulást, illetve munkavégzés közben nem a NAV foglalkoztatottjai előtt tett megnyilvánulást, amely kifejezetten valamely párt- vagy politikai mozgalom céljának megvalósulása érdekében a párt- vagy politikai mozgalom segítésére vagy támogatására szólít fel<sup>226</sup> (ún. *politikai összeférhetetlenség*).<sup>227</sup>

---

<sup>223</sup> NAV Szj. tv. 89. § (1) bek.

<sup>224</sup> Vö.: DARGAY Eszter – ZATYKÓ Petra (2018) *Az összeférhetetlenség szabályozása és gyakorlata a civil közszolgálatban*. In: DARGAY Eszter (szerk.) *Összeférhetetlenség, vagyonyilatkozat-tételi kötelezettség, valamint a fegyelmi eljárás tapasztalatai* (pp. 7-100). Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 18-19. o.

DÁVID Péter – LÓCZY Péter (2013) *Közszolgálati személyi jog (Az integritás közszolgálati jogi szabályozása)*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 36. o.;

VESZPRÉMI Bernadett (2018) *A közszolgálati jogviszony tartalma*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 24-25. o.

<sup>225</sup> NAV Szj. tv. 89. § (2) bek.

<sup>226</sup> NAV Szj. tv. 89. § (3)-(4) bek.

<sup>227</sup> Vö.: DARGAY Eszter – ZATYKÓ Petra (2018) *Az összeférhetetlenség szabályozása és gyakorlata a civil közszolgálatban*. In: DARGAY Eszter (szerk.) *Összeférhetetlenség, vagyonyilatkozat-tételi kötelezettség, valamint a fegyelmi eljárás tapasztalatai* (pp. 7-100). Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 12-17. o.;

### 5.7.1. Összeférhetetlenség bejelentése

A foglalkoztatott köteles a munkáltatói jogkör gyakorlójának – tisztjelölt esetében a Humánpolitikai Főosztály vezetőjének – haladéktalanul írásban bejelenteni, ha vele szemben törvényben meghatározott összeférhetetlenségi ok merült fel, illetve ha a szolgálati jogviszonyának fennállása alatt összeférhetetlen helyzetbe került. A munkáltatói jogkör gyakorlója írásban köteles felszólítani a foglalkoztatottat az összeférhetetlenség megszüntetésére. A munkáltatói jogkör gyakorlója akkor is köteles a foglalkoztatottat írásban felszólítani az összeférhetetlenség megszüntetésére, ha a foglalkoztatott bejelentésének hiánya ellenére szerez tudomást arról, hogy a foglalkoztatottal szemben összeférhetetlenségi ok áll fenn. Ha a foglalkoztatott az összeférhetetlenséget a felszólítás közlésétől számított harminc napon belül nem szüntette meg, szolgálati jogviszonya megszűnik. Ha az összeférhetetlenség bíróság vagy más hatóság eljárása folytán szűnik meg, akkor a bíróság, vagy más hatóság döntésére irányuló eljárást kell harminc napon belül kezdeményezni.<sup>228</sup>

### 5.7.2. Szabadon gyakorolható tevékenységek köre

A NAV Szj. tv. meghatározza azokat a tevékenységeket, amelyek engedély nélkül, vagy előzetes engedély birtokában folytathatók, így a foglalkoztatott a munkáltatói jogkör gyakorlójának előzetes engedélye nélkül létesíthet, illetve folytathat

- tudományos, oktatói, művészeti, lektori, szerkesztői, egészségügyi valamint jogi oltalom alá eső szellemi tevékenységet és nevelőszülői foglalkoztatási jogviszonyt (a továbbiakban együtt: gyakorolható tevékenység),
- közérdekű önkéntes tevékenységet,
- állami projektértékelői jogviszonyt.

DÁVID Péter – LÓCZY Péter (2013) *Közszolgálati személyi jog (Az integritás közszolgálati jogi szabályozása)*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 35. o.;

VESZPRÉMI Bernadett (2018) *A közszolgálati jogviszony tartalma*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 24-25. o.

<sup>228</sup> NAV Szj. tv. 92. § (1) bek.



A foglalkoztatott a munkáltatói jogkör gyakorlójának előzetes engedélyével létesíthet, illetve folytathat például gazdasági társaságnál cégvezetői, képviseleti tevékenységet (ide nem értve a vezető tisztségviselői, illetve felügyelő bizottsági tagsági tevékenységet) vagy mezőgazdasági őstermelői tevékenységet.<sup>229</sup>

### *5.7.3. Engedélyköteles tevékenységek engedélyezése*

Nem engedélyezhető az a jogviszony létesítése, illetve tevékenység folytatása, amely esetében alappal feltételezhető, hogy a köz szolgálatához méltatlan, vagy amely a foglalkoztatott pártatlan, befolyástól mentes tevékenységét, illetve a NAV tekintélyét veszélyeztetné. Ha az a NAV-ra vonatkozó, jogszabályban meghatározott feladatokhoz kapcsolódik, illetve azokkal ellentétes vagy azok végrehajtását veszélyezteti, akadályozza, vagy a tevékenység a NAV-nál használt, hozzáférhető nyilvántartások felhasználásával történne, vagy olyan ügyintézésre vonatkozik, amelyben a NAV mint hatóság jár el. Ha a végzendő tevékenység harmadik személyről információ gyűjtésére irányul, vagy a tevékenység folytán a foglalkoztatott, illetve a tevékenységet biztosító szervezet a NAV-val kerülne gazdasági, pénzügyi elszámolási viszonyba. Akkor sem engedélyezhető, ha a tevékenység a foglalkoztatott munkaköri köteleességéből fakadó feladata, vagy ha az engedélyezni kért tevékenység (jogviszony) folytatása a foglalkoztatott munkaidejébe esik, illetve ha az a foglalkoztatott szolgálati jogviszonyából fakadó és a munkakörével járó kötelezettségei, feladatai maradéktalan ellátását veszélyezteti.<sup>230</sup>

A törvény szerinti engedélyköteles jogviszony létesítésére, módosítására, illetve tevékenység folytatására vonatkozó kérelmet írásban kell benyújtani a törvényben meghatározott engedélyezőhöz (például: munkáltatói jogkör gyakorlója, NAV vezetője, tisztjelölt esetében a Humánpolitikai Főosztály vezetője). Az engedély megszerzéséig az engedélyezni kért jogvi-

---

<sup>229</sup> NAV Szj. tv. 90. § (1)-(2) bek.

<sup>230</sup> NAV Szj. tv. 91. § (1) bek.

szony nem létesíthető, arra irányuló tevékenység nem folytatható. A kérelem tárgyában az engedélyező harminc napon belül dönt. Az engedélyezésről, illetve a kérelem elutasításáról írásban kell rendelkezni. Az elutasító döntést indokolni kell. Az engedélyezés határozott vagy határozatlan időtartamra történhet.

Az engedélyhez kötött jogviszony megszűnését vagy lényeges, utóbb bekövetkező változását az engedélyezőhöz írásban haladéktalanul be kell jelenteni.<sup>231</sup>

### 5.8. Befejezés

Amennyiben végig gondoljuk a fejezetben leírtakat, arra a következtetésre juthatunk, hogy a tisztjelölteket, legyenek bár rendőr, katasztrófavédelmi vagy pénzügyőr tisztjelöltek, különleges jogok és kötelezettségek sűrűjében teljesítik a diplomához szükséges feltételeket. Már a felvételi eljárásban teljesíteni kell a későbbi hivatásos/pénzügyőri státuszhoz szükséges pályaalkalmassági elvárásokat.<sup>232</sup> Az egyetemi képzés speciális rendészeti alapfelkészítéssel kezdődik, amely öt hét után ugyan látszólag felsőoktatási formát ölt, azonban az egyenruha viselése és a katonai tiszteletadás továbbra is fennmarad. A tisztjelölti eskü intézménye apró különbséget mutat a későbbi tiszti esküvel összehasonlítva, a szövegszerúségében mindenképpen. Ebből is látszik, hogy képzés során nem csak az egyetemi, hanem a megrendelői/rendvédelmi szerv, jelen esetben a Nemzeti Adó- és Vámhivatal elvárásainak is meg kell felelni.

A tanulmányi ösztöndíj szerződés szigorú szabályai – elvárt tanulmányi átlag, esetleges visszafizetési kötelezettség, kötelezően vállalt szolgálati

---

<sup>231</sup> NAV Szj. tv. 91. §. (3)-(6) bek.;

Vö.: GYÖRGY István – HAZAFI Zoltán (2014) *Közszolgálati jog*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 115-116. o.

<sup>232</sup> ERDŐS Ákos – MAGASVÁRI Adrienn – SZABÓ Andrea (2020) *Professional Career Choice and Career Start in Regards to the Expectations of Hungarian Law Enforcement Higher Education and of the Law Enforcement Organs*. Internal Security, 12 (2) 319-330.;

KOVÁCS Gábor (2020) *A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar alapképzés intenzív szakaszának teljesítésével kapcsolatos hallgatói vélemények összegző vizsgálata 2012-2019 között*. Magyar Rendészet, 20 (3), 163-178.

idő – nem egyedülálló a hazai felsőoktatás területén, mindenesetre speciálisnak mondhatók.<sup>233</sup>

A tisztjelölti jogviszony szabályait egy olyan új generációra kell alkalmazni, amely tagjai – az úgynevezett Z generáció – számára más motivátorok fontosak a munkahelyi elvárásaik során. Érdekes feladatokra, atipikus foglalkoztatási formák alkalmazására és jó vezető-munkatárs kapcsolatra vágnak.<sup>234</sup> A szigorú rendben, alá-fölérendeltségi viszonyban folyó rendészeti alapképzés nem feltétlenül szolgálja ezen elvárásokat.<sup>235</sup> A COVID-19 pandémiás helyzet azonban sok újdonságot hozott a képzés területén is.

Nemzetközi kitekintésben találunk hasonlóan formalizált, szigorú rendben zajló rendészeti képzést – értve ezalatt a rendvédelmi szervek, így a

---

<sup>233</sup> ERDŐS Ákos – MAGASVÁRI Adrienn – MOLNÁR Katalin – PÓCSI Anikó – SZABÓ Andrea – VAS Adrienn (2020) *NAV Café: A Nemzeti Adó-  s V m hivatal személyi állományának utánpótlása, felk szit s k gyakorlati kérdései*. Magyar Rendészet, 20 (1) 149-178.;

SZABÓ Andrea (2018) *A pénzügyőri képzésektől az adóigazgatási szakir nyig*. Belügyi Szemle, 66 (11) 71-80.

CHRISTIAN László – ERDŐS Ákos (2020) *Vészharang és jubileum? A rendészeti felsőoktatás kilátásai, a tisztjelöltek toborzásának és életpályára állitásának nehézségei*. Belügyi Szemle, 68 (12) 11-42.

<sup>234</sup> MAGASVÁRI Adrienn – SZABÓ Andrea (2019) *A Nemzeti Adó-  s V m hivatal munkaerő megtartó képességének vizsgálata egy speciális célcsoport körében*. Magyar Rendészet, 19 (2-3) 143-162., 145. o.

<sup>235</sup> ERDŐS Ákos (2019) *A rendészeti tiszt  válás első nehézségei*.  j Pedagógiai Szemle, 69 (1-2) 76-99.

bevételi hatóság számára történő utánpótlás felkészítését – például Németországban,<sup>236</sup> Szlovákiában,<sup>237</sup> a Cseh Köztársaságban,<sup>238</sup> Ausztriában,<sup>239</sup> Olaszországban<sup>240</sup>, Finnországban<sup>241</sup> és Európán kívül, például a távoli Kínában.<sup>242</sup>

---

<sup>236</sup> SZABÓ Andrea (2016) *Nemzetközi együttműködési lehetőségek a felsőoktatásban – különös tekintettel a pénzügyőr tisztképzésre*. Magyar Rendészet, 16 (4) 91-105.;

SZABÓ Andrea (2012) *A németországi rendészeti felsőoktatásról*. In. Ádám Antal (szerk.) PhD. tanulmányok 11. (pp. 535-550). Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Pécs;

FŐRIZS Sándor (2016) *Rendőri képzési modellek Németországban*. Határrendészeti Tanulmányok, 13 (1) 37-50.;

SZABÓ Andrea – HÁJER Tamara (2021) *A vámfelsőoktatás uniós elismerési eljárásának elemei*. In. CSABA Zágón – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (szerk.) *Tehetség, szorgalom hivatás* (pp. 153-179). Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, Budapest

<sup>237</sup> FŐRIZS Sándor (2011) *A Szlovák Köztársaság rendőrtiszt-i főiskolája*. Magyar Rendészet, 11 (1) 103-108.

<sup>238</sup> FŐRIZS Sándor (2011) *A Cseh Rendőr Akadémia*. Magyar Rendészet, 11 (3) 43-52.

<sup>239</sup> FŐRIZS Sándor (2011) *Az osztrák rendőrtiszt-képzés*. Magyar Rendészet, 11 (2) 105-112.;

<sup>240</sup> SZABÓ Andrea (2016) *Nemzetközi együttműködési lehetőségek a felsőoktatásban – különös tekintettel a pénzügyőr tisztképzésre*. Magyar Rendészet, 16 (4) 91-105.

<sup>241</sup> SZABÓ Andrea (2013) *A finn rendészeti felsőoktatásról*. Belügyi Szemle. 61 (7-8) 143-158.;

SZABÓ Andrea (2016) *Nemzetközi együttműködési lehetőségek a felsőoktatásban – különös tekintettel a pénzügyőr tisztképzésre*. Magyar Rendészet, 16 (4) 91-105.

<sup>242</sup> MÁTYÁS Szabolcs – SZABÓ Andrea (2020) *A modern rendőrtiszt-képzés kínai megoldásai*. Belügyi Szemle, 68 (3) 73-87.

## 6. EPIZÓDOK AZ ÁLLAMI BEVÉTELEK TÖRTÉNETÉBŐL: ADÓ, VÁM, JÖVEDÉK

(CZENE-POLGÁR VIKTÓRIA)

---

### 6.1. Az adózás rövid története

A Kárpát-medencét meghódító nomád, legeltető állattenyésztéssel foglalkozó magyarság részben a kalandozó hadjáratok befejezése, részben a központi hatalom megerősödése miatt – Géza, majd fia, István uralkodói tevékenységének köszönhetően –, egyre inkább kezdett áttérni a letelepült, elsősorban földműveléssel foglalkozó életmódra. Ennek köszönhetően a fő megélhetési forrás és az elit jövedelmének alapja a föld lett.<sup>243</sup> A Magyar Királyság első két évszázadában a földek döntő többsége az uralkodó tulajdonát képezte, aki – mivel a pénzgazdálkodás csak a 13. században vált általánossá az országban – leginkább természetben szedte be az adókat.

I. István az általa birtokolt területeket két részre osztotta:

- az *udvarbirtokra*, amely a király saját kezelésű birtoka volt, jövedelme az uralkodó háztartásának fenntartását szolgálta, a király és családja magánvagyonát jelentette;
- a *királyi vármegyére*, amely egyszerre töltött be közigazgatási, igazságszolgáltatási és katonai funkciót. Irányítója, a várispán felelt az e területről beszedendő adókért, amelynek kétharmada a királyt, egyharmada az ispánt illette.

Az I. István által kialakított rendszer akkor kezdett felbomlani, amikor az uralkodók a magánbirtokaik után a várbirtokok eladományozásába fogtak. A magán földesúri kézbe kerülő területek nemcsak egy új közigazga-

---

<sup>243</sup> FONT Márta (2007) *A középkori Magyar Királyság. Az Árpád-házi királyok kora (970–1301)*. In. RÓMSICS Ignác (szerk.): *Magyarország története* (pp. 40-169). Akadémiai Kiadó, Budapest, 81 o.

tási rend kiépülésével jártak, de átalakult a magyar királyság haderejének szerkezete, és az ezek fenntartását szolgáló királyi adóbevételek struktúrája is.

A 13. századtól kezdve a földek eladományozása miatt az abból származó jövedelmek elvesztésének pótlására elkezdtek az uralkodók a királyi felségjogból származó bevételekre építeni a kincstár bevételeit. Ugyancsak a 13. században jelent meg a telek után fizetett földesúri járadék, a telekbér (terragium). A föld, mint vagyonelem adóztatásának ez volt a legkorábbi magyar típusa.<sup>244</sup>

### 6.1.1. Mi volt az adó?

A középkorban az adó az állam (a király), az egyház és a földesurak részére a szolgáltatásra kötelezettek által fizetett, illetve teljesített *pénz, termény vagy munkajáradék*. Eleinte inkább a természetben lerótt szolgáltatás volt a jellemző, míg a 13. század második felétől elterjedtté vált ezen adófajta pénzjáradékkra való átváltása. Egyik időszakban sem beszélhetünk azonban valamelyik adófajta kizárólagosságáról, a három járadékféle együttlélése a feudalizmus egész ideje alatt megfigyelhető.<sup>245</sup>

*Mindenkinek, ami jár...*

- *Az uralkodó által beszedett állami adók* közé tartozott a pénzben fizetendő, szabadokra kirótt nyolcdénáros adó, a *kapnikon* (füstpénz), vagy a Dráván túli területekről kezdetben természetben teljesített nyestbőradó. Állami (és földesúri) adó volt az elsőként II. András által szedett collecta, a rendkívüli adó. Ugyancsak az uralkodót illették meg a királyi felségjog alapján kivetett *regalék*; Magyarországon az Árpád-házi királyok uralkodása alatt a só kitermelése és forgalomba hozatala, illetve az ezüst bányászata és a pénzverésből származó *kamarahaszna* volt a legfontosabb. A XVI. századtól már megkülönböztették egyrészt azokat a királyi kiváltságokat, amelyek a főhatalom elidegeníthetetlen részei (regália major),

<sup>244</sup> HOMOKI-NAGY Mária (2012) *Adók és adófizetők*. Rubicon, 23 (6) 28-31., 29.o.

<sup>245</sup> KRISTÓ Gyula, szerk. (1994) *Korai magyar történeti lexikon (9–14. század)*. Akadémiai kiadó, Budapest, 29. o.

mint a pénzverés, sorsjáték (lottó), posta, lőporgyártás, másrészt a magánjogi jellegzetességeket mutató, átruházható haszonvételeket (regália minor), mint az italmérési, vásártartási, malomüzemeltetési jogokat.

- *A földesúri járadékok közé tartoztak a csöböradó és a cenzus* – ami a jobbágytelek után fizetett pénzjáradék volt<sup>246</sup> –, illetve a jogilag egységes jobbágyság kialakulása után, 1351-től a minden földbirtokos által a jobbágyaitól kötelezően beszedendő *kilenced*. Fontos megjegyezni, hogy a király is szedett a földesúrként adót, a joghatósága alatt álló népektől: a várispánságokhoz tartozó várnépek és várjobbágyok szolgáltatásain 2/3-1/3 arányban osztozott a megyésispánnal, míg az udvarnokok adói teljes egészében őt illették.
- *Az egyházi adók közül a tized volt a legfontosabb, de ide sorolható a bizonyos szolgáltatások (esketés, temetés stb.) után fizetett stóla is.*<sup>247</sup>

#### 6.1.1.1. Főbb változások, reformok

*II. András (1205-1235)* – a főtisztviselői nyomására – új birtokpolitikát vezetett be. Addig a nemesek főként szolgálatukért kapták a fizetségüket, ezentúl – a királyi kegy jóvoltából – jövedelmük tekintélyesebb hányadát a birtokadományokból szerezték. A birtokok pedig örökjogon, feltétel nélkül kerültek az arra érdemesek tulajdonába. Egyes vármegyékben ezzel szinte teljesen eltűnt a királyi birtokállomány, s így II. András jelentős jövedelmektől esett el. Ezek pótlására a legkülönbélebb módon próbált jövedelemhez jutni, mint pl. rendkívüli adókat vetett ki, vagy évente akár két alkalommal is elrendelte a pénzváltást, amelynek „illetéke”, a *kamarahaszna* a királyi bevételt gyarapította. Az ezüstpénzeket ugyanis ezüst és a réz ötvözetéből verték, az érmék réztartalma időről-időre egyre nagyobb lett, míg a névértékük nem változott, vagyis pénzrontás történt.

<sup>246</sup> SZILOVICS Csaba (2012) *Az ingatlan- és vagyoadóztatás magyarországi helyzete*. Miskolci Jogi Szemle, 7 (2) 37-52., 38. o.

<sup>247</sup> KRISTÓ Gyula, szerk. (1994) *Korai magyar történeti lexikon (9–14. század)*. Akadémiai kiadó, Budapest, 29-30. o.

Mint hogy a pénzt kötelező jelleggel át kellett váltani az újabb veretűre, így két érték különbsége jelentős hasznot hajtott a kincstárnak, vagyis egyszerű inflációs adó jellegű jövedelemhez juttatta az uralkodókat.<sup>248</sup>

*Károly Róbert* (1308-1342) idején Európa aranytermelésének 2/3-át a magyarországi bányák adták, ami megfelelő háttérrel jelentett egy új, értékálló pénz előállításához. Az aranyforintot 1325-ben vezették be (megtartva az ezüst és réz ötvözetéből készült dénárt is).

Az aranypénz bevezetésével egyidejűleg Károly Róbert elrendelte a nemesércek királyi monopóliumát is, vagyis a nemesérc beváltása kizárólag a királyi pénzverő kamaráknál történhetett, s a veretlen aranyat, ezüstöt kivonták a szabad kereskedelemről.

Miután Károly Róbert megszüntette a kötelező pénzbeváltást, pótolnia kellett az ebből származó kincstári hasznot. Ezért új adó beszedését rendelte el: minden olyan ház után, amelynek kapuján egy szénásszekér át tudott haladni, fizetni kellett (kapuadó), mértéke 18 dénár volt évente. A kapuadót tekinthetjük a jobbágyok első állami adójának, hiszen azt az uralkodó nem mint földesúr, hanem mint az állam vezetője követelte tőlük.

*Hunyadi Mátyás* (1458-1490) uralkodásának legelején, 1467-ben a királyi jövedelmek biztosítása érdekében átszervezésre került a pénz- és az adóügy is, az adószedés rendszere megváltozott. A régi adófajtákra ugyanis sok megye mentességet szerzett, vagy beszedésük kikerült a királyi adószedők kezéből (pl. adóbérlőké lett). Mátyás ezért a kamara haszna helyett bevezette a királyi kincstár adóját.

Korábban az adó kivetésénél nem törődtek azzal, hogy hány család lakik a jobbágytelken, fizetni egyetlen kapu után kellett. Mátyás azonban a háztartások (a házakat jelölő füstnyílások, füstök) szerint vetette ki a kincstári adót (*füstpénzt*), mint ahogyan a háztartás lett az alapja az 1468-tól évente akár kétszer is beszedett *rendkívüli adónak*, amelyet a

<sup>248</sup> ILONKA Mária (2004) *Az adózás története az őskortól napjainkig*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 76. o.



háborúk költségeire fordítottak. A kincstári adót és a rendkívüli hadiadót úgy szedték be a jobbágyoktól, hogy együttes összegük évi egy forintra rúgott.<sup>249</sup>

A pénzügyi reformok eredményeként Mátyás adókból, sójövedelmekből, a pénzverő- és bányakamarák hasznából és a koronavámból álló éves bevétele 5-700 ezer forint körülire nőtt. Az általa felállított adórendszer gyakorlatilag 1715-ig fennmaradt.

*A török hódoltság* (XVI-XVII. század) idejét a kettős adóztatás jellemezte: a szultán felé harádzsot, míg a magyar udvar felé kapudót kellett fizetni, de a robot teljesítését is duplán várták.<sup>250</sup> Ezen felül természetbeni szolgáltatásként tizedet szedtek pl. a gabona, a must, a piacra vitt zöldségek vagy a hal után.<sup>251</sup> A török hódoltság megszűnése után sem javult a helyzet: I. Lipót az 1671-ben kibocsátott adórendeletében többszörösére emelte az adók mértékét, hiszen a török ellen vívott háború kiadásait jórészt a magyar területről származó adókból akarta finanszírozni.<sup>252</sup> 1672-ben a bécsi udvar új adófajta-t vezetett be, amelyben a nemesekre 5 forintos fejadót vetettek ki.<sup>253</sup> A Habsburg hatalom hadiadó területén bevezetett „reformja” pedig a jobbágyokat sújtotta: a hadsereg számára történő szállásadást (kvártély), ellátmány biztosítását (porció) és a szállítási kötelezettséget (forspont) jelentett.

---

<sup>249</sup> DRASKÓCZY István (1997) *A honfoglalástól a 16. századig*. In: HONVÁRI János (szerk.): *Magyarország gazdaságtörténete a honfoglalástól a 20. század közepéig* (pp. 7-80). Aula Kiadó, Budapest, 51. o.

<sup>250</sup> KALMÁR János (1992) *Magyarország története a 16-18. században*. Ikva Kiadó, Budapest, 39. o.

<sup>251</sup> ILONKA Mária (2004) *Az adózás története az őskortól napjainkig*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 88-89. o.

<sup>252</sup> BUZA János (1997) *A törökkori Magyarország gazdaságtörténete*. In: HONVÁRI János (szerk.): *Magyarország gazdaságtörténete a honfoglalástól a 20. század közepéig* (pp. 79-159). Aula Kiadó, Budapest, 147-148. o.

<sup>253</sup> SZABÓ Ildikó (2017) *Az adómegállapítás jogtörténeti kialakulása és fejlődése : Rövid kitekintésekkel az adómegállapítás fejlődése tekintetében a feltételes adómegállapítás jogtörténeti fejlődésére*. Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás, 2017/1., 32-55., 46. o.

## 6.2. Az újkor

A XVII. századot a nemesi adómentesség elvének fenntartása, a jobbágyszerhek növelése, valamint a pénzromlás jellemezte. Az adózás alapja továbbra is a portákra kivetett összeg volt.

Változást az 1707-es ónodi országgyűlés hozott, amely az adófizetés alapjává nem a vagyont, hanem a jövedelmet tette. Az adókötelezettséget kiterjesztették, megszűnt a nemesek, papok, tisztek adómentessége.<sup>254</sup>

Az 1720-as évektől a szolgáltatás/beszolgáltatás helyett Magyarországon is a pénzben történő lerovás vált általánosan elterjedté. Az adóztatásban jelentősebb változás a XVIII. században, Mária Terézia uralkodása idején következett be, akinek 1767-es úrbéri rendelete szabályozta a robot és az egyéb szolgáltatások mértékét<sup>255</sup> Ugyanakkor az ő uralkodásához köthető az 1741. évi 8. törvénycikk, amely kimondta, hogy a „*telekkel semmiképpen ne járjon együtt a közteher*”, védve ezzel a nemesi adómentesség kiváltságát.<sup>256</sup> Ezt követően II. József 1781 és 1785 között birodalma egész területén megszüntette az örökös jobbágyságot, a parasztságot megvédte a földesúri önkénnyel szemben, biztosította számukra telkük további művelését, a szabad költözés és pályaválasztás jogát, ugyanakkor érintetlenül hagyta az úrbéri viszonyokat.<sup>257</sup>

### 6.2.1. A reformkortól a kiegyezésig

A sorozatos háborúk leapasztották a Habsburg államkincstár bevételeit, amelyek zömét az uralkodó számára biztosított regálejvedelmek adták. Másik forrást a hadiadó jelentette, amelyet az országgyűlés egy összegben szavazott meg. A közterheket természetesen továbbra is leginkább a job-

---

<sup>254</sup> KALMÁR János (1992) *Magyarország története a 16-18. században*. Ikva Kiadó, Budapest, 71. o.

<sup>255</sup> KAPOSZ Zoltán (1997) *Magyarország gazdaságtörténete 1700-1848*. In. HONVÁRI János (szerk.): *Magyarország gazdaságtörténete a honfoglalástól a 20. század közepéig* (pp. 161-242). Aula Kiadó, Budapest, 182-183. o.

<sup>256</sup> SZILOVICS Csaba (2012) *Az ingatlan- és vagyoadóztatás magyarországi helyzete*. Miskolci Jogi Szemle, 7 (2) 37-52. 38. o.

<sup>257</sup> KALMÁR János (1992) *Magyarország története a 16-18. században*. Ikva Kiadó, Budapest, 79-80. o.

bágyság viselte, de a nemesi adómentesség intézményét egyre többen vitták. 1844-ben Bezerédj István főnemes okiratba foglalt felajánlásában, adójellegű teherként Tolna megye részére kínált fel 300 forint hadi és házi (honi) adót, amelynek következő évekbeli mértékét a megyei adóbevételek és saját vagyonának mértékéhez kötötte.

A közteherviselés megvalósítására irányuló törekvéseket az 1848-as forradalom eseményei felgyorsították: az áprilisi törvények között elfogadtak olyan intézkedéseket is, amelyek az adórendszer megreformálására tettek kísérletet. Eltörölték a nemesi adómentességet, megszüntették a jobbágyok földesuraknak fizetendő adóit, bevezették az általános és egységes adókötelezettséget, a közteherviselést, eltörölték a tizedet és kötelezővé tették a jobbágyság örökváltságát.<sup>258</sup>

Kossuth Lajos pénzügyminiszter elképzelésének megfelelően – az egyenes vagy direkt, valamint a közvetett vagy indirekt adók megkülönböztetésével – az 1849: VII. törvénycikkben új adókat is kivetettek. Ennek megfelelően bevezették

- egyenes adóként pl. a föld-, a ház-, a személyi adót,
- közvetett adóként pl. a pálinka-, dohányárusítási adót és a bélyegdíjat.

A szabadságharc leverését követően a magyar adóreform nem tudott beteljesedni, 1850-ben az osztrák adórendszert vezették be Magyarországon, a közteherviselés gyakorlatát császári rendelet erősítette meg.<sup>259</sup> Az ezt követő másfél évtizedben az egyenes adók mértéke (föld-, ház-, kereseti adó a háromszorosára nőtt, a közvetett adók esetében az emelkedés még nagyobb, mintegy négyszeres volt. Ugyanakkor a bécsi kormányzat alig tett valamit annak érdekében, hogy az ország gazdasági fejlődése révén képessé váljon a megnövekedett terhek viselésére.<sup>260</sup> Az ekkor bevezetett rendszer a század végéig fennmaradt.

<sup>258</sup> GERGELY András (1991) *Magyarország története (1790-1918)*. Ikva Kiadó, Budapest, 47. o.

<sup>259</sup> KAPOSZI Zoltán (1997) *Magyarország gazdaságtörténete 1700-1848*. In. HONVÁRI János (szerk.): *Magyarország gazdaságtörténete a honfoglalástól a 20. század közepéig* (pp. 161-242). Aula Kiadó, Budapest, 173-175.o.

<sup>260</sup> FÓNAGY Zoltán (1998) *Változó társadalom 1848-49-ben. I. rész. Beszélő*, 3 (3) o. n.

### 6.2.2. A kiegyezést követő időszak – a Wekerle Sándor féle adóreform

A kiegyezést követően, 1868-ban került sor az első magyar adóeljárás törvény bevezetésére (1868. évi XXI. törvény *a közadók kivetése, befizetése, biztosítása, behajtása és pénzügyi törvényszékek felállítása tárgyában*).<sup>261</sup>

A dualista Magyarország modernizációjához szükség volt az adózási rendszer reformjára. Ezt kísérelte meg 1909-ben benyújtott törvénycsomagjával Wekerle Sándor miniszterelnök-pénzügyminiszter. Alapelvei között szerepelt az egységesítés és az egyenlőbb teherelosztás. Ennek érdekében elrendelte az aránytalanul alacsony adókatégoriába sorolt földterületek újbóli osztályba sorolását, leszállította a föld- és a házadó, valamint a tőkekamat- és járadékadó kulcsát. Általános kereseti adót határozott meg, a bevételek után egységes, 0,7 és 5% közötti progresszív jövedelemadót vetett ki.<sup>262</sup> Évi nyolcszáz koronában szabta meg az adómentes létminimumot.

A törvénycsomagból 1910-ben a föld- és házadóra vonatkozó rendelkezések életbe léptek.<sup>263</sup>

### 6.3. A legújabb kor

Az első világháború alatt, az 1916. évi XXXII. törvény vezette be a vagyonadót, amelynek legkisebb kulcsa 1,2 ezrelék, míg legnagyobb kulcsa 5 ezrelék volt. A háborút követően a gazdasági stabilizáció alapját két, 1921-ben megjelent törvény adta, amelyek Hegedűs Lóránt pénzügyminiszter stabilizációs tervének a részét képezték, s amelyekkel elvonták az I. világháború idején szerzett vagyonok egy részét.<sup>264</sup> Ugyancsak 1921-

<sup>261</sup> SZABÓ Ildikó (2017) *Az adómegállapítás jogtörténeti kialakulása és fejlődése : Rövid kitekintésekkel az adómegállapítás fejlődése tekintetében a feltételes adómegállapítás jogtörténeti fejlődésére*. Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás, 2017/1., 32-55., 49. o.

<sup>262</sup> GÖRÖG STAUB Károly – PATAY Géza (2011) *Wekerle Sándor*. Helikon Könyvkiadó, Budapest, 128-129. o.

<sup>263</sup> SZABÓ Dániel (1996) *Wekerle Sándor – A válságmenedzser*. Rubicon, 7 (10) 8-11.

<sup>264</sup> 1921. évi XV. törvénycikk *a betétek, a folyószámlakövetelések és a természetben elkülönítve őrzött készpénzletétek, továbbá a belföldi részvények és szövetkezeti üzletrészek, a külföldi pénznemek és a külföldi értékpapírok vagyonváltságáról*, valamint az 1921. évi XLV. törvénycikk *az ingatlanok, a felszerelési tárgyak, az árúraktárak, az ipari üzemek és egyéb jószágok vagyonváltságáról*.

ben jelent meg az őrlési és forgalmi adóról szóló 1921. évi XXXIX. törvénycikk.

A gazdasági fellendülést hozó húszas éveket követően a nagy világválság Magyarország gazdaságát is visszavetette, amely csak a harmincas évek közepére állt viszonylagosan helyre.<sup>265</sup> 1938-ban – amikor is az államháztartás szerves részét képezték a vagyoadók, amelyeket több mint négyszázezer adóalany teljesített –,<sup>266</sup> összesen 72 adójogcímen 1,2 milliárd pengő adóbevétele volt az országnak, ebből 42,8% volt az egyenes adók részaránya, 16,3%-a forgalmi adó, 13,4 %-a illeték, 12,3 % fogyasztási adó, 10,1 %-a jövedék, 5,1% a vám volt.<sup>267</sup> A Horthy-kori Magyarországon 44% volt a legmagasabb jövedelemadó-kulcs.<sup>268</sup>

A II. világháború után kialakított kommunista berendezkedés megszakította a modern adózás történetét. Az 1947. január 1-jei tulajdoni állapotok alapján egyszeri vagyondézsmát alkalmaztak, amelynek alanyai azok a természetes személyek voltak, akiknek a vagyona a vizsgált időszakban meghaladta a hetvenötezer forintot. Vagyon szaporulati dézsmát vetettek ki továbbá azokra, akiknek 1939. december 1-je óta jelentősen nőtt a vagyona.<sup>269</sup>

Az 1950-es évek és az 1970-es évek vége között a *jövedelem adóztatása tekintetében* ugyan „adók nélküli” társadalomként létezett az ország, de az egyéb adónemek – házadó, községfejlesztési hozzájárulás, egyházi adó, honvédelmi hozzájárulás (az fizette, aki valamilyen okból nem teljesítette a kötelező sorkatonai szolgálatot), gyermektelenségi adó, gépjárműadó<sup>270</sup> – jelentős terhet róttak a lakosságra.

---

<sup>265</sup> GUNST Péter (1999) *Magyarország gazdaságtörténete (1914-1989)*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 44-68. o.

<sup>266</sup> SZILOVICS Csaba (2012) *Az ingatlan- és vagyoadóztatás magyarországi helyzete*. Miskolci Jogi Szemle, 7 (2) 37-52., 39. o.

<sup>267</sup> JUHÁSZ István, szerk. (é.n.) *Az adózás története*. Forrás: <http://docplayer.hu/238358-Az-adozas-tortenete-osszeallította-dr-juhasz-istvan.html> (Letöltve: 2017. 12. 09.)

<sup>268</sup> GÖRÖG STAUB Károly – PATAY Géza (2011) *Wekerle Sándor*. Helikon Könyvkiadó, Budapest, 129. o.

<sup>269</sup> SZILOVICS Csaba (2012) *Az ingatlan- és vagyoadóztatás magyarországi helyzete*. Miskolci Jogi Szemle, 7 (2) 37-52., 39-40. o.

<sup>270</sup> A gépjárműadó rövid megszakítással a magyar adórendszer állandó eleme volt a XX. század elejétől

1968-tól, az un. új gazdasági mechanizmus bevezetését követően az adók köre is kiszélesedett (nyereségadó, termelési adó, illetményadó, eszközleköltési járulék, szövetkezetek jövedelemadója, erdőhasználati járulék). A nyolcvanas évek elején szemléletváltás következett be: a kisszövetkezetekben, GMK-kban dolgozók munkajövedelmeit már kevésbé radikálisan adóztatták, így kiszélesedhetett a „második gazdaság”.<sup>271</sup> A magánszektorban tevékenykedők általános jövedelemadót és forgalmi adót fizettek.<sup>272</sup>

A nyolcvanas évek végén újabb adóreform került bevezetésre. Alapvető koncepcióvá vált az önadózás, a legfontosabb adónemek tekintetében a nyereség megadóztatása mellett a hozzáadott érték típusú adó bevezetése utat nyitott a nemzetközi piacon való megjelenésnek, és a személyi jövedelmek megadóztatása vált a közteherviselés alapjává. A személyi jövedelemadó (SZJA) 1988-ban lépett életbe, előtte megtörtént a bérek *felbruttósítása*, amelynek alapelve az volt, hogy az adóval megnövelt (bruttó) személyi alaphír és a levonandó adóelőleg különbségeként képződött nettó bér egyezzen meg azzal a személyi alaphírrel, amelyet a dolgozó az adózás bevezetése előtt kézhez kapott.<sup>273</sup> Az adóreform befejező lépései az 1991-ben hatályba lépő helyi adózásról és az adózás rendjéről szóló törvények voltak.

#### 6.4. A vámok kialakulásának rövid története

„...A vámfizetés a nemzetnek nagy része előtt úgy tűnik fel, mint az adózás leggyűlöltebb nemeinek egyike”<sup>274</sup> Ezen idézet is mutatja, hogy a vámsze-

---

<sup>271</sup> BENCSIK Mária-Szentkirályi Andrea (2011) *Az adózás alapjai (elektronikus jegyzet)*. Óbudai Egyetem Keleti Károly Gazdasági Kar, Budapest, Forrás: <https://www.scribd.com/document/362350833/Adozas-Alapjai-Jegyzet-2011-03-11> (Letöltve: 2017. 12. 09.)

<sup>272</sup> BARÁT Mária, szerk. (1994) *A magyar gazdaság vargabetűje*. Aula Kiadó, Budapest, 96-103. o., ROMSICS Ignác (1999) *Magyarország története a XX. században*. Osiris Kiadó, Budapest, 438-450. o.

<sup>273</sup> BARÁT Mária, szerk. (1994) *A magyar gazdaság vargabetűje*. Aula Kiadó, Budapest, 107. o.

<sup>274</sup> Kereskedési és azzal kapcsolatban lévő tárgyak iránt kiküldött kerületi választmányynak jelentése. Pozsony, 1843. 43. o. Közli: FRISNYÁK Zsuzsa (1990) *A közlekedési vámok*. Közlekedéstudományi Szemle, 40 (4) 173-177., 173. o.

dés – amely kezdetben szorosan összefüggött az adószedéssel – nem örvendett különösebb népszerűségnek azok körében, akikre kiszabták. Márpedig a társadalom széles rétegét érinthette, hiszen a vám a középkorban az utazókra és a kereskedőkre kivetett illeték volt, a középkori magyar városok és polgárságuk életében pedig a kereskedelem mindig is nagy jelentőséggel bírt.

A vámok között megkülönböztethetünk belső és külkereskedelmi vámokat. A belső vámok további két altípusra, a vásár- és közlekedési vámokra oszthatók, míg a külkereskedelmi vámok közé a határkapuban szedett vámot, azaz a nyolcvanadot és a harmincadot sorolhatjuk.<sup>275</sup>

#### 6.4.1. A belső vámok

A 15. század közepétől a *közlekedési vámok* (pl. út-, híd-, révvámok) mind jelentősebb szerephez jutottak. Ezek szoros összefüggésben álltak az útfenntartás kérdésével, mivel úgy tartották, hogy aki privilégiumot nyer valamely útszakaszra, azt karban fogja tartani, hogy minél többen használják, s így minél nagyobb hasznot hajtson. A vámszedési jog ezen a téren tehát kiváltság volt, nem pedig kötelezettség.<sup>276</sup>

Közlekedési vámot az fizetett, aki áruval vagy anélkül, szállítóeszközzel vagy gyalogosan a vámszedő helyen átment. A közlekedési vámok szárazföldi és vízi vámokra voltak oszthatók, attól függően, hogy melyik útvonalon közlekedőket érintették. A szárazföldi vám útvám, a vízi pedig rév-, híd-, hajó vagy kikötővám volt. A közlekedési vámok közé tartozott továbbá a sóvám is.<sup>277</sup>

<sup>275</sup> WEISZ Boglárka (2013) *A királyketteje és az ispán harmada. Vámok és vámszedés Magyarországon a középkor első felében*. MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, Budapest, 9. o.

<sup>276</sup> FRISNYÁK Zsuzsa (1990) *A közlekedési vámok*. *Közlekedéstudományi Szemle*, 40 (4) 173-177., 173. o.

<sup>277</sup> WEISZ Boglárka (2013) *A királyketteje és az ispán harmada. Vámok és vámszedés Magyarországon a középkor első felében*. MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, Budapest, 13. o.

A vám- és révjog (amelynek értelmében utak, töltések, hidak és kompok használatáért bizonyos díj volt szedhető), 1867 előtt kiváltsággal volt elnyerhető, míg 1867 után a közmunka és közlekedésügyi, 1889 után pedig a kereskedelmi miniszter engedélyezte.<sup>278</sup>

A forgalmasabb utak és hidak vámtételei meglehetősen összetettek voltak, pl. a Lánchíd 1840-ben megállapított vámjegyzék 33 féle vámfizetési szempontra terjedt ki.<sup>279</sup> Ugyanakkor 1848 előtt vámentességet élveztek nemcsak a nemesek és a szabad királyi városok polgárai, de pl. az esztergomi érsek jobbágyai, és a jászok, kunok, hajdúk is, ha nem kereskedelmi céllal közlekedtek, a földesurak jobbágyai, ha gazdájuk dolgában jártak, de a malomba menők és jövők, vagy a lakodalmas menetek is.<sup>280</sup> A közlekedési vámokat az 1890. évi I. tc. szabályozta újra, kimondva, hogy „a vámszedés joga csak közutakon és közforgalomra szolgáló hidakon, kompokon (réveken) és hajóhidakon, továbbá a városok és községek közeletének használata fejében gyakorolható, illetve engedélyezhető.”<sup>281</sup>

*Vásárvámot* azoknak kellett fizetniük, akik a vásár napján műhelyeikben, vagy a piactéren sátorban árusítottak, illetve hajón vagy szekéren szállították az árut a vásárra. De a vásárvámok közé volt sorolható a kocsmákban árusított bor vámja is.<sup>282</sup>

A városok ugyanakkor törekedtek olyan gazdasági jellegű kiváltságok megszerzésére, mint például az adó- és vámentesség, vagy a vásártartás, mert ezek tették lehetővé, hogy a gazdasági élet színtereként szolgáljanak és polgáraik minél jobb helyzetbe kerülve folytathassák tevékenységüket.<sup>283</sup>

---

<sup>278</sup> GERŐ Lajos, szerk. (1897) *A Pallas Nagy Lexikona, 16. kötet (Téba–Zsuzsok)*. Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, Budapest, 629. o.

<sup>279</sup> FRISNYÁK Zsuzsa (1990) *A közlekedési vámok*. Közlekedéstudományi Szemle, 40 (4) 173-177., 173. o.

<sup>280</sup> FRISNYÁK Zsuzsa (1990) *A közlekedési vámok*. Közlekedéstudományi Szemle, 40 (4) 173-177., 177. o.

<sup>281</sup> 1890. évi I. tc. a közutakról és vámokról. 81. §

<sup>282</sup> WEISZ Boglárka (2013) *A királyketteje és az ispán harmada. Vámok és vámszedés Magyarországon a középkor első felében*. MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, Budapest, 10–11. o.

<sup>283</sup> WEISZ Boglárka (2015) *A magyar gazdaság mozgatórugói a középkorban. Az MTA BTK Lendület Középkori Magyar Gazdaságtörténet Kutatócsoport Programja*. Történelmi Szemle, 57 (3) 487-506., 501. o.



#### 6.4.2. A külkereskedelmi vámok

A külkereskedelmi vámok közé tartoztak azok a vámok, amelyek a külkereskedelemből származó árukat érintették, függetlenül attól, hogy az ország határkapuinál, vagy az ország belsejében fizették meg. A külkereskedelmi vám legkorábbi nyomait Könyves Kálmán (1095-1116) törvénye őrizte meg, rögzítve, hogy csak akkor lehet elhagyni az országot, ha a határispán és a király vámszedőjének pecsétjével rendelkezett valaki – vagyis a vámot Esztergomban és a határon is megfizette.<sup>284</sup> A külkereskedelmi vámok rendszeressé válásáról a kereszties hadjáratok idejétől beszélhetünk.

Az Árpád-kor óta fennálló, legrégebbi külkereskedelmi határvámnak a *nyolcvanad* tekinthető, amely II. András király 1212. évi vámtarifájában jelent meg, azonban a 14. század második felére eltűnt.<sup>285</sup>

A *harmincadvám* a 12. század vége – 13. század eleje óta ismert bevétel-típus, amely nemcsak külkereskedelmi határvámot jelentett, de a 14. század első fele óta szedték az ország belsejében is: egyes vásárokon hajtották be. IV. Béla 1235-ben adta ki azt az általános *harmincad-regesztrumot*, megszervezve a harmincadszedés módját, s kimondva, hogy ez a vám a bel- és a külföldi árukért is fizetendő. A királyi vagy királynéi harmincad (*tricesima*) az áruérték harmincadrészét jelentő illetékkivetés volt, amit II. András kezdeményezett és utódai terjesztettek ki, azért, hogy a vásár- és egyéb vámok magánkézre kerülését ellensúlyozzák, és az eladományozott vámjövedelmek helyett az áruforgalomból egy másik, pótlólagos jövedelemforrást biztosítsanak.<sup>286</sup>

---

<sup>284</sup> WEISZ Boglárka (2013) *A királyketteje és az ispán harmada. Vámok és vámszedés Magyarországon a középkor első felében*. MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, Budapest, 14–15. o.

<sup>285</sup> DOMANOVSKY Sándor (1916) *A harmincadvám eredete*. Székfoglaló értekezés, kézirat, Budapest, 15. o., 19–20. o.; PACH Zsigmond Pál (1990) „*A harmincadvám eredete*”. Akadémiai Kiadó, Budapest, 6. o.

<sup>286</sup> PACH Zsigmond Pál (1990) „*A harmincadvám eredete*”. Akadémiai Kiadó, Budapest, 79–80. o.

Mátyás eltörölte a harmincadvámot, de bevezette a távolsági kereskedelem behozatali és kiviteli vámját, a koronavámot, amit minden kereskedelemmel foglalkozó embernek fizetnie kellett. A névváltoztatással elérték, hogy a korábban szerzett vámfizetés alóli mentességek megszűntek.<sup>287</sup>

A harmincadvámot nem csak az államkincstár számára szedték: nemesek, papok vagy városok kiváltsággént, vagy köztisztviselők fizetés helyett kapták a harmincadszedés jogát. Ezen kiváltságok nagy részét Mária Terézia vámrendelete<sup>288</sup> megszüntette, így a 18. század közepétől ismét csak az állam szedett kereskedelmi – behozatali, kiviteli vagy átviteli – vámot.<sup>289</sup> Az 1753-ban Ausztria és Magyarország között létrejött a vámunió a két állam között a vámhatárt megszüntette, így csak harmadik országból behozott áruk után szabtak ki vámot a közös tarifa alapján. Mária Terézia 1775-ben kiadott rendelkezése a Habsburg birodalom országai között teljesen feloldotta a vámhatárokat és új, egységes vám-és tarifarendszert vezetett be.

### 6.5. A jövedék kialakulásának rövid története

A jövedék fogalma alatt a régi magyar jogrendben az államnak a jövedéki termék előállításához, forgalomba hozatalához kapcsolódó kizárólagosági jogát értették, mely egyfajta egyedárusági jogot és az abból származó költségvetési bevételt biztosított az adott állam számára. A jövedékek közé tartozott például a dohányjövedék, a sójövedék, a pénzverési és bankjegykibocsátási jövedék, az italmérési jövedék és a vámjövedék.

Az állam a bevételeinek nagyfokú biztosítása érdekében, a jövedéki termékek vonatkozásában – amelyek iránt viszonylag állandó, biztos kereslet alakult ki, és magas adótartalmat hordoztak magukban – rendkívül szigorú követelményrendszert alakított ki. Ezen termékek szigorú hatósági felügyelet alatt álltak: zárt pályákon történt a termelésük, gyártásuk, tárolásuk, szállításuk és a forgalmazásuk pedig komoly hatósági kontroll

---

<sup>287</sup> ILONKA Mária (2004) *Az adózás története az őskortól napjainkig*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 82-83. o.

<sup>288</sup> Commerzienrath, 1754.

<sup>289</sup> GERŐ Lajos, szerk. (1897) *A Pallas Nagy Lexikona*, 16. kötet (Téba–Zsuzsok). Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, Budapest, 627. o.

alatt állt. A szigorú hatósági kontroll abban is tetet öltött, hogy egyes jövedéki termékek előállítására kvótákat állapítottak meg és egyes áruk tekintetében konkrét előírásokat tartalmaztak arra vonatkozóan, hogy azokat kik, milyen célra állíthatják elő, illetve azok mily' módon kerülhetnek forgalomba. A jövedéki termékekkel visszaélőket a korabeli jog szigorú szankciókkal illette.<sup>290</sup>

### 6.5.1. Az alkoholjövedék

A XV. századtól a pálinkafőzés földesúri kiváltság volt, a paraszti főzést korlátozták és a pálinkafőzdek a sernevelő házakban (sörfőzdekben) működtek. 1799-től megjelent a pálinkafőzés első központi szabályozása, amelyet az tett indokolttá, hogy a nagybirtokokon illetve a városokban megjelentek az első szesz-, pálinka- és likőrüzemek, így a termelés növekedésnek indult. Erre az időre tehető a zugpálinkafőzés kialakulása is, ami a paraszti sörfőzés korlátozására vezethető vissza. 1850-től a szesz állami monopólium lett, a szabad pálinkafőzés megszűnt és bevezették a pálinkaadót. A szeszadóról szóló 1868. évi XVI. törvénycikk pedig a jövedéki szabályozás alapja lett.

Az italmérési jövedék volt a legkésőbb bevezetett monopólium, amely 1890. január 1-jén megszüntette az utolsó királyi haszonvételi jogot (*ius educilli* - italmérési jog). 1899-től pedig már nem csak a kimérést, de az égetett szesz nagyban történő eladását is engedélyhez kötötték. 1938-tól pedig kizárólag az állam rendelkezett a „szesz előállítása, finomítása, viztelenítése, behozatala és értékesítése” feletti joggal (szeszegyedáruság).<sup>291</sup> A szeszegyedáruság értelmében az ország területére behozott, vagy ott előállított valamennyi alkoholtermék (szesz) az állam kizárólagos rendelkezése alatt állt mindaddig, amíg azt a szeszegyedárusági igazgatóság

<sup>290</sup> A jövedéki kihágások ügyében 1867-ig pénzügyi hatóságok, majd jövedéki törvényszékek és pénzügyi törvényszékek ítélkeztek. Az 1883. évi XLIV tc. – jövedéki birói jogkörrel – külön királyi törvényszéket ruházott fel hatáskörrel.

<sup>291</sup> SÓLYOM Lajos (1986) *Pálinkafőzés Kézikönyv kisüzemek számára*. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 18. o.

akár a felhasználási cél meghatározásával, akár anélkül szabadforgalomba nem bocsátotta.

### 6.5.2. A dohányjövedék

A dohány Amerikából származik. Magyarországon valószínűleg I. Ferdinánd és Miksa királyok alatt nálunk táborozó spanyol segédcsapatok útján ismerték meg a magyar katonák, de a XVI. század végén már Magyarország legtávolabbi részein is ismert volt. A Habsburg császári udvar az egyedáruságot 1702-ben vezette be, de a monopólium ekkor még csupán a kereskedelemre terjedt ki, 1851-ig a dohánytermelés szabad volt, feltételhez vagy engedélyhez nem kötötték. Az egyedáruság bevezetésével megszűnt az országban a szabad dohánytermelés: tilos lett engedély hiányában dohányt termelni, készíteni, az országba behozni, vagy azon átszállítani. A családfők számára a rendtartás biztosította, hogy 70 négyszögölnyi területen, 2 krajcár ellenében saját használatra dohányt termessen. A kereskedelem is engedélyhez volt kötve, amelyet legfeljebb 3 évre adott ki az Országos Pénzügyigazgatóság.<sup>292</sup>

Az 1867. évi kiegyezést követően létrejött a magyar dohányjövedék. A dohány előállítását a kincstár részére, kivitelre, illetve saját használatra lehetett végezni. Ezt követően megjelentek az adóraktárak („szabad raktárak”); bevezetésre került az adójegyek alkalmazása (banderoll); a jövedéki biztosíték jogintézménye; halasztott adófizetés lehetősége; a rendkívül szigorú szankciórendszer, illetve az objektív felelősség jogintézménye is.<sup>293</sup>

A II. világháborút követő szocialista tervutasításos rendszer ideje alatt a jövedéki szabályozás elhalt, így eltűnt a dohányjövedék is. A rendszerváltás hajnalán „újraéledt” a magyar jövedéki szabályozás, és a dohánygyártmányok ismét jövedéki terméké váltak.

<sup>292</sup> SIMON Zoltán – POZSGAI Zoltán – KIS Judit – BOROS Sándor (2006) *Jövedék Alapok I.* VIVA Média Holding, Budapest, 16. o.

<sup>293</sup> Vö. MAGYAR KIRÁLYI PÉNZÜGYMINISZTERIUM: Utasítás a Magyar Királyi Fogyasztási Adóhivatalok számára a fogyasztási adók beszedése és elszámolása, valamint ezen hivatalok szolgálati viszonya tárgyában. Budapest, Magyar Királyi Államnyomda, 1887. 71-75. o.

## 7. **ADÓJOGI ALAPOK**

(PAJOR ANDREA)

---

### 7.1. **Adórendszer**

Az állam bevételei között megkülönböztethetünk *közjogi bevételeket*, és az államot, mint *magánjogi jogalanyt megillető bevételeket*.

A *közjogi bevételek* közé tartoznak:

- az adók,
- a vámok,
- az illetékek,
- a díjak,
- a járulékok és hozzájárulások.

Az állam *magánjogi bevételei* közé soroljuk:

- az állami vagyon hasznosításából (koncessziós szerződésekből, az állami vagyon értékesítéséből), valamint
- a költségvetési szervek vállalkozási tevékenységéből származó bevételeket.<sup>294</sup>

Az állam az adóbevételek jelentős részét a társadalmi szükségletek kielégítésére használja fel.

Az adóbevételek – a többi közbevétellel együtt – fedezik

- az állam által nyújtott közszolgáltatásokat (honvédelem, társadalombiztosítás, stb.),
- az államapparátus működtetését,
- az államadósság finanszírozását, valamint
- az állami beruházásokat.

---

<sup>294</sup> HALUSTYIK Anna, szerk. (2013) *Pénzügyi Jog I.* Pázmány Press, Budapest

### 7.1.1. Az adójogviszonyok jellemzői

- az adókat az állam egyoldalúan veheti ki,
- az adó az áruk és szolgáltatások forgalmához, vagy az adófizetők jövedelméhez kapcsolódik,
- az adókötelezettség feltételeinek meghatározása általános jelleggel történik,
- az adójog anyagi és eljárási szabályokból tevődik össze,
- az adóztatás egyik legfontosabb jellemzője annak kötelező jellege,
- az adófizetéshez nem kapcsolódik közvetlen ellenszolgáltatás.

### 7.1.2. Az adó fogalma

Az adó fogalmát – több féle módon – a következők szerint határozhatjuk meg:

- Jogszabályi rendelkezésen alapuló, általában rendszeres, pénzbefizetés útján, külön közvetlen ellenszolgáltatás nélkül teljesítendő adóalanyi szolgáltatás.<sup>295</sup>
- *Vagy:* jogszabály alapján a költségvetés vagy valamely pénzügyi alap javára fizetendő közszolgáltatás, amelynél az adó alanyának nincs alanyi joga viszontszolgáltatás követelésére.<sup>296</sup>
- *Vagy:* az adó olyan kötelezettség, amelyet a közhatalom a maga által megállapított mérték szerint a magánszemélyektől, vállalkozásuktól beszed.<sup>297</sup>

---

<sup>295</sup> MINISZTERELNÖKI HIVATAL (2009) *Adókalauz*. Miniszterelnöki Hivatal, Budapest  
*Forrás:* <https://nav.gov.hu/data/cms113333/adokalauz.pdf> (Letöltve: 2018. 07. 27.)

<sup>296</sup> KÜLKER.HU: *Adózás*, Budapest, 2013.

*Forrás:* [www.kulker.hu/wp-content/uploads/2013/03/ado\\_bevezeto.ppt](http://www.kulker.hu/wp-content/uploads/2013/03/ado_bevezeto.ppt) (Letöltve: 2018. 07. 27.)

<sup>297</sup> KÜLKER.HU: *Adózás*, Budapest, 2013.

*Forrás:* [www.kulker.hu/wp-content/uploads/2013/03/ado\\_bevezeto.ppt](http://www.kulker.hu/wp-content/uploads/2013/03/ado_bevezeto.ppt) (Letöltve: 2018. 07. 27.)

*Az adózás kettős tartalmú társadalmi viszonyt keletkeztet:* egyrészt vertikálisan az adóztató közhatalom és az adózó kapcsolata, másrészt horizontálisan – az adózó és a társadalom tagjai között – a közterhek elosztásának viszonya.

Az adóztatás útján tehát az állam – mint a közhatalom birtokosa – magánszemélyek és a különböző szervek, szervezetek bevételének egy részét igénybe veszi (köz)kiadásainak fedezésére.

A szakirodalom számos módon csoportosítja az adókat, a legalapvetőbb csoportosítás a teherviselés szerinti csoportosítás, azaz az adót viselők, vagyis a kötelezettek szerinti csoportosítás:

- a) *közvetlen adók:* az adóalany és az adóteher viselője ugyanaz a személy, aki közvetlenül az államnak megfizeti az adót, nem háríthatja át másra az adófizetést (pl. személyi jövedelemadó);
- b) *közvetett adók:* az adóalany és az adó teherviselője különválnak (általában termékhez, szolgáltatáshoz kapcsolódik, jellemzően a végfogyasztó fizeti meg pl. általános forgalmi adó).

Az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (a továbbiakban: Art.) *adónak tekinti:*

- a központi költségvetés,
- az elkülönített állami pénzalap,
- a Nyugdíjbiztosítási Alap,
- az Egészségbiztosítási Alap vagy
- az önkormányzat javára teljesítendő, törvényen alapuló kötelező befizetéseket.

Az Art. az adónak nevezett kötelező befizetéseken túl adónak tekinti

- a járulékokat,
- az illetékeket is, valamint
- az adóelőleget, a bírságot, a pótlékot.

*Az Art. nem tekinti ugyanakkor adónak*

- a vámokat, valamint

- a vámjogszabályok hatálya alá tartozó egyéb kötelező befizetéseket, ha azok megállapítása, beszedése a vámhatóság hatáskörébe tartozik.

*Költségvetési támogatásnak* minősül az Art. szerint:

- a központi költségvetés terhére törvényben, kormányrendeletben vagy miniszteri rendeletben meghatározott feltételek alapján juttatott támogatás.<sup>298</sup>

A költségvetési támogatások szabályozása – az adókkal szemben – nem átfogó törvényekben, hanem a támogatás fajtájától függően, alacsonyabb szintű jogszabályokban történik (pl. 134/1999. (VIII. 31.) Korm. rendelet a járóbeteg-ellátás keretében rendelt gyógyszerek, gyógyászati segédeszközök és gyógyfürdőellátások árához nyújtott támogatások elszámolásáról és folyósításáról).

Az *adórendszer* egy adott országban működtetett adókból tevődik össze. Minden állam szuverenitásának fontos eleme a pénzügyi szuverenitás, ami azt jelenti, hogy az állam saját maga dönt arról, hogy mikor és milyen adókat kíván bevezetni.

A magyarországi adórendszer központi és helyi (önkormányzati) alrendszerre tagozódik. A központi költségvetés bevételének több mint 80%-át az adó- és adójellegű befizetések alkotják.

A mai magyar adórendszerben az ún. főadók erős koncentrációja jellemző. A négy főadó (általános forgalmi adó, jövedéki adó, személyi jövedelemadó és a társasági adó) a központi költségvetés összes bevételének több mint háromnegyedét adja. A legnagyobb súllyal a közvetett adók (fogyasztáshoz kapcsolt adók) szerepelnek és ezen belül is a legjelentősebb bevételi forrás az általános forgalmi adó (Áfa).

---

<sup>298</sup> Art. 6. § (2)bek.



## **Az adójog forrásai**

Hazai jogforrások:

- Alaptörvény („Teherbíró képességének, illetve gazdaságban való részvételének megfelelően mindenki hozzájárul a közös szükségletek fedezéséhez.” Alaptörvény, XXX. cikk (1) bekezdés),
- államháztartási törvény,
- adótörvények (az Art. és az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvény (Air.) és az anyagi adótörvények),
- helyi adójogalkotás (önkormányzati rendeletek).

EU jogforrások:

- Római szerződés (különösen 90-93. cikkek),
- Lisszaboni Szerződés,
- Irányelvek (különösen a forgalmi adók területén és a társasági adó tekintetében).

### *7.1.3. Adózási alapelvek*

*Alkotmányos alapelvek:*

- az általánosság elve,
- az egyenlőség elve,
- az arányosság elve.

*Eljárási alapelvek:*

- a törvényesség (legalitás) elve,
- a szakszerű és hatékony eljárás elve,
- az egyedi elbírálás elve,
- a méltányos eljárás elve,
- a megkülönböztetés és „részhajlás” tilalma,
- a tájékoztatási kötelezettség, az adózói jogok gyakorlásának előmozdítása,
- a jóhiszemű eljárás követelménye, az együttműködési kötelezettség elve,

- a közérthetőség elve.<sup>299</sup>

#### 7.1.4. Adózási alapfogalmak

- a. adóalany,
- b. adótárgy,
- c. adóalap,
- d. adómérték,
- e. adókedvezmény,
- f. adómentesség.

*Az adózáshoz kapcsolódó alanyi kör* meglehetősen összetett:

- Az *adóalany* az a személy, aki az adótényállást saját nevében megvalósítja (pl. az Szja. esetében jövedelmet szerez, az Áfa. esetében terméket értékesít, vagy szolgáltatást nyújt). Az adóalany anyagi jogi kategória, fő kötelezettsége az adófizetés.
- Az Art. *adózonak* azt a személyt tekinti, akinek adókötelezettségét adót, költségvetési támogatást megállapító törvény vagy az Art., illetve az Air. írja elő. Az adózó eljárási kategória, az ő kötelezettsége az eljárási adókötelezettségek teljesítése (pl. bejelentkezés, bevalás).
- A kizárólag az *adó megfizetésére kötelezett személy* is gyakorolhatja az adózót megillető jogokat, kötelezettsége azonban csak az adott esetben felmerülő adó megfizetésére korlátozódik.
- A negyedik kategóriába azok az *egyéb* személyek tartoznak, akik az előző három kategóriába nem sorolhatóak, de az adótörvények alapján mégis különféle jogok, vagy kötelezettségek illetik, illetve terhelik őket (pl. ügyvéd, adószakértő).

*Az adótárgy* az a dolog (pl. jövedelem), tény (pl. ingatlan tulajdonjoga), tevékenység (pl. vállalkozási tevékenység, gazdasági tevékenység) jogcím vagy jogviszony, amelyre az adóztatás irányul.

---

<sup>299</sup> Air. 1-8. §

Az *adóalap* az adótárgy – elsősorban – pénzben kifejezett értéke, illetve mennyisége (pl. a megszerzett jövedelem összege, vagy Áfa. esetében a teljesítés ellenértéke).

Az *adómérték* az adótörvényben meghatározott, és az adóalapra vetített százalékos vagy tételes arányszám.

Az adózókat bizonyos – jogszabályban meghatározott – feltételek esetén *adókedvezmény* illeti meg, azaz adófizetésre sor kerül, de nem olyan mértékben/összegben, mint amekkorára a kedvezmény figyelembe vétele nélkül sor került volna.

*Adómentességről* akkor beszélhetünk, ha egy adózónak (vállalkozásnak vagy magánszemélynek) bizonyos bevételeket nem kell figyelembe vennie az adóalapjának a kiszámításához, vagy amikor egyáltalán nem kell adót fizetnie. Az adómentesség kapcsolódhat bizonyos bevételi értékhatárhoz, vagy tevékenységekhez, illetve termékekhez is.

## 7.2. Az adózási folyamat fő szakaszai<sup>300</sup>

### *Önkéntes jogkövetési szakasz*

Magyarországon fő szabály szerint önadózás van, az adózóknak saját maguknak kell megállapítaniuk az adókötelezettségüket, ezt be kell vallaniuk és határidőben be kell fizetniük.

### **Adóigazgatási eljárás**

#### *Adóellenőrzés*

Az adóhatóság adóellenőrzés keretében vizsgálja, hogy az adózók a jogszabályokban előírtaknak megfelelően tettek-e eleget adóbevallási és adóbefizetési kötelezettségüknek. Amennyiben az ellenőrzés során azt alapítja meg az adóhatóság, hogy az adózó kevesebbet vallott be és fizetett

---

<sup>300</sup> HALUSTYIK Anna, szerk. (2013) *Pénzügyi Jog I.* Pázmány Press, Budapest

meg, mint amely összeget a jogszabályok előírnak, ezeket a megállapításokat vizsgálati jegyzőkönyvbe foglalja, és a jegyzőkönyvet az adózónak átadja (kézbesíti).

#### *Hatósági eljárás(ok)*

A vizsgálati jegyzőkönyv átadása után megindul a hatósági eljárás. A hatósági eljárás keretében a feltárt adókülönbözetet határozatban írja elő az adóhatóság, és adóbírság, valamint késedelmi pótlék szankció, továbbá mulasztási bírság szankció alkalmazására is lehetősége van. Az adózó a határozattal szemben jogorvoslattal élhet (fellebbezés). A határozat véglegessé válását követő 15 napon belül a megállapított fizetési kötelezettségeket (adóhiány, adóbírság, késedelmi pótlék, mulasztási bírság) az adózónak meg kell fizetnie. Ellenkező esetben végrehajtási eljárásra kerül sor.

#### *Végrehajtási eljárás*

Végrehajtási eljárás keretében – a végrehajtási törvény szabályai szerint – az adóhatóság behajtja azokat a tartozásokat, amelyeket az adózó felhívás ellenére nem fizetett meg. Végrehajtási eljárás során az adóhatóság lefoglalhatja az adózó ingóságait, nagyobb összegű tartozás esetén az ingatlanát is, továbbá fizetési letiltást kezdeményezhet, valamint inkasszót bocsáthat ki az adózó bankszámlájának zárolására. A végrehajtási cselekményekkel szemben az adózó kifogás benyújtására jogosult.

#### *Közigazgatási per (adóper)*

Az adóhatóság másodfokú végleges döntése ellen az adózó bírósághoz fordulhat jogszabálysértésre történő hivatkozással.

### **7.3. Az adózói jogok és kötelezettségek**

A hatóság-ügyfél kapcsolatban valamilyen szinten az ügyfél kiszolgáltattott helyzetben van, nincs ez másként az adóigazgatási eljárásban az

adózó-adóhatóság kapcsolatában. Erre tekintettel az állampolgárokat garanciális szabályokkal kell megvédeni a hatóságok esetleges önkénye ellen. Az adóztatásnak egyidejűleg két követelményt kell kielégítenie: a törvényességet és az adózás eredményességét. Az egyensúlyt úgy kell megteremteni, hogy az államháztartás működésének feltételei az adózókat védő garanciák sérelme nélkül teljesülhessenek. Az adózók és az adóhatóságok anyagi és eljárási kötelezettségeit, jogait elsősorban az adóigazgatási rendtartás és az adózás rendjéről szóló törvény, illetve az adótörvények tartalmazzák. A jogszabályok rögzítik az adózói jogokat, továbbá a hatósági beavatkozás törvényes lehetőségeivel, eszközeinek pontos szabályozásával is védik, erősítik az adózó helyzetét az adójogi viszonyokban.

Az adózók alapvető jogainak és kötelezettségeinek egy részét az Art. és az Air. alapelvei tartalmazzák, más részét az egyéb jogszabályi rendelkezések írják elő. A továbbiakban ezen – jelentősebbnek tekinthető – adózói jogokat és kötelezettségeket vizsgáljuk:

a) *A megkülönböztetés és részreahlás tilalma*

Az Alaptörvény az alapvető jogok között rendezi az állampolgárok jogegyenlőségét. A modern adórendszerek azonban az adózók jogait és kötelezségeit nem az állampolgársághoz, hanem más elvekhez, leggyakrabban az úgynevezett illetőséghez igazítják. A nemzetközi adóegyezmények rendszere is általában ezeket az elveket követi, és az állampolgárságnak csak a legritkább esetben van közvetlen szerepe az adókötelezség alakulásában. Mindezekre tekintettel alkotmányos jelentőségűnek tekinthető az állampolgárság szerinti megkülönböztetés tilalma. Ennek a rendelkezésnek – többek között – a hazánkban letelepedett sok ezer nem magyar állampolgár adójogi helyzetének rendezése során is gyakorlati jelentősége van. Kifejezi az alapelv, hogy az adóhatóság minden ügyben jóhiszeműen, megkülönböztetés nélkül, a jogszabályoknak megfelelően köteles eljárni és intézkedni.<sup>301</sup>

---

<sup>301</sup> Air. 3. §

b) *Jogorvoslathoz való jog*

Az adóigazgatási eljárásban az adózókat széles körű jogorvoslati lehetőségek illetik meg. Az adózó, mint ügyfél az ügy érdekében hozott első fokú határozat ellen fellebbezhet. A fellebbezés joga megilleti azt is, akire a határozat rendelkezést tartalmaz. A fellebbezést a határozat közlésétől számított tizenöt napon belül lehet előterjeszteni, kiegészítve mindezt azzal, hogy az utólagos adómegállapítás esetében erre a jogszabály harminc napot biztosít.

A bírságot kiszabó határozat ellen minden esetben fellebbezésnek van helye. A fellebbezésre jogosult a fellebbezési határidőn belül lemondhat a fellebbezésről. A fellebbezésnek főszabályként halasztó hatálya van a határozat végrehajtására. A fellebbezést annál a szervnél kell előterjeszteni, amely a megtámadott határozatot hozta. A felettes szerv a fellebbezéssel megtámadott határozatot és az azt megelőző eljárást megvizsgálja, tekintet nélkül arra, hogy ki és milyen okból fellebbezett. A vizsgálat eredményeként a határozatot helybenhagyja, megváltoztatja vagy megsemmisíti. Ha az érdemi határozat hozatalához nincs elég adat, vagy a tényállás további tisztázása szükséges, a határozat megsemmisítése mellett a felettes szerv az ügyben első fokon eljáró adóhatóságot új eljárásra utasíthatja, vagy a tényállás kiegészítése iránt maga intézkedik.

A felettes adóhatóság kérelemre vagy hivatalból, az adópolitikáért felelős miniszter, illetve az állami adó- és vámhatóságot irányító miniszter hivatalból felügyeleti intézkedést tesz, ha az ügyben eljáró adóhatóság határozata, önálló fellebbezéssel megtámadható végzése (intézkedése) jogszabálysértő, vagy a határozat, az önálló fellebbezéssel megtámadható végzés meghozatalára (intézkedésre) jogszabálysértő módon nem került sor.

A felettes adóhatóság, illetve a pénzügyminiszter a jogszabálysértő határozatot megváltoztatja, megsemmisíti, szükség esetén új eljárás lefolytatását rendeli el, vagy az első fokú adóhatóságot eljárás lefolytatására utasítja.

Az adózó – az önálló fellebbezéssel nem támadható végzések kivételével – a véglegessé vált döntés ellen indíthat közigazgatási pert. Fellebbezéssel támadható döntés esetén közigazgatási per akkor indítható, ha az arra jogosultak valamelyike fellebbezett és a fellebbezést elbírálták. A törvény az adózó mellett az ügyész perindítási jogát is rögzíti. A bíróság az adózó kereseti kérelmére jogszabálysértés esetén megváltoztatja vagy hatályon kívül helyezi az adóhatóság döntését, és ha szükséges, az adóhatóságot új eljárás lefolytatására utasítja. A bírósági felülvizsgálat az adóhatósági határozat végrehajthatóságát nem érinti.<sup>302</sup>

c) *Tájékoztatáshoz való jog (az adózói jogok gyakorlásának előmozdítása)*

Az adóhatóság az adózónak a jogszabályok megtartásához szükséges tájékoztatást megadja, az adóbevallás, az adóbefizetés rendjét vele megismerteti, az adózót jogainak érvényesítésére figyelmezteti. Az adóhatóság segítségére az adózóknak leggyakrabban az adóbevallások elkészítése során és az adóbefizetések kapcsán van szükségük. Különösen a gazdasági tevékenységet önállóan nem végző adózó állampolgárok egy része nehezen lenne képes maradéktalanul eleget tenni az adójogszabályi kötelezettségeknek a hatóságok közreműködése nélkül. Előzőek mellett a tájékoztatáshoz való jog megnyilvánul abban is, hogy az adóhatóság egyes eljárási cselekmények (pl. tanú meghallgatása, helyszíni szemle) előtt köteles tájékoztatni az adózót a jogairól és a kötelezettségeiről, mivel az eljárási jogszabályok ismeretének hiánya miatt senkit nem érhet hátrány.<sup>303</sup>

---

<sup>302</sup> Air. 118-119. §

<sup>303</sup> Air. 6. §

d) *Méltányos eljárás elve*

A méltányos eljárás követelménye az Alaptörvényből levezethető, garanciális célú rendelkezés. A méltányosság azt is jelenti, hogy az adóhatóságok eljárását akkor is a méltányos joggyakorlásnak kell jellemeznie, ha az adózó helytelenül járt el, avagy megsértette valamely adókötelezettségét.

Az Art. számos helyen utal a jogkövetkezmények alkalmazásánál az adóhatóság mérlegelési kötelezettségére, illetve a méltányosság gyakorlására. Az adóhatóság köteles méltányosan eljárni, és ha a törvényben meghatározott feltételek fennállnak, az adótartozást mérsékli, illetve fizetési könnyítést engedélyez. Ez olyan általános érvényű alapelv, amelyet az adóhatóságnak valamennyi eljárása során, az eljárás minden szakaszában alkalmaznia kell, ahol ezt a törvény lehetővé teszi és a méltányosság gyakorlásának jogszabályi feltételei fennállnak. A szankciók (adó bírság, mulasztási bírság, késedelmi pótlék) alkalmazása során figyelembe kell venni az eset összes körülményét, az adózótól elvárható körültekintő magatartást, az adóhiány (illetve egyéb mulasztás) nagyságát, keletkezésének körülményeit, az adózó jogellenes magatartásának (tevékenységének vagy mulasztásának) súlyát, gyakoriságát.

Emellett az Art. külön méltányossági lehetőséget biztosít az olyan adózók részére, akik az adójogszabályokban meghatározott, illetve az adóhatóság által végleges határozatban jogszerűen előírt fizetési kötelezettségeiket valamilyen gazdasági okból vagy szociális helyzetből eredően nem képesek teljesíteni.

A fizetési kötelezettség mérséklésére vagy elengedésére csak a nehéz gazdasági vagy szociális helyzet alapján, és ténylegesen fennálló tartozás vonatkozásában van lehetőség. Magánszemély adózónál azt kell mérlegelni, hogy a tartozás megfizetése az adózó és a vele együtt élő közeli hozzátartozók megélhetését súlyosan veszélyezteti-e, míg



jogi személy és egyéb szervezet esetében a gazdálkodási tevékenység ellehetetlenülése szükséges a mérsékléshez.<sup>304</sup>

e) *Iratbetekintési jog*

Az adózó jogosult az adózásra vonatkozó iratok megismerésére. Minden olyan iratba betekinthet, valamint minden olyan iratról másolatot készíthet vagy kérhet, amely jogainak érvényesítéséhez, kötelezettségeinek teljesítéséhez szükséges, kivéve az iratnak azt a részét, amely más személyre vonatkozó, adótitkot érintő rendelkezést tartalmaz. Korlátozható az iratbetekintés az adatszolgáltatásra vonatkozó iratok tekintetében az adóellenőrzés megkezdéséig, ha valószínű, hogy azok tartalmának megismerése a későbbi ellenőrzést megghiúsítaná. Az iratbetekintés korlátozásáról az adóhatóság végzéssel dönt. A végzés ellen fellebbezéssel lehet élni.<sup>305</sup>

f) *Képviselthez való jog*

Az Air. pontosan meghatározza, hogy az adózót az adóeljárársban ki képviselheti, és milyen alaki követelményeket kell a képviseletre jogosító meghatalmazásnak kielégítenie.

Az adóigazgatási eljárásban a képviselet kizárólag eljárásai képviseletet jelent, amely az ügyfél helyett vagy mellett eljárásai cselekmények elvégzésére vonatkozik abból a célból, hogy az eljárás során az ügyfél jogai maradéktalanul érvényesülhessenek. A képviselő általában az eljárás valamennyi szakaszában elvégezheti azokat az eljárásai cselekményeket, amelyekre az ügyfél jogosult, illetve köteles (kérelem benyújtása, jogorvoslati kérelem előterjesztése), kivéve például, ha az eljárás során az adózó személyes meghallgatása válik szükségessé.<sup>306</sup>

---

<sup>304</sup> Air. 5. §

<sup>305</sup> Air. 42. §

<sup>306</sup> Air. 14. §

g) *Önellenőrzéshez való jog*

Az adóigazgatási eljárásban speciálisan érvényesülő eljárási jogként nevesíti az Art. az önellenőrzési jogot. Önellenőrzés keretében az adózó helyesbítheti az önadózás útján megállapított vagy megállapítani elmulasztott adót, adóalapot - az illeték kivételével - és a költségvetési támogatást. Ha az adózó az adóhatóság ellenőrzésének megkezdését megelőzően feltárja, hogy az adóalapját, az adót, a költségvetési támogatást nem a jogszabálynak megfelelően állapította meg vagy bevallása - számítási hiba vagy más elírás miatt - az adó, a költségvetési támogatás alapja, összege tekintetében hibás, bevallását önellenőrzéssel módosíthatja.

A hatósági ellenőrzés megkezdésétől a vizsgálat alá vont adó és költségvetési támogatás - a vizsgált időszak tekintetében - önellenőrzéssel nem helyesbíthető.

Önellenőrzéssel az adóalapot, az adót, a költségvetési támogatást a kötelezettség eredeti időpontjában hatályos szabályok szerint, a helyesbítendő adóra előírt bevallási időszakra, az adó megállapításhoz való jog elévülési idején belül lehet helyesbíteni. Az önellenőrzés fogalmi körébe tartozik az adóalap, a feltárt adó, költségvetési támogatás, és – ha törvény előírja – az önellenőrzési pótlék megállapítása, a helyesbített adóalap, a helyesbített adó, költségvetési támogatás, valamint a pótlék bevallása és egyidejű megfizetése.<sup>307</sup>

---

<sup>307</sup> Art. 54.§

### **Az adózó kötelezettségei**

Az adózó az adó és a költségvetési támogatás megállapítása, megfizetése (kiutalása) érdekében köteles az adójogszabályokban előírt:<sup>308</sup>

a) *bejelentésre, bejelentkezésre, nyilatkozattételre,*

Az adóhatósághoz történő bejelentkezés célja adószám megszerzése az adóhatósági beazonosíthatóság érdekében. Ezt követően minden adókötelezettséget érintő változás bejelentése kötelező, általában 15 napon belül.

Jellemzően az alábbi adatokat (és ezek változását) szükséges bejelenteni az adóhatósághoz:

- név, cím, lakóhely, székhely, telephely,
- alakulás időpontja, alapító okirat kelte, száma, jogelődre vonatkozó adatok,
- tevékenység megkezdésének időpontja, tevékenységi körök,
- képviselője, ügyvezetők adatai, tulajdonosok adatai,
- bankszámlaszám,
- cégnyilvántartási bejegyzés száma, időpontja,
- kapcsolt vállalkozások,
- adóazonosító szám megszerzése,
- könyvvizetés módja.

Az állami adóhatósághoz történő bejelentkezés történhet az úgynevezett „*egyablakos*” rendszerben és történhet közvetlenül a NAV-nál. Az adózó, ha adóköteles tevékenysége az *egyéni vállalkozóról és egyéni cégről szóló törvény szerinti egyéni vállalkozói tevékenység*, a NAV-hoz intézett bejelentés (megfelelően kitöltött bejelentési űrlap) benyújtásával kéri az adószám megállapítását.

A cégbejegyzéshez kötött tevékenységet folytatók a cégbíróságon jelentkeznek be. Egyéb adóalanyok (pl. az úgynevezett törzskönyvi jogi személyek, alapítványok, egyesületek stb.) a nyilvántartásukat vezető szervnél

---

<sup>308</sup> Art. 9. §

(Magyar Államkincstár, törvényszékek) teljesítik bejelentkezési kötelezettséget. A nyilvántartó szervezet küldi meg elektronikusan a NAV-hoz az adóalanyként történő nyilvántartásba vételhez szükséges adatokat. A NAV megképzí az adószámot és az adóalany nyilvántartásba vételekor már az adószám is rögzítésre kerül.

Ha az adózó nem tartozik az előbbieken felsoroltak közé (pl. társasházak), az adóköteles tevékenység megkezdését megelőzően közvetlenül az állami adóhatóságnál teljesíti bejelentési kötelezettségét.

*b) adómegállapításra,*

Magyarországon jellemzően önadózás van, az adózó maga kötelezett az adója megállapítására. Magánszemélyek esetén a törvény lehetőséget biztosít arra, hogy a magánszemély helyett az adóhatóság állapítsa meg az adókötelezettséget (2017-től működik az e-SZJA, a NAV által az ügyfélkapun keresztül kiajánlott személyi jövedelemadó bevallás rendszere).

*c) bevallásra,*

A megállapított adókötelezettségről az adóhatóság felé benyújtott adóbevallásban kell számot adni. Egyes adónemekre vonatkozóan a jogszabályok eltérő bevallási időpontokat határoznak meg (pl. személyi jövedelemadó adónemben a tárgyévet követő év május 20-ig kell a bevallást teljesíteni). A bevallások benyújtására az adóhatóság által elkészített bevallási nyomtatványok szolgálnak, melyeket az adózóknak jellemzően elektronikusan kell benyújtaniuk (kivéve a vállalkozási tevékenységet nem folytató természetes személyeket).

*d) adófizetésre és adóelőleg fizetésére,*

A bevallás benyújtásával egyidejűleg az adót is meg kell fizetni. Több adónem esetén (pl. személyi jövedelemadó, társasági adó) az adózóknak adóelőleget kell fizetniük a várható éves bevételük alapulvételével havonta,

vagy negyedévente. Az adóév végén a bevallással egyidejűleg a még fennmaradó éves kötelezettséget kell megfizetni.

*e) bizonylat kiállítására és megőrzésére,*

Az adózóknak az általuk teljesített gazdasági eseményekről bizonylatokat (nyugtát, számlát stb.) kell kiállítaniuk, és ezeket meg is kell őrizniük annak érdekében, hogy az adókötelezettségeiket meg tudják állapítani, illetve az adóhatósági ellenőrzés során igazolni tudják az egyes gazdasági események megtörténtét. Az adóhatóság felhívására ezeket a bizonylatokat be kell mutatni. A bizonylatok kiállításának elmulasztása, illetve a megőrzési kötelezettség megsértése esetén mulasztási bírság szankciót alkalmazhat az adóhatóság.

*f) nyilvántartás vezetésére (könyvvezetésre),*

Az Art., az adótörvények és a számviteli törvény is meghatároz szabályokat arra vonatkozóan, hogy egyes adózói köröknek milyen nyilvántartásokat, könyveket kell vezetniük, amelyekből adókötelezettségük megállapítható. Ilyenek például a bevételi nyilvántartás, készlet nyilvántartás, tárgyi eszköz nyilvántartás, áfa-analitika stb. A nyilvántartási, könyvvezetési kötelezettség megsértése súlyos mulasztás, mely szintén mulasztási bírság szankciót eredményezhet.

*g) adatszolgáltatásra,*

Az Art. számos adatszolgáltatási kötelezettséget meghatároz. Ezek közül a legjelentősebb a kifizetői, munkáltatói adatszolgáltatások köre. Ezeket az adatokat az adóhatóság nyilvántartja, és adott esetben – ellenőrzésre történő kiválasztást megelőzően – összeveti az adózó bevallásában foglaltakkal. E kötelezettség elmulasztása is szankcionálható.

*h) adólevonásra, adóbeszedésre,*

Adólevonásra a kifizető kötelezett, a munkavállaló (megbízott stb.) számára kifizetendő juttatásból az adóelőleget és a járulékokat le kell vonnia, és az adóhatóság felé meg kell fizetnie a magánszemély helyett.

*i) pénzforgalmi számlanyitásra,*

Vállalkozási tevékenységet végző adózók kötelesek pénzforgalmi számlát nyitni és ezt az adóhatóság felé bejelenteni. Az adóhatóság ezen a számlán keresztül utalja ki az adózó részére esetlegesen visszajáró adót, és az adózó is ezen a számlán keresztül kell, hogy teljesítse az adóhatóság felé fizetési kötelezettségeit.

Az előzőekben ismertetett „alap” kötelezettségek mellett számos más egyéb kötelezettséget is előírnak az adójogi szabályok, melyek megsértése, elmulasztása esetén az adóhatóság mulasztási bírság szankciót alkalmazhat.

## 8. JÖVEDÉKI ISMERETEK

(POTOCZKI ZOLTÁN)

---

### 8.1. A jövedéki törvény célja, hatálya, hatásköri, illetékességi szabályai

A jövedéki adó tekintetében a jövedéki adóról szóló 2016. évi LXVIII. törvény (Jöt.) tekintendő az elsődleges jogszabálynak. A 485/2015. (XII. 29.) Korm. rendelet a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szerveinek hatásköréről és illetékességéről szól. Amennyiben a Jöt. nem tartalmaz iránymutatást, akkor mögöttes jogszabályként – adóügyi kérdéskör esetén a 2017. CL törvény – továbbiakban Art. – és a 2017. évi CLI. törvény – továbbiakban Air. – rendelkezéseit kell alkalmazni. Bizonyos esetekben mögöttes jogszabályként funkcionál a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény (NAV tv.). A pénzügyőrök intézkedési jogosultságai például egy jövedéki ellenőrzés végrehajtása során a NAV törvény rendelkezései között találhatóak. Egyéb igazgatási kérdés tekintetében az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény – továbbiakban Ákr. – szabályait kell alkalmazni. Fontos kihangsúlyozni, hogy a különös/speciális jogszabály (Jöt.) elsődlegességet élvez az általános jogszabállyal (pl. Ákr.) szemben. A mögöttes jogszabályokat kizárólag akkor lehet alkalmazni, ha a Jöt. nem tartalmaz az adott esetre vonatkozatható konkrét szabályozást. (Ezt nevezzük a „*Legis specialis derogat legi generali*” elvének).

#### 8.1.1. A jövedéki törvény célja

A jövedéki szabályok megalkotásának hátterében többféle gazdasági természetű indok húzódik meg. Ebből következően a jövedéki törvény célrendszere is összetett. A jövedéki törvény célja:

- a központi költségvetés feladatainak ellátásához szükséges bevételek biztosítása, vagyis a jövedéki adó létrehozásával az állami bevételek növelése;

- a jövedéki termékek adóztatásához szükséges feltételek megteremtése, vagyis egy olyan konkrét szabályrendszer létrehozása, amely mentén a jövedéki adó kiszabásra és beszedésre kerülhet;
- jövedéki termékek piacán a versenysemlegesség érvényesítése – különös figyelemmel az EU-s követelményekre –, amely pedig arra utal, hogy a jövedéki termékekkel foglalkozó gazdálkodók között kiegyensúlyozott versenyhelyzet legyen.

### 8.1.2. A jövedéki törvény általános rendelkezései/ alapelvei

A jövedéki törvény tartalmaz olyan általános érvényű, a szabályok szellemiségét széles körben átfogó előírások, amelyek ún. alapelvi szinten meghatározzák a jövedéki szabályrendszer egészét. Ezen általános rendelkezések, illetve alapelvek közül a legfontosabbak a következők:

- Az adóból származó bevétel az államháztartás központi alrendszerét illeti.
- Az adóbevételek biztosítása érdekében az *adócockázatra jövedéki biztosítékot* kell nyújtani.
- Adómentesség, adókedvezmény csak az *adómentes célra* alkalmazható, melyet *annak kell bizonyítania, akinek az érdekében áll.*
- A Jöt. rendelkezéseit az *európai uniós jogi aktusokkal összhangban* kell értelmezni.
- A jövedéki ügyeket – ha a Jöt. eltérően nem rendelkezik – *elektronikusan kell intézni.*

### 8.1.3. A jövedéki törvény hatálya

#### 8.1.3.1. Területi hatálya

Azt határozza meg, hogy mely földrajzi területen alkalmazható a jogszabály. Főszabály szerint Magyarország területén, belföldön kell a jövedéki törvényt alkalmazni.



#### 8.1.3.2. Tárgyi hatálya

A törvény rendelkezéseit az *adóra* és a *jövedéki ügyekre* kell alkalmazni.

*Jövedéki termékek:*

- a) az energiatermékek (ásványolajtermékek, földgáz, szén, villamos energia),
- b) a sör (árpa, búza, kukorica malátából erjesztett habzó ital, jogszabályban előírt alkohol tartalommal),
- c) a csendes,- és habzóbor (szőlőbor, pezsgő),
- d) az egyéb csendes és habzó erjesztett ital (nem szőlő alapú erjesztett italok, pl. meggybor),
- e) a köztes alkoholtermék (köztes alkoholtermék az, ami elsődlegesen nem szeszes ital; pontosabban: az alkoholtartalma legfeljebb kisebb részt származik égetett szeszből, amit hozzákevernek valamilyen nem alkohol tartalmú italhoz, ugyanakkor nem minősül sörnek, vagy csendes és habzó bornak. Az alkoholtartalma 1.2%, és 22% közötti. Ilyenek például a likőrborok (égetett szesszel felerősített borok), illetve az ízesítésükkel előállított italok (pl. a vermut: Martini, Cinzano, stb., és az egyéb, a sör, a bor, illetve a pezsgő szabályainak nem megfelelő erjesztett italok is (pl. az importált szaké),
- f) az alkoholtermék (égetett szeszes italok: pálinka, whisky, vodka, stb.),
- g) a dohánygyártmány (cigaretta, a szivar, szivarka, a finomra vágott fogyasztási dohány, az egyéb fogyasztási dohány, a füst nélküli dohánytermék, a töltőfolyadék, az új dohánytermék-kategóriák és a dohányzást helyettesítő nikotintartalmú termék – pl.: e-cigaretta; „Heats”).

#### 8.1.3.3. Személyi hatály

Magyarország területén a természetes személyekre és a jogi személyekre, valamint Magyarország területén kívül a magyar állampolgárookra kell a törvény rendelkezéseit alkalmazni.

#### 8.1.3.4. Időbeli hatály

Megmutatja, hogy mikortól, mely időponttól kell alkalmazni az adott jogszabályt, vagy annak egyes rendelkezéseit. A Jöt. rendelkezései lépcsőzetesen léptek hatályba, 2018. január 1-től a teljes Jöt. hatályba lépett.

#### 8.1.3.5. Hatáskör

A hatáskör megmutatja az állami szervek közötti tevékenységi kör szerinti munkamegosztást, vagyis azt, hogy melyik szerv járhat el. A NAV jövedéki igazgatási jogkörében végzi

- a) a jövedéki jogszabályokban meghatározott jövedéki adóztatással, ellenőrzéssel,
- b) a jövedéki jogszabályokban meghatározott jövedéki ügyekkel kapcsolatos feladatokat.

A hatáskör típusai lehetnek:

- *általános,*
- *különös,*
- *kizárólagos.*

*Általánosságban az állami adó- és vámhatóság jár el jövedéki ügyekben: Jövedéki ügyekben általában a NAV megyei Adó- és Vámigazgatóságai járnak el.*

*Bizonyos jövedéki ügyekben más hatóság rendelkezik hatáskörrel:*

A magánfőző desztillálóberendezésének bejelentésével kapcsolatban a lakóhely szerinti, a magánfőzés szabályai betartásának ellenőrzésével kapcsolatban pedig az ellenőrzött tevékenység végzésének helye szerinti önkormányzati adóhatóság jár el. A fővárosban a kerületi önkormányzati adóhatóság jár el.

„Megelőzés” és „áttétel” elve (bizonyítékok begyűjtése, szükséges intézkedések megtétele): ha más hatóság (pl: rendőrség) a tevékenysége során a jövedéki termékkel összefüggő jogsértő magatartás gyanúját állapítja

meg, a bizonyítékokat rögzíti, a jövedéki terméket a rá vonatkozó szabályok szerint lefoglalja, és ezt követően az ügyet az állami adó- és vámhatóságnak átadja.

*A NAV Központi irányítás hatásköre:*

- közzéteszi a Jöt.-ben előírt, a dohánygyártmányok értékesítése során alkalmazható kiskereskedelmi eladási árat;
- ellátja a 389/2012/EU tanácsi rendeletben szabályozott illetékes hatóság és központi jövedéki kapcsolattartó hivatal részére meghatározott feladatokat;
- ellátja a Hivatalos Zár Bizottság irányításával és működtetésével kapcsolatos feladatokat,
- végzi az energia termékekre (pl. egyes ásványolajtermékekre) elkövetett nemzetközi visszaélések felderítése érdekében a tagállamok vámhatóságaival történő kapcsolattartást,
- ellátja az Európai Unió és tagállamai, valamint a dohányipar szereplői között a dohány feketekereskedelem visszaszorításáért kötött együttműködési megállapodás alapján a különböző dohány-csalással kapcsolatos ügyben a kapcsolattartási feladatokat.

*NAV Fellebbviteli Igazgatóság hatásköre*

A Fellebbviteli Igazgatóság jár el

- a megyei igazgatóságok,
- a NAV Kiemelt Adó- és Vámigazgatóság (KAVIG),
- a NAV Repülőtéri Igazgatóság,
- a NAV Bevetési Igazgatóság, és
- a NAV Szakértői Intézet

által első fokon hozott döntéseivel, intézkedéseivel szemben induló jogorvoslati eljárásokban.

*A megyei igazgatóságok hatásköre:*

Az állami adó- és vámhatósági ügyekben - a Központi Irányítás, a KAVIG, a Repülőtéri Igazgatóság, a Bevetési Igazgatóság, valamint a Szakértői Intézet kizárólagos hatáskörébe utalt ügyek kivételével - első fokon a megyei igazgatóságok járnak el. (Például italgyár (adóraktár) engedélyezési eljárása, vagy kiskereskedő (ABC, kocsma) szankcionálása.). A jövedéki ellenőrzés elrendelése és a szankciórendszer alkalmazása (pl: jövedéki bírságkivetése, elkobzás foganatosítása) a megyei igazgatóságok hatáskörébe tartozik.<sup>309</sup>

*A NAV Repülőtéri Igazgatóság hatásköre*

Első fokon eljár azokban az ügyekben, amelyeket európai uniós jogi aktus, törvény, kormányrendelet vagy miniszteri rendelet a vámhatóság hatáskörébe utal (pl. harmadik országból behozott jövedéki termékek vámkezelésének lebonyolítása repülőtéri utasforgalom esetén).

*A NAV Kiemelt Adó- és Vám Igazgatóság (KAVIG) hatásköre*

A NAV KAVIG kizárólagos hatáskörébe tartozik többek között:

- az elektromos vezetéken szállított energia tekintetében valamennyi vám eljárás lefolytatása (pl. elektromos energia után jövedéki adó kiszabása),
- a jövedéki termékeken alkalmazandó zárjegyek (pl. cigaretta zárjegyek, alkoholtermék zárjegyek) előállíttatása, kiadása, költségének megfizettetése,
- jövedéki ügyben a kezességvállalási engedély kiadása (a kezességvállalás a jövedéki biztosítéknyújtás egyik módja. Egyes jövedéki adóalanyok – pl. adóraktár engedélyesek – működésének egyik legfontosabb garanciális feltétele az, hogy jövedéki biztosítékot kell nyújtaniuk).

---

<sup>309</sup> Itt fontos megjegyezni, hogy az ellenőrzés végrehajtását a megyei igazgatóságok „megrendelésére” a NAV Bevetési Igazgatósága látja el)

### *A bünygyi igazgatóságok hatásköre*

A bünygyi igazgatóságok végzik a Be. 34. § (2) bekezdésében meghatározott bűncselekmények megelőzését, felderítését, valamint nyomozását. Így például a jövedéki területet érintő bűncselekmények tekintetében a bünygyi igazgatóságok járnak el költségvetési csalás (Btk. 396. §), vagy jövedékkel visszaélés elősegítése (Btk. 398. §) elkövetése esetén.

### *A NAV Bevetési Igazgatóság hatásköre*

- az adóellenőrzés kivételével – ellátja a NAV hatáskörébe tartozó jogszabálysértések megelőzése és felderítése érdekében az állami adó- és vámhatóság feladatát meghatározó jogszabályokban előírt helyszíni ellenőrzéseket és egyéb helyszíni eljárási cselekményeket (közúti ellenőrzés, piacok, vásárok, üzletek ellenőrzése),
- ellátja a jogkövetési vizsgálatokat (pl: próbavásárlás), továbbá ellenőrzi a pénztárgépek üzemeltetésével, szervizelésével kapcsolatos, jogszabályban meghatározott kötelezettségek teljesítését;
- megteszi a vám- és jövedéki jogszabályok és a NAV vámszerveinek feladatait meghatározó egyéb jogszabályok megsértésének észlelése, gyanúja esetén a jogsértés megszüntetése, mértékének felderítése és a bizonyítékok biztosítása érdekében a szükséges intézkedéseket;
- az állami adó- és vámhatóság vezetőjének bünygyi, vámszakmai és rendészeti feladatai ellátásért felelős szakmai helyettesének egyedi engedélyével közreműködik a megyei adó- és vámigazgatóságokon, azok határátkelőhelyein, valamint a Repülőtéri Igazgatóságnál felmerülő egyes feladatok ellátásában.
- a Jöt. szerinti gyorsított eljárást az általa felderített jogsértések esetén;
- végrehajtja az ismeretlen személy által hátrahagyott jövedéki termékekkel kapcsolatos eljárást, ha az első intézkedést a Bevetési Igazgatóság tette;

- a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény alapján végzett ellenőrzése során felderített jogsértéssel kapcsolatos hatósági eljárást.

#### *A NAV Szakértő Intézet hatásköre*

- a jövedéki termékre és az abból előállított termékre kötelező érvényű KN-kód besorolás határozatot ad ki,
- igazságügyi szakértőként jár el,
- termékhamisítási ügyekben fizikai, kémiai vizsgálatokat végez, és szakmai véleményt ad ki.

#### 8.1.3.6. Illetékesség

Az illetékesség megmutatja, hogy a hatáskörrel rendelkező szerv – területileg – melyik egysége jár el a konkrét ügyben.

**Általános illetékesség.** Ha az Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó kötelező jogi aktusa, törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik, jövedéki ügyben:

- a magánszemély lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye, mindezek hiányában utolsó ismert belföldi lakóhelye,
- az egyéni vállalkozó, egyéni cég székhelye, ennek hiányában telephelye, több telephely esetében az elsőként bejelentett telephelye,
- a jogi személy, illetve egyéb szervezet székhelye, ennek hiányában telephelye (a tevékenység gyakorlásának helye) szerinti NAV megyei igazgatóság, Bevetési Igazgatóság, illetve a Repülőtéri Igazgatóság jár el.

**Különös illetékesség.** Az általános illetékességi szabályoktól eltérően egyes, speciális jövedéki ügyekben az eljárást

- az engedélyes, a nyilvántartásba vett személy és a hivatalos zár felhasználó telephelye,

- a jövedéki kiskereskedő, a postai szolgáltató, futár- vagy csomagszállítást végző szolgáltató, a jövedéki termék megsemmisítését végző személy és más jogellenes tevékenységet folytató személy tevékenységének helye,
- a magánfőzésben alkalmazott desztillálóberendezésre vonatkozó szakvélemény elkészítése, valamint az elkobzott jövedéki termék és desztillálóberendezés megsemmisítése ügyében az eljáró önkormányzati adóhatóság helye,
- a regisztrált szárított, illetve fermentált dohányt termelő, előállító, tároló azzal kereskedő földterületének, telephelyének helye szerinti megyei igazgatóság, illetve a Repülőtéri Igazgatóság végzi.

## 8.2. Jövedéki adóalanyok

A *jövedéki adóalany* lehet minden olyan személy (legyen természetes személy, vagy jogi személy), aki a jövedéki jogszabályok értelmében jövedéki adójogi jogviszony részesévé válik oly módon, hogy ilyen jellegű jogokkal, illetőleg kötelezettségekkel bír. A jövedéki jogszabályok közvetlen módon nevesítik a legfontosabb adóalanyokat, ők képezik a jövedéki engedélyes típusú alanyokat, illetve nyilvántartásba vett alanyokat, ugyanakkor a jogszabályokból kiolvashatók olyan adóalanyok is, akik indirekt módon képezik a szabályozás tárgyát (például tiltó rendelkezésekben, vagy a szankciórendszerről szóló részben szereplő alanyok. Ilyenek például az eljárás (pl. ellenőrzés, szankció) alá vont személyek. Egyes adóalanyok tevékenysége (pl. alkohol desztilláló berendezés beszerzése; vagy szárított/fermentált dohány beszerzése, előállítása, értékesítése) bejelentéshez kötött tevékenységnek minősül.

A jövedéki alanyokat többféle szempont alapján csoportosíthatjuk. Az egyik ilyen lehetséges szempont az adóalanyok viselkedése, jogszabályokhoz történő hozzáállása alapján történhet. Ez alapján beszélhetünk *illegális* és *legális* adóalanyokról.

*Illegális* tevékenységet folytat az a személy, aki a jövedéki jogszabályokban – és vele összefüggésben más jogszabályokban, mint például egyéb adójogszabályokban, vámjogszabályokban, büntetőjogszabályokban stb. – foglalt rendelkezéseket megszegi.

Például: engedély nélkül állít elő, vagy forgalmaz jövedéki terméket, adózatlan jövedéki terméket birtokol; bejelentési, nyilatkozattételi, adatszolgáltatási kötelezettségeit megszegi, jövedéki terméket csempész be, megszegi a zárjegyre vonatkozó rendelkezéseket, jövedéki termék előállítására alkalmas berendezéseket (pl. lepárló berendezés), alapanyagokat (pl. cukorcefre) jogellenesen állít elő, vagy birtokol stb.

A *legális alanyokat* alapvetően közvetlenül érintik a jövedéki jogviszonyból adódó egyes adókötelezettségek. A jövedéki szabályanyagban nevesített alanyi kör tartozik ebbe a körbe: ők tehát a *jövedéki jogszabályokban* nevesített *módon, formában és feltételek megtartása* mellett végzik a tevékenységüket. Többféleképp csoportosíthatjuk őket, egyfelől lehetnek:

- természetes személyek (pl. utasok, vásárlók),
- jogi személyek (pl. részvénytársaság, korlátolt felelősségű társaság).

Ezen alanyi kör csoportosításának egy másik lehetséges módja az, hogy az adott adóalany a tevékenységét milyen jövedéki eljárás keretein belül végzi. Ez alapján beszélhetünk az *adófüggesztési rendszer adóalanyairól*, illetőleg a *szabadforgalomba bocsátott (adózott) jövedéki termékekkel foglalkozó adóalanyokról*.

**Adófüggesztési rendszerhez tartozó jövedéki alanyok.** Az adófüggesztési eljárás lényege, hogy az erre feljogosított (engedélyezett) adóalanyok jogosultak lesznek a jövedéki adó megfizetésének ideiglenes mentesítése (felfüggesztése) mellett jövedéki terméket előállítani, tárolni, kiszerezni – csomagolni/palackozni – (pl. adóraktár engedélyes); adómentes célra felhasználni (pl. adóraktár engedélyes, felhasználói engedélyes); illetve belföldön és/vagy a Közösség területén az adó megfizetése nélkül



szállítani. Fontos kihangsúlyozni, hogy az adófelfüggesztés alanyai a fenti tevékenységet az adó megfizetése nélkül végezhetik! Az adófelfüggesztés alanyai belföldön illetve a Közösség területén végezhetik a fentebb felsorolt tevékenységeket. Ez alapján az adófelfüggesztési rendszer adóalanyait az alábbiak szerint csoportosíthatjuk:

a) *Belföldi adófelfüggesztés adóalanyai:*

- adóraktár-engedélyes (pl. italgyár, dohánygyár, kozmetikai szerek gyártója, gyógyszergyár, konyakmeggy-gyártás stb.),
- felhasználói engedélyes, illetőleg
- bizonyos esetekben az importáló (pl. ukrán vodka magyarországi importőre).

b) *Közösségi adófelfüggesztési eljárás adóalanyai:*

- adóraktár-engedélyes, (pl. italgyár, dohánygyár, kozmetikai szerek gyártója, gyógyszergyár),
- bejegyzett kereskedő (pl. Ballentines whisky kizárólagos magyarországi forgalmazója),
- bejegyzett feladó (harmadik országból származó jövedéki terméket
  - pl. vodka – a vámkezelést követően az adó megfizetése nélkül továbbítja más uniós tagállam valamely adófelfüggesztési adóalanya
  - pl. egy adóraktár – számára.),
- mentesített szervezetek (pl. diplomáciai és konzuli képviseletek; NATO fegyveres erői és kiszolgáló egységei).

**Szabadforgalomba bocsátott (adózott) jövedéki termékekkel foglalkozó adóalanyok.** A következőben felsorolt adóalanyok már adózott jövedéki termékekkel folytatják tevékenységüket, ellentétben az adófelfüggesztési eljárásban résztvevő alanyokkal.

a) *Belföldön*

- magánszemélyek (pl: fogyasztók)
- gazdálkodók (engedélyesek, nyilvántartásba vett, illetve bejelentési kötelezettséghez kötött gazdálkodók):

- jövedéki engedélyes kereskedő (pl. ital nagykereskedő),
- jövedéki engedélyes exportáló (olyan kereskedő, aki továbbértékesítési céllal 3. országba belföldről kiszállítja a jövedéki terméket. pl. dohány exportőr),
- jövedéki engedélyes importáló (olyan kereskedő, aki továbbértékesítési céllal 3. országból belföldre beszállítja a jövedéki terméket. pl. ital importőr),
- jövedéki kiskereskedő (pl. ABC, TESCO, nemzeti dohánybolt, stb. Ezen adóalanyok jövedéki termékek kiskereskedelmével, vagyis fogyasztók számára történő értékesítéssel foglalkoznak).

*b) Közösség területén*

- magánszemélyek (pl. turisták)
- gazdálkodók (engedélyezett, vagy nyilvántartásba vett gazdálkodók):
  - közösségi kereskedő
  - exportáló,
  - importáló,
  - csomagküldő kereskedő,
  - adóügyi képviselő.

Végezetül az adóalanyokat megkülönböztethetjük a működésük alapjául szolgáló jogcím szerint. A jogcím azt a jogszabályi felhatalmazást jelöli, amely alapján az érintett személy, illetve szervezet a jövedéki termékekkel, a jövedéki adófizetéssel jogszerű módon kapcsolatba kerülnek:

- engedélyeseket (pl. adóraktár engedélyes, jövedéki engedélyes kereskedő),
- nyilvántartásba vett alanyokat (pl. fermentált dohánnyal foglalkozó alanyok),
- bejelentett tevékenységet végző alanyokat,
- természetes személyeket (pl. fogyasztók, illegális dohányárusok).

## 9. VÁMJOG ÉS VÁMELJÁRÁS

(SZENDI ANTAL)

---

E kötetben a vámjogi tanulmányok mintegy „előfutárjaként” azokat a vámjogi alapszabályokat mutatjuk be, amelyeknek az ismerete és megértése kiemelt fontossággal bír. Hét témakör köré csoportosítottuk az alapvető tudnivalókat, amelyek mérföldkőnek tekinthetők a tanulmányok során. Megismerkedünk a vám fogalmával, a jogforrások rendszerével, valamint az áruk vámjogi státuszára vonatkozó rendelkezésekkel. Ezt követően megismerjük a vámjogszabályok hatályait, valamint a vámeljárásokat. (A szabad forgalomba bocsátásról nagyobb terjedelemben, tekintve, hogy a legfontosabb vámeljárásról van szó.) A vámeljárások alapját képező árunyilatkozatokról, valamint a vámtartozásról szóló rész pedig segít megérteni, hogy miként zajlik egy áru vámjogi sorsának rendezése, illetve a kiszabott vámokra és egyéb pénzügyi terhekre milyen rendelkezések vonatkoznak.

Magyarország hosszú ideig tartó előkészítő tárgyalások után, 2004. május 1-én csatlakozott az Európai Unióhoz.<sup>310</sup> A csatlakozás legfőbb joghatása – témánkat tekintve – az volt, hogy a vámunióhoz is csatlakoztunk, azaz Magyarország területe egy közös vámterület szerves részévé vált.<sup>311</sup> Vámunió: kettő vagy több vámterület integrálása egyetlen vámterületté.

---

<sup>310</sup> a Belga Királyság, a Dán Királyság, a Németországi Szövetségi Köztársaság, a Görög Köztársaság, a Spanyol Királyság, a Francia Köztársaság, Írország, az Olasz Köztársaság, a Luxemburgi Nagyhercegség, a Holland Királyság, az Osztrák Köztársaság, a Portugál Köztársaság, a Finn Köztársaság, a Svéd Királyság, Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága (az Európai Unió tagállamai) és a Cseh Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Ciprusi Köztársaság, a Lett Köztársaság, a Litván Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Máltai Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között, a Cseh Köztársaságnak, az Észt Köztársaságnak, a Ciprusi Köztársaságnak, a Lett Köztársaságnak, a Litván Köztársaságnak, a Magyar Köztársaságnak, a Máltai Köztársaságnak, a Lengyel Köztársaságnak, a Szlovén Köztársaságnak és a Szlovák Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló szerződés kihirdetéséről szóló 2004. évi XXX. törvény

<sup>311</sup> Az Európai Unióról szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata II. Cím 28. cikk (1) bekezdés. Forrás: Hivatalos Lap C 326. 26/10/2012 o. 0001 - 0390

Lényege abban rejlik, hogy a vámunió tagjai egymással szemben nem alkalmaznak vámokat és egyéb kereskedelmi akadályokat, harmadik országgal szemben pedig egységesen lépnek fel. A vámunió tagjai egységes vámjogszabályt és egységes vámtarifát alkalmaznak.

### 9.1. A vám fogalma, tartalmi elemei

A vám fogalmának több meghatározása is ismert.<sup>312</sup> A következőkben, a legáltalánosabban elfogadott – Huszár Ernő által alkotott – definíciót ismertetem: „A vám olyan, közadó formájában alkalmazott gazdasági- és kereskedelmi eszköz, amely ár képzőként érvényesül a vámhatáron áthaladó áruk árában, korlátozza, illetve tereli azok forgalmát elsődlegesen azzal a céllal, hogy piacot teremtsen, illetve biztosítson a hazai termelők számára.”<sup>313</sup>

Mint ahogyan arra utaltam, a vám fogalmát többféleképpen lehet meghatározni, de mindegyik fogalom tartalmazza azokat az elemeket, amelyeket a következőkben tárgyalunk. Tanulmányaink során Huszár Ernő fogalom meghatározását fogadjuk el, mivel ez a meghatározás fedi le legjobban a tényleges tartalmat. Bármelyik definíciót is fogadjuk el, az biztos, hogy az alábbi öt *tartalmi elemet* tartalmazza:

- ellenszolgáltatás nélküliség,
- szervezeti érvényesítés,
- általános hatály,
- elkülönült földrajzi területek közötti áruforgalom,
- a hatalom követelése.

---

<sup>312</sup> SZILÁGYI Mihály: „Az állam szuverenitásából kifolyólag beszédett különleges köztartozás, amelynek különlegessége abban nyilvánul meg, hogy csak olyan áruk után hajtják be, amelyek a vámhatárt érintik”

Mikósdí György: „A vám a közvetett adók különleges formája, amelyet az állam az egyik ország területéről, a másokra árukra vet ki” idézi: MALLER Bálint (2001) *Vámpolitika, főiskolai jegyzet*. Rendőrtiszti Főiskola Vám- és Pénzügyőri Tanszék, Budapest, 11. o.

<sup>313</sup>HUSZÁR Ernő (1997) *Nemzetközi kereskedelempolitika*. AULA Kiadó, Budapest, 56. o.

*Az ellenszolgáltatás nélküliség* azt jelenti, hogy – itt nagyon leegyszerűsítve – akkor is fizetni kell, ha nem akarjuk, mivel az állam szuverenitásából ered a megállapítási jog. Ezen a ponton ugyanúgy viselkedik, mint az adó,<sup>314</sup> azaz nem fizetés esetén az államnak jogszabályi keretek közt lehetősége van behajtani. Mivel a vámfizető és az állam között nincs semmiféle szerződés ez esetben, így a vámfizető nem is várhat el semmilyen ellenszolgáltatást az államtól.

*A szervezeti érvényesítés* azt jelenti, hogy minden állam létrehozott egy szervet (nyilván a saját szervét) amelynek az (is) a feladata, hogy az őt megillető vámokat megállapítsa és beszedje. Nevezzük ezt a szervet bár-hogy is, az biztos, hogy vagy csak ez a feladata, vagy minden egyéb mellett ez is. Az idők folyamán a szervek elnevezései változtak, változnak ma is, de az alapfunkció megmarad. (Magyar Királyi Pénzügyőrség, Vám-és Pénzügyőrség, Nemzeti Adó és Vámhivatal). Három szervet soroltunk fel, három elnevezést olvastunk, azonban a vámok megállapítása és beszedése mindhárom szerv alapfeladata volt és most is az. Az Európai Unió tagállamaiban eltérő vámbeszedő szerveket találunk, van olyan tagállam ahol egy szervezeten belül működik a vám-és adóhatóság, van ahol külön szervként funkcionál, de ez esetben nem ez a lényeges.

*Az általános hatály* azt jelenti, hogy ha egy állam meghozta azt a döntést, hogy vámokat állapít meg, azt mindenkiel szemben egységesen érvényesíti, azaz bevezeti a saját vámrendszerét. Megállapítja az állam a fizetendő vám mértékét az egyes árukra vonatkozóan (Vámtarifa!) függetlenül attól, hogy ki hozza be az állam területére, vámfizetési kötelezettség terheli. Ha egy állam úgy dönt, hogy nem szed bizonyos áruk után vámot, akkor ezt *vámmentességnek* nevezzük.<sup>315</sup>

---

<sup>314</sup> FÖLDES Gábor (2001) *Adójog*. Osiris Kiadó, Budapest, 26. o.

<sup>315</sup> A Tanács 1186/2009 EK rendelete (2009. november 16.) a vámmentességek közösségi rendszeréről

*Az elkülönült földrajzi területek közötti áruforgalom* azt jelenteni, vámfizetési kötelezettség akkor keletkezik, ha egy árut az egyik ország területéről beszállítanak egy másik ország területére. Az országokat egymástól határok választanak el. A határokat többféle szempontból lehet és kell értelmezni, ez esetben – vámszempontból – vámhatárokról beszélünk. Az Európai Unióhoz történő csatlakozást megelőzően az akkori Magyar Köztársaság területe önálló vámterület volt, minden külföldről behozott áru átlépte a vámhatárt. Mára ez nem igaz, mivel az uniós csatlakozás egyben azt is jelentette, hogy Magyarország a vámunióhoz is csatlakozott. A vámunió pedig azt jelenti, hogy tagállamai egymás között nem alkalmaznak vámokat és egyéb vámjellegű intézkedéseket, harmadik országgal szemben viszont egységesen lépnek fel. Jelen helyzet szerint – mivel az Európai Uniónak 27<sup>316</sup> tagállama van - az „*elkülönült földrajzi terület*” a világ minden országát jelenti, kivéve a Magyarországról tekintve a 26 tagállamot. Az Egyesült Királyság 2020. február 1-én kilépett az Európai Unióból és 2021. január 1-én elhagyta az EU vámunióját is.

*A hatalom követelése* azt jelenti, hogy a vámokat mindig az adott terület fölött hatalommal rendelkezőnek van joga beszedni (mint láttuk ellenszolgáltatás nélkül). Legyen bárki is hatalmon, ezt a jogát érvényesítheti. Gondoljunk csak a hídvámokra, a vásárvámokra stb., sőt hasonló jogintézmény a dézsma is. Jelenleg a hatalom valamilyen törvényes állami berendezkedés útján működik (köztársaság, királyság, császárság, egyesült államok, szövetségi államok stb.) E tekintetben speciális az Európai Unió. A hatalom e tekintetben maga az unió, és nem az azt alkotó tagállamok. Ennek oka pedig a vámunió megléte. Jól példázza ezt a vámbevételek elosztásának rendszere is. Minden tagállam köteles a vámbevételének 75

---

<sup>316</sup> Megállapodás a Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Európai Unióból és az Európai Atomenergia-közösségből történő kilépéséről. Forrás: Európai Unió Hivatalos Lapja L 29 2021. január 31. 7. o.

százalékát az unió költségvetésébe befizetni, a fennmaradó 25 százalék a beszedő tagállam költségvetési bevételét illeti meg.<sup>317</sup>

## 9.2. A vámjog jogforrásai

### 9.2.1. Közösségi jogforrások

A vámjog jogforrásait két fő csoportba lehet sorolni. Az egyik csoportba tartoznak az uniós szabályok, amelyek minden tagállamra nézve kötelezően alkalmazandók. Ezek a következők:

- *Az Európai Parlament és a Tanács 952/2013/EU Rendelete* (2013. október 9.) az Uniós Vámkódex létrehozásáról (a továbbiakban: UVK)
- *A Bizottság (EU) 2015/2446 felhatalmazáson alapuló* (2015. július 28.) a 952/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az Uniós Vámkódex egyes rendelkezéseire vonatkozó részletes szabályok tekintetében történő kiegészítéséről (a továbbiakban: FJA)
- *A Bizottság (EU) 2015/2447 végrehajtási rendelete* (2015. november 24.) az Uniós Vámkódex létrehozásáról szóló 952/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet egyes rendelkezéseinek végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról (a továbbiakban: VA)
- *A Bizottság (EU) 2016/341 felhatalmazáson alapuló rendelete* (2015. december 17.) a 952/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az Uniós Vámkódex egyes rendelkezéseire vonatkozó, a szükséges elektronikus rendszerek működésbe lépéséig alkalmazandó átmeneti szabályok tekintetében történő kiegészítéséről, valamint az (EU) 2015/2446 bizottsági felhatalmazáson alapuló rendelet módosításáról
- *A Tanács 2658/87/EGK rendelete* (1987. július 23.) a vám- és a statisztikai nomenklatúráról, valamint a Közös Vámtarifáról

---

<sup>317</sup> Az Európai Unió Tanácsának 2020/2053. számú határozata. forrás: Európai Unió Hivatalos Lapja L 424/1. A rendelkezés 2021. június 1-től hatályos azzal, hogy a rendelkezéseket 2021. január 1-i hatállyal visszamenőleg kell alkalmazni.

- *A Tanács 1186/2009 EK rendelete* (2009. november 16.) a vámmentességek közösségi rendszeréről

### 9.2.2. Nemzeti jogforrások

A *másik csoportba* az adott tagállam által az uniós szabályozást segítő/kiégészítő nemzeti szabályok kapcsolódnak. Ezek csak az adott tagállamban érvényesek és nem lehetnek ellentétesek az uniós szabályozással.

A nemzeti jogszabályokat szintén *két csoportra* tudjuk osztani.

Az *elsőhöz* tartoznak azok a rendelkezések, amelyek konkrétan a vám megállapításához kapcsolódó előírásokat tartalmazzák.

- az uniós vámjog végrehajtásáról szóló 2017. évi CLII. törvény,
- az uniós vámjog végrehajtásának részletes szabályairól szóló 11/2016. (IV. 29.) NGM rendelet,
- a vámmentes vámeljárási végrehajtásának részletes szabályairól szóló 12/2016. (IV.29.) NGM rendelet,
- a vámeljárási során alkalmazandó NATO okmányok köréről, alkalmazásuk és kibocsátásuk eljárási szabályairól, valamint a katonai csapat- és árumozgásokra vonatkozó vámeljárási különös szabályairól szóló 13/2016. (IV. 29.) NGM rendelet,
- a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény,
- a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szerveinek hatásköréről és illetékességéről szóló 485/2015. (XII. 29.) Korm. rendelet.

A *második csoportba* azon jogszabályok tartoznak, amelyek a vámhöz kapcsolódó egyéb terhek eljárási és anyagi szabályait tartalmazzák.

- a regisztrációs adóról szóló 2003. évi XC. törvény,
- az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény,
- a jövedéki adóról szóló 2016. évi LXVIII. törvény,
- az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény,
- az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény.



### 9.3. Az áruk vámjogi státusza

Az uniós vámjogszabály tárgyi hatálya – mint lentebb látni fogjuk – a vámhatárt<sup>318</sup> átlépő áruforgalomra terjed ki. A vámjogi státusz<sup>319</sup> azt jelenti, hogy egy áru vagy uniós státuszú, vagy nem uniós státuszú, harmadik meghatározás nem létezik. Az uniós vámkódex rendelkezése, hogy az Unió vámterületén található minden áru uniós státuszúnak tekintendő mindaddig, amíg ennek ellenkezője be nem bizonyosodik (vélelem). Vámjogi értelemben vett áru: minden olyan dolog, ami forgalom tárgya lehet és a vámtarifába besorolható.

A fentiek figyelembe vételével *uniós áruk*:

- a) teljes egészében az Unió vámterületén létrejött vagy előállított áruk, amelyek nem tartalmazzak az Unió vámterületére harmadik országból behozott árukat;
- b) harmadik országból importált áruk, amelyeket az Unió vámterületére beszállítottak és szabadforgalomba bocsátottak;
- c) az Unió vámterületén belül kizárólag a b) pontban említett árukból vagy az a) és b) pontban említett árukból előállított vagy termelt áruk.

Azok az áruk, amelyek nem felelnek meg a fenti fogalmi követelményeknek nem uniós státuszú áruknak minősülnek. E helyen kell beszélnünk az áruk vámjogi sorsának a rendezéséről. Az áruk vámjogi sorsa rendezhető véglegesen, vagy ideiglenesen. Véglegesen akkor tekintjük rendezettnek, ha a vámjogi státusz megváltozik (nem uniós áruk → szabad forgalomba bocsátás → uniós áru, illetve uniós áru → kiviteli vámeljárás, kiértékelés → nem uniós áru. Más esetekben az áru vámjogi sorsa rendeződik, ha az adott vámeljárásra vonatkozó szabályok betartása mellett tör-

---

<sup>318</sup> Vámjogi értelemben vámhatár az Európai Unió külső határa, azaz a szomszédos ország nem tagja az Európai Uniónak. Az Unió külső határa egyben a vámunió határa is. Magyarország tekintetében – értelemszerűen - 2 határszakasz tekintendő egyben vámhatárnak is (Szerbia Köztársaság és Ukrajna)

<sup>319</sup> Az Európai Parlament és a Tanács 952/2013/EU rendelete (2013. október 9.) az Unió Vámkódex létrehozásáról Hivatalos Lap C 229. 2012.7.31. 153. cikk

ténik az intézkedés. (pl. vámraktározás esetén a nem uniós áru vámraktárban található a vámraktározásra vonatkozó szabály betartásával. Akár 2 évig is tárolható, azaz a vámraktározás ideje alatt a vámjogi sorsa rendezettnek tekintendő, de nyilván nem véglegesen, mivel a vámraktározást egy másik vámeljárás fogja követni. Tehát a nem uniós áru a vámraktárban megőrizte a nem uniós áru státuszát.)

Az uniós áruk a következő esetekben válnak nem uniós árukká:

- ha azokat kiszállítják az Unió vámterületéről, amennyiben a belső árutovábbítás szabályai nem alkalmazandók;
- ha azokat külső árutovábbítási, tárolási vagy aktív feldolgozási eljárás alá vonják, amennyiben azt a vámjogszabályok megengedik;
- ha azokat a meghatározott célra történő felhasználási eljárás alá vonták és azt követően vagy felajánlották az államnak, vagy megsemmisítették és hulladék marad hátra;
- ha a szabad forgalomba bocsátásra vonatkozó árunyilatkozatot érvénytelenítik az áruk átengedését követően.

#### 9.4. A vámjogszabályok hatályai

Az Uniós Vámkódex hatálya azt határozzák meg, hogy az adott jogi szabályozást mikortól, kire, hol és mire kell alkalmazni. Ennek megfelelően beszélünk időbeli, személyi, tárgyi és területi hatályról.

**Az időbeli hatály** azt jelenti, hogy az adott jogszabályt mely időponttól kell alkalmazni. A hatályba lépés időpontját maga a jogszabály állapítja meg (általában a záró rendelkezésekben.) Az időbeli hatály addig áll fenn, amíg a jogszabályt egy vele azonos, vagy magasabb szintű jogszabály hatályon kívül nem helyezi.

*Időbeli hatály:* Az Uniós Vámkódex egyes részei 2013. október 30-án, más részei 2016. május 01-én lépett hatályba, Magyarország 2016. május 01-jét követően alkalmazza.

**A személyi hatály** azt jelenti, hogy kire (mely személyekre)<sup>320</sup> kell alkalmazni a jogszabály rendelkezéseit. A személyi hatály kiterjed:

- a vámjogi értelemben vett személyre, azaz a természetes személyre, a jogi személyre, valamint minden olyan személyegyesülésre, amely nem rendelkezik jogi személyiséggel, de ügyleti képességét az uniós, vagy a nemzetközi jog elismeri.
- kiterjed továbbá a vámszervezetre is. Az uniós vámkódex értelmében vámhatóságok: a tagállamoknak a vámjogszabályok alkalmazásáért felelős vámigazgatásai és mindazok az egyéb hatóságok, amelyeket a nemzeti jog bizonyos vámjogszabályok alkalmazására felhatalmaz.

**A tárgyi hatály** azt jelenti, hogy az adott jogszabály rendelkezéseit mire kell alkalmazni.

Tartalmát tekintve meghatározza, hogy, az Unió vámterületére beszállításra kerülő, vagy onnan kiszállításra kerülő árukra kell alkalmazni. Vámjogi környezetben áru alatt azokat a dolgot értjük, amely a kereskedelmi forgalom tárgyát képezheti, illetve a vámtarifába besorolható. Összefoglalva tehát a vámhatárt átlépő árukra kell alkalmazni.

**A területi hatály** azt jelenti, hogy a jogszabály meghatározza, hogy hol kell alkalmazni a rendelkezéseit. Az uniós vámkódex területi hatálya az Unió vámterületére terjed ki, ami nem egyenlő az Európai Unió területével. Az Uniós Vámkódex meghatározza, hogy mi (mely országok milyen eltérésekkel) képezi a vámunió területét. Alapvetően a 27 tagállam<sup>321</sup> alkotja a vámuniót, azonban egyes országokhoz speciális jogállású terüle-

---

<sup>320</sup> Az Európai Parlament és a Tanács 952/2013/EU Rendelete (2013. október 9.) az Uniós Vámkódex létrehozásáról (a továbbiakban: UVK) 5. cikk 4. pont

<sup>321</sup> Belga Királyság, Bolgár Köztársaság, Cseh Köztársaság, Horvát Köztársaság a Lett Köztársaság, Litván Köztársaság, Luxemburgi Nagyhercegség, Magyarország, Málta területe, Észt Köztársaság, Írország, Osztrák Köztársaság, Lengyel Köztársaság, Portugál Köztársaság, Románia, Szlovén Köztársaság, Szlovák Köztársaság, Finn Köztársaság, Svéd Királyság és a Görög Köztársaság.

tek, megyék, szigetek tartoznak: Ezek a következők: a Francia Köztársaság<sup>322</sup> az Olasz Köztársaság<sup>323</sup> a Ciprusi Köztársaság<sup>324</sup> a Holland Királyság<sup>325</sup> európai területe, a Dán Királyság<sup>326</sup> a Németországi Szövetségi Köztársaság<sup>327</sup> és a Spanyol Köztársaság.<sup>328</sup>

## 9.5. A vámeljárások

A vámeljárások az Uniós Vámkodekx értelmében olyan *vámjogi aktusok*, amelyek ideiglenesen, vagy végleg rendezik az áruk vámjogi sorsát.<sup>329</sup> A vámkodekx a vámeljárások *három nagy csoportját* különbözteti meg:

- a) szabad forgalomba bocsátás
- b) különleges eljárások
- c) kivitel

### 9.5.1. A szabad forgalomba bocsátás

A szabad forgalomba bocsátás során a nem uniós áru elnyeri az uniós áru vámjogi helyzetét, így az Európai Unió területén – főszabályként -

---

<sup>322</sup> a francia tengerentúli országok és területek kivételével, amelyekre az EUMSZ negyedik részének rendelkezéseit kell alkalmazni. Monaco területe, ahogyan azt az 1963. május 18-án Párizsban aláírt vámegegyezmény meghatározza (Journal officiel de la République française (a Francia Köztársaság Hivatalos Lapja), 1963. szeptember 27., 8679. p.);

<sup>323</sup> Kivéve: Livigno és Campione d'Italia területeit, valamint a Luganói-tó nemzeti vizeit a part és a Ponte Tresa és Porto Ceresio közötti terület politikai határa között.

<sup>324</sup> a 2003-as csatlakozási okmány rendelkezéseinek megfelelően Az Egyesült Királyságnak a Ciprusi Köztársaság létesítéséről szóló, Nicosiában 1960. augusztus 16-án aláírt szerződésben meghatározott Akrotiri és Dhekelia felségterületei (United Kingdom Treaty Series No. 4 (1961) Cmnd. 1252).

<sup>325</sup> a Holland Királyság 4 tengeren túli területtel rendelkezik, amelyek nem részei a vámunióknak / Aruba, Curacao, Holland Antillák és Sint Marteen

<sup>326</sup> a Feröer szigetek és Grönland kivételével

<sup>327</sup> Helgoland szigete és Büsingen területe kivételével (az 1964. november 23-án a Német Szövetségi Köztársaság és a Svájci Államszövetség között létrejött szerződés),

<sup>328</sup> Ceuta és Melilla kivételével

<sup>329</sup> Az áruk vámjogi sorsa kétféle módon rendeződhet. Vagy véglegesen rendeződik, vagy rendeződik, de nem véglegesen. Akkor rendeződik véglegesen, ha az áru vámjogi státuszt vált, legjellemzőbben a nem uniós áru szabad forgalomba bocsátás révén uniós áruvá válik. Akkor is rendeződik az áruk vámjogi státusza, ha az adott vámeljárást egy másik vámeljárással követi. Pl.: vámraktározás vámeljárással állt egy áru 5 hónapig. A vámraktározás időtartama alatt a vámjogi sorsa rendezett volt, mivel a vámraktározásra vonatkozó szabályok szerint került beraktározásra. Ugyanakkor megtartotta a nem uniós áru vámjogi státuszát, tehát nem beszélhetünk végleges rendezésről. A vámraktározást követően – amennyiben az szabad forgalomba kerül – már véglegesen rendeződik az adott áru vámjogi státusza.

szabadon felhasználható. Ez maga után vonja a kereskedelempolitikai intézkedések alkalmazását az áru behozatalával kapcsolatos egyéb vámalkiságok elvégzését és a jogszabály alapján fizetendő vám megállapítását. A vámhatóság magával a szabad forgalomba bocsátott áruval – mivel az már a kereskedelmi forgalomba került – már nem „foglalkozik” vámjogi értelemben, csak a vámeljáráásra vonatkozó vámokmányok és egyéb okmányok felülvizsgálatára kerülhet sor a későbbiekben esetleges vámelőellenőrzés keretében.

### **Szabadforgalomba bocsátás fajtái:**

Megkülönböztetünk csak *vámjogi* szempontból, illetve *vám- és adójogi* szempontból történő szabad forgalomba bocsátást.

*Vámjogi szempont szerint:* az áru csak a vámjogszabályok értelmében szabadul fel, az adó (általános forgalmi adó és egyéb terhek) függőben maradnak. Ez abban az esetben fordulhat elő, ha a szabad forgalomba bocsátás Magyarországon történik meg, az értékesítés viszont egy másik tagállamban. Ilyenkor az Áfa. fizetési kötelezettség felfüggesztésre kerül.

*Vám és adójogi szempont:* A szabadforgalomba bocsátás során mind a vámtartozás, mind az Áfa. (egyéb terhek) megfizetése megtörténik. A szabályozás oka abban rejlik, hogy az Európai Unió vámterülete vámuniót képez, ezzel szemben adóunió nincs.

E helyen szükséges tisztázni az uniós áru fogalmát: teljes egészében egy uniós tagállamban jött létre vagy előállított árukat jelenti. Például: kitermelt ásványi anyagok, betakarított növényi termékek, tenyésztett vagy született élőállatok és ezekből származó termékek. Az unió vámterületének részét nem képező ország vagy területről importált áru, amit szabad forgalomba bocsátottak. Az unió vámterületén létrejött vagy előállított áruk, amelyek nem tartalmazzák az unió vámterületének részét nem képező országokból, területekről importált árukat. A meghatározásból következik, hogy minden, ami nem felel meg az uniós áru feltételeinek nem uniós árunak minősül.

A szabad forgalomba bocsátás után (azaz ha az áru vámjogi státusza uniós áruvá vált) az alábbi esetekben mégis megváltozik a státusz és ismételen nem uniós árunak kell tekint az árut, ha:

- szabad forgalomra bocsátásra vonatkozó árunyilatkozatot érvénytelenítik,
- behozatali vámokat visszatérítik vagy elengedik,
- hibás áru vagy a szerződés feltételeinek nem megfelelő áru érkezett be.

A vámkezelés történhet vámfizetéssel, vámmentesen, illetve kedvezőbb vámtétel alkalmazásával (amennyiben az erre vonatkozó feltételek teljesülnek)

A szabad forgalomba bocsátás írásbeli, elektronikus és szóbeli árunyilatkozattal, valamint ráutaló magatartással is kérhető.

A szabadforgalomba bocsátás vámeljáráshoz szükséges okmányok: vámárnyilatkozat, számla, vámérték bevallás (nem kell, ha egy szállítmány értéke 10 ezer euró alatt van, ill. nem kereskedelmi forgalomban, ha mértékvám van, illetve vámmentesség esetén), valamint minden olyan egyéb okmány, amely az adott áru behozatalához egyébként kapcsolódik (pl. származási okmányok, egyéb kedvezményt biztosító okmányok).

#### **A tértiárukra vonatkozó rendelkezések:**

Azon nem uniós árunak, amelyet – miután eredetileg az Unió vámterületéről uniós áruként vittek ki – 3 éven belül erre a vámterületre visszahoznak és szabad forgalomba bocsátásra bejelentenek, az érintett személy kérelmére behozatali vámmentességet kell biztosítani. Akkor is alkalmazandó, ha a tértiáruk csak egy részét képezik az Unió vámterületéről előzőleg kivitt áruknak.

Az említett 3 éves időtartam túlléphető, ha a lenti körülmények valamelyike fennáll:

- a behozatali vámmentességet csak akkor lehet megadni, ha az áru visszahozatala ugyanabban az állapotban történik, amelyben kivitelére sor került,

- a behozatali vámmentességet alá kell támasztani olyan információkkal, amelyek igazolják, hogy teljesülnek a mentesség feltételei.

Az alábbi okiratokkal lehet bizonyítani a jogosultságot a vámmentesség igénybe vételére:

- a kiviteli nyilatkozat ügyfélpéldánya,
- INF3 adatlap – a közös agrárpolitika jegyében a mezőgazdasági termékek újra behozatala esetén. Az adatlapot a kivitelkor igazoltatni kell,
- ATA igazolvány (igazolja, hogy az árukat ideiglenesen vitték ki).

Az alábbi esetekben nem szükséges okmányokkal bizonyítani a térítáru jelleget:

- csomagolóanyagok, szállítóeszközök nemzetközi forgalma során,
- amikor a szabad forgalomba bocsátást szóban, illetve ráutaló magatartással lehet kérni.

Nem adható vámmentesség a térítárukra, ha:

- passzív feldolgozásból visszahozott áru esetén, ha azon a harmadik országban nem változtattak. (Változatlan állapot, de a jó állapotban való megtartás nem számít változtatásnak.),
- olyan áruk esetén, amelyek a közös agrárpolitika hatálya alá tartoznak és amelyekre exporttámogatást nyújtottak.

### **A tengeri halászat és a tengerből nyert termékekre vonatkozó rendelkezések:**

Az Európai Parlament és tanács 952/2013/EU rendelete az Uniós Vám-kódex létrehozásáról, 2. fejezetének 2. szakasza rendelkezik a tengeri halászat és a tengerből nyert egyéb termékek vámmentességéről.

A fenti rendelet értelmében szabad forgalomba bocsátáskor mentességet kell biztosítani a behozatali vám alól a következőknek:

- a valamely tagállamban lajstromozott vagy bejegyzett és ennek az államnak a lobogója alatt hajózó hajókkal Unió vámterületén kívüli ország vagy terület parti tengeréből nyert tengeri halászati és egyéb termékekre, valamint,

- az előző pontban megállapított feltételeket kielégítő feldolgozó hajók fedélzetén az abban a pontban említett termékekből előállított termékek.

Összegezve a szabad forgalomba bocsátás teszi lehetővé, hogy import árukat tudjunk vásárolni. Minden olyan napi fogyasztási cikk, amely nem Magyarország, illetve a másik 26 tagállam terméke, azt vámkezelés után lehet szabályszerűen forgalomba hozni (pl. banán, japán TV, kókuszdió, ukrán vasérc stb.). Amennyiben a vám és az adók megfizetésre kerültek, vámjogi szempontból úgy kell tekinteni az import árukra, mintha azok magyar áruk lennének (szabad forgalomba bocsátott banán = hevesi dinnye).

### 9.5.2. Különleges eljárások

A különleges eljárások közé tartozik az *árutovábbítás*, a *tárolás* a *különleges felhasználás* és a *feldolgozás*. A tárolás a vámraktározást és a vám-szabadterületeket foglalja magában. A különleges felhasználás az ideiglenes behozatalt és a meghatározott célra történő felhasználást jelenti. A feldolgozás alatt az aktív és a passzív feldolgozást értjük.

#### 9.5.2.1. Az árutovábbítás

Az árutovábbítás vámeljárásnak az uniós vámkódex két típusát határozza meg: a külső és a belső árutovábbítást, és a két típust külön-külön definiálja, az alábbiak szerint.

*A külső árutovábbítás (T1):*

A külső árutovábbítási eljárás lehetővé teszi a nem uniós áruknek az Unió vámterületén belül egy adott pontról egy másikra történő szállítását, anélkül, hogy a következők bármelyike vonatkozna rájuk:

- behozatali vám;
- egyéb terhek az egyéb vonatkozó hatályban lévő rendelkezések szerint;



- kereskedelempolitikai intézkedések, amennyiben azok nem tiltják az áruknak az Unió vámterületére való belépését, illetve onnan való kilépését.

*A belső árutovábbítás (T2):*

A belső árutovábbítási eljárás [...] lehetővé teszi az Unió vámterületének egyik pontjáról a másikra uniós áruk e vámterületen kívüli területen vagy országon keresztül történő szállítását vámjogi státusukban történő változás nélkül.”<sup>330</sup> A belső árutovábbítás tehát úgy egyszerűsíti a nemzetközi áruforgalmat, hogy ha egy uniós árut csak logisztikai okból kell harmadik országon keresztül szállítani, akkor ne kelljen az Unió területére visszahozott terméket külön vámeljárás alá vonni. Például ez a követendő eljárás, ha görög narancsot szállítanak Athénból Budapestre Macedónián és Szerbián keresztül: a két EU-n kívüli ország közbeiktatása pusztán a földrajzi adottságok miatt szükséges, ezért ha Athénban megfelelő eljárás szerint regisztrálják a narancs uniós státusát, akkor ez a tény már az EU-ba történő visszalépéskor (tehát a vámhatáron) megállapítható, így nem szükséges további vámeljárást lefolytatni.

#### 9.5.2.2. Tárolás

**A vámraktározás.** A vámraktározási eljárás szerint nem uniós áruk az erre az eljárásra a vámhatóságok által engedélyezett helyiségekben vagy bármilyen egyéb helyen vámfelügyelet alatt tárolhatók (vámraktár). A vámraktár működtetését a vámhatóság engedélyezi, kivéve, ha a vámhatóság saját maga működteti a vámraktárt. A vámraktárak főként a nem uniós áruk raktározásának célját szolgálják. A raktározás időtartamára a vámraktárban raktározott nem uniós áruk mentesülnek a behozatali vámok kiszabása és a kereskedelempolitikai intézkedések<sup>331</sup> alkalmazása alól. Ez a szabály azonban nem zárja ki azon kereskedelempolitikai

---

<sup>330</sup> UVK 227. cikk (1) bekezdés

<sup>331</sup> Megjegyzés: Azok a nem vámtarifához köthető cselekmények, amelyeket a közös kereskedelempolitika részeként az áruk nemzetközi kereskedelmére irányadó uniós rendelkezések formájában állapítanak meg. A ~ lényege, hogy amennyiben egy áru beléptetéséhez, behozatalához, szabad forgalomba bocsátásához jogszabályban rögzített kötelezettség kapcsolódik, úgy az abban foglaltaknak érvényt kell szerezni. A kötelezettségek általában valamely korlátozást vagy tilalmat jelentenek, de lehet egyéb intézkedés

intézkedések alkalmazását, amelyek az áru vámterületre történő beléptetéséhez fűződnek.

*Raktártípusok.* A raktározási létesítmények vámraktározási célú üzemeltetésére vonatkozó engedélyekben meg kell határozni, hogy az egyes engedélyek alapján a következők közül melyik típusba tartozó vámraktárok vehetők igénybe:

- I. típusú közvámraktárok,
- II. típusú közvámraktárok,
- III. típusú közvámraktárok,
- magánvámraktárok.

**Vámszabadterületek.** A tagállamok az Unió vámterületének egyes részeit vámszabad területnek jelölhetik ki. Mindegyik vámszabad területre a tagállam állapítja meg az ahhoz tartozó területet és határozza meg a belépési és kilépési pontokat. A tagállamok közlik a Bizottsággal a területükön működő vámszabad területekre vonatkozó információkat. A vámszabad területeknek körülkerítetteknek kell lenniük. A vámszabad területek határai, illetve be- és kilépési pontjai vámfelügyelet alatt állnak. A vámszabad területre belépő vagy ezeket elhagyó személyek, áruk és szállítóeszközök vámellenőrzés alá vonhatók.

#### 9.5.2.3. Különleges felhasználás

**Az ideiglenes behozatal.** Az ideiglenes behozatal a vámeljáráások között a különleges eljárásokon belül a különleges felhasználás közé sorolható be.

Az ideiglenes behozatali eljárás lehetővé teszi az újra kivitelre szánt nem uniós áruk különleges felhasználását az Unió vámterületén a behozatali vám alóli teljes vagy részleges mentesség mellett, és az alábbiak bármelyikének alkalmazása nélkül:

---

is, így pl. szakhatósági engedély bemutatási kötelezettség, monitoring rendszer alkalmazása

- egyéb terhek az egyéb vonatkozó hatályban lévő rendelkezések szerint;
- kereskedelempolitikai intézkedések, amennyiben azok nem tiltják az áruk az Unió vámterületére való beléptetését, illetve onnan való kiléptetését.

**Meghatározott célra történő felhasználás.** A meghatározott célra történő felhasználási eljárás szerint az áruk szabad forgalomba bocsáthatók nulla vagy csökkentett vámtétel mellett, különleges felhasználásukra figyelemmel.

Ha az áruk olyan termelési szakaszban vannak, amelyben kizárólag az előírt meghatározott célú felhasználás érhető el költséghatékony módon, a vámhatóságok az engedélyben meghatározhatják azokat a feltételeket, amelyek alapján úgy tekintendő, hogy az árukat felhasználták arra a célra, amelyet a nulla vagy a csökkentett vámtétel alkalmazásához előírtak.

#### 9.5.2.4. Feldolgozás

**Az aktív feldolgozás.** Az aktív feldolgozás a különleges eljárások vámeljárás, feldolgozás kategóriájába tartozik.

Lehetővé teszi, hogy a nem uniós árukat az Unió vámterületén egy, vagy több feldolgozási műveletnek vessék alá anélkül, hogy az árukra behozatali vám, egyéb terhek, vagy kereskedelempolitikai intézkedések (amennyiben azok nem tiltják az Unió vámterületére történő be illetve kilépését) kerülnének alkalmazásra.

**A passzív feldolgozás.** A passzív feldolgozás lehetővé teszi az uniós áru ideiglenes kivitelét az unió vámterületéről feldolgozási műveletnek történő alávetés céljából, valamint az ilyen termékeknek a vissza hozatalt követő szabad forgalom bocsátását teljes vagy részleges behozatali vámmentességgel (pl. cipőfűző, cipőtalp, ragasztó stb. a közösség területéről történő

kivitele, 3. országban való összeillesztése, majd visszahozatala az Unió vámterületére).

Az uniós áru kivitele során alkalmazni kell a kiviteli vámokat, a kereskedelem politikai intézkedéseket és a kiléptetéshez kapcsolódó egyéb vámalakíságokat. Úgy tekintjük, mintha végleges kivitel lenne.

### *9.5.3. Az unió területéről történő kiszállítás (kiviteli vámeljárás)*

Az Unió vámterületéről kiszállítani kívánt árukat kiviteli vámeljárás alá kell vonni. Fogalmilag a vámeljárás uniós státuszú árukat feltételez. A kivitel magában foglalja a kiléptetési alakíságok, a kereskedelmi politikai intézkedések és adott esetben a kiviteli vámok alkalmazását is. Kivitelhez nem kapcsolódik vámfizetési kötelezettség, de a közösséget elhagyó áruhoz, olyan pénzügyi vagy egyéb jogkövetkezmények kapcsolódhatnak, amely miatt fontos az eljárás nyomon követése (pl. exporttámogatás, korlátozó és tiltó rendelkezések, vám visszatérítés, jövedéki adó visszaigénylés, Áfa. visszatérítés).

A kivitelre bejelentett áru a kiviteli árunyilatkozat elfogadásától a tényleges kilépésig vámfelügyelet<sup>332</sup> alatt áll, addig, amíg:

- az áru el nem hagyja az Unió vámterületét, vagy
- az árunyilatkozat érvénytelenítéséig, vagy
- az áru megsemmisüléséig, vagy az
- állam javára történő felajánlásáig.

---

<sup>332</sup> Megjegyzés: A vámfelügyelet olyan vámigazgatási intézkedés, amelynek célja a vámjogszabályokban – illetve amennyiben ez szükséges – egyéb jogszabályokban foglalt rendelkezések betartása. Az áru mindaddig vámfelügyelet alatt marad, ameddig annak vámjogi státuszának meghatározásához szükséges. A nem uniós árut addig kell vámfelügyelet alatt tartani, ameddig annak vámjogi státusza meg nem változik, illetve ameddig ki nem viszik az unió vámterületéről. Uniós áru tekintetében a vámfelügyelet addig tart, ameddig az áruk vámjogi státuszának meghatározásához szükség van. A vámfelügyelet megvalósulásának feltételei: 1. az nyilvántartásba vétel, 2. vámbiztosíték nyújtása 3. az áru azonosságának biztosítása.

### 9.5.3.1. Az árunyilatkozatok

Vám-árunyilatkozat azon cselekmény, amellyel valamely személy az előírt formában és módon jelzi azon szándékát, hogy az árut egy adott vámeljárással alá kívánja vonni, adott esetben jelezve bármely alkalmazandó különleges rendelkezést.<sup>333</sup>

Az árunyilatkozat az egyik legfontosabb intézménye a vámjogi szabályozásnak. Az árunyilatkozatok ismerete azért is fontos, mert ez képezi az alapját a vámeljáráásoknak. Úgy is tekinthetjük, mint egy „kérvényt”, azaz az ügyfél ezen intézmény benyújtásával közli, hogy – vámjogi szempontból – mi a szándéka az adott áruval, azaz milyen vámeljárást kér. Emiatt tekinthetjük az ügyfél és a vámhatóság közötti „kommunikációs eszköznak” is. Sajátossága továbbá, hogy akkor is történik árunyilatkozat adás, amikor ennek semmilyen külső megjelenési formája nincs. A nem kereskedelmi jellegű forgalomban, az utas<sup>334</sup> belépéskor szóbeli árunyilatkozatot ad, a személyi poggyászra vonatkozóan. Ilyen esetben az úti holminak minősülő személyes tárgyak vámmentesen kerülnek szabad forgalomba. Történt árunyilatkozat adás, amellyel egy szabad forgalomba bocsátás vámeljárást kért. Mindez meg is történik a vámjogszabályok erejénél fogva anélkül, hogy akár az utas, akár a vámhatóság külön jogcselekményt alkalmazott volna. Kiemelten fontos a valós adatok feltüntetése, mivel annak nem kizárólag vámjogi jelentősége, (és következménye) hanem nemzetgazdasági, illetve vámpolitikai és statisztikai adatkinyerési célja is van. A statisztikai adatkinyerés közvetlenül, vagy közvetetten megalapozhat egy későbbi gazdaságpolitikai vagy vámpolitikai intézkedést, intézkedés-sorozatot. A fentiekhez kapcsolódva különösen fontos a helyes árumegnevezés (kereskedelmi megnevezés), illetve az áru tarifális besorolása (áruosztályozás) is.

---

<sup>333</sup> UVK 5. cikk 12. pont

<sup>334</sup> A turistaforgalom vámkönnyítéseiről szóló, New Yorkban 1954. június 4-én kelt Egyezmény, valamint az Egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyve. Kihirdetve: az 1964. évi 2. törvényerejű rendelet Hatályos: 1964. január 27-től.

**Az árunyilatkozatok tartalmi elemei.** Az árunyilatkozat – mint vámjogi intézmény – azért is bír kiemelt fontossággal, mivel az adatai tartalmazzák mindazokat az információkat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az áru behozatala után keletkező vámtartozás és egyéb terhek mértéke jogszerűen a vámeljáráás lefolytatásának (az árunyilatkozat elfogadásának) a napján hatályos jogszabályok alapján kerüljenek megállapításra. Ezek az adatok a következők:

Szükséges tudnunk, hogy az *(1) melyik országból és kitől érkezik*. Ez azért fontos, mert a származási országhoz esetleges vámkedvezmények kapcsolódhatnak, (lásd lejjebb, származási szabályok) illetve egyéb okok miatt is szükségesek az exportőr adatai (külkereskedelmi statisztika, vámpolitikai intézkedések). *(2) Tartalmazza természetesen a belföldi címzettet, azaz azt a személyt, akinek a részére érkezik az adott áru.* Nyilván a vámadós személyének megállapításához szükséges az adat. *(3) Magára a vámkezelendő árura vonatkozó adatok* alapján végezzük el az áruosztályozást, továbbá tartalmazza azokat a további információkat, amelyek a vám- és egyéb terhek pontos megállapításához szükségesek. *(4) Az árunyilatkozat tartalmazza az ügyféli indítványt (kérelmet), azaz e helyen közli a vámadós a vámhatósággal, hogy az adott árut milyen vámeljáráásban kívánja részéssíteni.* *(5) A vámhatóság – papír alapú árunyilatkozat esetén – az árunyilatkozatra rávezetett záradék formájában közli, hogy elfogadta-e az ügyféli indítványt, illetve igazolja az adott vámeljáráás elvégzését.*

*Az árunyilatkozat fajtái:*

- Az árunyilatkozat klasszikus formája az írásbeli árunyilatkozat (*Egységes Vámokmány, EV*). Az EV kitöltésének szabályait a Nemzeti Adó és Vámhivatal tájékoztatóban teszi közzé a NAV honlapján.
- Az *elektronikus úton benyújtott* árunyilatkozat. Az EV-t elektronikus úton terjeszti elő az ügyfél a vámhatóság részére meghatározott eljárási rend szerint.
- A *szóbeli árunyilatkozat* joghatását tekintve megegyezik az előzőkkel, azonban külső megjelenési formája nincs. (kivétel ez alól a Vámjegy).

- *A ráutaló magatartás* nem önálló árunyilatkozat adási mód, hanem a szóbeli árunyilatkozat egyik speciális megjelenési formája. A belépés során a „zöld vagy piros folyosó” választása tekintendő ráutaló magatartásnak.
- *Írásbeli árunyilatkozatnak* minősülnek adattartalmukat tekintve a nemzetközi vámokmányok is (TIR, ATA).

A nyilatkozattevő az a személy, aki saját nevében vám-árunyilatkozatot, átmeneti megőrzési árunyilatkozatot, belépési gyűjtő árunyilatkozatot, kilépési gyűjtő árunyilatkozatot, újra kiviteli árunyilatkozatot vagy újra kiviteli értesítést nyújt be. Az árunyilatkozat benyújtása esetén is alkalmazhatók a vámjogi képviselőkre<sup>335</sup> vonatkozó szabályok, azaz az a személy, akinek a nevében ilyen árunyilatkozatot vagy értesítést nyújtanak be szintén nyilatkozattevőnek minősül.

A nyilatkozattevőnek – alapesetben – az Unió vámterületén letelepedettnek kell lennie. Az adott vámeljárás jellegére tekintettel ez alól természetesen vannak kivételek (pl. külföldi magánszemély (utas) szükségszerűen nem felel meg a jogszabályi feltételeknek) A kivételek a következők:

- azok a személyek, akik árutovábbítási eljárásra vagy ideiglenes behozatalra nyújtanak be vám-árunyilatkozatot árutovábbítás,
- azok a személyek, akik alkalmilag nyújtanak be vám-árunyilatkozatot, többek között aktív feldolgozási vagy meghatározott célra történő felhasználási eljárás céljából, amennyiben a vámhatóságok azt indokoltnak találják,
- az Unió vámterületével határos ország területén letelepedett azon személyek, akik a vám-árunyilatkozatban hivatkozott árukat az említett ország határán fekvő uniós határvámhivatalnál állítják vám elé, feltéve, hogy az adott ország viszonyosság alapján megadja ugyanezeket a kedvezményeket az Unió vámterületén letelepedett személyeknek.

---

<sup>335</sup> A vámjogi képviseletre vonatkozó részletes szabályokat az UVK 18-20. cikke tartalmazza.

Az árunyilatkozat benyújtására vonatkozó szabályok alkalmazása attól függ, hogy az árunyilatkozat benyújtása normál, vagy egyszerűsített eljárás keretében történik. Jelen állapot szerint az eljárások szinte 100 %-a elektronikus úton történik. Normál eljárásban az árunyilatkozat személyesen kerül benyújtásra a nyilatkozattevő, vagy a vámjogi képviselő által. Ez esetben a vámhatóság képviselője jelen van az eljárásban, a vámhatóság hivatali helyiségében vagy az általa kijelölt helyen történhet meg az árunyilatkozat benyújtása.

Egyszerűsített eljárásban a bizalmi elv érvényesül, a benyújtásakor nem kell, hogy a vámhatóság jelen legyen. Amennyiben az ügyfél kérelmére a vámhatóság engedélyezte az egyszerűsített eljárás alkalmazását, úgy az alábbi módozatok alkalmazására van lehetőség:

- *Egyszerűsített árunyilatkozat* az árunyilatkozat adatai hiányosak vagy nincs csatolva valamennyi okmány.
- *Eltérő vámtarifa alszámok alá tartozó árukra vonatkozó árunyilatkozatok.* Amennyiben a szállítmány eltérő vámtarifa alszámok alá tartozó árukból tevődik össze, nyilatkozattevő kérelmére engedélyezheti a vámhatóság, hogy a legmagasabb vámtételű áru vámtarifa száma alapján vessék ki a vámot az egész szállítmányra. Ez nem vonatkozik azokra az árukra, amelyekre valamely korlátozás vagy tilalom van hatályban, illetve a jövedéki termékekre.
- *Központi vámkezelés* vonatkozó árunyilatkozatok a vámhatóság engedélyével a letelepedés helyén illetékes vámhivatalhoz kerül az árunyilatkozat benyújtásra, míg a vám elé állítás egy másik vámhivatalnál történt meg.
- *Bejegyzés a nyilatkozattevő nyilvántartásába* a vámhatóság engedélyével a nyilatkozattevő nyilvántartásába bejegyzés formájában nyújt be árunyilatkozatot. Ilyen esetben az árunyilatkozat a bejegyzés pillanatában elfogadottnak tekintendő.

Az árunyilatkozat ellenőrzése során a vámhatóság ellenőrzi a kitöltés helyességét, valamint azt, hogy minden szükséges adat rendelkezésre áll-e.



Megvizsgálja továbbá a mellékletként becsatolt okmányokat, azok hitelességét és összehasonlítja az árunyilatkozaton feltüntetett adatokat az azok alapjául szolgáló mellékletekkel (ellenőrzi a kereskedelmi számlát, a származási bizonyítványt, a vámérték kimunkálására szolgáló egyéb dokumentumokat). Amennyiben a benyújtott okmányok megfelelnek a jogszabályi előírásoknak, úgy sor kerül az árunyilatkozat elfogadására. Az elfogadást a hely és idő megjelölésével fel kell tüntetni (év, hó, nap, óra, perc). Az árunyilatkozat elfogadásának legfőbb joghatása az, hogy az adott vámeljárást megindítása innen kezdődik.

Az árunyilatkozat annak *elfogadásáig általában korlátlanul módosítható*, mivel azzal még érdemi intézkedés a vámhatóság részéről nem történt. Előfordulnak azonban olyan esetek, amikor – annak ellenére, hogy még nem történt meg a vámhatóság részéről a vám-árunyilatkozat hivatalos elfogadása, a bejegyzett adatok mégsem módosíthatók. Ennek oka az lehet, hogy a vámhatóság a nyilatkozattevőt értesítette, hogy az árut meg akarja vizsgálni, illetőleg előzetesen megállapításra került, hogy az árunyilatkozat adatai helytelenek. Abban az esetben, ha az áru átengedése már megtörtént, szintén nem lehet az adatokon változtatni.

Külön kerül szabályozásra az *érvénytelenség kérdése*. Érvénytelennek kell tekinteni az árunyilatkozatot, ha meggyőződnek arról, hogy az árut azonnal egy másik vámeljárást alá vonják; vagy különleges körülmények eredményeként az áruknak azon vámeljárást alá vonása, amelyre bejelentették azokat, többé nem indokolt.

#### 9.5.3.2. A vámtartozás

A vámok és egyéb terhek az Európai Unió és a tagállamok költségvetési bevételeinek jelentős részét képezik. Az Európai Unió vonatkozásában – természetesen – csak 2004. május 1-e utáni időszakokra vonatkozóan kerül figyelembe vételre, mivel a csatlakozást megelőzően minden vámbevétel a hazai költségvetés bevételi oldalát képezte. A jelenleg hatályos Uniós

Vámkódex, illetve az azt megelőző Közösségi Vámkódex előírásai értelmében a Közösségi költségvetés saját forrásának számítanak a vámbevételek.

A vámbevételek megosztásának a történetét az alábbiakban foglalhatjuk össze: Jelen időszakig három alkalommal változott az Európai Unió közös költségvetésébe a tagállamok kötelező befizetéseinek a mértéke:

- Közösségek saját forrásainak rendszeréről szóló 85/257/EGK rendelet Euratom számú határozata értelmében minden tagállam – beszedési költségeinek finanszírozása céljából – megtarthatta az általa realizált, a közösségen kívüli országokból eredő behozatali vámokból saját forrás bevételek 10%-át.
- A 2000. december 31. után megállapított vámbevételek esetén az arány 25 %-ra módosult.
- A 2016. október 1. után megállapított vámbevételek esetén az arány 20 %-ra módosult. Megjegyzendő, hogy a határozatot minden tagállamban ratifikálni kell.
- 2021. január 1-után megállapított vámbevételek esetén az arány ismételten 25 %-ra módosult.

A jelenleg hatályos rendelkezést a 2021. évi XLV. törvény tartalmazza.

A címben szereplő téma elemzése során – mindenek előtt – kettő alapfogalmat kell tisztáznunk. Nevezetesen azt, hogy vámjogi értelemben *mi minősül vámtartozásnak*, illetve *ki minősül adósnak*. Az Uniós Vámkódex definiálja mindkét fogalmat, így első látásra könnyűnek tűnik a meghatározás.

A jogszabály értelmében, *vámtartozás*: valamely személy kiviteli vámok vagy behozatali vámok összegére vonatkozó fizetési kötelezettsége.<sup>336</sup> Tisztázásra szorul a személy fogalma is, mivel a személy, a gazdálkodó, illetve a nyilatkozattevő hasonló, de egymással nem felcserélhető kategóriák.

---

<sup>336</sup> UVK 5. cikk 18. pont

Személynek minősül a természetes személy, a jogi személy, valamint minden olyan személyegyesülés, amely jogi személyiséggel nem rendelkezik, de ügyleti képességét az uniós, vagy a nemzeti jog elismeri.<sup>337</sup> A szabályozás célja az, hogy bárki vagy bármely szervezet a vámjog személyi hatálya alá tartozzon, mivel bárki végezhet olyan tevékenységet (kereskedelmi ügyleteket) amelynek keretében az Európai Unión kívüli területről szállít be nem uniós árut. Ehhez kapcsolódik a gazdálkodó fogalma, mivel akkor válik a vámjogszabályok alanyává, ha részt vesz olyan tevékenységekben, amely a vámjog hatálya alá tartozik. A nyilatkozattevő pedig az a személy, aki saját nevében nyújt be árunyilatkozatot, vagy akinek a nevében kerül a vám-árunyilatkozat benyújtásra.

Az *adó*s fogalmát szintén szabályozza az uniós vámjog. Ennek értelmében adósnak minősül bármely személy, aki a vámtartozás megfizetéséért felelős. Fentiekből adódik, hogy adósnak minősül elsősorban maga a természetes személy, a gazdálkodó szervezet, vagy annak közvetett képviselője, illetve másodsorban azok a személyek, akik a vámjogi viszonyokban vámbiztosíték nyújtóként szerepelnek (pl. kezes, hitelintézet bankgarancia esetén, fuvarozó vállalat, biztosító társaság, stb.).

A vámtartozás keletkezésekor előre kell bocsátani, az Uniós Vámkódex területi hatályának rendelkezése értelmében uniós saját forrás csak a vámunió területén keletkezhet. Alapvetően különbséget kell tenni a keletkezés módjai között, ugyanis beszéltünk jogszerűen vagy szabályosan (azaz a vámjogszabály előírásainak megfelelő) módon keletkezett vámtartozásról. Abban az esetben, ha a vámjogszabály valamely előírása sérül, akkor is keletkezik vámtartozás, azonban az jogszerűtlen vagy szabálytalan. A harmadik esetkör az esetlegesen keletkező vámtartozás alkotja.

*Szabályosan (jogszerűen) keletkezik a vámtartozás a nem uniós áru szabad forgalomba bocsátáskor, illetve részleges vámmentességgel járó ideiglenes behozatal esetén. Bizonyos szempontból ide sorolhatjuk a megha-*

---

<sup>337</sup> UVK 5. cikk 4. pont

tározott célra történő felhasználásra vonatkozó rendelkezéseket is. Szabad forgalomba bocsátáskor a nem uniós áru vámjogi státusza megváltozik, uniós áruvá válik a törvény erejénél fogva. Abban az esetben, ha az adott vámeljárást nem tartozik valamely vámmentes jogcím alá, úgy a vámtarifa vámtételét kell alkalmazni. Az ideiglenes behozatal pedig – elnevezéséből eredően – nem uniós áruk ideiglenes behozatalát teszi lehetővé a uniós vámterületére. Két formája van, a teljes- és a részleges vámmentességgel járó ideiglenes behozatal. Az utóbbi esetén minden naptári hónapra a kiszabott vám 3 %-át kell, ún. *használati vám* címén megfizetni.

*Szabálytalanul (jogszerűtlenül)* az alábbi esetekben keletkezik a vámtartozás:

- A nem uniós áruk vámuniós vámterületére való jogellenes beléptetése, vámfelügyelet alóli elvonása, jogsértő szállítása, feldolgozása, tárolása, átmeneti megőrzése és jogellenes ideiglenes behozatala eseteiben.
- Szabálytalanul keletkezik a vámtartozás abban az esetben is, ha Unió vámterületén belüli meghatározott célra történő felhasználásával kapcsolatos, jogszabályban megállapított kötelezettségét a gazdálkodó nem teljesíti.
- Az a vámtartozás, amely, a nem uniós áruk vámeljárást alá vonására vagy – az áruk meghatározott célra történő felhasználás alapján – nulla vagy csökkentett behozatali vámtétel megadására vonatkozik és ezt a feltételt a gazdálkodó nem teljesíti.

*Esetlegesen keletkező vámtartozás:* átmeneti megőrzés, árutovábbítás, vámraktározás, ideiglenes behozatal teljes mentességgel, aktív feldolgozás, meghatározott célú felhasználás esetén. A felsorolt vámigazgatási intézkedés illetve vámeljárástok közös jellemzője, hogy abban az esetben, ha a rájuk vonatkozó vámjogi előírások maradéktalanul teljesülnek, nem keletkezik vámtartozás. Ha valamely feltétel sérül, vagy a jogszabályban

meghatározottaktól eltérően teljesül, úgy a vámtartozást elő kell írni, azaz a vámbevételt realizálni szükséges.

A vámtartozás keletkezésének helye az a hely, ahol az azt eredményező esemény történik. A vámtartozást a vámhatóság hivatalos helyén, a könyvelésbe vételt követően kivetéssel állapítja meg. A vámtartozást minden esetben közölni kell az adóssal. A közlést minden esetben az annak a tagállamnak a szabályai szerint előírt formában kell közölni, ahol a vámtartozás keletkezett. Magyarországon minden esetben határozat formájában kell közölni a vámadóssal a kiszabott vámtartozást.<sup>338</sup> A fizetendő behozatali vagy kiviteli vám összegét 100 forintra kerekítve kell megállapítani.

Ha valamely szóban bejelentett árura vámtartozás vagy egyéb teher fizetési kötelezettség keletkezik, azok megfizetéséről a vámhatóság az uniós vámjog végrehajtásának részletes szabályairól szóló rendeletben meghatározott mintájú elismervényt – *vámjegyet*<sup>339</sup> – ad ki.

A vámtartozás keletkezésének időpontja szabályos keletkezés estén az *árunyilatkozat elfogadásának időpontja*.

A vámtartozás összegét a vámtartozás keletkezésének időpontjában érvényes vámkivetési szabályok alapján kell meghatározni. Amennyiben ez nem lehetséges, akkor azt az időpontot kell figyelembe venni, amikor a vámhatóság megállapította, hogy az árura vámtartozás keletkezett. Ami-

---

<sup>338</sup> Kivételt képez ez alól eVám alkalmazása bizonyos esetekben a magánszemélyeknél. Ha ugyanis a kérelmet elfogadja a vámhatóság (kérelemmel egyező a döntés), úgy nincs külön határozat a fizetendő tartozásról, csak értesítés.

<sup>339</sup> Megjegyzés: Vámjegy- Szóbeli árunyilatkozatnak minősül, és akkor alkalmazható, ha:

- az áruk összértéke nem haladja meg a 700 eurót,
- így szeretnék bejelenteni az árukat,
- az utasnak nincs feladott poggyásza
- egyéb államigazgatási szerv engedélye nem szükséges a behozatalhoz.

Amennyiben valamely személy vámjeggyel kívánja szabadforgalomba bocsátani a terméket, akkor a 2658/87/EGK tanácsi rendeletben foglaltaknak megfelelően 2,5%-os általános vámtételt kell alkalmazni, kivéve a dohánygyártmányokat. Amennyiben a vámeljárást kérő a megállapított vámértékkel vagy a szóban közölt vám, és egyéb terhek mértékével nem ért egyet, a vámeljárást az általános szabályok szerint írásban – Egységes Vámokmány benyújtásával – kell kezdeményeznie.

kor azonban a vámhatóság rendelkezésére álló információk lehetővé teszi számukra annak megállapítását, hogy a vámtartozás ennek a megállapításnak az időpontját megelőzően keletkezett, a vámtartozást abban a legkorábbi időpontban keletkezettnek kell tekinteni, amelynél egy ilyen helyzet megállapítható.

Kiemelt figyelmet kell fordítani azokra az esetekre, amikor a vámtartozás szabálytalanul (jogellenesen) keletkezik. Ez esetben a vámtartozás keletkezésének ideje:

- az az időpont, amikor annak a kötelezettségnek, amelynek nem teljesítése vámtartozást keletkeztet, nem tesznek eleget,
- amikor a nem uniós áru vámeljáráására vonatkozó árunyilatkozatot a vámhatóság elfogadta.

Az uniós vámjog értelmében azonban az alábbi esetekben nem kell közölni a vámtartozást az adóssal:

- amikor a behozatali vagy kiviteli vám összegének végleges meghatározásáig vám formájában megjelenő átmeneti kereskedelempolitikai intézkedés került bevezetésre,
- amikor a fizetendő behozatali vagy kiviteli vám összege meghaladja a KTF,<sup>340</sup> illetve a KSZF<sup>341</sup> alapján megállapított összeget,
- amikor az eredeti határozatot, amely szerint a vámtartozást egyáltalán nem kell közölni, vagy a fizetendő behozatali vagy kiviteli vám összegénél kisebb behozatali vám- vagy kiviteli vám-összeg mellett kellett közölni, olyan általános rendelkezések alapján hozták meg, amelyeket bírósági határozat később érvénytelenített,
- amikor a vámhatóságok a vámjogszabályok értelmében mentesülnek a vámtartozás közlése alól.

Ha a fizetendő vám összege megegyezik a vám-árunyilatkozaton feltüntetett összeggel, akkor az áru vámhatóság általi átengedése egyenértékű a vámtartozás adóssal történő közlésével.

---

<sup>340</sup> Kötelező Tarifális Felvilágosítás

<sup>341</sup> Kötelező Származási Felvilágosítás

A vámhatóságok eltekinthetnek attól, hogy a szabályok be nem tartása miatt keletkezett vámtartozást közölgék, amennyiben az érintett behozatali vagy kiviteli vám összege kevesebb, mint 10 EUR. Ha a vámtartozást eredetileg a behozatali vagy kiviteli vám olyan összegével közölték, amely kevesebb volt a fizetendő behozatali vagy kiviteli vám összegénél, a vámhatóságok eltekinthetnek a vámtartozás közlésétől az összegek közötti különbségek tekintetében, ha az, kevesebb, mint 10 EUR. A vámhatóság által kiszabott, illetve visszautalandó, jogcímenként kis összegű, 10 EUR – kivéve a jövedéki termék után kiszabott egyéb terheket – nem kell megfizetni, illetve visszafizetni. Az így meg nem fizetett összeget a vámigazgatási eljárás lezárásával egyidejűleg törölni kell, a vissza nem térítendő összeget pedig bevételként köteles elszámolni a vámhatóság.

Nem kell megfizetni, illetve visszafizetni azt a 10 EUR alatti, egyéb teher különbözetet, valamint visszafizetni azt a 10 EUR alatti vámtúlfizetést, amely az egy határozatban egy vagy több jogcímen kiszabott és megfizetett összeg különbségéből keletkezett. Az így keletkezett tartozást a vámhatóság utólag töröli, a túlfizetést pedig köteles bevételként adónemenként belső bizonylattal előírni és elszámolni.

A túlfizetésként vagy tartozatlan befizetésként nyilvántartott pénzösszeg visszafizetését az állami adó- és vámhatóság a kérelem benyújtásától számított harminc napon belül kamatmentesen teljesítheti.

A vámtartozás elévülésével kapcsolatos alapszabály, hogy a vámhatóság a keletkezés időpontjától számított 3 éven belül közölheti azt az adóssal. Azonban ha a vámtartozás keletkezésekor olyan cselekmény történt, amelynek büntetőeljárást vonhatott maga után az elévülési határidő meghosszabbodik legalább 5 év, de legfeljebb 10 évre, összhangban a nemzetközi joggal.

## 10. VÁMTARIFA ISMERETEK

(ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSZKY ÁGNES)

---

---

### 10.1. A vámtarifa fogalma

Az áruosztályozás, vagy más néven árubesorolás tulajdonképpen egy nagyon régi, a kereskedelem kialakulásával összefonódó fogalom. Az áruk rendszerezése, csoportokba, osztályokba sorolása kezdetben elsősorban a vámszedéshez kötődött. Ezek legfontosabb célja a vámmérték megállapításának megkönnyítése volt. Ennek lényege az volt, hogy a leggyakrabban előforduló árukat meghatározott szempontok szerint csoportosították, majd ezekhez a csoportokhoz rendelték hozzá a fizetendő vám mértékét.

A modernkor megnövekedett kereskedelmi forgalma alapvetően szükségessé tette az árucikkek egységes rendszerbe foglalását. Az áruk különféle szempontok szerinti felsorolását tartalmazó ún. árujegyzékek már több száz évvel ezelőtt is léteztek, ezek folyamatos fejlődésének eredményeként alakultak ki a ma használatos vámtarifák.

A fejlődési folyamat során kialakuló *vámtarifák három fő alapvető tartalmi ismérvvvel* voltak jellemezhetők:

1. *vámtarifaszám*: tekintettel arra, hogy kódrendszerekről van szó, számjegyeket alkalmaznak az áruk azonosítására. A számjegyek jelentéséről a későbbiekben lesz szó.
2. *árumegnevezés*: az adott számjegyhez tartozó árukör meghatározása. A vámtarifáknak minden egyes létező árut magában kell foglalniuk, ezért ezek a megnevezések sok esetben viszonylag tág meghatározásokat tartalmaznak.
3. *vámtétel*.



Ez a három ismerv többé-kevésbé ma is jellemzi a vámtarifákat, azonban a harmadik összetevő tekintetében ma már nem csak egyszerűen vámtételeket, hanem egyéb fontos információkat is találhatunk a vámtarifaszámokhoz rendelve, különösen az elektronikus használati vámtarifák megjelenése óta. Ilyenek többek között például az árucikkekhez kapcsolódó korlátozások-tilalmak, egyedi behozatali-kiviteli feltételek, adózással összefüggő információk is.

### 10.2. A vámtételek meghatározásának típusai a vámtarifában

A vámtarifák fő funkciójának azonban továbbra is az áruk után fizetendő vámok megállapítását tekinthetjük. Ennek során *három féle megállapítási módot* különböztethetünk meg:

- *Mérték (specifikus) vám*ról beszélünk, amennyiben az áru kereskedelmi mértékegységét (tömeg, darab, térfogat stb.) veszi alapul a tarifa és ahhoz rendeli a fizetendő vámtételt. Ez a vám mérték meghatározás figyelmen kívül hagyja a minőséget.<sup>342</sup>
- *Az érték (ad valorem) vám* az áru után fizetendő vámot az áru értékének százalékában határozza meg, és mivel a minőség befolyásolja az áru értékét (magasabb minőség, magasabb ár), ily módon a minőség kifejezésre jut, befolyásolja a vámtéher nagyságában.<sup>343</sup>
- Az érték és a mértékvámok kombinációját is alkalmazzák, melyek esetében a vámérték meghatározott százalékán túl még az áru mennyisége után is fizetendő vám. Ezt *vegyes (compound) vámnak* nevezzük.

Az alábbi ábra szemlélteti az EU vámtarifájában (Kombinált Nomenklatúrában) megjelenő, az előbbieken vázolt vámtípusokat.

<sup>342</sup> HORVÁTHNÉ ZSILKA Judit – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSZKY Ágnes (2011) *A Kombinált Nomenklatúra I. Jegyzet, munkafüzet és gyakorlókönyv*. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 10. o.

<sup>343</sup> HORVÁTHNÉ ZSILKA Judit – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSZKY Ágnes (2011) *A Kombinált Nomenklatúra I. Jegyzet, munkafüzet és gyakorlókönyv*. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 11. o.

15. ábra: Vámtípusok megjelenése a Kombinált Nomenklatúrában

Vámtarifaszám (KN-kód)	Árumegevezés	Vámtétel % = értékvám
0709 99 10	Salátazöldség, a saláta ( <i>Lactuca sativa</i> ) és a cikória ( <i>Cichorium spp.</i> ) kivételével .....	10,4
0709 99 20	Leveles répa (fehérrépa vagy mángold) és kárdi (kardonna) .....	10,4
0709 99 40	Kapribogyó	5,6
0709 99 50	Ánizskapor	8
0709 99 60	Csemegekukorica .....	9,4 €/100 kg/net
0709 99 90	Más .....	12,8
0710	Zöldség (nyersen, vagy gőzöléssel vagy vízben forrázással főzve is) fagyasztva:	
0710 10 00	- Burgonya .....	14,4
	- Hüvelyes zöldség kifejtve is:	
0710 21 00	-- Borsó ( <i>Pisum sativum</i> ) .....	14,4
0710 22 00	-- Bab ( <i>Vigna spp., Phaseolus spp.</i> ) .....	14,4
0710 29 00	-- Más .....	14,4
0710 30 00	- Paraj, új-zélandi paraj és labodaparaj (kerti laboda) .....	14,4
0710 40 00	- Csemegekukorica .....	5,1 + 9,4 €/100 kg, net (1)

Forrás: a szerző saját szerkesztése

### 10.3. Vámtarifa az Európai Unióban

Az Unióban alkalmazott vámtarifa elnevezése: „Kombinált Nomenklatúra”, rövidítve: KN.

A Kombinált Nomenklatúra egy olyan nemzetközi áruazonosító, termékosztályozási rendszer, melyet napjainkban az Európai Unió valamennyi tagállama, valamint a csatlakozni kívánó államok is alkalmaznak mind vámcélokra, mind pedig statisztikai adatgyűjtés céljából. Ezen kívül a Kombinált Nomenklatúra kódszámaival történik mind az uniós, mind pedig a hazai jogi normákban azon áruk, termékek, termékkörök meghatározása, melyekkel kapcsolatban az adott jogi norma valamilyen intézkedést, szabályt, rendelkezést, korlátozást, engedélykötelezettséget vagy fizetési kötelezettséget, stb. kíván alkalmazni.

Fontos kiemelni, hogy a Kombinált Nómenklatúra az ún.: *Harmonizált (Összehangolt) Árúleíró és Kódrendszeren*, más néven *HR nómenklatúrán (rövidítve: HR)* alapul.<sup>344</sup> A Harmonizált Árúleíró és Kódrendszer olyan egységes árujegyzék (nómenklatúra), amely egyaránt szolgál vámcélokat, de kielégíti a szállítás, szállítmányozás és az ipar, a kereskedelem termék besorolási igényeit, és alkalmas a statisztikai feldolgozásra, összehasonlításra is.

A HR egyezmény aláírói kötelezettséget vállalnak arra, hogy tarifa- és statisztikai nómenklatúráik a Harmonizált Rendszerrel megegyeznek, minden változtatás nélkül alkalmazzák:

- a HR valamennyi vámtarifaszámának és alszámának szövegét és a hozzájuk tartozó kódszámokat (HR-kód vagy HR Vámtarifaszám),
- a HR értelmezési szabályait (6 szabály),
- valamint az áruosztályokhoz, árucsoportokhoz, alszámokhoz tartozó megjegyzéseket.

A szerződő feleket azonban az egyezmény aláírása nem korlátozza abban, hogy a nemzeti tarifa- vagy statisztikai nómenklatúrájukban albontásokat (nemzeti alszámokat) hozzanak létre a HR-t követő szinten.<sup>345</sup>

Az egyezményhez jelenleg több mint 200 ország csatlakozott (vagy csatlakozás nélkül is ezt alkalmazza), így nem túlzás azt mondani, hogy a világon szinte minden állam vámtarifájának alapját ez a rendszer képezi.

Az EU-ban tehát a HR nómenklatúra rendszerére építve alakítják ki az Unió saját gazdasági, kereskedelempolitikai igényeinek megfelelő vámtarifaszámokat. Az Európai Közösségek Tanácsa 1987. július 23-án fogadta el Brüsszelben a vám- és a statisztikai nómenklatúráról, valamint a Közös

---

<sup>344</sup> Az összehangolt Árúleíró és Kódrendszerről Brüsszelben, 1983. évi június hó 14. napján megkötött nemzetközi egyezmény.

<sup>345</sup> HORVÁTHNÉ ZSILKA Judit – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSZKY Ágnes (2011) *A Kombinált Nómenklatúra I. Jegyzet, munkafüzet és gyakorlókönyv*. Rendőrtisztai Főiskola, Budapest, 13. o.

Vámtarifáról szóló 2658/87/EGK rendeletet,<sup>346</sup> amellyel létrejött a Kombinált Nómenklatúra. Létrehozásának legfőbb célja az volt, hogy egyszerre eleget tegyen mind a Közös Vámtarifa, mind a Közösség külkereskedelmi statisztikája által megkívánt követelményeknek.

A KN nómenklatúra következő évre vonatkozó módosításait is tartalmazó formátuma évente egyszer jelenik meg nyomtatott formában. Ezt a következő évre hatályos állapotot minden év október 31-ig kell kihirdetni az Unió Hivatalos Lapjában (*Official Journal*)<sup>347</sup>.

Az évenkénti módosításra általában a statisztikai és a kereskedelempolitikai követelmények változásainak, a technológiai és kereskedelmi fejlődésnek a figyelembevételére érdekében is szükség van, és e célból törölni kell az elavult tudományos neveket és kódokat, új alszámokat kell bevezetni. Az egyértelműség érdekében szintén indokolt évente bizonyos apróbb változásokat bevezetni a szöveg különböző nyelvi változatainak egységesítése érdekében.

### *10.3.1. A Kombinált Nómenklatúra szerkezeti felépítése, jellemzői*

A Kombinált Nómenklatúra az előzőekben említett rendelet I. sz. mellékleteként jelenik meg minden évben. A melléklet nem csupán magát a vámtarifát tartalmazza, hanem számos egyéb, a KN alkalmazása során fontos olyan részeket is, melyeknek alkalmazása elsősorban vámeljárássok során releváns.

---

<sup>346</sup> A Tanács 1987. július 23-i 2658/87/EGK rendelete a vám- és a statisztikai nómenklatúráról, valamint a Közös Vámtarifáról HL L 256 1987.9.7.

<sup>347</sup> A 2021. évre vonatkozóan a Bizottság (EU) 2020/1577 Végrehajtási Rendelete (2020. szeptember 21.) a vám- és a statisztikai nómenklatúráról, valamint a Közös Vámtarifáról szóló 2658/87/EGK tanácsi rendelet I. mellékletének módosításáról. HL L 282/1 2017.10.31.

A melléklet az alábbi fő részeket tartalmazza:

*ELSŐ RÉSZ – BEVEZETŐ RENDELKEZÉSEK*

I. szakasz – Általános szabályok

- A. a Kombinált Nomenklatúra értelmezésére vonatkozó általános szabályok,
- B. a vámtételekre vonatkozó általános szabályok,
- C. a nomenklatúrára és a vámtételekre egyaránt vonatkozó általános szabályok.

II. szakasz – Különös rendelkezések

- A. Egyes hajókhoz vagy más vízi járművekhez, illetve tengeri fúró- vagy termelési platformokhoz használt áruk,
- B. Polgári légi járművek és azokhoz használt áruk,
- C. Gyógyszeripari termékek,
- D. Átalányvám-tétel,
- E. Csomagolótartályok és csomagolóanyagok,
- F. Kedvezményes tarifális elbánás az áru jellege alapján, Jelek, rövidítések és szimbólumok, Kiegészítő mértékegységek.

*MÁSODIK RÉSZ – VÁMTARIFA*

*HARMADIK RÉSZ – VÁMTARIFA-MELLÉKLETEK*

- I. szakasz – Mezőgazdasági mellékletek
- II. szakasz – Vámmentességet élvező gyógyszeripari anyagok jegyzéke
- III. szakasz – A harmonizált rendszerben történő későbbi felhasználásra fenntartva
- IV. szakasz – Kedvezményes tarifális elbánás az áruk jellege alapján

Látható tehát, hogy a szűkebb értelemben vett vámtarifa, melyet az árubesorolások során alkalmazunk, a II. részben található. A szakmai szóhasználatban a „Kombinált Nomenklatúra” és „Vámtarifa” kifejezés sokszor felváltva használatos, azonban általánosságban kijelenthető, hogy többnyire fedik egymást.

A szűkebb értelemben vett vámtarifa (tehát a melléklet II. része) tartalmilag az alábbi szerkezeti egységekkel jellemezhető:

– *Áruosztályok*

I-től XXI-ig terjedő intervallumban, római számokkal jelölve.

Az áruosztályok átfogó termékköröket tartalmaznak, melyeket az áruosztályokon belül árucsoportokba kategorizálva találhatunk meg. Általánosságban elmondható, hogy a vámtarifa mai formájában logikailag az egyszerűbb, kevésbé megmunkált árucikkek felől halad a bonyolultabb megmunkálású, egyre összetettebb áruk felé. Ez az elv nem csak a vámtarifa egészében, de az egyes árucsoportokon belüli felépítésben is érvényesül.

– *Árucsoportok*

1-től 99-ig terjedő intervallumban, amelyek jelölése mindig arab számmal történik.

Minden egyes árucsoport meghatározott áruköröket tartalmaz, a vámtarifára jellemző logikai felépítést követve. Itt fontos megjegyezni, hogy konkrét árubesorolásra az 1-97. árucsoportok szolgálnak. A 98. árucsoport az ipari létesítményekre vonatkozó statisztikai árucsoport,<sup>348</sup> a 99. árucsoport pedig bizonyos különleges árumozgásokra vonatkozó kódokat tartalmaz.<sup>349</sup>

---

<sup>348</sup> A 2010. február 9-i 113/2010/EU (1) és a 2004. november 18-i 1982/2004/EK (2) bizottsági rendeletek lehetővé teszik a tagállamok számára egyszerűsített nyilatkozattételi eljárás alkalmazását a komplett ipari létesítmények kivitelének és érkezésének vagy feladásának Unión – külkereskedelmi és EU belüli kereskedelmi – statisztikai számbavétele céljából. Az egyszerűsítés feltételeit és a követendő eljárást nemzeti előírások határozzák meg, abban az esetben, ha a tagállam alkalmazza az egyszerűsítés lehetőségét. Az engedélyt kiadó hatóságok listája tagállamonként a 98. árucsoportban van felsorolva.

<sup>349</sup> Szokásos lakóhelyüket áthelyező természetes személyekhez tartozó személyes vagyontárgyakra vonatkozó kódok és bizonyos különleges árumozgásokra vonatkozó statisztikai kódok. Ez utóbbiak a hajókra és légi járművekre szállított áruk, a tengeri létesítmények személyzete számára vagy a tengeri létesítmény motorjainak, gépeinek és

16. ábra: Példa az áruosztályok/árucsoportok összefüggésére a Kombinált Nomenklatúrában

Fejezet	MÁSODIK RÉSZ – VÁMTARIFA	Oldal
	I. áruosztály Élő állatok; állati termékek	
	Árucsoportok:	
1.	Élő állatok .....	29
2.	Hús és élelmezési célra alkalmas vágási melléktermékek és belsőségek .....	33
3.	Halak és rákfélék, puhatestű és más gerinctelen víziállatok .....	50
4.	Tejtermékek; madártojás; természetes méz; máshol nem említett, élelmezési célra alkalmas állati eredetű élelmiszer .....	73
5.	Máshol nem említett állati eredetű termékek .....	85

Forrás: a szerző saját szerkesztése

– *Árucsoportok*

Árucsoportok csak bizonyos árucsoportok esetében találhatóak a vámtarifában, jelölésük római számmal történik. Jellemzően az adott árucsoport logikai tagolását segítik elő. A 39. árucsoportban például két árucsoportot találhatunk, melyek segítenek a tájékozódásban, a tekintetben, hogy az árucsoporton belül hol található az alapanyagokat és mely vámtarifaszámok tartalmazzák a félkész és késztermékeket.

– *Vámtarifaszámok és alszámok*

A vámtarifaszámok felépítése a későbbiekben lesz kifejtve.

– *Különböző szintű megjegyzések*

A HR nomenklatúrával kapcsolatban már szó esett arról, hogy az egyezményhez csatlakozóknak kötelezően át kell venniük az ún. *megjegyzéseket* is. A megjegyzések az áruk osztályozásához adnak részletes utasításokat.

---

más berendezéseinek működtetéséhez szállított áruk, valamint a kizárólag tagállamok közötti árukereskedelemben, kevesebb, mint 200 € értékű egyedi ügyletekhez és néhány esetben maradványtermék bejelentéséhez használt kódok.

A megjegyzéseknek 4 fajtáját különböztethetjük meg:

1. áruosztály előtti,
2. árucsoport előtti,
3. alszámos és
4. kiegészítő megjegyzéseket.

Az alszámos megjegyzések alapvetően a HR (6 számjegyű) alszámos bon-tásig bezárólag tartalmaznak rendelkezést, míg a kiegészítő megjegyzé-sekben akár KN (8 számjegyű) alszámokig található az osztályozásra vonatkozó előírásokat.

Tartalmukat tekintve sokféle rendelkezést tartalmazhatnak az áruk be-sorolásával összefüggésben, melyek közül a leggyakoribbak a következők:

- felsorolhatják azokat a kivételeket, amelyeket nem osztályozhatjuk az adott áruosztályba, árucsoportba, vagy konkrét vámtarifaszám alá,
- meghatározhatják, hogy pontosan milyen áruk tartozhatnak a vo-natkozó áruosztályba vagy árucsoportba,
- tartalmazhatnak egyes áruk tekintetében részletes áruosztályozási előírásokat,
- meghatározhatják, hogy egyes szakkifejezések alatt mit kell érteni (ált. az egész vámtarifában),
- tartalmazhatnak egyes konkrét vámtarifaszámokra vonatkozó ren-delkezéseket (4-6-8 számjegyig), stb.

### 10.3.2. Az Európai Közösségek Integrált Tarifája (TARIC)

A Hivatalos Lapban megtalálható Kombinált Nómenklatúra csak az ún. „*erga omnes*” vámtételeket tartalmazza, a preferenciális illetve a szabad-kereskedelmi megállapodások szerinti vámtételek nem szerepelnek benne. Ennek oka, hogy az Unió gyakorlatilag a világ majd valamennyi országával szabadkereskedelmi megállapodást kötött, így technikailag nincs lehetőség ennyi hasáb feltüntetésére, valamint a pillanatnyi keres-



kedelmi helyzet figyelembevételével nagyon sok termék tekintetében lehetőséget biztosít kedvezményes vámkontingens igénybevételére, ezáltal kedvezőbb vámtétel alkalmazására. Ezért az egyes vámtarifaszámok alá tartozó termékek tekintetében napi frissítéssel a vámtételek megjelenítésére papír alapon nincs lehetőség. Ezen kívül a számos kereskedelem-politikai és egyéb, az áruforgalomhoz kapcsolódó intézkedés megjelenítése egységes, követhető formában nem lenne megvalósítható nyomtatott formában.

Az egyes termékekhez kapcsolódó szerződéses vámtételek, illetve a kedvezőbb vámtétel alkalmazásának feltételei (a kihirdető rendelet, határozat száma), valamint az esetleges korlátozások és intézkedések csak a TARIC adatbázisban követhetők nyomon, napi frissítéssel.<sup>350</sup>

A *Közösség Integrált Tarifája (TARIC)*<sup>351</sup> egy olyan *elektronikus adatbázis, más néven elektronikus használati vámtarifa*, melyet a Kombinált Nomenklatúrával egyidejűleg a 2658/87/EGK Rendelet (2. Cikk) hozott létre. A TARIC rendszer az Unió minden tagállamának hivatalos nyelvén elérhető. A rendszer a KN nomenklatúrára épül, azonban azon túl tartalmazza az összes alkalmazandó vámtételt, valamint minden, a tarifához kapcsolódó vám-, kereskedelem- és mezőgazdaság-politikai intézkedést, így lehetővé teszi a nemzeti vámigazgatások számára a feladatok egységes végrehajtását az Európai Unió minden tagállamában.

A TARIC az Európai Közösségek Hivatalos Lapjában közzétett jogszabályokat foglalja magában. A gyakorlati alkalmazás és az információszerzés egyik legfontosabb eszköze, de *önmagában nem rendelkezik joghatással*, hivatkozni jogforrásként pusztán a rendszerre nem lehet. A TARIC-ban megtalálható információk jogi alapját minden esetben a beintegrált jogi

---

<sup>350</sup> ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (2018) *Innováció és elektronizáció az áruosztályozásban*. In. CZENE-POLGÁR Viktória – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (szerk.) *Innováció, elektronizáció, tudásmenedzsment. Tanulmánykötet* (pp. 269-298). Magyar Rendészettudományi Társaság Vám és Pénzügyőri Tagozata, Budapest, 270. o.

<sup>351</sup>TARIC = „*TARif Intégré de la Communauté*” francia nyelvű kifejezésből képzett mozaikszó

aktus teremti meg. Ugyanakkor, a 2658/87/EGK R. 5. Cikk (2) bekezdésében foglaltak alapján alkalmazása minden esetben kötelező a Közösségen kívüli országokkal bonyolított kereskedelemben alkalmazott vám- és statisztikai nyilatkozatokon.

A TARIC rendszer az alábbi oldalon minden tagállam nyelvén, bárki számára hozzáférhető: [http://ec.europa.eu/taxation\\_customs/dds2/taric/taric\\_consultation.jsp](http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp)

#### 10.4. A vámtarifaszámok jelölése, értelmezése

##### 10.4.1. KN-kód

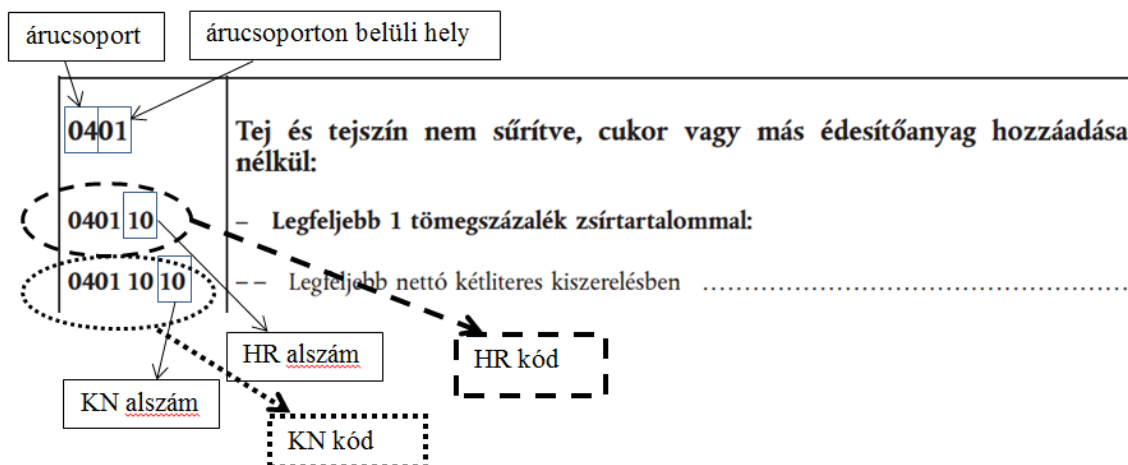
A Hivatalos Lapban megjelenő KN-ben nyolc számjegyből álló vámtarifaszámokat találhatunk, amelyeket KN-kódnak nevezünk. A KN kód 8 számjegyből az egyes számjegyek az alábbiakat jelentik:

- az első két számjegy a KN nómenklatúrán belüli árucsoport számát jelenti,
- a 3-4. számjegy az adott árucsoporton belüli elhelyezkedést mutatja
- (az első négy számjegy jelenti a szűk értelemben vett „vámtarifaszám”-ot, tekintettel arra, hogy az ezt követő számjegyeket „alszámoknak” nevezzük.),
- az 5-6. számjegy a Harmonizált Rendszer szerinti nómenklatúra vámtarifa-alszámaihoz kapcsolódó kódszám,
- a 7-8. számjegy határozza meg a KN-alszámokat.

Ha a Harmonizált Rendszer szerinti vámtarifaszám vagy vámtarifa-alszám közösségi célból nincs tovább bontva, a hetedik és nyolcadik számjegy „00”.

A kódszámok felépítését és az egyes számjegyekhez tartozó elnevezéseket a következő ábra szemlélteti:<sup>352</sup>

17. ábra: A Kombinált Nomenklátúra kódszámainak felépítése



Forrás: a szerző saját szerkesztése

Itt érdemes megjegyezni, hogy a 4 számjegyű vámtarifaszámok vastagított szedéssel és megemelt betűmérettel vannak kiemelve a nomenklatúrában, melyeken belül található meg az alszámokat. Az alszámok közül a HR nomenklatúrához tartozó 6 számjegyűeket szintén vastagítva, de normál betűmérettel található meg a tarifában. Ezt szemlélteti az alábbi ábra.

<sup>352</sup> ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (2017) *A Kombinált Nomenklátúra gyakorlati alkalmazása az adótörvényekben - I. rész. „ADÓ”* Adó-és Pénzügyi Szaklap, 31 (11) 62-68., 62. o.

18. ábra: A HR és KN alszámok

4 számjegyű vámtarifaszám szövege	
9406	Előre gyártott épület:
9406 10 00	- Fából ..... HR alszámok szövege
9406 90	- Más:
9406 90 10	-- Mobil lakóépület ..... KN alszámok szövege
	-- Más:
	--- Vasból vagy acélból:
9406 90 31	---- Üvegház .....
9406 90 38	---- Más .....
9406 90 90	--- Más anyagból .....

Forrás: a szerző saját szerkesztése

### 10.4.2. TARIC-kód

Korábban már említésre került, hogy a TARIC adatbázis szerkezeti felépítése a Kombinált Nomenklatúrán alapul. Az adatbázisban a KN-kódokon belül további két számjegyű alszamos bontásokat is találhatunk, melyeket kizárólag az elektronikus rendszerből tudunk lekérdezni. A TARIC-kódok így tehát minimálisan 10 számjegyből álló kódok. A TARIC alszámok –TARIC rendszerben történő – megjelenítésére a soron következő ábrán láthatunk példát.

19. ábra: TARIC alszámok megjelenítése a TARIC rendszerben

8521	Videofelvevő vagy -lejátszó készülék, videotunerrel egybeépítve is : (TN701)
8521 10	- Mágnesszalagos :
8521 90	- Más :
8521 90 00 10	- - Videólejátszó készülék, bizonyos típusú repülőgépekhez
8521 90 00 20	- - Digitális videofelvevő készülék:
	- merevlemez-meghajtó nélkül,
	- DVD-RW meghajtóval is,
	- akár mozgásérzékelővel vagy mozgásérzékelési képességgel LAN-csatlakozós IP-kapcsolaton keresztül,
	- soros USB-porttal is,
	zárt láncú televíziós (CCTV) megfigyelő rendszerek gyártásához
8521 90 00 90	más

Forrás: a szerző saját szerkesztése

Amennyiben a KN alszámnak nincs TARIC szintű bontása, a tíz számjegyű TARIC kód mindig "00" végződésű.

### 10.4.3. Kiegészítő kódok

A TARIC kódok egyes esetekben további számjegyekkel is bővíthetnek, ezek az ún.: kiegészítő kódok. Ennek oka, hogy a számtalan kereskedelempolitikai intézkedés vagy egyéb, az áruhoz kapcsolható feltétel csak ilyen módon jeleníthető meg. A TARIC kiegészítő kódok 4 pozíciós alfanumerikus kódok, azaz betűkből és számokból egyaránt állhatnak. A TARIC kódokhoz kapcsolódó kiegészítő kódok 3x4 karakterből állhatnak összesen. Ezekből 2x4 karakter az uniós politikáknak megfelelően képződik a rendszerben, a további 1x4 karaktert azonban minden tagállam a saját igényei szerint alakíthatja ki. A tagállamok számára így biztosított a lehetőség nemzeti kiegészítő kódok alkalmazására, melyek segítségével hatékonyan alkalmazhatóak a vámtarifaszámhoz köthető nemzeti intézkedések, mint például az Áfa vagy a jövedéki adó.

### 10.5. **Az áruosztályozás során a Kombinált Nomenklatúrán kívül alkalmazandó további fontos forrásokról röviden**

Kijelenthető, hogy az áruosztályozás folyamata egy rendkívül összetett és bonyolult tevékenység, amelynek során önmagában a vámtarifa böngészése sokszor kevésnek bizonyulhat. A jó "tarifás"-nak, a tarifával foglalkozó szakértőknek nem elegendő ismernie a Kombinált Nomenklatúrát, mint áruosztályozási rendszert, hanem rendkívül széles áru-, anyag- és technológiai naprakész ismerettel is kell rendelkeznie. A naprakészség ezen a területen több oldalról is elengedhetetlen. Egyik oldalról a besorolni kívánt áruk fajtája, alapanyaga, előállítási technológiája, és maga a technika állandóan és jelentős ütemben változik (gondoljunk csak a távközlés, az informatika vagy a kémia területére), ennek ellenére minden anyagot, árut és terméket meg kell oly módon ismerni, meg kell a jellemzőit oly módon fogalmazni, mely lehetővé teszi a nomenklatúra valamely kódja alá történő besorolását. Másik oldalról

maga a nómenklatúra, a jogi környezet is állandó változáson, finomításon, aktualizáláson megy át, melynek eredményeképpen lépést tud tartani a technikai, technológiai fejlődéssel.<sup>353</sup>

Ahhoz, hogy egy áruhoz a megfelelő, helyes és pontos vámtarifaszámot tudjuk kiválasztani a nómenklatúrán kívül számos egyéb információforrásra, „segédeszközre” is szükségünk lehet, melyek közül a legfontosabbak:

- a) *HR Magyarázat,*
- b) *KN Magyarázat,*
- c) *Áruosztályozási vélemények,*
- d) *Az Európai Unió Bizottságának áruosztályozással kapcsolatos rendeletei,*
- e) *Az Európai Bíróság áruosztályozási vonatkozású ítéletei,*
- f) *A NAV Szakértői Intézetének szakvéleményei.*

Itt fontos megemlíteni, hogy a korábban már említett uniós TARIC rendszerben ezek a források nem érhetőek el, azonban Magyarországon kifejlesztettek egy olyan saját weboldalt, az ún. *TARIC\_HU*-t, ahol ezek mindegyikéhez hozzáférhetünk (az *f*) pontban említett szakvéleményeken kívül). A magyar TARIC oldal egyedülálló módon egyszerűsíti le az áruk besorolása során használatos legfontosabb információforrásokhoz való hozzáférést.<sup>354</sup> A rendszer bárki számára hozzáférhető az interneten (elérhetőség: <http://kkk.nav.gov.hu/eles/1/taricweb/> *HR Magyarázat*)

---

<sup>353</sup> HORVÁTHNÉ ZSILKA Judit – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSZKY Ágnes (2011) *A Kombinált Nómenklatúra I. Jegyzet, munkafüzet és gyakorlókönyv*. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 6. o.

<sup>354</sup> ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSZKY Ágnes (2018) *Innováció és elektronizáció az áruosztályozásban*. In. CZENE-POLGÁR Viktória – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSZKY Ágnes (szerk.) *Innováció, elektronizáció, tudásmenedzsment*. Tanulmánykötet (pp. 269-298). Magyar Rendészettudományi Társaság Vám és Pénzügyőri Tagozata, Budapest, 296. o.

### 10.5.1. HR Magyarázat

A HR nómenklatúrához tartozó ún. *magyarázó jegyzetek* (HR Magyarázat) NAV tájékoztató formájában<sup>355</sup> jelennek meg hazánkban. A HR magyarázat a tájékoztató 1. sz. mellékletében kerül megjelenítésre.

Jellemzői:

- tartalmazza az összes áruosztályt, árucsoportot és a vámtarifaszámokat (6 számjegyig),
- tartalmazza az ún. „Általános rendelkezéseket”, melyek egy adott áruosztály vagy árucsoport tekintetében adnak választ bizonyos részletkérdésekre,
- részletes osztályozási szabályokat valamint leírást tartalmaz egyes áruk, illetve gyártási folyamatok esetében (6 számjegyig bezárólag tartalmazhat rendelkezést).<sup>356</sup>

### 10.5.2. KN Magyarázat

A Kombinált Nómenklatúra alszámaihoz kapcsolódó (KN) Magyarázat alapvetően a 8 számjegyű KN kóddal összefüggő magyarázó jegyzeteket tartalmazza.

Jellemzői:

- azokat az áruosztályokat, árucsoportokat és vámtarifaszámokat tartalmazza, amelyekhez kapcsolódnak részletes magyarázatok,
- a Hivatalos Lapban kerül kihirdetésre, azonban formátumát tekintve tájékoztatóként adják ki,
- egységes szerkezetben ritkán jelenik meg, legutóbb a Hivatalos Lap C 76/1 számában (2015. március. 04-én), amelynek az azóta kiadott módosításait külön-külön részekben közzétéve találhatjuk meg.

---

<sup>355</sup> A Nemzeti Adó- és Vámhivatal által kiadott 4002/2019. tájékoztatás a Harmonizált Áruleíró és Kódrendszer Magyarázatáról és az Áruosztályozási Véleményekről.

<sup>356</sup> HORVÁTHNÉ ZSILKA Judit – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSZKY Ágnes (2011) *A Kombinált Nómenklatúra I. Jegyzet, munkafüzet és gyakorlókönyv*. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 31. o.

### 10.5.3. Áruosztályozási vélemények

A HR Nomenklatúrához kapcsolódó, konkrét árukra vonatkozó áruosztályozási vélemények, melyeket szintén megtalálhatunk, a már említett NAV tájékoztatóban. (A tájékoztató 2. sz. melléklete.) A vélemények részletesen meghatározott árukra vonatkoznak, sokszor képpel vagy rajzzal illusztrálva, a konkrét, általában 6 számjegyű vámtarifaszámot hozzárendelve.

### 10.5.4. Az Európai Unió Bizottságának áruosztályozással kapcsolatos rendeletei

Az áruosztályozás Uniós szintű összehangolása során kiemelkedő jelentőséggel bír az Európai Bizottság Vámkódex Bizottságának tevékenysége. A bizottság az Unió Adóügyi és Vámuniós Főigazgatóságának (DG TAXUD) keretén belül működik és az áruosztályozással kapcsolatos kérdések főként a Vám- és statisztikai nomenklatúrával foglalkozó részleghez tartoznak. Hazánk Európai Unióhoz történt csatlakozásának időpontjától kiemelt fontossággal bír, hogy a Bizottság áruosztályozással összefüggő döntéseit nyomon kövessük. Annál is inkább, mert ezek a döntések rendelet formájában jelennek meg, ennél fogva kötelezően alkalmazandók.<sup>357</sup>

A rendeletekben konkrétan körülírt árukra vonatkozó vámtarifaszám besorolásokat találhatunk, melyek az egyes rendeletek mellékletében, táblázatos formában találhatóak meg. Sok esetben az áru fényképét vagy a róla készült ábrát is megtalálhatjuk a mellékletben.

### 10.5.5. Az Európai Bíróság áruosztályozási vonatkozású ítéletei

A Kombinált Nomenklatúra és az áruosztályozással összefüggő jogforrások értelmezése napjainkban sokszor bonyolult, „jogászi gondolkodást”

---

<sup>357</sup> ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (2017) *A Kombinált Nomenklatúra gyakorlati alkalmazása az adótörvényekben - II. rész. „ADÓ”* Adó-és Pénzügyi Szaklap, 31 (12-13) 83-87., 84. o.



igénylő feladat. Az áruk helyes besorolásához ma már elengedhetetlen az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárás keretében hozott, tarifális vonatkozású ítéleteinek tanulmányozása is, feltétlenül ismernünk kell az Európai Bíróság vonatkozó ítélkezési gyakorlatát. Annál is inkább, mert az ítéletekben megjelenő osztályozási alapvetések/értelmezések adott esetben közvetlenül kihatnak a vámtarifára és a hozzá tartozó magyarázatokra is.<sup>358</sup>

#### 10.5.6. *A NAV Szakértői Intézetének szakvéleményei*

A Szakértői Intézet elsősorban az árubesorolásokra specializálódott NAV szervezeti egység. Leggyakrabban vám- és jövedéki szempontból végzi el az áruk besorolását, de az adójogi besorolások és egyéb szakterületek tekintetében is kifejti tevékenységét. Kiemelkedő joghatású az Intézet által kiadott szakvélemények közül az Európai Unióban érvényes kötelező érvényű felvilágosítás, valamint a jövedéki termékekhez kapcsolódóan Magyarországon érvényes kötelező érvényű KN-kód besorolás jogintézménye.

#### 10.6. **A vámtarifa legfontosabb alkalmazási területei**

Már szó esett arról, hogy a vámok meghatározásán túl a fejlett vámtarifák sokrétűen használhatóak fel minden olyan területen, ahol valamely árucikkek pontos behatárolása, kódolása szükséges. Ennél fogva számos formában találkozhatunk alkalmazásával világszerte például a pénzügyi, könyvelési szférában, a mezőgazdaságban, a környezetvédelemben, az iparban vagy a kereskedelemben. Magyarországon is sokfelé találkozhatunk a KN-kódok alkalmazásával, melyek közül kiemelkedő jelentőségű az adóztatásban való megjelenése.

A legfontosabb jogszabályok, melyeknél kiemelkedő jelentősége van a vámtarifaszámoknak:

---

<sup>358</sup> ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (2017) *A Kombinált Nómenklatúra gyakorlati alkalmazása az adótörvényekben - II. rész. „ADÓ”* Adó-és Pénzügyi Szaklap, 31 (12-13) 83-87., 85. o.

- *Jövedéki adó tv. (2016. évi LXVIII. törvény),*
- *Áfa tv. (2007. évi CXXVII. törvény),*
- *NETA tv. (2011. évi CIII. törvény),*
- *Környezetvédelmi termékadj (2011. évi LXXXV. törvény),*
- *Regisztrációs adó (2003. évi CX. törvény),*
- *TAO tv. (1996. évi LXXXI. törvény),*
- *SZJA tv. (1995. évi CXVII. törvény),*
- *EKÁER rend. (13/2020. (XII. 23.) PM rendelet).*

## 11. RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

---

A kötetben alkalmazott rövidítések – magyar fordítással kiegészített – részletes jegyzéke.

<b>Áfa</b>	általános forgalmi adó
<b>Ákr.</b>	az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény
<b>AH</b>	Alkotmányvédelmi Hivatal
<b>Air.</b>	az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvény
<b>APEH</b>	Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal
<b>Art.</b>	az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény
<b>ATA</b>	Admission Temporaire/Temporary Admission (ford.: <i>ideiglenes behozatal – francia és angol nyelven</i> )
<b>Be.</b>	Büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény
<b>BF</b>	NAV Bűnügyi Főigazgatósága
<b>BM</b>	Belügyminisztérium
<b>BM rend.</b>	a belügyminiszter irányítása alá tartozó rendvédelmi feladatokat ellátó szervek tisztjelöltjeiről és a tisztjelölti szolgálati jogviszonyról szóló 20/2016. (VI. 09.) BM rendelet
<b>Btk.</b>	a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény
<b>BV</b>	Büntetés-végrehajtás Országos Szervezete/ büntetés-végrehajtási (bv.)
<b>DG TAXUD</b>	Directorate-General for Taxation and Customs Union (ford.: <i>Európai Bizottság Adóügyi és Vámuniós Főigazgatósága</i> )
<b>EGK</b>	Európai Gazdasági Közösség
<b>EK</b>	Európai Közösség

<b>EKAÉR</b>	Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer
<b>EKAÉR rend.</b>	az Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer működéséről szóló 5/2015. (II. 27.) NGM rendelet
<b>EMGA</b>	Európai Mezőgazdasági Garanciaalap
<b>e-SZJA</b>	elektronikus személyi jövedelem adó bevallás
<b>EU</b>	Európai Unió
<b>EUMSZ</b>	az Európai Unió működéséről szóló szerződés
<b>EUR</b>	euró [€]
<b>Eü. rend.</b>	a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál adó- és vámhatósági szolgálati jogviszonyban állók és tisztjelöltek alkalmassági vizsgálatáról, a gyógyító-megelőző egészségügyi ellátásáról, valamint a pénzügyőrök szolgálatképtelenségének megállapításáról szóló 15/2020. (XII. 29.) PM rendelet
<b>EV</b>	egységes vámárnyilatkozat
<b>FJA</b>	a Bizottság (EU) 2015/2446 felhatalmazáson alapuló (2015. július 28.) a 952/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az Uniós Vámkódex egyes rendelkezéseire vonatkozó részletes szabályok tekintetében történő kiegészítéséről
<b>FSZ</b>	a Foglalkoztatási Szabályzatról szóló, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vezetője által kiadott 2034/2021/VEZ számú szabályzat
<b>GEI</b>	NAV Gazdasági Ellátó Igazgatósága
<b>GMK</b>	gazdasági munkaközösség
<b>Gyak. szab.</b>	a Nemzeti Közszerződési Egyetem Vám- és Pénzügyőri Tanszékén tanulmányokat folytató hallgatók szakmai gyakorlatáról és szakdolgozatának elkészítéséről, valamint a mesterszakos hallgatók diplomamunkájának elkészítési rendjéről

	szóló, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Központi Irányítás főigazgatója által kiadott 2141/2016/KIF számú szabályzat
<b>HR nómenklatúra</b>	Harmonizált Áruleíró és Kódrendszer
<b>Hszt.</b>	a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény
<b>IH</b>	Információs Hivatal
<b>INIT</b>	NAV Informatikai Intézete
<b>INN</b>	International Non-proprietary Name ( <i>ford.: nemzetközi szabadnevek</i> )
<b>Jöt.</b>	a jövedéki adóról szóló 2016. évi LXVIII. törvény
<b>KAVIG</b>	NAV Kiemelt Adó- és Vámigazgatósága
<b>KEKI</b>	NAV Képzési, Egészségügyi és Kulturális Intézete
<b>Képesítési rend.</b>	a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál rendszeresített pénzügyőri munkakörökről, a képesítési előírásokról, valamint a munkaköri pótlékról szóló 21/2020. (XII. 30.) PM rendelet
<b>KI</b>	NAV Központi Irányítása
<b>KKM</b>	Külgazdasági és Külügyminisztérium
<b>KN</b>	Kombinált Nómenklatúra
<b>Korm. rend.</b>	kormányrendelet
<b>KSZF</b>	Kötelező Származási Felvilágosítás
<b>KTF</b>	Kötelező Tarifális Felvilágosítás
<b>lsd.</b>	lásd
<b>Mt.</b>	a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény
<b>NATO</b>	North Atlantic Treaty Organisation ( <i>ford.: Északatlanti Szerződés Szervezete</i> )
<b>NAV</b>	Nemzeti Adó- és Vámhivatal
<b>NAV tv.</b>	Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény

<b>NAV Szj. tv.</b>	A Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állományáról szóló 2020. évi CXXX. törvény
<b>NBSZ</b>	Nemzetbiztonsági Szakszolgálat
<b>NETA tv.</b>	a népegészségügyi termékadóról szóló 2011. évi CIII. törvény
<b>Nftv.</b>	a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény
<b>NGM</b>	Nemzetgazdasági Minisztérium
<b>NGM rend.</b>	nemzetgazdasági miniszteri rendelet
<b>NKE</b>	Nemzeti Közszolgálati Egyetem
<b>NKE ÁNTK</b>	Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar
<b>NKE RTK</b>	Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar
<b>NKE tv.</b>	a Nemzeti Közszolgálati Egyetemről, valamint a közigazgatási, rendészeti és katonai felsőoktatásról szóló 2011. évi CXXXII. törvény
<b>NVSZ</b>	Nemzeti Védelmi Szolgálat
<b>OGYÓ</b>	Országgyűlési Őrség
<b>OIF</b>	Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság
<b>OKF</b>	Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság
<b>OLAF</b>	Office européen de lutte antifraude ( <i>ford.: Európai Csalás Elleni Hivatal</i> )
<b>pl.</b>	például
<b>PM</b>	Pénzügyminisztérium
<b>PM rend.</b>	pénzügyminiszteri rendelet
<b>SZBMRTT</b>	Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság
<b>szerk.</b>	szerkesztette
<b>SZJA</b>	személyi jövedelemadó
<b>Szt.</b>	szent
<b>TAO tv.</b>	a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény

<b>TARIC</b>	Tarif Intégré de la Communauté <i>(ford.: a Közös-ség Integrált Tarifája)</i>
<b>TB azonosító jel</b>	társadalombiztosítási azonosító jel
<b>tc.</b>	törvénycikk
<b>TEK</b>	Terrorelhárítási Központ
<b>TIBEK</b>	Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ
<b>TIR</b>	Transports Internationaux Routiers <i>(ford.: Nem-zetközi Közúti Szállítás)</i>
<b>ún.</b>	ügynevezett
<b>UVK</b>	az Európai Parlament és a Tanács 952/2013/EU Rendelete (2013. október 9.) az Uniós Vámkódex létrehozásáról
<b>VA</b>	a Bizottság (EU) 2015/2447 végrehajtási rendelete (2015. november 24.) az Uniós Vámkódex létrehozásáról szóló 952/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet egyes rendelkezéseinek végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról
<b>VP</b>	Vám- és Pénzügyőrség

## 12. FOGALOMTÁR

---

**Adó:** (1) jogszabályi rendelkezésen alapuló, általában rendszeres, pénz-befizetés útján, külön közvetlen ellenszolgáltatás nélkül teljesítendő adóalanyi szolgáltatás. (2) Olyan ellenszolgáltatás nélküli költségvetési bevételi forrás, melynek megfizetését általánosan, kötelező jelleggel törvény írja elő. Az adók a legfontosabb költségvetési bevételi forrást képezik, így biztos forrásként szolgálnak az állami feladatok finanszírozása céljából.

**Adóalany:** az a személy, aki az adótényállást saját nevében megvalósítja.

**Adófelfüggesztési eljárás:** a jövedéki termék előállítására, tárolására vagy szállítására alkalmazott, az adófizetési kötelezettséget felfüggesztő eljárás; Az adófizetési kötelezettség felfüggesztésének lehetősége nem érinti az egyéb adókötelezettségek (pl: bizonylat kiállítási és megőrzési; adatszolgáltatási, nyilvántartás vezetési kötelezettség, stb.) teljesítésének kötelezettségét.

**Adóraktár:** a jövedéki termék – vámhatósági/adóhatósági engedély mellett – adófelfüggesztési eljárás keretében történő előállítására, tárolására, felhasználására, kiszerezésére (palackozás, csomagolás, adómentes felhasználás – pl.: konyakmeggy, parfüm-gyártás) más termék előállításához, feladására és átvételére szolgáló hely.

**Adórendszer:** egy adott országban működtetett adók összessége.

**Adózó:** az a természetes vagy jogi személy, illetve egyéb szervezet, akinek adókötelezettségét adót, költségvetési támogatást megállapító törvény vagy az Art. illetve az Air. írja elő.

**Census:** eredetileg a hospesek pénzjáradéka, földesúri adója volt, amely a különféle földesúri népek gazdasági és jogi egyesülésével a 13. század



folyamán a jobbágytársadalomnak – egészen megszűnéséig – meghatározó adója lett. Közvetlenül vagy (a településre kivetett adó esetében) közvetve a gazdaságot, a telket terhelte, nagysága igazodott annak méreteihez: a féltelkes vagy kisebb gazdaság után arányosan kevesebb adó járt.

**Csőboradó:** Csöbörrel mérhető, természetben fizetett, a földesurat illető általánadó. Nevét a csöbör úrmércéről kapta.

**Eskü:** hagyományosan szakrális elem, Istenre vagy valamilyen szent dologra tett ünnepélyes kijelentés vagy ígéret. Lehet állító (pl. tanúvallomás megerősítésére tett), vagy ígérő (pl. hivatali). Amennyiben az eskütétel nem szent dologra történik, a fogadalom megnevezés is használható. Az eskü és annak tartalma – szakrális jelleg mellett – a rendészeti szerv tagja, társadalom irányába ható felelősségvállalásának fontos megnyilvánulási formája. A vonatkozó jogszabályok szerint a szolgálati jogviszony létesítéséhez, a munkába állításhoz eskü letétele kötelező.

**Harmincadvám:** a 12. század vége – 13. század eleje óta ismert bevétel-típus, amely nemcsak külkereskedelmi határvámot jelentett, de a 14. század első fele óta szedték az ország belsejében is. Az áruérték harmincadrészt jelentő illetékkivetés volt.

**Hatóság:** az az állami (kivételesen egyéb) szerv, amely az Alaptörvény vagy törvény alapján jogosult az állami akarat egyoldalúan történő kifejezésére és annak érvényesítésére.

**Illetmény:** minden olyan kifizetést magában foglal, amelyet a foglalkoztatott a munkáltatótól (szolgálatadótól), a szolgálati jogviszonyra tekintettel, kifejezetten a munkavégzés ellenértékeként, kivételesen pedig munkavégzés nélkül is kap. A foglalkoztatott illetménye alapilletményből, időpótlékból, munkaköri pótlékból és egyéb illetménypótlékból áll.

**Integráció:** általános értelemben beilleszkedést, egyesülést jelent. A szervezeti változást és új szervezeti formát eredményező folyamat két „partner” között zajlik, a felek szervezeti kultúrája és a menedzsment gyakorlata kiegyensúlyozottan olvad össze. Nincs domináns fél, a két szervezet elfogadja egymás kultúráját, hagyományait, jogait tiszteletben tartja, és nem akarják a saját rendszerüket ráerőltetni a másikra.

**Jogviszony:** különböző jogalanyok (jogi vagy természetes személyek) jogosultságainak és kötelezettségeinek konkrét kölcsönös, szabályozott viszonya.

**Jövedék:** a régi magyar jogrendben az államnak a jövedéki termék előállításához, forgalomba hozatalához kapcsolódó kizárólagossági joga, mely egyfajta egyedárusági jogot és az abból származó költségvetési bevételt biztosított az adott állam számára.

**Jövedéki adó:** Egyfázisú, fogyasztási típusú adó, amelyet olyan termékek fogyasztása után kell megfizetni, amelyek fogyasztása – a termékek jellegéből adódóan – viszonylag állandó (ABC- termékek: „alkohol-benzin-cigaretta”), így stabil költségvetési bevételt nyújt. [Az Áfa. és az Szja. után a harmadik legnagyobb költségvetési bevételi forrás.]

**Jövedéki ügy:** A Jöt., valamint a végrehajtási rendelete szerinti rendelkezésekkel – beleértve az engedélyezési, nyilvántartásba-vételi, bejelentési kötelezettséget is – kapcsolatos közigazgatási hatósági ügy, beleértve a hatósági ellenőrzést is.

**Kamara haszna (lucrum camerae):** Eredetileg a kincstárnak a pénzverésből származó bevételét jelentette. A jövedelem abból adódott, hogy a kincstár a régi, jobb minőségű pénzért névleges értékén új, de rosszabb pénzt adott, és beváltási illetéket szedett.

**Kapnikon:** füstpénz, Szent István király által bizánci hatásra bevezetett dénáradó. A bevezetése Magyarországon az 1020-as évekre tehető. Értéke nyolc dénár, amit minden önálló termelőnek fizetnie kellett.

**Kapuadó:** Károly Róbert által 1336-ban bevezetett állami (királyi) egyenes adó, amelyet azok a jobbágygazdaságok fizettek, amelyek utcára nyíló kapuján (porta) egy szénával vagy gabonával megrakott szekér áthaladhattott. Az adó független volt a jobbágy teherbíró képességétől, gazdasága nagyságától, a jobbágyportán élők számától. Az 1467. évi országgyűlés törölte el.

**Kilenced (nona):** Földesúri adónem. Nagy Lajos király vezette be, az 1351:6. törvénycikkkel. A gabona- és bortermés második tizedét jelentette, és a földesurak – ideértve ebbéli minőségükben a királyt, a királynét, vagy az egyházat is – jobbágyainak kellett fizetniük. Csak a fallal körülvett városok mentesültek alóla. Bevezetésére az 1349. évi nagy pestis pusztításai következtében került sor, amikor csökkent a népesség, és a nagybirtokosok túlzott kedvezményekkel csábították a köznemesek jobbágyait a birtokaikra.

**KN-kód:** A Kombinált Nómenklatúrában található nyolc számjegyből álló kód.

**Kombinált Nómenklatúra:** Az Európai Unió vám- és statisztikai nómenklatúrája.

**Közigazgatás:** a végrehajtó hatalom elkülönült szervezetrendszerének és személyi állományának a jog által meghatározott tevékenysége, amellyel a társadalom tagjai és szervezetei magatartását közhatalom birtokában befolyásolja

**Pályakezdő:** az a személy, aki a besorolása alapjául szolgáló iskolai végzettségének megszerzését követően első foglalkoztatási jogviszonyként szolgálati jogviszonyt létesít.

**Pénzügyőri munkakör:** a 21/2020. (XII. 30.) PM rendeletben meghatározott azon munkakör, amelyre az ellátandó feladatok szolgálati jellegére tekintettel kizárólag pénzügyőri státuszú szolgálati jogviszony létesíthető. A pénzügyőri munkakört betöltők napi szinten egyenruha- és fegyverviselésre, illetve intézkedések foganatosítására kötelezettek (pl.: járőr, nyomozó, rendészeti referens, kiképző).

**Pótszabadság fajtái:** vezetői, gyermekek után és a munkakörülmények miatt járó pótszabadság

**Rendészet:** a közigazgatás azon része, amelynek társadalmi rendeltetése az állam belső rendjének, a társadalom alapvető értékeinek, valamint a közrendnek és a közbiztonságnak a fenntartása, az ezeket sértő, veszélyeztető jogsértő cselekmények megelőzése, elhárítása, megszakítása, akár legitim fizikai erőszak alkalmazásával is.

**Rendkívüli adó:** Elsőként II. András által kivetett, a megszokottól eltérő, valamilyen alkalomhoz (hadjárat, hadba vonulás, stb.) kapcsolódó állami (királyi) vagy földesúri adó. Pénzben vagy természetben (élelemben) szedték. Összege a 13. század végén és a 14. század elején portánként egy vagy fél fertót tett ki.

**Rendkívüli munkaidő:** a munkaidő-beosztás szerinti munkaidőn felüli munkaidő; a munkaidőkereten felüli munkaidő; a készenlét alatt elrendelt munkavégzés esetén a munkahelyre érkezéstől a munkavégzés befejezéséig – ha az érintettnek több helyen kell munkát végeznie, az első helyre érkezéstől az utolsó helyen történő munkavégzés befejezéséig – terjedő időtartam.

**Szabadforgalomba bocsátás:** tulajdonképpen nem más, mint a jövedéki termék legális, vagy illegális módon történő tovább forgalmazása, értékesítése, melynek eredményeképp beáll a jövedéki termék után nyújtandó adófizetési kötelezettség.

**Szabadság fajtái:** alap-, pót-, szülési és illetmény nélküli szabadság, továbbá gyermek születése esetén járó pótszabadság.

**Szervezet:** valamilyen társadalmi igényt kielégítő termék előállítása vagy szolgáltatás nyújtása érdekében létrehozott, emberek és tárgyak alkotta rendszer, amely rendelkezik formális struktúrával, célszerű szabályokkal, tartós célokkal, tagjai önkéntesen csatlakoznak hozzá és onnan szabadon távozhatnak.

**Szeszegyedáruság:** a szesz előállítása, finomítása, víztelenítése, behozatala és értékesítése” feletti jog, amelynek értelmében az ország területére behozott, vagy ott előállított valamennyi alkoholtermék (szesz) az állam kizárólagos rendelkezése alatt állt mindaddig, amíg azt a szeszegyedárusági igazgatóság akár a felhasználási cél meghatározásával, akár anélkül szabadforgalomba nem bocsátotta.

**Szolgálati érdek:** a NAV vagy annak valamely szervének, szervezeti egységének jogszerű, rendeltetésszerű és eredményes működéséhez, jogszabályban vagy közjogi szervezetszabályozó eszközben meghatározott feladatainak teljesítéséhez szükséges vagy azt meghatározó módon befolyásoló személyi feltétel vagy körülmény.

**Szolgálati jogviszony:** egy olyan különleges jogviszony, amely a közszolgálat és munkavégzés céljából létesül, és amelyben a munkavégzéssel szükségszerűen együtt járó kötelezettségeken és jogosultságokon túlmenően mindkét felet (Kormány és a foglalkoztatott) – az ellátott feladat sajátos körülményeihez igazodó – többletkötelezettségek terhelik és joga-

sultságok illetik meg. A pénzügyőr a szolgálati jogviszonyból eredő köteleit szigorú függelmi rendben, életének és testi épségének kockáztatásával, valamint egyes alapjogai korlátozásának elfogadásával, önkéntes vállalás alapján, élethivatásként teljesíti.

**TARIC (Közösség Integrált Tarifája):** Az Európai Unió elektronikus vámtarifa adatbázisának rövidített elnevezése.

**TARIC-kód:** A TARIC adatbázisban található kódok elnevezése.

**Terragium:** telekbér, a 13. századtól a telek után fizetett földesúri járadék.

**Tisztjelölt fegyelmi felelőssége:** A tisztjelölt a tisztjelölti jogviszonyából vagy a hallgatói jogviszonyából eredő kötelezettsége vétkes megszegéséért fegyelmi felelősséggel tartozik. A fegyelemsértés szankciója megrovás fenytés, illetve a nemzeti felsőoktatásról szóló törvény szerinti ösztöndíj a törvényben foglalt mértékű és időtartamú csökkentése vagy a felsőoktatási intézményből való kizárás fegyelmi büntetés lehet.

**Tisztjelölti jogviszony:** A tisztjelölt tisztjelölti szolgálati jogviszonyban teljesít szolgálatot, amelyben őt és a NAV-ot a jogszabályban és az ösztöndíj szerződésben meghatározott kötelezettségek terhelik, és jogosultságok illetik meg

**Tisztjelölt kártérítési felelőssége:** A tisztjelölt kártérítési felelőssége kiterjed a tisztjelölti jogviszonyából és a hallgatói jogviszonyából eredő kötelezettségének vétkes megszegésével okozott kár megtérítésére.

**Tisztjelölti próbaidő:** Az ösztöndíj szerződésben a rendészeti alapfelkészítést tartalmazó hat hónap idejére próbaidőt kell kikötni. A próbaidő alatt a tisztjelölti jogviszonyt bármelyik fél indokolás nélkül, azonnali hatállyal megszüntetheti. A próbaidő alatt meg kell szüntetni a tisztjelölti

jogviszonyát annak, aki a rendészeti alapfelkészítést önhibájából nem teljesíti, vagy a kifogástalan életvitel követelményeinek nem felel meg.

**Tisztjelölti státusz:** sajátos átmenetet képez a hallgatói és a hivatásos szolgálati jogviszony között. A tisztjelölt a vele ösztöndíj szerződést kötő rendvédelmi szerv tisztjelölti állományában, tisztjelölti rendfokozati jelzéssel teljesít szolgálatot.

**Tized:** a föld terméséből, állatokból, némely ipari termékből az egyháznak járó szolgáltatás. Magyarországon a tizedfizetést Szent István rendelte el, meghatározatlanul hagyva a tized-köteles javak körét. Főként gabonából, borból, bárányokból, méhkasból vettek tizedrészt, majd a 16. századtól szélesedett az adófajta alá eső javak köre: kecskével, sertéssel, tyúkfélékkel, lennel, kenderrel, kerti növényekkel. Eredetileg társadalmi jogállásra való tekintet nélkül, mindenki fizetett tizedet. A nemesi jogok elismerésével, 1414-től még a jobbágytalan ún. kuriális nemesek is mentesültek a fizetése alól. A tized így a jobbágyság adója lett, miközben a földtelen zsellérektől tizedváltság jegyében ún. kereszténypénzt kezdtek szedni, amelynek mértéke általában 6 dénár volt. A tizedet elvben teljesen a püspök vette kézhez, s egyházmegyéje intézményeinek fenntartására fordította. Ennek alapján engedte át a tized negyedét a plébánosoknak. Az árutermelés fejlődése vezetett az 1300-as évek elejére a tized pénzbeli behajtására, amit az Aranybulla (1222), sőt az 1351. és 1498 évi törvények is hiába tiltottak. A tizedet az 1849:13. törvénycikk törölte el, illetve az egyház önként lemondott róla.

**Vám:** Közadó formájában alkalmazott gazdasági és kereskedelempolitikai eszköz, a vámhatáron áthaladó áruk forgalmának korlátozó, terelő, árképző tényezője a hazai termelőknek piac teremtésére, biztosítására.

**Vámeljárás:** az uniós vámkódex vámjogi aktusa, azaz az áruk vámjogi státuszának ideiglenes vagy végleges rendezése.

**Vámfelügyelet:** A vámhatóságok intézkedése a vámjogszabályok és az árukkal kapcsolatos egyéb rendelkezések betartatására. Fajtái: Közvetlen, amikor az árut a vámhatóság kíséri, vagy őrzi; Közvetett: nyilvántartásba veszi és egyéb intézkedéseket alkalmaz.

**Vámtarifa:** A kereskedelemben előforduló árucikkek kódolására szolgáló áruosztályozási rendszer.

**Vámunió:** kettő vagy több vámterület egy vámterületté való integrálása. A tagállamok egymással szemben nem alkalmaznak vámokat és egyéb vámjellegű intézkedéseket, harmadik országgal szemben egységesen lépnek fel.



## 13. **ÁBRÁK ÉS MELLÉKLETEK JEGYZÉKE**

---

### **Ábrák jegyzéke:**

1. ábra: A fegyveres állami szervek felépítése hazánkban .....	25
2. ábra: A rendvédelmi szervek és a NAV összehasonlítása .....	34
3. ábra: A Nemzeti Adó- és Vámhivatal jogelőd szervezeteinek jellemzői .....	41
4. ábra: A Nemzeti Adó- és Vámhivatal helye a központi államigazgatási szervek rendszerében .....	44
5. ábra: Bekerülés folyamata a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál .....	60
6. ábra: Szolgálati jogviszony létesítés folyamata .....	66
7. ábra: Az áthelyezés esetei .....	71
8. ábra: A javadalmazási rendszer alapjai .....	84
9. ábra: A pénzügyőrök illetményének összetevői .....	88
10. ábra: Időpótlék rendszere a NAV-nál .....	91
11. ábra: A NAV munkatársainak illetményét befolyásoló elemek .....	94
12. ábra: Az első évfolyamos tisztjelölt ösztöndíjára vonatkozó példaszámítás .....	120
13. ábra: Az negyedik évfolyamos tisztjelölt ösztöndíjára vonatkozó példaszámítás .....	121
14. ábra: A tisztjelölti jogviszony szünetelésének esetei és időtartama .....	125
15. ábra: Vámtípusok megjelenése a Kombinált Nomenklatúrában ....	220
16. ábra: Példa az áruosztályok/árucsoportok összefüggésére a Kombinált Nomenklatúrában .....	225
17. ábra: A Kombinált Nomenklatúra kódszámainak felépítése .....	229
18. ábra: A HR és KN alszámok .....	230
19. ábra: TARIC alszámok megjelenítése a TARIC rendszerben .....	230

### **Mellékletek jegyzéke:**

- 1. számú melléklet:** A tisztjelölti esküőről
- 2. számú melléklet:** A tisztjelöltek részére kiadott egyenruházati termékekről
- 3. számú melléklet:** A tisztjelöltek részére biztosított kiegészítő egyenruházati termékekről
- 4. számú melléklet:** A tisztjelölteknek biztosított sportruházati termékekről



**14. MELLÉKLETEK**

---

#### 14.1. 1. sz. melléklet

##### A tisztjelölti esküről

Tisztjelölti eskü szövege – amely megegyezik a hivatásos állomány számára előírt eskü szövegével – a következő:

*„Én ..... becsületemre és lelkiismeretemre fogadom, hogy Magyarországhoz és annak Alaptörvényéhez hű leszek; jogszabályait megtartom és másokkal is megtartatom, szolgálati kötelezettségemet, ha kell, életem kockáztatásával is teljesítem; felettesem utasításainak engedelmeskedem, alárendeltjeimről legjobb tudásom szerint gondoskodom; hivatásomat a magyar nemzet javára gyakorolom.*

*(Az eskütevő meggyőződése szerint:) Isten engem úgy segítjen!”*

*Forrás: NAV Szj. tv. 44. § (3) bek.*

## 14.2. 2. sz. melléklet

### **A tisztjelöltek részére biztosított egyenruházati termékekről**

A pénzügyőr tisztjelölt egyenruházati ellátásának alap összetétele. A rendészeti alapfelkészítés kezdetekor, annak végrehajtásához szükséges egyenruházati ellátás termékei:

	<i>Termék megnevezés</i>	<i>Mennyiségi egység</i>	<i>Mennyiség</i>
1.	gyakorló bakancs	pár	1
2.	gyakorló/szolgálati téli nadrág	db	2
3.	gyakorló póló	db	4
4.	gyakorló zubbony	db	1
5.	gyakorló télikabát	db	1
6.	gyakorló/szolgálati sapka	db	1
7.	téli sapka	db	1
8.	szolgálati deréköv	db	1
9.	tépózárás váll-lap	db	2
10.	tépózárás NAV karjelvény	db	2
11.	tépózárásra himzett NAV felirat	db	2
12.	sapkarózsa – ovális, arany	db	1
13.	termo alsó- és felső	db	1
14.	gyakorló zokni	db	2

*Forrás: A Nemzeti Adó- és Vámhivatal Foglalkoztatási szabályzatának 7. sz. melléklete*

### 14.3. 3. sz. melléklet

#### **A tisztjelöltek részére biztosított kiegészítő egyenruházati termékekről**

A tisztjelölti vizsga sikeres teljesítését követően a tisztjelölti állomány ruházati kiegészítése a következő cikkekből áll össze:

	<i>Termék megnevezés</i>	<i>Mennyiségi egység</i>	<i>Mennyiség</i>
1.	gyakorló/szolgálati nyári nadrág	db	1
2.	szolgálati ing/blúz rövid ujjú	db	2
3.	szolgálati ing/blúz hosszú ujjú	db	2
4.	szolgálati pulóver	db	1
5.	szolgálati téli kabát	db	1
6.	szolgálati nyakkendő	db	1
7.	hímzett váll-lap (rendfokozati évfolyamjelzés)	pár	3
8.	jó láthatósági átvető	db	1
9.	bokazokni	db	2

*Forrás: A Nemzeti Adó- és Vámhivatal Foglalkoztatási szabályzatának 7. sz. melléklete*

14.4. **4. sz. melléklet**

**A tisztjelölteknek biztosított sportruházati  
termékekről**

A pénzügyőr tisztjelölt sportruházati ellátásának az összetétele:

<b>Termék megnevezés</b>	<b>Mennyiségi egység</b>	<b>Mennyiség</b>
Sportcipő	pár	1
Tréning alsó és felső	db	1
Tornapóló	db	2
Rövidnadrág	db	1
Sporttáska	db	1
Zokni	db	2

*Forrás: A Nemzeti Adó- és Vámhivatal Foglalkoztatási szabályzatának 11. sz. melléklete*

## 15. FELHASZNÁLT IRODALOM ÉS JOGSZABÁLYOK JEGYZÉKE

---

---

### 15.1. Felhasznált irodalom

1. ARISZTOTELÉSZ (1984) *Politika*. Gondolat Kiadó, Budapest
2. BALÁZS István (2014) *A közigazgatás központi szervei*. Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Budapest
3. BALLA Zoltán (2014) *A rendészet kérdései*. Belügyi Szemle, 62 (10) 5-19.
4. BALLA Zoltán (2015) *A rendészet*. Rejtjel Kiadó, Budapest
5. BALLA Zoltán (2017) *A rendészet fogalmának, tartalmának evolúciója*. Belügyi Szemle, 65 (5) 105-115.
6. BALLA Zoltán (2017) *A rendészet alapjai és egyes ágazatai*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest
7. BALOGH-BÉKÉSI Nóra – BALOGH Zsolt – CSERNY Ákos – HALÁSZ Iván – PATYI András – TÉGLÁSI András – TÓTH Norbert (2013) *Alkotmányjog. Közös Modul*. Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Budapest
8. BALOGH László Levente (2011) *Állam és erőszak*. Politikatudományi Szemle, 20 (1) 119-134.
9. BARACZKA Róbertné – SZIKINGER István (1999) *A rendészeti igazgatás*. In: FICZERE Lajos–FORGÁCS Imre (szerk.) *Magyar Közigazgatási Jog Különös rész európai uniós kitekintéssel* (pp. 383-397). Osiris Kiadó, Budapest
10. BARÁT Mária, szerk. (1994) *A magyar gazdaság vargabetűje*. Aula Kiadó, Budapest
11. BENCsik Mária-Szentkirályi Andrea (2011) *Az adózás alapjai (elektronikus jegyzet)*. Óbudai Egyetem Keleti Károly Gazdasági Kar, Budapest, Forrás: <https://www.scribd.com/document/362350833/Adozas-Alapjai-Jegyzet-2011-03-11> (Letöltve: 2017. 12. 09.)
12. BEREGNYEI József (2019) *A rendvédelmi szervek (rendőrség) végrehajtó állományának utánpótlása és a korosztályi jellemzők viszonya*. Belügyi Szemle, 67 (9) 97-120.
13. BIBA Sándor (2016) *Kiáramlás- és fluktuációpolitikák*. In: SZABÓ Szilvia – SZAKÁCS Gábor (szerk.) *Közszerológálati stratégiai embererőforrás-menedzsment* (pp. 176-177). NKE Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest
14. BODA József (2016) *A Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészet-tudományi Kar feladatai a rendészeti képzésben*. Határrendészeti Tanulmányok, 13 (1) 4-22.
15. BODA József, szerk. (2019) *Rendészettudományi szaklexikon*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest



16. BOGNÁR László (2021) *Közszolgálati jog II. A rendvédelmi szervek szolgálati joga*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet Budapest
17. BUZA János (1997) *A törökkori Magyarország gazdaságtörténete*. In. HONVÁRI János (szerk.): *Magyarország gazdaságtörténete a honfoglalástól a 20. század közepéig* (pp. 79-159). Aula Kiadó, Budapest
18. CHRISTIÁN László (2011) *A rendészet alapvonalai, önkormányzati rendőrség*. Universitas-Győr Nonprofit Kft., Győr
19. CHRISTIÁN László (2018) *Rendészeti szervek*. In. JAKAB András – FEKETE Balázs (szerk.) *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*, PPKE JÁK, Budapest
20. CHRISTIÁN László – BACSÁRDI József (2017) *Hol tart jelenleg az önkormányzati rendészet?* In. CHRISTIÁN László (szerk.) *Rendészet-tudományi kutatások: Az NKE Rendészetelméleti Kutatóműhely tanulmánykötete*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest
21. CHRISTIÁN László – ERDŐS Ákos (2020) *Vészharang és jubileum? A rendészeti felsőoktatás kilátásai, a tisztjelöltek toborzásának és életpályára állításának nehézségei*. *Belügyi Szemle*, 68 (12) 11-42.
22. CHRISTIÁN László – SZABÓ Andrea (2020) *Adó- és vámigazgatás*. In. LAPSÁNSZKY András (szerk.) *Közigazgatási jog. Szakigazgatásaink elmélete és működése* (pp. 286-309). Wolters Kluwer Hungary, Budapest
23. CSUTORÁS Gábor (2016) *Az Y generációs munkatársak megtartási lehetőségei a Központi Statisztikai Hivatalban*. *Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás*, 2016/1., 92-106.
24. DARGAY Eszter – ZATYKÓ Petra (2018) *Az összeférhetetlenség szabályozása és gyakorlata a civil közszolgálatban*. In. DARGAY Eszter (szerk.) *Összeférhetetlenség, vagyonyilatkozat-tételi kötelezettség, valamint a fegyelmi eljárás tapasztalatai* (pp. 7-100). Dialóg Campus Kiadó, Budapest
25. DÁVID Péter – LÓCZY Péter (2013) *Közszolgálati személyi jog (Az integritás közszolgálati jogi szabályozása)*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest
26. DOBÁK Miklós – ANTAL Zsuzsa (2013) *Vezetés és szervezés. Szervezetek kialakítása és működtetése*. Akadémiai Kiadó, Budapest
27. DOMANOVSKY Sándor (1916) *A harmincadvám eredete*. Székfoglaló értekezés, kézirat, Budapest
28. DRASKÓCZY István (1997) *A honfoglalástól a 16. századig*. In. HONVÁRI János (szerk.): *Magyarország gazdaságtörténete a honfoglalástól a 20. század közepéig* (pp. 7-80). Aula Kiadó, Budapest
29. ERDŐS Ákos (2011) *Felelősség a rendvédelemben, múltban és jelenben*. *Magyar Közigazgatás*, 2011/2., 118-121.
30. ERDŐS Ákos (2012) *Felelősség a rendvédelemben, múltban és jelenben*. *Rendvédelmi Füzetek*, 2012/1. 40-76.
31. ERDŐS Ákos (2015) *NAV-Medic - A rendészeti ellátás múltja és jelene*. *Vám-Zoll*, 2015/1., 11-14.

32. ERDŐS Ákos (2016) *Gyógyszerrendészet – egy speciális feladat kihívásai*. In. SZABÓ Andrea – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSZKY Ágnes (szerk.) *Az adó- és vámszolgálatok aktuális kihívásai* (pp. 66-82). Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest
33. ERDŐS Ákos (2018) *Elhárító mechanizmusok a rendészeti szerveknél*. *Belügyi Szemle*, 66 (6), 17-35.
34. ERDŐS Ákos (2018) *Alkalom vagy tervszerűség? – A pénzügyőr tisztjelöltek pályára lépésének rövid vizsgálatáról*. In. CZENE-POLGÁR Viktória – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSZKY Ágnes (szerk.) *Innováció, elektronizáció, tudásmenedzsment* (pp. 115-130). Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, Budapest
35. ERDŐS Ákos (2019) *A rendészeti tisztté válás első nehézségei*. *Új Pedagógiai Szemle*, 69 (1-2) 76-99.
36. ERDŐS Ákos (2020) *Pénzügyőri szolgálati ismeretek*. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, Budapest
37. ERDŐS Ákos (2021) *Pénzügyőri szolgálati ismeretek 2.0*. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, Budapest
38. ERDŐS Ákos – MAGASVÁRI Adrienn – SZABÓ Andrea (2019) *Új generáció a rendészeti felsőoktatásban*. In. GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.) *Gondolatok a rendészettudományról* (pp. 89-102). Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest
39. ERDŐS Ákos – MAGASVÁRI Adrienn – SZABÓ Andrea (2020) *Professional Career Choice and Career Start in Regards to the Expectations of Hungarian Law Enforcement Higher Education and of the Law Enforcement Organs*. *Internal Security*, 12 (2) 319-330.
40. ERDŐS Ákos – MAGASVÁRI Adrienn – MOLNÁR Katalin – PÓCSI Anikó – SZABÓ Andrea – VAS Adrienn (2020) *NAV Café – A Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állományának utánpótlása, felkészítésük gyakorlati kérdései*. *Magyar Rendészet*, 20 (1) 149-177.
41. ERNYES Mihály (2015) *Rendvédelem, rendvédelem-történet (fogalmi és tartalmi megközelítés)*. *Rendvédelem-történeti Füzetek*, 25 (43-44-45-46) 15-38.
42. FÁBIÁN Adrián (2020) *A szakigazgatás közigazgatás-elméleti alapjai*. In. LAPSÁNSZKY András (szerk.): *Közigazgatási jog. Szakigazgatásaink elmélete és működése* (pp. 31-51). Wolters Kluwer, Budapest
43. FARKAS Ferenc (2004) *Változásmenedzselés – kultúraváltás*. In. KAROLINY Mártonné – FARKAS Ferenc – POÓR József – LÁSZLÓ Gyula (szerk.) *Emberi erőforrás menedzsment kézikönyv*. KJK KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest
44. FINSZTER Géza (2006) *A rendvédelmi szervek külső társadalmi kapcsolatai, különös tekintettel a bűnmegelőzésre*. Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest

45. FINSZTER Géza (2007) *Közbiztonság és rendvédelem*. In. DEÁK Péter (szerk.) *Biztonságpolitikai kézikönyv* (pp. 261-314). Osiris Kiadó, Budapest
46. FINSZTER GÉZA (2008) *Rendészet-rendvédelem közjogi megítélésben*. In. GAÁL Gyula – HAUZINGER Zoltán (szerk.) *Tanulmányok a „Rendészet és rendvédelem – kihívások a XXI. században” című tudományos konferenciáról* (pp. 51-66). Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, Magyar Hadtudományi Társaság, Határőr Szakosztály, Pécs
47. FINSZTER Géza (2009) *Közbiztonság és jogállam*. *Jog, Állam, Politika*, 1 (3) 197-191.
48. FINSZTER Géza (2010) *A rendészeti stratégia alkotmányos alapjai*. In. GAÁL Gyula – HAUZINGER Zoltán (szerk.) *Tanulmányok a „Quo vadis rendvédelem? Szabadságjogok, társadalmi kötelezettségek és a biztonság” című konferenciáról* (pp. 5-24). Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, Magyar Hadtudományi Társaság, Határőr Szakosztály, Pécs
49. FINSZTER Géza (2012) *A rendőrség joga*, Tanulmány a rendészeti igazgatásról. ORFK, Budapest
50. FINSZTER Géza (2018) *Rendészettan*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest
51. FINSZTER Géza – KORINEK László (2021) *A tények makacs dolgok... Annál rosszabb a tényeknek?!* *Belügyi Szemle*, 69 (4) 683-691.
52. FÓNAGY Zoltán (1998) *Változó társadalom 1848-49-ben. I. rész*. *Beszélő*, 3 (3) o. n.
53. FONT Márta (2007) *A középkori Magyar Királyság. Az Árpád-házi királyok kora (970–1301)*. In. ROMSICS Ignác (szerk.): *Magyarország története* (pp. 40-169). Akadémiai Kiadó, Budapest
54. FÓRIZS Sándor (2011) *A Szlovák Köztársaság rendőrtisztai főiskolája*. *Magyar Rendészet*, 11 (1) 103-108.
55. FÓRIZS Sándor (2011) *A Cseh Rendőr Akadémia*. *Magyar Rendészet*, 11 (3) 43-52.
56. FÓRIZS Sándor (2011) *Az osztrák rendőrtiszt-képzés*. *Magyar Rendészet*, 11 (2) 105-112.
57. FÓRIZS Sándor (2016) *Rendőri képzési modellek Németországban*. *Határrendészeti Tanulmányok*, 13 (1) 37-50.
58. FÖLDES Gábor (2001) *Adójog*. Osiris Kiadó, Budapest
59. FRISNYÁK Zsuzsa (1990) *A közlekedési vámok*. *Közlekedéstudományi Szemle*, 40 (4) 173-177.
60. GERGELY András (1991) *Magyarország története (1790-1918)*. Ikva Kiadó, Budapest
61. GERŐ Lajos, szerk. (1897) *A Pallas Nagy Lexikona, 16. kötet (Téba-Zsuzsok)*. Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, Budapest
62. GÖRÖG STAUB Károly – PATAY Géza (2011) *Wekerle Sándor*. Helikon Könyvkiadó, Budapest
63. GUNST Péter (1999) *Magyarország gazdaságtörténete (1914-1989)*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

64. GYÖRGY István (2019) *Kormányzati személyzetpolitika és közszolgálati pragmatika*. In. HAZAFI Zoltán (szerk.) *Kormányzati személyzetpolitika* (pp. 111-126). Dialóg Campus Kiadó, Budapest
65. GYÖRGY István – HAZAFI Zoltán, szerk. (2014) *Közszolgálati jog*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest
66. GYÖRGY István – HAZAFI Zoltán, szerk. (2018) *Közszolgálati életpályák a közigazgatásban és a rendvédelemben*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest
67. HALMOS Szilvia – PETROVICS Zoltán (2014) *Munkajog*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest
68. HALUSTYIK Anna, szerk. (2013) *Pénzügyi Jog I.* Pázmány Press, Budapest
69. HAUTZINGER Zoltán (2011) *A fegyveres szervek rendeltetésének alaptörvényi szabályozása*. In. DRINÓCZI Tímea (szerk.) *Magyarország új alkotmányossága* (pp. 65-75). Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs
70. HAZAFI Zoltán (2013) *Új közszolgálati életpálya – A közszolgálat fejlesztésének jogi és emberi erőforrás dimenziói*. „Közszolgálati Humán Tükör 2013” (záró tanulmány). Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest
71. HOMOKI-NAGY Mária (2012) *Adók és adófizetők*. Rubicon, 23 (6) 28-31.
72. HORVÁTH Attila (2014) *Vegyes jogállás és a jogviszonyváltás problémája az ÁNTSZ, az NRSZH és a GYEMSZI példáján*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest
73. HORVÁTH István – SZLADOVNYIK Krisztina (2013) *Munkajog. Jogi szakvizsga kézikönyv*. Novissima Kiadó, Budapest
74. HORVÁTHNÉ ZSILKA Judit – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (2011) *A Kombinált Nómenklatúra I. Jegyzet, munkafüzet és gyakorlókönyv*. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest
75. HÓS Nikolett (2018): *Munkabér*. In. GYULAVÁRI Tamás (szerk.) *Munkajog* (pp. 311-33). ELTE Eötvös Kiadó, Budapest
76. HUSZÁR Ernő (1997) *Nemzetközi kereskedelempolitika*. AULA Kiadó, Budapest
77. ILONKA Mária (2004) *Az adózás története az őskortól napjainkig*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
78. JÓZSA Zoltán (2019) *A közigazgatás funkciói és feladatai*. In. JAKAB András – KÖNCZÖL Miklós – MENYHÁRD Attila – SÜLYOK Gábor (szerk.) *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*. PPKE JÁK, Budapest
79. JUHÁSZ István, szerk. (é.n.) *Az adózás története*. Forrás: <http://docplayer.hu/238358-Az-adozas-tortenete-osszeallitotta-dr-juhasz-istvan.html> (Letöltve: 2017. 12. 09.)
80. KALMÁR János (1992) *Magyarország története a 16-18. században*. Ikva Kiadó, Budapest
81. KAPOSZ Zoltán (1997) *Magyarország gazdaságtörténete 1700-1848*. In. HONVÁRI János (szerk.): *Magyarország gazdaságtörténete a honfoglalástól a 20. század közepéig* (pp. 161-242). Aula Kiadó, Budapest

82. KATONA Géza (2010) *A kriminálpolitika és a rendészettudományi fogalomrendszer analízise, az egységes fogalomhasználat megteremtése*. Rendészeti Szemle, 2010/klisz., 12-39.
83. KISS György (2005) *Munkajog*. Osiris Kiadó, Budapest
84. KMETY Károly (1907) *A magyar közigazgatási jog kézikönyve*. Politzer Kiadó, Budapest
85. KOVÁCS Gábor (2016) *A Nemzeti Közszerológálati Egyetem alapképzésben végzett rendőrtisztekkel szemben támasztott követelmények változásai*. In. GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.) *A határrendészettől a rendészettudományig*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények (pp. 259-264). Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja, Pécs
86. KOVÁCS Gábor (2020) *A Nemzeti Közszerológálati Egyetem Rendészettudományi Kar alapképzés intenzív szakaszának teljesítésével kapcsolatos hallgatói vélemények összegző vizsgálata 2012-2019 között*. Magyar Rendészet, 20 (3), 163-178.
87. KÖPF László (2003) *Fejezetek a magyar vámigazgatás és a pénzügyőrség történetéből*. Tipico Design, Budapest
88. KRAUSS Gábor (2016) *Az ösztönzésmenedzsment (kompenzáció és javadalmazás) humán folyamata és humán funkciói*. In. SZABÓ Szilvia – SZAKÁCS Gábor (szerk.): *Közszológálati stratégiai emberierőforrás-menedzsment* (pp. 225-267). Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Budapest
89. KRISTÓ Gyula, szerk. (1994) *Korai magyar történeti lexikon (9–14. század)*. Akadémiai kiadó, Budapest
90. LAKATOS László (2019) *A honvédelem és a honvédelmi igazgatás rendszere, azok védelmi igazgatás rendszerében betöltött helye és szerepe*. In. HORNYACSEK Júlia (szerk.) *A védelmi igazgatás rendszere és a honvédelmi igazgatással való kapcsolatának elméleti és gyakorlati összefüggései* (pp. 81-110). Dialóg Campus Kiadó, Budapest
91. LAPSÁNSZKY András, szerk. (2016) *Közigazgatási jog I*. Wolters Kluwer Kft., Budapest
92. LEHOCZKI Adrienn (2019) *Létszám- és bérgazdálkodás*. Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Budapest
93. LIGETI Miklós (2008) *Gondolatok a rendszerváltás utáni magyar rendőrségről*. Rendészeti Szemle, 56 (7-8) 132-152.
94. LINDER Viktória – KOVÁCSNÉ SZEKÉR Enikő (2018) *A közszológálati személyi állomány kiválasztása*. In. GYÖRGY István – HAZAFI Zoltán (szerk.): *Közszológálati életpályák a közigazgatásban és a rendvédelemben* (pp. 65-78). Dialóg Campus Kiadó, Budapest
95. LIPPAI Zsolt – CSABA Zágon (2021) *Where is the borderline between private and public security?* AARMS, megjelenés alatt
96. LOCKE, John (1986) *Értekezés a polgári kormányzatról*. Gondolat Kiadó, Budapest
97. LŐRINCZ Lajos (2010) *A közigazgatás alapintézményei*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest

98. LUDÁNYI Dávid (2021) *A közzszolgálati életpályák szabályozásának jogalkotói megközelítése – az előmeneteli és illetményrendszernek útjai, vagy útkeresése?* *Belügyi Szemle*, 69 (8) 1309-1334.
99. MAGASVÁRI Adrienn (2015) *Adó- és vámhatóságok szervezeti integrációja – bilaterális összehasonlítás, avagy egy tanulmányút tapasztalatai*. In. ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSZKY Ágnes – SZABÓ Andrea (szerk.) *Az adó- és vámszolgálatok aktuális kihívásai* (pp. 165-176). Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest
100. MAGASVÁRI Adrienn (2016) *Szervezeti integráció stratégiai szemzőgből*. In. KERESZTESI Gábor (szerk.) *Tavaszi Szél 2016 = Spring Wind 2016*. Tanulmánykötet. III. kötet (pp. 60-65). Doktoranduszok Országos Szövetsége, Budapest
101. MAGASVÁRI Adrienn (2016) *"Pénzügyőrt keresünk... De milyen legyen?" Az EU vámügyi kompetencia-keretrendszer*. *Magyar Rendészet*, 16 (3) 145-153.
102. MAGASVÁRI Adrienn (2020) *Adótani alapok*. In. SZABÓ Andrea (szerk.) *Adóigazgatás és adóeljárás* (pp. 13-20). Dialóg Campus Kiadó, Budapest
103. MAGASVÁRI Adrienn (2020) *Az állami adóhatóság létrehozása és szervezete*. In. SZABÓ Andrea (szerk.): *Adóigazgatás és adóeljárás* (pp. 37-46). Dialóg Campus Kiadó, Budapest
104. MAGASVÁRI Adrienn (2021) *Egy új jogviszony „születése” – az adó- és vámhatósági szolgálati jogviszony vizsgálata*. In. CSABA Zágon – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSZKY Ágnes (szerk.) *„Tehetség, szorgalom, hivatás”*. Tanulmánykötet (pp. 69-85). Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, Budapest
105. MAGASVÁRI Adrienn – SZABÓ Andrea (2019) *A Nemzeti Adó- és Vámhivatal munkaerő megtartó képességének vizsgálata egy speciális célcsoport körében*. *Magyar Rendészet*, 19 (2-3) 143-163.
106. MAGASVÁRI Adrienn – SZAKÁCS Édua (2018) *Entrants at the gate of public service, or how do public service organizations see young people's career choice motivations*. In. CZENE-POLGÁR Viktória – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSZKY Ágnes (szerk.): *Innováció, elektronizáció, tudásmenedzsment* (pp. 187-204). Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat, Budapest
107. MAGYARY Zoltán (1942) *Magyar Közigazgatás*. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest
108. MAGYARY Zoltán (1944) *A hivatásos közzszolgálat megoldatlan kérdései*. In. MARTONYI János (szerk.) *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Jog-, Közgazdaság- és Társadalomtudományi Szakosztályának értekezései*. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár
109. MALLER Bálint (2001) *Vámpolitika, főiskolai jegyzet*. Rendőrtiszti Főiskola Vám- és Pénzügyőri Tanszék, Budapest
110. MÁTYÁS Szabolcs – SZABÓ Andrea (2020) *A modern rendőrtisztképzés kínai megoldásai*. *Belügyi Szemle*, 68 (3) 73-87
111. PACH Zsigmond Pál (1990) *„A harmincadvám eredete”*. Akadémiai Kiadó, Budapest

112. PAKSI-PETRÓ Csilla – KOVÁCSNÉ SZEKÉR Enikő (2018) *Díjazás a közszolgáltatásban*. In. GYÖRGY István – HAZAFI Zoltán (szerk.) *Közszolgálati életpályák a közigazgatásban és a rendvédelemben* (pp. 99-114). Budapest, Dialóg Campus Kiadó
113. PAPP Judit (1998) *Rendvédelem vagy rendészet? Új Rendészeti Tanulmányok*, 1998/1., 155-178.
114. PARÁDI József (2002) *Rendvédelem kontra rendészet*. In. HAUTZINGER Zoltán (szerk.) *Tanulmányok a „Határőrség és rendészet” című tudományos konferenciáról* (pp. 7-12). Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, Magyar Hadtudományi Társaság, Határőr Szakosztály, Pécs
115. PARÁDI József (2008) *A rendvédelem védelmében*. *Rendvédelem-történeti Füzetek*, 26 (19) 89-99.
116. PARÁDI József (2012) *Rendvédelem = rendészet?* *Rendvédelem-történeti Hírlevél*, 21 (37-38) 258-262.
117. PARÁDI József – ÖRY Károly, szerk. (1996) *A magyar rendvédelem története*. Osiris, Budapest
118. PATYI András (2017) *A közigazgatási működés jogi alapjai*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest
119. PATYI András – VARGA Zs. András (2013) *Általános közigazgatási jog (az Alaptörvény rendszerében)*. Dialóg Campus, Budapest
120. PETRÓ Csilla (2020) *Kompenzáció és javadalmazás a közszolgáltatásban*. ÁROP – 2.2.21 Tudásalapú közszolgálati előmenetel. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest
121. PETROVICS Zoltán (2020) *A munka díjazása*. In. KISS György (szerk.) *Munkajog* (pp. 237-255). Dialóg Campus Kiadó, Budapest
122. PRUGBERGER Tamás – NÁDAS György (2014) *Európai és magyar összehasonlító munka- és közszolgálati jog. In memoriam prof. em. Dr. Josephus Radnay*. Wolters Kluwer Complex Kiadó, Budapest
123. ROMSICS Ignác (1999) *Magyarország története a XX. században*. Osiris Kiadó, Budapest
124. SALLAI János (2015) *A rendészet kihívásai*. *Hadtudomány*, 25 (1-2) 135-138.
125. SIMON Zoltán – POZSGAI Zoltán – KIS Judit – BOROS Sándor (2006) *Jövedék Alapok I*. VIVA Média Holding, Budapest
126. SÓLYOM Lajos (1986) *Pálinkafőzés Kézikönyv kisüzemek számára*. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest
127. SUBA László – SZENDI Antal (2018) *Az uniós vámjog vázolata*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest
128. SZABÓ Andrea (2012) *Kormányhivatal – rendészet?* *Magyar Rendészet*, 12 (4) 147-153.
129. SZABÓ Andrea (2012) *A németországi rendészeti felsőoktatásról*. In. Ádám Antal (szerk.) *PhD. tanulmányok 11.* (pp. 535-550). Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Pécs
130. SZABÓ Andrea (2013) *Rendészeti kontroll a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál*. *Magyar Rendészet*, 13 (2) 95-102.

131. SZABÓ Andrea (2013) *A finn rendészeti felsőoktatásról*. Belügyi Szemle, 61 (7-8) 143-158.
132. SZABÓ Andrea (2016) *Nemzetközi együttműködési lehetőségek a felsőoktatásban – különös tekintettel a pénzügyőr tisztképzésre*. Magyar Rendészet, 16 (4) 91-105.
133. SZABÓ Andrea (2016) *Egy új „státusú” központi hivatal rendvédelmi feladatai*. In. DEÁK József – GAÁL Gyula – SALLAI János (szerk.) *A toll sokszor erősebb, mint a kard. Rendészettudományi tanulmányok Prof. Dr. Főríz Sándor 65. születésnapja tiszteletére* (pp. 200-210). Nemzeti Közszerzői Egyetem Rendészettudományi Kar, Budapest
134. SZABÓ Andrea (2018) *Sub pondere crescit palma, avagy a pénzügyőr tisztjelölt erőpróbája*. In. DOBÁK Imre - HAUZINGER Zoltán (szerk.) *Szakmaiság, szerénység, szorgalom. Ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére* (pp. 599-612). Dialóg Campus Kiadó, Budapest
135. SZABÓ Andrea (2018) *A pénzügyőri képzésektől az adóigazgatási szakirányig*. Belügyi Szemle, 66 (11) 71-80.
136. SZABÓ Andrea – HÁJER Tamara (2021) *A vámfelsőoktatás uniós elismerési eljárásának elemei*. In. CSABA Zágon – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (szerk.) *Tehetség, szorgalom hivatás* (pp. 153-179). Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, Budapest
137. SZABÓ Dániel (1996) *Wekerle Sándor – A válságmenedzser*. Rubicon, 7 (10) 8-11.
138. SZABÓ Ildikó (2017) *Az adómegállapítás jogtörténeti kialakulása és fejlődése : Rövid kitekintésekkel az adómegállapítás fejlődése tekintetében a feltételes adómegállapítás jogtörténeti fejlődésére*. Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás, 2017/1., 32-55.
139. SZABÓ Szilvia (2016) *Toborzás, pályáztatás, kiválasztás*. In. SZABÓ Szilvia – SZAKÁCS Gábor (szerk.): *Közszolgálati Stratégiai embererőforrás-menedzsment* (pp. 128-135). NKE Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest
140. SZALAI András (2018) *A közigazgatási jog alapjai*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest
141. SZAMEL Lajos (1990) *A rendészet és a rendőrség jogi szabályozásának elméleti alapjai*. Magyar Tudományos Akadémia Államtudományi Kutatások Programirodája, Budapest
142. SZEPESI Balázs – VEREBES-SZÁSZ Edit – FŐZŐ Zsolt (2016) *A magyar adóbürokrácia-jelentés – módszertani összefoglaló*. Államtudományi Műhelytanulmányok, 2016/2., 2-43.
143. SZILÁGYI Péter (2003) *Jogi alypalyan*. Osiris Kiadó, Budapest
144. SZILOVICS Csaba (2012) *Az ingatlan- és vagyonaadóztatás magyarországi helyzete*. Miskolci Jogi Szemle, 7 (2) 37-52.
145. TAKÁCS Péter (2014) *Az állam fogalma*. In. SMUK Péter (szerk.) *Alkotmányjog I. Alkotmányos fogalmak és eljárások* (pp. 28-48). Universitas-Győr Nonprofit Kft., Győr
146. TAMÁS András (2005) *A közigazgatási jog elmélete*. Szent István Társulat, Budapest



147. TEMESI István (2020) *Az államigazgatás szervezete*. In. TEMESI István – LINDER Viktória (szerk.) *Közigazgatási szakvizsga*. Hatodik, hatályosított kiadás. Államigazgatás (pp. 22-55). Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Budapest
148. VARGA Zs. András (2017) *A közigazgatás és a közigazgatási jog alkotmányos alapjai*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest
149. VESZPRÉMI Bernadett (2018) *A közszerológálati jogviszony tartalma*. Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Budapest
150. WEISZ Boglárka (2013) *A királyketteje és az ispán harmada. Vá-mok és vámszedés Magyarországon a középkor első felében*. MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, Budapest
151. WEISZ Boglárka (2015) *A magyar gazdaság mozgatórugói a középkorban*. Az MTA BTK Lendület Középkori Magyar Gazdaságtörténet Kutatócsoport Programja. Történelmi Szemle, 57 (3) 487-506.
152. ZACHAR József (1993) *A politikai irányzatok rendvédelmi koncepciói a dualizmus korában*. Rendvédelem-történelmi Füzetek, 3 (4) 8-20.
153. ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (2017) *A Kombinált Nómenklatúra gyakorlati alkalmazása az adótörvényekben - I. rész. „ADÓ” Adó-és Pénzügyi Szaklap, 31 (11) 62-68*.
154. ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (2017) *A Kombinált Nómenklatúra gyakorlati alkalmazása az adótörvényekben - II. rész. „ADÓ” Adó-és Pénzügyi Szaklap, 31 (12-13) 83-87*.
155. ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (2018) *Innováció és elektronizáció az áruosztályozásban*. In. CZENE-POLGÁR Viktória – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (szerk.) *Innováció, elektronizáció, tudásmenedzsment*. Tanulmánykötet (pp. 269-298). Magyar Rendészettudományi Társaság Vám és Pénzügyőri Tagozata, Budapest



„Különös kentaur szerzet a NAV, amelynek felső teste a legitim fizikai erőszak legszélesebb felhatalmazásával bíró erőszakember, deréktól lefele viszont szolgáltató kezet nyújtó adóügyi bürokrata. E tulajdonsága révén az állami adó- és vámhatóság számára nehézkes feladat a közigazgatás rendszerében olyan szervezeti közösséget találni, amelyben valamilyen oknál fogva ne válna kivételessé.” A Nemzeti Adó- és Vámhivatal egy rendkívül sajátos tulajdonságokkal bíró intézmény a magyar közigazgatás rendszerében. A szervezet komplexitása tükröződik továbbá annak feladatrendszerében és személyi állományában is. Ez utóbbi körében kiemelendő a mai napig meghatározó szereppel bíró pénzügyőri állomány, amely – minden kétséget kizáróan – egyedi képet kölcsönöz a szervezetnek. A NAV feladatrendszerének összetettségét pedig mi sem bizonyítja jobban, minthogy a szervezet hatásköri jegyzékénben több, mint ezer különböző feladattétel szerepel.

Egy ilyen szervezet rendeltetésének csakis jól felkészített, a szakmai ismeretek széles körét integráló tudással bíró szakemberek munkájával képes eleget tenni. Kötetünk legfőbb célja, hogy e tudás megszerzésében támogatást nyújtson a pályára készülők számára.